

ZAKON O SODIŠČIH (ZS-1)

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM ZAKONA

Položaj sodstva določa Ustava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustava¹), in sicer izhaja iz temeljnega načela delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. V okviru načela zavor in ravnovesij oblasti med seboj sodelujejo in se nadzorujejo ter omejujejo. Temeljna načela delovanja in organizacije sodstva so določeni v 125. do 134. členu Ustave. Ustava glede več vprašanj (npr. ureditev in pristojnost sodišč, udeležba državljanov pri izvajanju sodne oblasti, starostna meja in drugi pogoji za izvolitev sodnika) prepušča zakonski ureditvi. Sodstvo urejajo Zakon o sodiščih (v nadaljnjem besedilu: ZS)², ki večinoma ureja organizacijo sodišč in tudi nekatera druga vprašanja, Zakon o sodniški službi (v nadaljnjem besedilu: ZSS)³, ki ureja položaj sodnika, Zakon o sodnem svetu (v nadaljnjem besedilu: ZSSve)⁴, ki ureja položaj in delovanje sodnega sveta, in Zakon o delovnih in socialnih sodiščih⁵, ki ureja organizacijo in pristojnosti delovnih in socialnih sodišč. Med relevantne zakone lahko uvrstimo tudi Zakon o pravniškem državnem izpitu, ki ureja izobraževanje za bodoče sodnike, tožilce in ostale pravosodne poklice.

Veljavni ZS je organizacijski zakon, ki v skladu z ustavnimi načeli ureja izvajanje sodne oblasti. Zakon v uvodnem poglavju ureja najpomembnejša razmerja na sodišču, razmerja med sodišči in razmerja med sodišči ter drugimi državnimi organi. Nadalje ureja izvajanje načela zakonitega sodnika, personalne svete, specializirani oddelek za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, sodnike porotnike in sodno osebje. V členih, kjer je urejeno delovanje sodne uprave, se določa tudi imenovanje in pristojnosti predsednika sodišča in direktorja sodišča, nadzorne pristojnosti in letna poročila o poslovanju sodišč. Urejeno je tudi vprašanje pravosodne uprave, in sicer razmerje med upravljanjem izvršilne oblasti in upravljanjem sodstva. Nadalje zakon ureja izvrševanje odločb ustavnega sodišča in odločb mednarodnih sodišč, vrste in pristojnosti sodišč ter organizacijo sodišč splošne pristojnosti. Ureditev, vrste in pristojnosti specializiranih sodišč urejajo posebni zakoni.

ZS je bil noveliran trinajstkrat, vanj pa je bilo poseženo tudi s spremembami drugih predpisov. Z ZSSve je bilo izločeno celotno poglavje, ki je urejalo sodni svet, z Zakonom o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih⁶ pa je bilo izločeno poglavje, ki je urejalo sodne izvedence, sodne cenilce in sodne tolmače.

Statusna vprašanja sodnikov so urejena z ZSS, ki skupaj z ZSSve in ZS, tvorijo celoto in zaradi povezane materije terjajo sočasno obravnavo v zakonodajnem postopku.

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a

² Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOP DVE in 18/23 – ZDU-10

³ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 91/09, 33/11, 46/13, 63/13, 69/13 – popr., 95/14 – ZUPPJS15, 17/15, 23/17 – ZSSve, 36/19 – ZDT-1C, 34/23 – odl. US in 76/23

⁴ Uradni list RS, št. 23/17 in 178/21 – odl. US

⁵ Uradni list RS, št. 2/04, 10/04 – popr., 45/08 – ZArbit, 45/08 – ZPP-D, 47/10 – odl. US, 43/12 – odl. US, 10/17 – ZPP-E in 196/21 – ZDOsk

⁶ Uradni list RS, št. 22/18 in 3/22 – ZDeb

1.1 Organizacija sodišč

Neodvisno in nepristransko sodstvo je temeljni pogoj za obstoj vladavine prava. Sodstvo mora biti neodvisno, da lahko odgovorno in v polnosti izpolnjuje svojo vlogo v razmerju do drugih dveh vej oblasti, do družbe kot celote in nenazadnje do strank sodnega postopka. Pravica do sodnega varstva poleg drugih temeljnih pravic kot so zdravje, varnost in svoboda, predstavlja eno od pomembnejših človekovih pravic in enega od stebrov civilne družbe. Z namenom približati sodno vejo oblasti ljudstvu so države tekom časa razvile mrežo sodišč. Politične in ekonomske spremembe v državah članicah Evropske unije predstavljajo izzive tudi na področju reorganizacije in modernizacije sodstva. Spremenjen način prometne infrastrukture in uvajanje novih tehnologij postavlja v razmislek tudi obstoječe mreže sodišč.

Na ravni različnih organizacij v Evropski uniji se že več let ukvarjajo z analiziranjem procesov reform sodstva in pripravo priporočil. Tako je že leta 2011 Evropska mreža sodnih svetov (ENCJ) sprejela Vilensko deklaracijo, ki jo sestavljajo priporočila, kako se odzvati na aktualne izzive in priložnosti z ozirom na ekonomske spremembe. Priporočila se nanašajo na razvoj dolgoročne politike v pravosodju. Sodišča morajo izboljšati učinkovitost, spodbujati k alternativnim oblikam reševanja sporov in razviti močnejšo povezavo s civilno družbo z namenom pridobitve zaupanja javnosti in podpore za potrebne reforme. Med priporočili izpostavljamo predvsem ponovni razmislek o mreži sodišč v povezavi z izboljšanjem učinkovitosti sodstva. Evropska mreža sodnih svetov je v letu 2012 objavila Poročilo o reformi sodstva v Evropski uniji in ob tem sprejela tudi določena priporočila. Eno od teh se nanaša tudi na reformo mreže sodišč in vsebuje napotek, da je treba ob pristopu k reformi upoštevati vnaprej postavljena načela, da se zavaruje dostop do pravice do sodnega varstva. Ob tem je treba še posebej upoštevati lokalni dostop do sodišča in kazalnike, kot so porazdelitev prebivalstva, geografske posebnosti, javna prometna infrastruktura in razpoložljivost informacijskih podpornih sistemov. Leta 2013 je Evropska komisija za učinkovitost sodstva (CEPEJ), ki deluje v okviru Sveta Evrope, izdala Smernice za izdelavo mreže sodišč v podporo dostopu do sodnega varstva v kakovostnem sodnem sistemu. Namen smernic je izvajalcem in snovalcem politik za reforme zagotoviti sprejetje operativnih odločitev za oblikovanje ali preoblikovanje mreže sodišč v celotni državi ali na delu njenega ozemlja. Smernice vsebujejo opredelitev dejavnikov, ki naj bi jih upoštevali pri določanju velikosti in lokacije sodišča za zagotovitev optimalne učinkovitosti in kakovosti. Faze načrtovanja dokument deli na analizo obstoječe mreže in kazalnike, določitev ciljev in meril, določitev in merjenje kazalnikov, izdelava nove mreže sodišč na podlagi kazalnikov in izvajanje mreže sodišč. Kot ključne dejavnike za pravilno izdelavo mreže sodišč je treba upoštevati gostoto prebivalstva, velikost sodišča, tok postopkov in delovno obremenitev, zemljepisno lokacijo, infrastrukturo in prevoz. Subsidiarno pa je treba upoštevati še informatizacijo sodišč, zmogljivost sodišč (telefon/video), poslovno okolje, alternativno reševanje sporov/mediacija, razpoložljivost pravnega svetovanja, zaposlovanje novih sodnikov in osebja. Dokument priporoča, da se pri izdelavi mreže uporabi zadostno število različnih kazalnikov. Poseben poudarek je treba nameniti tudi prehodu stanja pred reformo v čas po reformi. Ob tem je treba usmeriti pozornost na zmanjšanje tveganj, ki izhajajo iz prekinitve dejavnosti sodišča, zmanjšanje vpliva na uporabnike storitev in zagotovitev, da se vse dejavnosti opravijo v razumnem roku in z zadovoljivo uspešnostjo. Posamezne države Evropske unije so že prepoznale potrebe po reorganizaciji pravosodne mreže. V nadaljevanju prikazujemo primere praks posameznih držav, ki kažejo širšo perspektivo reform, pri tem pa ne smemo pozabiti na individualne posebnosti vsake od teh držav. Ugotovitve so povzete po primerjalni študiji reform mrež sodišč na Portugalskem, Hrvaškem, Danskem, Nizozemskem in v Franciji.

Študija se uvodoma osredotoča na geografski pogled nujnosti sprememb, neenakomerno delitev virov, problem sodnih zaostankov in specializacijo sodnikov. Glede slednje je v študiji izpostavljeno, da naraščajo potrebe po specifičnih znanjih sodnikov, vendar specializacija sodnikov ni edini način za doseg tega cilja, saj mora sodstvo ostati dostopno državljanom. Specializacija lahko omogoči večjo kakovost sodnih odločitev, specializirani sodnik pa tudi hitreje odloča o zadevah, kar pomeni zmanjšanje sodnih zaostankov in znižanje stroškov. Prihranek časa in denarja je mogoče doseči tudi z razbremenitvijo sodnika in predsednika sodišča nesodniških opravil. V študiji poudarjajo tudi

pomembnost ustrezne velikosti sodišča (določitev minimalne velikosti sodišča). Metode sprejemanja ukrepov v fazi odločanja se razlikujejo od države do države, pri vseh pa izstopa načelo, da je treba biti pozoren na morebitne zastoje v sistemu. Najbolj pogosto uporabljena metoda je združevanje sodišč ali zmanjševanje števila sodišč z vključevanjem manjših organizacijskih enot v večje organizacijske enote, vendar mora biti proces sprememb postopen. V fazi spremembe mreže sodišč je najbolj pomembna postavitev kriterijev, na podlagi katerih se ocenijo potrebe sodišč na posameznih območjih. Najbolj pogosta kriterija sta aktivnost oziroma delovanje sodišč in geografski kriterij. Geografski kriterij zajema poseljenost in gospodarstvo (gibanje rasti prebivalstva), razdelitev prebivalstva med mestom in podeželjem, delež števila prebivalcev na sodišče na posameznem področju in gospodarski razvoj posameznega območja. Kriterij delovanja sodišč se deli na reševanje zadev (pripad novih zadev, število rešenih zadev na sodnika in povprečni čas reševanja zadev) in dostopnost človeških virov (specializacija posameznega sodnika, sodno osebje, najmanjše število sodnikov, ki lahko delajo na sodišču). Kot drugi upoštevni kriteriji so naštetih še mreža kaznovanih ustanov, minimum števila sodišč na geografskem področju, da se ohrani teritorialno ravnotežje, upravna razdelitev in spremembe mrež na drugih področjih (npr. sprememba mreže policijskih uprav). Po postavitvi kriterijev in odločitvi o mreži sodišč nastopi prehodno obdobje, ko je treba vzpostaviti spremembe v praksi in pri tem zagotavljati kontinuiteto sojenja in ustrezno prerazporediti sodnike in sodno osebje. Za tista območja, kjer ni več sodišča, je treba poiskati ustrezen način dostopa prebivalcev do zagotavljanja sodnega varstva. V nekaterih državah so vzpostavili nove sisteme, posebej na področjih, kjer je velika gostota prebivalstva (npr. manjše izpostave, razpravni dnevi). Eden od razlogov, ki lahko upravičujejo racionalizacijo mreže sodišč, je tudi ta, da so nove tehnologije spremenile poslovne procese na sodiščih. Kot primer je v študiji navedeno uvajanje e-pravosodja na Danskem, ki je vzpostavila popolnoma avtomatizirano in digitalizirano zemljiško knjigo. V Franciji so na tem področju vzpostavili posebne video kontaktne točke, ki uporabnikom omogočajo, da vpogledajo v dokumente, prejmejo in podpišejo dokumente ali govorijo s pravnim svetovalcem preko spletne kamere. Kot zaključno študija navaja izbor priporočil za države, ki razmišljajo o spremembi mreže sodišč.

Tudi v Republiki Sloveniji se že več let pojavljajo težnje po učinkovitejšem vodenju in organizaciji poslovanja sodišč. Reforma sodniške zakonodaje iz leta 1994 je bila sprejeta zaradi ustavnih sprememb na področju sodstva, med razlogi pa je bila tudi velika obremenjenost sodišč in zaostanki večjih razsežnosti. Z ukinitvijo temeljnih sodišč in določitvijo okrajnih in okrožnih sodišč na prvi stopnji je bila določena nova mreža sodišč, saj so bila ustanovljena tri nova sodna okrožja, kar je še razdrobilo manjša okrožna sodišča. Poenotenje na prvi stopnji je bilo izvedeno le delno, saj se je za določene vrste zadev pristojnost za sojenje pridržala za sedežne enote temeljnih sodišč. Kot je navedeno v uvodni obrazložitvi k predlogu Zakona o sodiščih iz leta 1993, ta organizacijska rešitev ni omogočila ustrezne nadomestitve prejšnje razdelitve pristojnosti med dve vrsti prvostopnih sodišč. Na eni strani je nastalo nekaj zelo velikih sodišč (npr. v Ljubljani), na drugi strani pa se je zlasti na manjših enotah pokazalo, da mladi, neizkušeni sodniki niso mogli biti kos reševanju težjih sporov, še posebej kazenskih zadev. Izpostavljena je bila še nemožnost specializacije na manjših zunanjih enotah.

Naslednji premik je bil na zakonodajnem nivoju storjen šele z novelo Zakona o sodiščih leta 2009 (ZS-I)⁷. Predlagatelj novele je ugotavljal, da se nekatera okrajna sodišča zaradi tesnih personalnih okvirjev soočajo s težavami v primerih nadomeščanja (npr. odsotnost zaradi bolezni, dopusta za nego otroka) in pri posebnih delovnih stanjih (npr. kopičenje težjih postopkov, obvladovanje obsežnih postopkov). Toga organizacija sodišča ni omogočala zelene specializacije sodnikov, ki bi omogočala višjo kakovost odločanja in bolj ekonomično izvedbo postopkov, pojavljale pa so se tudi težave neekonomičnega upravljanja manjših okrajnih sodišč. Novela je zato z namenom koncentracije vodenja in upravljanja sodišč zadeve sodne uprave koncentrirala na posamezna okrožna sodišča, okrajna sodišča pa so s tem postale organizacijske enote okrožnih sodišč, kar je bil prvi korak k vzpostavitvi okrožja kot upravljalске enote. Glede na vsakoletno oceno izvajanja oblasti, ki jo izdela Vrhovno sodišče Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vrhovno sodišče) v letnem poročilu o učinkovitosti in uspešnosti sodišč, je novela ZS-I omogočila premik v pravo smer.

⁷ Uradni list RS, št. 96/09.

Namerno reforme mreže sodišč v želji po večjih in boljših upravljavskih možnosti sodišč ter posledičnemu dvigu učinkovitosti in kakovosti poslovanja je opredelilo Ministrstvo za pravosodje v več strateških dokumentih. V dokumentu Strategija pravosodja 2020, ki je bil sprejet leta 2012 in vsebuje vrsto pobud za razvoj področja pravosodja v letih 2014 do 2020, je bilo med drugim tudi izpostavljeno, da si bo slovensko sodstvo prizadevalo za skrajšanje pričakovanega časa reševanja zadev in da bodo poslovni procesi organizirani tako, da bodo sodniki razbremenjeni nesodniških in rutinskih opravil. Akcijski načrt prioritarnih aktivnosti ministrstev in vladnih služb v letu 2016 je kot prioritarno aktivnost predvidel Reformo mreže rednih in specializiranih sodišč. Nova, optimizirana mreža sodišč bo:

- strankam sodnih postopkov zagotavljala enako varstvo pravic tako po času kot tudi po vsebini in hkrati ohranjala učinkovit dostop do sodišča,
- omogočala povečanje strokovnosti dela sodstva,
- omogočala povečanje odgovornosti sodstva,
- omogočila učinkovitejši boj proti organiziranemu in gospodarskemu kriminalu, terorizmu, korupciji,
- vzpostavila učinkovitejše vodenje in organizacijo poslovanja sodišč,
- z enakomernejšo porazdelitvijo sodnih zadev povečala učinkovitost in znižala stroške dela,
- omogočila doseg ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030 in krovnih ciljev sodstva v okviru EVROPE 2020,
- družbi omogočila povrnitev zaupanja v delo sodstva,
- racionalizirala stroške poslovanja sodišč vključno s stroški, povezanimi s prostorskimi potrebami sodišč.

Za opredelitev dejavnikov, ki se bodo upoštevali pri določanju novih okvirov za novo strukturo in velikost sodišč, določanje lokacij posameznega sodišča, opredelitev vodstvene strukture sodišč in vseh potrebnih novosti na področju upravljanja in vodenja sodišč, je treba najprej:

- analizirati kadrovsko opremljenost sodišč,
- analizirati podatke o številu prejetih zadev, reševanju zadev in številu nerešenih zadev na sodiščih,
- analizirati in primerjati podatke o trajanju sodnih postopkov na posameznih sodiščih,
- pregledati podatke o zemljepisni lokaciji, prometnih povezavah in infrastrukturi, in
- upoštevati druge pomembne podatke (npr. zgodovinski razvoj regije, obstoječe prostorske pogoje).

Vrhovno sodišče v svojih letnih poročilih že dalj časa izpostavlja predlog za uveljavitev sodnega okrožja kot osnovne organizacijske ravni sodišč. Ob upoštevanju, da je že novela ZS-I določila, da je posamezno okrajno sodišče organizacijska enota okrajnega sodišča z njegovega območja, je treba s procesom sprememb nadaljevati. Organizacijska sprememba, ki je bila uvedena z novelo ZS-I v letu 2010, namreč ni prinesla dokončne rešitve. Tako iz ugotovitev Vrhovnega sodišča kot tudi iz statističnih podatkov je moč razbrati, da so sodišča sicer skušala izrabiti obstoječe možnosti, vendar reorganizacije poslovnih procesov povsem optimalno ni bilo mogoče izvesti. Zato je nujno potreben korak naprej – to je uvesti sodno okrožje kot osnovno organizacijsko raven sodišč na prvi stopnji. Novo sodno okrožje bo sodstvu omogočilo doseg ciljev, ki so večja kakovost, učinkovitost, dostopnost sodnega sistema in posledično večje zaupanja javnosti.

Sodni sistem Republike Slovenije sestavljajo sodišča s splošno pristojnostjo in specializirana sodišča. Sodišča s splošno pristojnostjo so organizirana kot 11 prvostopenjskih okrajnih in 44 prvostopenjskih okrajnih sodišč ter štiri drugostopenjska višja sodišča. Z novelo ZS-I leta 2009 je bila uvedena sprememba, da so okrajna sodišča, z izjemo Okrajnega sodišča v Ljubljani, organizacijske enote okrajnih sodišč na njihovem območju. V nekaterih okrožjih so bili vzpostavljeni medokrajni oddelki, ponekod je bila posamezna vrsta zadev prenesena v reševanje na drugo okrajno sodišču, drugje okrajna sodišča še vedno poslujejo relativno samostojno.

Okrajna sodišča so prvostopenjska sodišča, ki so načeloma pristojna za spore višje vrednosti oziroma kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen zapora nad tri leta.

– Pristojnost (101. člen ZS):

I. v kazenskih zadevah:

1. za sojenje na prvi stopnji o kaznivih dejanjih, za katera niso pristojna okrajna sodišča;
2. za opravljanje preiskave oziroma preiskovalnih dejanj glede kaznivih dejanj iz prejšnje točke;
3. za opravljanje predhodnega postopka in sojenja na prvi stopnji o kaznivih dejanjih mladoletnikov;
4. za odločanje na prvi stopnji o izvršitvi kazenske sodbe tujega sodišča;
5. za izvrševanje kazenskih sodb iz 1., 3. in 4. točke ter za izvrševanje kazenskih sodb okrajnih sodišč;
6. za odločanje o dovolitvi posegov v človekove pravice in temeljne svoboščine;
7. za odločanje v zunajobravnavnem senatu (tudi v kazenskih zadevah iz pristojnosti okrajnih sodišč);
8. za opravljanje drugih zadev, ki jih določa zakon;
9. za opravljanje nadzorstva glede zakonitega in pravnega ravnanja z obsojenci ter nadzora nad priporniki;

I.a v kazenskih zadevah, ki jih na podlagi 40.a člena tega zakona obravnavajo specializirani oddelki na sedežih višjih sodišč:

1. za sojenje o kaznivih dejanjih na prvi stopnji;
2. za opravljanje preiskave oziroma preiskovalnih dejanj;
3. za opravljanje predhodnega postopka in sojenje na prvi stopnji o kaznivih dejanjih mladoletnikov;
4. za odločanje o dovolitvi posegov v človekove pravice in temeljne svoboščine;
5. za odločanje v zunajobravnavnem senatu;
6. za opravljanje drugih zadev, ki jih določa zakon.

II. v civilnih zadevah za sojenje oziroma odločanje na prvi stopnji:

1. v pravnih zadevah v skladu z Zakonom o pravnem postopku;
2. o priznanju tujih sodnih odločb;
3. v zadevah prisilne poravnave in stečaja ter likvidacije, kadar je v pristojnosti sodišča, ter v sporih v zvezi z njimi;
4. v sporih o pravicah intelektualne lastnine;
5. o predlogih za izdajo začasnih odredb, vloženi pred začetkom spora, o katerem bo sodišče odločalo po pravilih v gospodarskih sporih, oziroma zadevah, v 18 katerih je dogovorjena arbitražna pristojnost, ter o predlogih za izdajo začasnih vloženi pred začetkom spora, o katerem bo sodišče odločalo po pravilih v gospodarskih sporih, oziroma zadevah, v katerih je dogovorjena arbitražna pristojnost ter o predlogih za izdajo začasnih odredb v zadevah v zvezi z intelektualno lastnino;
6. v nepravdnih postopkih o zadevah, za katere tako določa zakon.

III. za vodenje sodnega registra;

IV. za sojenje oziroma odločanje v drugih zadevah, če tako določa zakon;

V. za opravljanje zadev pravne pomoči v zadevah iz točke I. do IV. in za opravljanje mednarodne pravne pomoči, če zakon za posamezne vrste zadev ne določa drugače.

Posamezno okrajno sodišče je organizacijska enota okrožnega sodišča z njegovega območja, razen Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota.

– Pristojnost (99. člen ZS)

I. v kazenskih zadevah:

1. za sojenje na prvi stopnji o kaznivih dejanjih, za katera je zagrožena denarna kazen ali kazen zapora do treh let, razen v zadevah kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime, storjenih s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja;
2. za opravljanje preiskovalnih dejanj glede kaznivih dejanj iz prejšnje točke;
3. za opravljanje drugih zadev, ki jih določa zakon;

II. v civilnih zadevah za sojenje oziroma odločanje na prvi stopnji:

1. v pravnih zadevah v skladu z zakonom o pravnem postopku;
2. v zapuščinskih in drugih nepravdnih zadevah, če zakon ne določa drugače, ter za vodenje zemljiške knjige; (se delno ne uporablja)
3. v zadevah izvršbe in zavarovanja, če zakon ne določa drugače;

III. za sojenje oziroma odločanje v drugih zadevah, kadar tako določa zakon;

IV. za opravljanje zadev pravne pomoči, za katere ni po zakonu pristojno drugo sodišče in za opravljanje mednarodne pravne pomoči v zadevah o prekrških.

Okrožna sodišča imajo v svojih sestavih naslednja okrajna sodišča (Okrajno sodišče v Ljubljani je samostojno organizacijska enota):

1. Okrožno sodišče v Celju:
 - Okrajno sodišče v Celju,
 - Okrajno sodišče v Slovenskih Konjicah,
 - Okrajno sodišče v Šentjurju,
 - Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah,
 - Okrajno sodišče v Velenju,
 - Okrajno sodišče v Žalcu.
2. Okrožno sodišče v Kopru:
 - Okrajno sodišče v Ilirski Bistrici,
 - Okrajno sodišče v Kopru,
 - Okrajno sodišče v Piranu,
 - Okrajno sodišče v Postojni,
 - Okrajno sodišče v Sežani.
3. Okrožno sodišče v Novi Gorici:
 - Okrajno sodišče v Ajdovščini,
 - Okrajno sodišče v Idriji,
 - Okrajno sodišče v Novi Gorici,
 - Okrajno sodišče v Tolminu.
4. Okrožno sodišče v Kranju:
 - Okrajno sodišče na Jesenicah,
 - Okrajno sodišče v Kranju,
 - Okrajno sodišče v Radovljici,
 - Okrajno sodišče v Škofji Loki.
5. Okrožno sodišče v Krškem:
 - Okrajno sodišče v Brežicah,
 - Okrajno sodišče v Krškem,
 - Okrajno sodišče v Sevnici.
6. Okrožno sodišče v Ljubljani:
 - Okrajno sodišče na Vrhniki,
 - Okrajno sodišče v Cerknici,
 - Okrajno sodišče v Domžalah,
 - Okrajno sodišče v Grosupljem,
 - Okrajno sodišče v Kamniku,
 - Okrajno sodišče v Kočevju,
 - Okrajno sodišče v Litiji,
 - Okrajno sodišče v Trbovljah.
7. Okrožno sodišče v Novem mestu:
 - Okrajno sodišče v Črnomlju,
 - Okrajno sodišče v Novem mestu,
 - Okrajno sodišče v Trebnjem.
8. Okrožno sodišče na Ptuju:
 - Okrajno sodišče na Ptuju,
 - Okrajno sodišče v Ormožu.
9. Okrožno sodišče v Mariboru:
 - Okrajno sodišče v Lenartu,
 - Okrajno sodišče v Mariboru,
 - Okrajno sodišče v Slovenski Bistrici.
10. Okrožno sodišče v Murski Soboti:
 - Okrajno sodišče v Gornji Radgoni,
 - Okrajno sodišče v Lendavi,
 - Okrajno sodišče v Ljutomeru,
 - Okrajno sodišče v Murski Soboti.
11. Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu:
 - Okrajno sodišče v Slovenj Gradcu.
12. Okrajno sodišče v Ljubljani je samostojna organizacijska enota.

- Kadrovska opremljenost okrožnih sodišč

OKROŽNO SODIŠČE	SODNIKI	SODNO OSEBJE
Ljubljana	106	413

Maribor	39	180
Celje	28	155
Koper	22	112
Kranj	19	90
Murska Sobota	12	68
Novo mesto	13	57
Nova Gorica	11	53
Ptuj	9	49
Slovenj Gradec	8	39
Krško	7	43

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Iz podatkov izhaja, da je v skupnem številu sodnikov vseh okrožnih sodišč, največje sodišče Okrožno sodišče v Ljubljani (38% vseh okrožnih sodnikov), sledijo mu Okrožno sodišče v Mariboru (14% sodnikov), Okrožno sodišče v Celju (11% sodnikov) in Okrožno sodišče v Kopru (9% sodnikov). Ostala okrožna sodišča so manjša in primerljiva z okrajnimi sodišči.

Ocena stanja kaže, da imamo v Sloveniji tri velikosti okrožnih sodišč. Okrožno sodišče v Ljubljani, Okrajno sodišče v Ljubljani, Okrožno sodišče v Mariboru in po večini kriterijev tudi Okrožno sodišče v Celju so večja sodišča, ki že imajo razvejano upravljavsko strukturo, oddelke, specializacije in s tem že imajo vse možnosti za razvijanje kakovosti in večje učinkovitosti dela.

V drugi osrednji skupini sodišč po velikosti so Okrožno sodišče v Kopru, Okrožno sodišče v Kranju, Okrožno sodišče v Murski Soboti in Okrožno sodišče v Novem mestu. To so za trenutne slovenske razmere srednje velika sodišča, ki težje reorganizirajo delovne procese in uvajajo nove optimalnejše načine dela, ker so premajhna.

Tretja skupina sodišč je skupina najmanjših okrožnih sodišč. To so Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu, Okrožno sodišče v Krškem, Okrožno sodišče v Novi Gorici in Okrožno sodišče na Ptuj.

- Kadrovska opremljenost okrajnih sodišč

OKRAJNO SODIŠČE / ŠTEVILO SODNIKOV							
Ajdovščina	3	Kamnik	5	Murska Sobota	9	Slovenska Bistrica	4
Brežice	6	Kočevje	5	Nova Gorica	11	Slovenske Konjice	2
Celje	26	Koper	14	Novo mesto	11	Šentjur	1
Cerknica	4	Kranj	15	Ormož	2	Škofja Loka	3
Črnomelj	5	Krško	6	Piran	5	Šmarje pri Jelšah	3
Domžale	5	Lenart	1	Postojna	5	Tolmin	4
Gornja Radgona	2	Lendava	3	Ptuj	16	Trbovlje	6
Grosuplje	5	Litija	2	Radovljica	4	Trebnje	4
Idrija	3	Ljubljana	87	Sevnica	3	Velenje	6
Ilirska Bistrica	1	Ljutomer	6	Sežana	4	Vrhnika	4
Jesenice	7	Maribor	34	Slovenj Gradec	8	Žalec	4

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Št. sodnikov	Do 5	6-10	10-20	20-50	Nad 50	Skupaj
Št. sodišč	28	8	5	2	1	44

Delež	63,6%	18,2%	11,3%	4,6%	2,3%	100,0%
--------------	-------	-------	-------	------	------	--------

Iz ocene stanja izhaja, da samo eno okrajno sodišče presega število 50 sodnikov, pet okrajnih sodišč lahko po velikosti primerjamo s povprečnim številom sodnikov na okrožnih sodiščih, nadpovprečno pa je visok delež sodišč s 5 ali manj sodniki (več kot 60%) ter skupen delež več kot 86% sodišč z manj kot 10 sodniki.

Manjša sodišča sicer zagotavljajo geografsko pokritost in s tem dostop do sodnega varstva, vendar so zaradi svoje majhnosti zelo ranljiva, saj se zaradi odsotnosti sodnikov ali sodnega osebja lahko pojavijo zaostanki, onemogočena pa je tudi specializacija sodnikov, saj je zaradi pripada raznovrstnih zadev in hkrati manjšega pripada kot na okrožnih sodiščih večja potreba po obvladovanju več pravnih področij hkrati.

- Obvladovanje zadev

1.1.- 30.6.2023	Število nerešenih zadev na začetku poroč. obdobja	Prejete zadeve	Zadeve v delu	Rešene zadeve	Število nerešenih zadev na koncu poroč. obdobja	Razlika nerešene v %	Reševanje pripada %
OKROŽNO SODIŠČE	28.761	56.234	84.995	55.909	29.087	1,1%	99,42%
OKRAJNO SODIŠČE	66.665	278.832	345.497	279.380	66.075	-0,9%	100,20%

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

- Gibanje pomembnejših zadev

1.1.- 31.3.2022	Število nerešenih zadev na začetku poroč. obdobja	Prejete zadeve	Zadeve v delu	Rešene zadeve	Število nerešenih zadev na koncu poroč. obdobja	Razlika nerešene v %	Reševanje pripada %
OKROŽNO SODIŠČE	25.071	10.623	35.694	11.013	24.683	-1,5%	103,67%
OKRAJNO SODIŠČE	44.451	33.120	77.571	34.725	42.848	-3,6%	104,85%

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

(Pomembnejše zadeve so: kazenske zadeve (K), preiskave (Kpr), kazenske zadeve zoper mladoletnike (Km), pravdne zadeve (P), nepravdne zadeve (N), gospodarske pravdne zadeve (Pg), postopek prisilne poravnave (INS-01), stečajni postopek nad pravno osebo (INS-02), postopek osebnega stečaja (INS-03), postopek stečaja zapuščine (INS-04), postopek prisilne likvidacije (INS05), postopek poenostavljene prisilne poravnave (INS-06), postopek zaradi preventivnega prestrukturiranja (INS-07)).

1.2 Slabosti obstoječe organizacije sodišč

Slabosti obstoječe mreže sodišč so naslednje:

- onemogočeno optimalno upravljanje sodnega okrožja,
- omejitve pri specializaciji sodnikov,
- neenaka obremenitev sodnikov oziroma pripad zadev na sodnika,

- neenaka sodna praksa,
- dolgotrajni sodni postopki,
- nezadostna mobilnost sodnega osebja,
- neustrezno koriščenje obstoječih virov,
- veliko število vloženih nadzorstvenih pritožb,
- neustrezna izraba prostorov in s tem povezani stroški,
- visok delež majhnih sodišč po kriteriju število sodnikov.

1.3 Razlogi za optimizacijo organizacije prvostopenjskih sodišč:

- LETNA POROČILA O UČINKOVITOSTI IN USPEŠNOSTI SODIŠČ (VSRŠ)

Vrhovno sodišče že od leta 2014 v letnih poročilih o učinkovitosti in uspešnosti sodišč opozarja, da je treba pred spreminjanjem mreže sodišč preurediti prvostopenjska sodišča in položaj prvostopenjskega sodnika. Ob tem Vrhovno sodišče zagovarja predvsem uvedbo enovitega prvostopenjskega sodnika, kar uživa večinsko soglasje v sodstvu. V letnih poročilih za leto 2015 in 2016 je izpostavljeno, da je eden od možnih ukrepov za izenačevanje obremenitev (in tudi večjo učinkovitost) optimiziranje mreže sodišč. V letnem poročilu za leto 2017 je izpostavljeno, da bi bilo treba pred spreminjanjem mreže sodišč preurediti prvostopenjska sodišča in položaj prvostopenjskega sodnika. V letnih poročilih za leto 2018 in 2019 je Vrhovno sodišče znova poudarilo, da »Vrhovno sodišče prav tako že vrsto let zagovarja uvedbo enovitega prvostopenjskega sodnika, idejo, ki uživa večinsko soglasje v sodstvu.«. Kot enega od možnih ukrepov za izenačevanje obremenitev (in tudi večjo učinkovitost) je Vrhovno sodišče v Letnem poročilu o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2020 izpostavilo tudi optimiziranje mreže sodišč.

- Aktivnosti Ministrstva za pravosodje

V mandatu 2014 do 2018 je Ministrstvo za pravosodje ocenilo, da je treba nadaljevati spremembe v smeri, ki jo je začrtal Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih (novela ZS-I iz leta 2009), ki je okrajna sodišča spremenil v organizacijske enote okrožnih sodišč, ter pripraviti zakonodajne spremembe, ki bodo določile enotno sodno okrožje na prvi stopnji. Enotno sodno okrožje bo omogočilo enakomernejšo porazdelitev zadev med sodniki, povečalo storilnost in hkrati omogočilo poenotenje sodne prakse. Interna delovna skupina ministrstva (člani posameznih NOE) je pripravila temeljna izhodišča za spremembo mreže sodišč, s katerimi se zasledujejo cilji, da se strankam sodnih postopkov zagotovi enako varstvo pravic tako po času kot tudi po vsebini in hkrati ohranja učinkovit dostop do sodišča, omogoči povečanje strokovnosti dela sodstva, vzpostavi učinkovitejše vodenje in organizacija poslovanja sodišč, poveča učinkovitost z enakomernejšo porazdelitvijo sodnih zadev in zniža stroške dela, omogoči doseg ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030 in krovnih ciljev sodstva v okviru EVROPE 2020, racionalizira stroške poslovanja sodišč vključno s stroški, povezanimi s prostorskimi potrebami sodišč. Vlada RS je na redni seji dne 25. 2. 2016 s sklepom potrdila Akcijski načrt prioritarnih aktivnosti ministrstev in vladnih služb v letu 2016. Med prioritarnimi aktivnostmi Ministrstva za pravosodje v letu 2016 je bila tudi aktivnost z naslovom »Reforma mreže sodišč, sodnega sveta, sistema imenovanja in udejanja odgovornosti sodnikov ter povečanje preglednosti delovanja sodstva in državnega tožilstva« in med ukrepi za doseg teh aktivnosti predvideva tudi ukrep z naslovom »Reforma mreže rednih in specializiranih sodišč«. Prve zakonodajne aktivnosti so se pričele leta 2016, ko je Ministrstvo za pravosodje skupaj s sodstvom določilo smer sprememb in cilje, ki so potrebni na normativni ravni za optimizacijo sedanje mreže sodišč.

S predstavniki sodstva (Vrhovno sodišče, Sodni svet, Slovensko sodniško društvo) je bil 15. septembra 2017, na Brdu pri Kranju sestanek, na katerem so bili po celodnevni razpravi dogovorjeni naslednji zaključki:

- pristopi se k postopni reorganizaciji mreže sodišč;

- območja višjih sodišč ostanejo enaka razen k območju Višjega sodišča v Celju se priključi Okrožno sodišče v Krškem in Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu, o čemer je potrebna dodatna razprava;
- enoviti sodnik;
- enovito sodno okrožje z izpostavami;
- dve okrožni sodišči v Ljubljani, delitev po stvarni pristojnosti, predlog pripravita ministrstvo in Vrhovno sodišče. Specializirani oddelek v okviru enega od okrožnih sodišč v Ljubljani, v katerem delujejo sodniki tudi z drugih okrožnih sodišč, ki ostanejo na obstoječih lokacijah;
- zagotovitev dovolj dolgega prehodnega obdobja.
- možnost sprememb tudi drugih določb ZS in ZSS, vendar imajo prednost določbe, ki se neposredno navezujejo na mrežo sodišč, na primer:
 - plačni sistem sodnikov,
 - pravice in obveznosti sodnikov,
 - ocena sodniške službe.

Po tem sestanku je predsednik Vrhovnega sodišča ustanovil delovno skupino z nalogo sodelovanja pri projektu nove mreže sodišč. V delovno skupino so bili imenovani predsedniki vseh višjih sodišč, predstavniki okrožnih in okrajnih sodišč ter predsednika Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrajnega sodišča v Ljubljani. V celotni sestavi se je ta delovna skupina skupaj s predstavniki ministrstva sestala dne 18. oktobra 2017 in 13. novembra 2017, 26. oktobra 2017 in 27. novembra 2017 pa se je sestala ožja delovna skupina, ki je imela nalogo proučitve možnosti glede optimizacije Okrožnega in Okrajnega sodišča v Ljubljani. Na podlagi razprav na sestankih je delovna skupina pripravila delovni osnutek sprememb Zakona o sodiščih katerega cilj je bila optimizacija mreže sodišč tako, da se tudi formalno ukinejo vsa okrajna sodišča, ki so danes že organizacijske enote posameznega okrožja. Ukinitvev okrajnih sodišč je predvidena tako, da se na začetku ex lege na sedanjih lokacijah ustanovijo zunanji oddelki okrožnih sodišč. Dosedanji predsedniki okrajnih sodišč bi z dnem uveljavitve novele zakona nadaljevali z delom kot vodje zunanjih oddelkov do izteka 2 let. V tem času bi predsedniki okrožnih sodišč imeli čas za podajo predlogov nove sheme posameznega okrožja. Na Vrhovnem sodišču je 2. oktobra 2017 potekal skupni sestanek, namenjen predstavitvi in razpravi o predlagani novi mreži sodišč splošne pristojnosti (98. člen Zakona o sodiščih) in v zvezi s tem predvidenimi spremembami Zakona o sodiščih in Zakona o sodniški službi.

Zaradi vložitve novega Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih v zakonodajni postopek (12. januar 2018) po prvem odstavku 117. člena Poslovnika Državnega zbora, ki določa: »Če je vloženi več predlogov zakonov, ki urejajo isto družbeno razmerje, državni zbor pa še ni začel z obravnavo predloga zakona na podlagi 122. člena oziroma matično delovno telo še ni začelo z obravnavo predloga zakona na podlagi 126. člena tega poslovnika, državni zbor najprej obravnava predlog zakona, ki je bil posredovan (poslan) prvi in nato po vrstnem redu posredovanja dalje.«, časovnica za nadaljevanje zakonodajnega postopka ni bila več realna.

V Koalicijskem sporazumu o sodelovanju v Vladi republike Slovenije za mandatno obdobje 2018–2022 so se koalicijske stranke zavezale, da bodo na področju sodstva nadaljevali prizadevanja v smeri učinkovitega in odgovornega delovanja vseh deležnikov pravosodnega sistema, in sicer s ciljem zagotavljanja enakega dostopa do pravnega varstva, načela enakosti pred zakonom in razsojanja v razumnem roku. Za večjo učinkovitost dela pravosodja je med drugimi ukrepi v sporazumu podana zaveza, da bo za optimizacijo dela sodišč zagotovljen poenoten in poenostavljen sistem prehajanja sodnikov glede na potrebe posameznega sodišča, nadaljevala se bo informatizacija, okrepile pa se bodo tudi pristojnosti predsednikov sodišč.

V luči ukrepov, ki jih je zasledoval Koalicijski sporazum 2018-2022 in preteklih prizadevanj, so se tudi v tem mandatu intenzivno nadaljevale aktivnosti v smeri optimizacije dela sodstva. Ministrica za pravosodje se je na sestanku, ki je potekal 19. 2. 2019, s predsednikom Vrhovnega sodišča dogovorila, da VSRS predlaga člane delovne skupine, ki bodo sodelovali pri pripravi sprememb Zakona o sodiščih in Zakona o sodniški službi glede prenove mreže sodišč in uvedbe enotnega prvostopenjskega sodnika.

V skupino je bil imenovan predsednik Višjega sodišča v Ljubljani (Anton Panjan), predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani (Marjan Pogačnik), predsednica Okrajnega sodišča v Ljubljani (Nataša Kosec) in svetovalka predsednika VSRS (Tina Breclj). Sestankov delovne skupine sta se udeleževala tudi podpredsednik VSRS dr. Miodrag Đorđević in generalni sekretar VSRS Rado Brezovar. Delovna skupina se je sestala na šestih sestankih, na katerih so bili obravnavani predlogi za spremembe ZS in ZSS.

V organizaciji Ministrstva za pravosodje, Vrhovnega sodišča in Sodnega sveta je 29. januarja 2020 na Vrhovnem sodišču potekala predstavitev predloga sprememb oziroma novih osnutkov Zakona o sodiščih in Zakona o sodniški službi. O obeh zakonih je potekala tudi razprava med vsemi deležniki. Zaradi razglasitve epidemije ter posledično priprave interventne zakonodaje je delo na prenovi sodniške zakonodaje v prvi polovici leta 2020 zastalo, vendar se je intenzivno nadaljevalo v drugi polovici 2020 in v letu 2021. Decembra 2021 sta bila delovna osnutka novega Zakona o sodiščih (ZS-1) in Zakona o sodniški službi poslana v predhodno strokovno usklajevanje Vrhovnemu sodišču, Sodnemu svetu in Slovenskemu sodniškemu društvu, ki so februarja 2022 na oba osnutka zakonov podali svoje pripombe.

1.4 Predvidene prednosti reorganizacije prvostopenjskih sodišč

Reorganizacija prvostopenjskih sodišč bo predvidoma prinesla:

- boljše možnosti za organizacijo delovnega procesa;
- boljše možnosti specializacije sodnikov;
- uravnotežena uporaba obstoječih virov;
- možnost zagotovitve skupnih služb (IT, finance, kadri,...);
- razbremenitev sodnikov nesodniških opravil;
- harmonizirana in enotna sodna praksa;
- uravnotežena porazdelitev pripada oziroma enakomerna obremenitev sodnikov;
- učinkovitejše delovanje drugih pravosodnih organov (tožilstva, pravobranilstva) in odvetnikov;
- boljša mobilnost sodnega osebja (javnih uslužbencev);
- krajše trajanje sodnih postopkov;
- zmanjšanje števila vloženi nadzorstvenih pritožb;
- zmanjšanje števila zaposlitev;
- lažje opravljanje nadzora s strani pristojnih organov,
- ustrežnejši racionalnejši prostori in s tem nižji stroški, vezani na prostore oziroma možnost preraščepreditve prihrankov v dela, potrebna za boljše kondicijsko stanje lastnih prostorov.

Ministrstvo za pravosodje je v preteklosti v več strateških dokumentih (Akcijski načrt prioritarnih aktivnosti ministrstev in vladnih služb v letu 2016, NRP) opredelilo namero reforme mreže sodišč v želji po večjih in boljših upravljaljskih možnostih sodišč ter posledičnemu dvigu učinkovitosti in kakovosti poslovanja.

Reorganizacijo sodišč glede na njihovo velikost in lokacijo v ekonomskem pomenu imenujemo menedžment oskrbovalne verige. Pri opredelitvi dejavnikov, ki naj bi se upoštevali pri določanju velikosti in lokacije sodišča za zagotovitev optimalne učinkovitosti in kakovosti, je Delovna skupina za kakovost sodstva, ki deluje pri Evropski komisiji za učinkovitost sodstva (CEPEJ) leta 2013 pripravila Smernice za izdelavo mreže sodišč.

Med podatki, ki jih je treba primarno analizirati, so:

- podatki sodne uprave (pripad, rešene zadeve, zadeve v reševanju),
- kazalniki uspešnosti (storilnost sodišč in sodnikov, podatki o trajanju postopkov, podatki o vloženi nadzorstvenih pritožbah),
- podatki o zemljepisni lokaciji, prometnih povezavah, infrastrukturi,
- drugi podatki (npr. poslovno okolje, število podjetij).

Pri pripravi reforme mreže sodišč CEPEJ dejavnike, ki jih je treba upoštevati, deli na:

a) Ključne dejavnike:

- gostota prebivalstva,
- velikost sodišča,
- tok postopkov in delovna obremenitev,
- zemljepisna lokacija, infrastruktura, prevoz.

b) Dodatne dejavnike:

- informatizacija sodišč,
- zmogljivost sodišč,
- poslovno okolje,
- alternativno reševanje sporov / mediacija,
- razpoložljivost pravnega svetovanja,
- zaposlovanje novih sodnikov in osebja.

Kriteriji optimizacije organizacije sodišč na prvi stopnji:

- okrajna sodišča se štejejo za zunanje enote okrožnih sodišč,
- zunanja enota bo imela vodjo, ki bo sodnik,
- v letni razpored dela sodnikov okrožnega sodišča bodo vključeni vsi sodniki v okrožju, razporejeni bodo po posameznih oddelkih ali pravnih področjih,
- v letnem razporedu dela sodnikov bo določen tudi načrt delitve zadev, ki ga podrobneje določa Sodni red.

Bistvo spremembe organizacije sodišč je vzpostavitev sodnega okrožja kot osnovne organizacijske ravni sodišč na prvi stopnji in zaradi učinkovite izvedbe te spremembe je bila sprejeta odločitev, da v tem trenutku še ni primerno pristopiti k priključevanju manjših okrožij k drugim okrožjem, čeprav analiza stanja nedvomno terja nadaljnje korake v tej smeri. Kljub temu pa je bil skrbno proučen predlog za spremembo območij višjih sodišč.

Proučitev velikosti in območij višjih sodišč je pokazala, da imamo v Sloveniji dve večji višji sodišči, to sta Višje sodišče v Ljubljani in Višje sodišče v Mariboru. Ti dve višji sodišči poleg tega, da imata največji delež zaposlenih med vsemi zaposlenimi na višjih sodiščih, pa imata tudi bistveno večje območje sodnih okrožij in s tem več zadev v reševanju. Nasprotno pa sta Višje sodišče v Celju in Višje sodišče v Kopru manjši sodišči, z majhnima območjema okrožnih sodišč in s tem majhnim deležem zaposlenih ter tudi bistveno manjšim številom zadev v reševanju. Po sprejeti odločitvi, da se mreža okrožnih sodišč v tej fazi še ne spreminja, je smiselna odločitev, da upoštevamo postopnost pri spremembah tudi za mrežo višjih sodišč.

Drugače je s predlogom, da se območje Okrožnega sodišča v Krškem priključi območju Višjega sodišča v Celju, kar je bilo predlagano že leta 2016 s strani predsednika Višjega sodišča v Celju ob soglasju predsednika Višjega sodišča v Ljubljani. Ta predlog je tako z vidika zasledovanja dosega primarnih ciljev reforme kot tudi z vidika postopnosti spreminjanja mreže sodišč sprejemljiv. Sodno okrožje Okrožnega sodišča v Krškem bo izvzeto z območja Višjega sodišča v Ljubljani, ki obsega največje območje. Sodno okrožje Krško bo priključeno Višnjemu sodišču v Celju, ki je najmanjše višje sodišče v Sloveniji. To bo manjša sprememba, ki ne bo bistveno spremenila razmerij velikosti višjih sodišč, vendar bo pomenila premik v smeri upoštevanja smernic CEPEJ in tudi v smeri lažjega zasledovanja ciljev. Omogočila bo lažje izenačevanje obremenitev med sodišči in s tem večjo učinkovitost.

Sprememba območij višjih sodišč je dobrodošla zaradi prizadevanj po dvigu kakovosti dela sodišč. Večje območje prvostopenjskih sodišč bo najmanjšemu višnjemu sodišču povečalo število zadev v delu, nudilo večji kadrovski bazen za izbor sodnikov, ki napredujejo na višje sodišče, olajšalo uvedbo specializacij ipd. Pri tem pa ta sprememba na že tako veliko območje Višjega sodišča v Ljubljani ne bo

bistveno vplivala. V prid predlagani spremembi pa govorijo tudi rezultati proučitve oddaljenosti med posameznimi sodišči, zlasti med posameznimi okrajnimi sodišči znotraj krškega okrožja. Nekatera med njimi so bistveno bližje Celju kot Ljubljani.

1.5 Izključne pristojnosti

Izhodišče za določanje pristojnosti v okviru optimizacije mreže sodišč je krajevna pristojnost okrožnega sodišča za vse zadeve na prvi stopnji. Okrožna sodišča bodo pristojna za sojenje oziroma odločanje v vseh zadevah, za katere so bila do zdaj pristojna okrajna in okrožna sodišča. Izključne pristojnosti, ki so že določene, nova ureditev ohranja, na novo pa zakon določa standarde odstopanja od izhodišča.

Na prvi stopnji so v veljavni ureditvi določene naslednje izključne pristojnosti:

1. **Okrožna sodišča na sedežih višjih sodišč**, ki opravljajo preiskavo in sodijo v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, v katerih obtožni akt vloži državno tožilstvo, pristojno za pregon storilcev navedenih kaznivih dejanj.
2. **Okrajna sodišča na sedežu okrožnih sodišč**, ki odločajo v postopku o prekršku v primerih kršitev davčnih, deviznih, carinskih, trošarinskih, drugih finančnih predpisov ter predpisov s področja integritete in preprečevanja korupcije (214. člen ZP-1).
3. **Okrožno sodišče v Kopru**, ki odloča:
 - v vseh sporih, ki se nanašajo na ladje in plovbo po morju ter sporih, v katerih se uporablja pomorsko pravo in v sporih glede izkoriščanja morja in morskega dna (103. člen ZS),
 - za razdelitev sklada omejene odgovornosti, ki je bil ustanovljen v Republiki Sloveniji (836. člen Pomorskega zakonika).
4. **Okrožno sodišče v Ljubljani**, ki odloča:
 - v sporih o pravicah intelektualne lastnine (razen izjem) (103. člen ZS),
 - v zadevah sodnega varstva v postopkih javnega naročanja (103. člen ZS),
 - v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora in za mednarodno sodelovanje v zvezi z odvzemom premoženja nezakonitega izvora v Republiki Sloveniji (7. člen ZOPNI),
 - o zahtevi za obnovo kazenskega postopka zoper sodbo vojaškega sodišča, ki je bilo pristojno za območje katerekoli izmed republik bivše Jugoslavije, ki je postala pravnomočna pred 25. junijem 1991 (556. člen ZKP),
 - v postopkih zaradi insolventnosti z mednarodnim elementom, v primerih, kadar dolžnik, ki je domača pravna oseba ali podjetnik oziroma tuja oseba, v Republiki Sloveniji nima svojega sedeža oziroma podružnice (450. člen ZFPPIPP);
 - za primere, ko po standardnih kriterijih ni mogoče določiti pristojnega sodišča v RS za izvedbo mednarodne pravne pomoči oz. drugega dejanja med organi držav članic EU, predpisuje ("rezervno izključno") pristojnost Okrožnega sodišča v Ljubljani - členi ZSKZDČEU-1 (- 50./2., 64./3., 100./2., 134./3., 167./2, 184.c/2., 189./4., 202./3. in 211./4).
5. **Okrajno sodišče v Ljubljani**, ki odloča:
 - o predlogih za izvršbo na podlagi verodostojne listine in o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine (do ugotovitve pravnomočnosti sklepa o izvršbi) (40.c člen ZIZ),
 - po ugotovitvi pravnomočnosti sklepa o izvršbi na podlagi verodostojne listine za opravo poizvedb o sredstvih izvršbe iz elektronsko dosegljivih evidenc zaradi vročitve sklepa (40.c člen ZIZ),
 - o zahtevah za sodno varstvo zoper odločbe prekrškovnih organov o prekrških s področja varstva konkurence in s področja javnega naročanja ter za odločanje o prekrških, pri katerih je predpisana stranska sankcija izločitve iz postopkov javnega naročanja (214. člen ZP-1),
 - o prekrških s področja političnih strank ter volilne in referendumске kampanje, za nadzor katerih je pristojno Računsko sodišče Republike Slovenije (214. člen ZP-1),
 - poleg navedenega pa rešuje še vse zadeve glede vzpostavitve etažne lastnine za ljubljansko okrožje.

6. Okrajno sodišče v Celju, ki odloča:

- o izdaji sklepa o prepovedi uporabe vozniškega dovoljenja na območju Republike Slovenije, (214. člen ZP-1),
- v zadevah priznavanja in izvrševanja odločb sodišč in drugih pristojnih organov v državah članicah Evropske unije, s katerimi so izrečene denarne sankcije za prekrške ali za druge kršitve predpisov, in za izvrševanje denarnih in drugih sankcij za prekrške, ki so jih izrekli pristojni organi v Republiki Sloveniji, v državah članicah Evropske unije (214. člen ZP-1),
- o prekrških, ki so bili storjeni z motornim vozilom, ki je registrirano v drugi državi članici Evropske unije in ni mogoče ugotoviti, kdo je storilec prekrška, hkrati pa oseba, za katero obstaja sum, da je storilec prekrška, nima stalnega ali začasnega prebivališča na ozemlju Republike Slovenije (214. člen ZP-1).

7. Okrajno sodišče v Murski Soboti:

- za odločanje v postopku glede sodnega depozita zaradi položitve nematerializiranih vrednostnih papirjev na prvi stopnji (48.a člen ZNVP-1A, Uradni list RS, št. 5/17).

Ob izhodiščnem pravilu, da se vse zadeve rešujejo na vseh okrožnih sodiščih, je potrebno določiti okvir, ki bo omogočal določanje izključnih pristojnosti za reševanje zadev, kjer je to potrebno. Izključna pristojnost oziroma centralizacija odločanja in s tem specializacija sodnikov, ki te zadeve rešujejo, je potrebna v dveh primerih:

- a) za reševanje zadev, ki jih sodišča letno v delo prejmejo v tako majhnem številu, da razpršenost reševanja ne bi omogočala strokovnosti pri delu in enotne sodne prakse (npr. spori o pravicah intelektualne lastnine),
- b) za reševanje zadev, ki jih sodišča letno v delo prejmejo v velikem številu, vendar razpršenost reševanja ne bi bila smiselna zaradi vsebine in načina reševanja zadev (npr. COVL).

Nova organizacija sodišč bo nedvomno terjala izvedbo sprememb na področju informatizacije. V sodstvu, kjer je 120 lokacij, 160 strežnikov in 4400 uporabnikov, je informatizacija eden ključnih elementov razvoja delovnih procesov. Center za informatiko (CIF) kot strokovna služba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije skrbi za izbiro in dobavo informacijske opreme za sodišča, njeno vzdrževanje, izdelavo specializirane programske opreme, poleg tega je zadolžen za tehnološko podporo sodiščem, kar v največji meri izvaja skozi informacijsko podporo sodnim postopkom, nakup in dobavo strojne opreme, zagotavljanje vzdrževanja in delovanja opreme ter tehnično in vsebinsko pomoč uporabnikom. CIF skrbi za skladen razvoj IT na vseh sodiščih, ter sodeluje pri reorganizacijskih projektih poenotenja postopkov in načina dela. Tudi pri uvedbi nove organizacije sodišč bo vloga in delo CIF-a ena ključnih komponent, ki bo odločilna v fazi implementacije spremembe. Informacijski sistem bo potrebno prilagoditi novi organizaciji sodišč.

1.6 Ljubljansko sodno okrožje

Ljubljansko sodno okrožje je glede na pripad zadev in kadrovsko sliko največje sodno okrožje v Sloveniji. Poleg Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrajnega sodišča v Ljubljani je še osem okrajnih sodišč na Vrhniki, v Cerknici, Domžalah, Grosupljem, Kamniku, Kočevju, Litiji in Trbovljah.

	sodniki	sodno osebje	skupaj
Okrožno sodišče v Ljubljani	106	413	519
Okrajno sodišče v Cerknici	4	17	21
Okrajno sodišče v Domžalah	5	27	31
Okrajno sodišče v Grosupljem	5	20	25
Okrajno sodišče v Kamniku	5	20	25
Okrajno sodišče v Kočevju	5	20	25

Okrajno sodišče v Litiji	2	10	12
Okrajno sodišče v Ljubljani	87	357	444
Okrajno sodišče v Trbovljah	6	25	31
Okrajno sodišče na Vrhniki	4	17	21
skupaj	229	926	1.155

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

	Prejete zadeve	Število rešenih zadev	Število nerešenih zadev	Povprečni čas reševanja (mesec)
Okrožno sodišče v Ljubljani	39.621	39.953	11.735	15,5
Okrajno sodišče v Cerknici	8.344	8.344	592	4,9
Okrajno sodišče v Domžalah	15.489	15.645	1.050	8,5
Okrajno sodišče v Grosupljem	7.871	7.887	625	7,6
Okrajno sodišče v Kamniku	10.223	10.336	601	4,3
Okrajno sodišče v Kočevju	9.301	9.550	790	6,9
Okrajno sodišče v Litiji	3.703	3.728	152	5,1
Okrajno sodišče v Ljubljani	88.334	88.738	17.628	12,1
Okrajno sodišče v Trbovljah	10.331	10.416	776	4,5
Okrajno sodišče na Vrhniki	7.965	8.041	527	9,3

Vir: Letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2022

Okrajno sodišče v Ljubljani ima zaradi svoje velikosti in organiziranosti glede na ostala okrajna sodišča poseben status in je samostojna organizacijska enota (drugi odstavek 114. člena ZS). Ostala okrajna sodišča so organizacijske enote okrožnega sodišča v Ljubljani in z razpršenostjo zagotavljajo geografsko pokritost in dostop do sodnega varstva.

Razdalje med sodišči (v km):

OŽ LJ	Ljubljana	Vrhnika	Cerknica	Domžale	Grosuplje	Kamnik	Kočevje	Litija	Trbovlje
Ljubljana	0	22	50	14	20	22	61	38	53
Vrhnika	22	0	27	34	35	41	77	51	84
Cerknica	50	27	0	60	45	62	52	69	91
Domžale	14	34	60	0	26	10	70	33	42
Grosuplje	20	35	45	26	0	35	44	25	47
Kamnik	22	41	62	10	35	0	79	43	45
Kočevje	61	77	52	70	44	79	0	60	81
Litija	38	51	85	33	25	43	60	0	23
Trbovlje	53	84	91	42	47	45	81	23	0

Ker se z novo organizacijo sodišč vzpostavlja okrožje kot osnovna organizacijska enota na prvi stopnji, ukinjajo se sedežna okrajna sodišča in uvaja enovit naziv prvostopenjskega sodnika, obstoječa struktura prvostopenjskih sodišč v ljubljanskem sodnem okrožju ne bo več ustrezna.

1.7 Obravnava zahtevnih zadev s področja organiziranega klasičnega in gospodarskega kriminala, terorizma in korupcijskih kaznivih dejanj

Novela Zakona o sodiščih (ZS-I)⁸, ki se je začela uporabljati 1. januarja 2010, je zaradi potrebe po fleksibilnejšem organiziranju boja proti oblikam gospodarskega kriminala določila ustanovitev specializiranega oddelka za preiskavo in odločanje v zahtevnejših zadevah organiziranega klasičnega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih kaznivih dejanj, z nazivom specializiran oddelek za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj (v nadaljnjem besedilu: specializiran oddelek). Cilj novele je bil, da zadeve s področja organiziranega in gospodarskega kriminala obravnavajo najsposobnejši in izkušeni sodniki, kar omogoča hitrejšo, preglednejšo in kakovostnejšo reševanje teh zadev. Zakon je določil, da se specializirani oddelek ustanovi in začne z delom, ko je oddelku dodeljena najmanj polovica sodnikov glede na število mest, ki jih v skladu z zakonom določi sodni svet. Predvideno je bilo, da število mest za dodeljene sodnike v specializiranem oddelku določi Sodni svet na predlog ministra za pravosodje, po predhodnem mnenju predsednika Vrhovnega sodišča. Dodelitev je bila predvidena za trajanje štirih let in se je lahko s soglasjem dodeljenega sodnika ponovila.

Novela je določila, da specializirani oddelek formalno deluje pod okriljem Okrožnega sodišča v Ljubljani. Predvideno je bilo, da bo Okrožno sodišče v Ljubljani z delovanjem specializiranega oddelka minimalno obremenjeno, v okviru skupnega proračuna pa so bila predvidena dodatna sredstva, potrebna za delovanje oddelka tako, da se jih refundira sodiščem, katerim bi nastali stroški za delo. Koordinacijo dela oddelka je prevzel vodja specializiranega oddelka, ki ga je izmed dodeljenih sodnikov imenoval predsednik Vrhovnega sodišča. Naloga vodje specializiranega oddelka je bila skrb za nemoteno delo v skupini, za pravilnost dodeljevanja zadev, odločanje o ustavitvi dodeljevanja zadev ter izvedba drugih pooblastil, ki jih ima predsednik sodišča, razen določenih izjem.

Predvideno je bilo, da predlog za dodelitev zadeve specializiranemu oddelku najprej poda sodnik posameznega sodišča, ki mu je bila dodeljena v reševanje zahtevnejša zadeva na področju gospodarskega kriminala ali drugega določenega področja. Predlog za dodelitev sodnik nato posreduje predsedniku tega sodišča. Če se predsednik sodišča s takim predlogom strinja, ga obrazloženega posreduje senatu treh kazenskih sodnikov Vrhovnega sodišča. Zadeve se sodnikom dodeljujejo tako, da senat na Vrhovnem sodišču odloči o prenosu zadeve sodnikom specializiranega oddelka na podoben način, kot je to procesno predvideno za prenos krajevne pristojnosti. Dodelitev zadeve sodniku se opravi v skladu s pravili Sodnega reda, torej z upoštevanjem abecednega vrstnega reda začetnic priimkov sodnikov članov oddelka. Pri odločanju senat upošteva dejansko, pravno in procesno zapletenost zadeve, lahko pa upošteva tudi kadrovske stanje na sodišču, ki predlaga dodelitev zadeve, pa tudi število »prostih sodnikov«, dodeljenih v specializirani oddelek. Namen takšnega odločanja o dodelitvi zadeve sodnikom, članom specializiranega oddelka (senat Vrhovnega sodišča), je bil odpraviti pomisleke o razlogih za prenos zadeve, ki so se v strokovni in drugi javnosti pojavljali v zvezi z dodelitvijo nekaterih zadev posebni skupini tožilcev. Zadeve, dodeljene v oddelek, se morajo vpisovati v poseben vpisnik, da je možno slediti načelu zakonitega sodnika.

Zaradi različnih vzrokov, predvsem majhnega interesa sodnikov po delu v takšnem oddelku, je specializirani oddelek začel z delovanjem šele sredi leta 2011, kar je skoraj leto in pol po uveljavitvi novele ZS-I.

Z naslednjo spremembo, novelo ZS-J⁹, se je zaradi težav pri vzpostavitvi in kasnejšem delovanju specializiranega oddelka ter bolj enakomerne obremenitve sodišč po državi, nadgradil koncept obravnave posebno zahtevnih kazenskih zadev. Namesto enega oddelka so bili ustanovljeni štirje specializirani oddelki sodišč, ki opravljajo preiskavo in sodijo v zahtevnejših zadevah organiziranega in

⁸ Uradni list RS, št. 96/09.

⁹ Uradni list RS, št. 33/11.

gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanjih (specializirani oddelki), v katerih obtožni akt vloži državno tožilstvo, pristojno za pregon storilcev kaznivih dejanj (Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije). Navezava na stvarno pristojnost Specializiranega državnega tožilstva RS je predstavljala hitro in enostavno merilo za dodelitev zadev specializiranemu oddelku in vnaprej odpravila možne spore o pristojnosti.

Krajevna pristojnost je bila določena z območjem višjega sodišča, pri katerem je sedež okrožnega sodišča. To pomeni, da okrožno sodišče v Celju obravnava vse zadeve svojega okrožja, okrožno sodišče v Kopru zadeve z območja okrožnega sodišča v Kopru in Novi Gorici, okrožno sodišče v Ljubljani zadeve z območja okrožnih sodišč iz Kranja, Krškega, Ljubljane in Novega mesta in okrožno sodišče v Mariboru zadeve z območja okrožnih sodišč v Mariboru, Murski Soboti, na Ptuj in v Slovenj Gradcu. Specializirani oddelki navedenih štirih okrožnih sodišč obravnavajo tudi vse zadeve, ki bi sicer bile v pristojnosti okrajnih sodišč znotraj območja navedenih okrožij. Pristojnost se določi po načelu ustalitve, tako ne more biti težav s prenosom zadev na druga sodišča in ponovnim obravnavanjem, ne glede na kasnejšo spremembo dejanske ali pravne podlage obtožnega akta.

Zakonodajalec je določil, da sojenje praviloma poteka na sedežu posameznega izmed navedenih štirih okrožnih sodišč, lahko pa tudi na sedežu drugega okrožnega ali okrajnega sodišča znotraj območja višjega sodišča, ki ga »pokriva« specializirani oddelek. Preiskava in preiskovalna dejanja lahko potekajo na celotnem območju pristojnosti specializiranega oddelka, lahko pa tudi zunaj tega območja. Namen spremembe je bil, da se na takšen način vključuje najmanjše možne obveznosti stalno razporejenih sodnikov oddelka zunaj sedeža njihovega sodišča, glede na omejen obseg dodelitve pa manjšo in le občasno delovno obveznost pri drugem sodišču tudi za dodeljene sodnike.

Določeno je bilo, da v specializiranem oddelku sodijo sodniki (matičnih) okrožnih sodišč v zadevah iz okrožne in okrajne pristojnosti. Poleg teh lahko sodijo v zadevah iz okrožne pristojnosti tudi dodeljeni sodniki drugih okrožnih sodišč z območja (istega) višjega sodišča, v zadevah iz okrajne pristojnosti pa tudi dodeljeni sodniki okrajnih sodišč istega območja. Sodniki matičnih sodišč so stalno razporejeni na specializirani oddelek, drugi (okrožni in okrajni) sodniki pa dodeljeni. Zadeve se sodnikom dodeljujejo po pravilih, določenih v Sodnem redu, pri čemer že sam zakon določa upoštevanje različnega obsega sodniške dolžnosti stalnih in dodeljenih sodnikov v okviru specializiranega oddelka in funkcionalno pristojnost posameznih sodnikov, glede na položaj sodišča iz katerega so dodeljeni.

Za primere, če v določenem obdobju obremenitve stalno razporejenih sodnikov ne bi bile zadostne, je zakon predvidel za te sodnike možnost reševanja tudi drugih kazenskih zadev pri njihovih sodiščih. Zaradi strokovnega usklajevanja in povezovanja je določeno, da stalno razporejeni sodniki pri svojem sodišču še naprej opravljajo tudi dežurno službo in sodelujejo pri delu zunajobravnavnih senatov. Izravnavanje tekočih delovnih obremenitev bo potekalo po splošnih pravilih, ki predsedniku sodišča oziroma vodji oddelka omogočajo izvajati ustrezne organizacijske ukrepe. Za sodnike specializiranih oddelkov je novela opredelila pravice glede plače in delovnih obremenitev, ki morajo njihovo delo vzpodbujati.

Medtem ko je bil po ureditvi ZS-I za odločanje o kandidatih za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, pristojen Sodni svet, minimalno potrebno število za začetek delovanja oddelka pa je dodelitev najmanj polovice sodnikov glede na število mest, ki jih je določil sodni svet, to je 5 sodnikov, je bila po ZS-J predvidena možnost kombiniranega števila sodnikov v specializiranih oddelkih. Število mest za razporejene in dodeljene sodnike za posamezen specializiran oddelek določi sodni svet na predlog ministra, pristojnega za pravosodje, vendar tokrat po predhodnem mnenju predsednika posameznega višjega sodišča. Glede na navedeno je Sodni svet določil, da bo v specializiranih oddelkih pri okrožnih sodiščih na sedežih višjih sodišč (Celje, Koper, Ljubljana in Maribor) delovalo 32 sodnikov.

V skladu z ZS-J so posamezni specializirani oddelki začeli z delom z dnem objave sprememb letnega razporeda (v skladu s 34. členom prehodne določbe novele ZS-J predsednik okrožnega sodišča na sedežu višjega sodišča določi letni razpored sodnikov v specializirani oddelki v tridesetih dneh po določitvi števila sodniških mest za razporejene sodnike; Sodni svet je število sodniških mest za razporejene sodnike v specializirani oddelki določil na 42. seji Sodnega sveta RS dne 26. 5. 2011). Vrhovno sodišče RS je na skupnem sestanku delovnih skupin za informatizirane vpisnike dne 17. 6. 2011 sprejelo sklep, da se za zadeve specializiranega oddelka v iK sistemu za postopkovne faze Kpd, Kpr in K določi rimska št. X.

Namen ustanovitve specializiranih oddelkov je bil zagotoviti učinkovito in uspešno sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega gospodarskega kriminala, terorizma in drugih podobnih kaznivih dejanj, kar naj bi bilo doseženo s tem, da bi te zadeve obravnavali sodniki, ki so posebej usposobljeni in izkušeni za reševanje zahtevnejših kazenskih zadev. V praksi se je pokazalo, da je sodnikov v specializiranem oddelku za vsa opravila v kazenskem postopku pri posamezni zadevi premalo, oziroma so preobremenjeni. Zato je bilo z novelo ZS-K¹⁰ določeno, da ni potrebno, da so vsi člani senata izključno specializirani sodniki. Iz predloga spremembe določbe, povezane z določbami Sodnega reda o pravilih dodelitve spisov sodnikom specializiranega oddelka, izhaja, da mora biti v teh zadevah preiskovalni sodnik, sodnik posameznik, predsednik razpravljajočega senata in sodnik poročevalec v zadevah zunajobravnavnega senata član specializiranega oddelka. V nujnih zadevah (dežurna preiskovalna služba, dežurni zunajobravnavni senat), ko je potrebno odločanje v kratkih rokih, pa bi bilo vztrajanje pri striktni zahtevi po izključni pristojnosti specializiranih sodnikov sploh v nasprotju s temeljnim ciljem ustanovitve oddelkov ali bi vodilo celo v dejanja, ki bi bila v nasprotju s samim namenom kazenskega postopka (prvi odstavek 1. člena ZKP).

Sprememba je izhajala iz težav pri izvajanju zakona, saj je bilo besedilo veljavnega zakona mogoče razlagati tako, da so za specializirane zadeve pristojni izključno specializirani sodniki, kar pa pomeni, da bi, zaradi različnih funkcij in s tem povezanim vprašanjem izločitve sodnika, za reševanje vsake zadeve potrebovali večje število sodnikov. Poleg preiskovalnega sodnika bi takšna zadeva praviloma zahtevala še tri sodnike zunajobravnavnega senata in v primeru najzahtevnejših zadev še dva sodnika (predsednika in člana senata), skupaj torej najmanj šest sodnikov. Ob upoštevanju morebitne odsotnosti ali izločitve sodnika iz kateregakoli drugega razloga pa je to število še večje. Nekateri specializirani oddelki so zelo majhni (npr. specializirani oddelki na Okrožnem sodišču v Kopru je imel v času sprejemanja novele ZS-K le tri člane), zato se bila predlagana rešitev, s katero lahko pri obravnavanju zadev samo kot člani senatov in v primeru opravljanja nujnih procesnih dejanj sodelujejo tudi vsi drugi okrožni sodniki in tisti okrajni sodniki, ki najmanj tri leta uspešno opravljajo sodniško službo na okrajnem sodišču.

Z naslednjo novelo ZS-L¹¹ se je še dodatno razširil nabor sodnikov, ki lahko sodelujejo pri delu specializiranega oddelka. Nova ureditev je odprla možnosti razporejanja sodnikov v senate specializiranih oddelkov, s tem da je odpravila pogoj, da se okrajne sodnike lahko razporedi za sojenje v zadeve, za katere je zagrožena denarna kazen ali kazen zapora do treh let. Dodatno je bilo omogočeno, da se v senate specializiranih oddelkov razporedijo tudi sodniki Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota, vendar le, če je doseženo soglasje med predsednikoma Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrajnega sodišča v Ljubljani. Če takšno soglasje ni doseženo, odloči predsednik neposredno višjega sodišča.

1.7.1 Kazniva dejanja, v katerih sodijo specializirani oddelki

Zakon o sodiščih ne določa natančno stvarne pristojnosti specializiranih oddelkov, ampak se posredno sklicuje na Zakon o državnem tožilstvu (ZDT-1), saj določa, da so specializirani oddelki okrožnih sodišč pristojni za sojenje v zadevah, v katerih obtožni akt vloži specializirano državno tožilstvo. Katalog

¹⁰ Uradni list RS, št. 63/13.

¹¹ Uradni list RS, št. 17/15.

kaznivih dejanj torej ni eksplicitno določen, kar lahko prinaša težave, če se spremeni Zakon o državnem tožilstvu (ZDT-1) ali pa če bi zakonodajalec želel ožiti pristojnost specializiranih oddelkov sodišč oziroma jih razbremeniti obravnave tistih kaznivih dejanj, ki za obravnavo ne zahtevajo posebno usposobljenih sodnikov.

Specializirano državno tožilstvo ima široko pristojnost za kazniva dejanja zoper gospodarstvo, za katera se lahko izreče kazen petih let zavora ali hujša kazen; za kazniva dejanja s predvideno zaporno kaznijo desetih let zavora ali hujšo kaznijo, če je bilo dejanje izvršeno v hudodelski združbi; za jemanje podkupnine, dajanje podkupnine, sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje, dajanje daril za nezakonito posredovanje, nedovoljeno sprejemanje daril, nedovoljeno dajanje daril; terorizem, financiranje terorizma, ščuvanje in javno povečevanje terorističnih dejanj, novačenje in usposabljanje za terorizem; spravljanje v suženjsko razmerje ter trgovino z ljudmi. Poleg tega je specializirano državno tožilstvo pristojno tudi za vsa povezana kazniva dejanja s prej naštetimi delikti. Nadalje pa še v postopih odvzema premoženja nezakonitega izvora, po novem pa tudi kazniva dejanja iz 22. in 25. člena Uredbe 2017/1939/EU, ki urejajo pristojnost Evropskega javnega tožilstva za kazniva dejanja zoper premoženjske interese Evropske unije.

Specializirano državno tožilstvo in specializirani oddelki so pristojni za obravnavo naslednjih kaznivih dejanj:

1. Kazniva dejanja zoper gospodarstvo, za katera se lahko izreče kazen petih let zavora ali hujša kazen, razen poslovne goljufije, izdaje nekritega čeka in zlorabe bančne ali kreditne kartice, uporabe ponarejene bančne, kreditne ali druge kartice:

- 225. člen Kazenskega zakonika (KZ-1)¹² - zloraba monopolnega položaja,
- prvi in drugi odstavek 226. člena KZ-1 (232. člen KZ) - lažni stečaj,
- prvi in drugi odstavek 227. člena KZ-1 (prvi in drugi odstavek 234. člena KZ) - oškodovanje upnikov,
- tretji odstavek 229. člena KZ-1 - goljufija na škodo Evropske unije,
- prvi odstavek 231. člena KZ-1 (236/II KZ) - preslepitev pri poslovanju z vrednostnimi papirji,
- tretji odstavek 236. člena KZ-1 (241/III KZ) - izdaja in neupravičena pridobitev poslovne skrivnosti,
- drugi odstavek 237. člena KZ-1 (242/II KZ) - vdor v poslovni informacijski sistem,
- četrti odstavek 238. člena KZ-1 (243/IV KZ) - zloraba notranje informacije,
- drugi odstavek 239. člena KZ-1 - zloraba trga finančnih instrumentov,
- prvi in drugi odstavek 240. člena KZ-1 (244/I, II KZ) - zloraba položaja ali zaupanja v gospodarske dejavnosti,
- prvi, drugi in tretji odstavek 243. člena KZ-1 (249/I, II in III KZ) - ponarejanje denarja,
- drugi in tretji odstavek 244. člena KZ-1 (250/II, III in IV KZ) - ponarejanje in uporaba ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev,
- prvi, drugi, tretji in četrti odstavek 245. člena KZ-1 (člen 252/I, II, III in IV KZ) - pranje denarja,
- četrti odstavek 249. člena KZ-1 (člen 254/III KZ) - davčna zatajitev,
- prvi, drugi, tretji in četrti odstavek 250. člena KZ-1 (255. člen KZ) - tihotapstvo,
- 233. člen KZ - povzročitev stečaja z nevestnim gospodarjenjem,
- 234.b/III člen KZ - organiziranje denarnih verig in nedovoljenih iger na srečo.

razen:

- 228. člen KZ-1 - poslovna goljufija,
- 246. člen KZ-1 - izdaja nekritega čeka in zloraba bančne ali kreditne kartice,
- 247. člen KZ-1 - uporaba ponarejene bančne, kreditne ali druge kartice.

2. Kazniva dejanja, za katera se lahko izreče kazen 10 let zavora ali hujša kazen, če je bilo dejanje izvršeno v hudodelski združbi:

¹² Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20 in 91/20.

- peti odstavek 116. člena KZ-1 - umor,
- drugi odstavek 175. člena KZ-1 - zloraba prostitucije,
- tretji odstavek 186. člena KZ-1 - neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog,
- tretji odstavek 206. člena KZ-1 - rop,
- četrti odstavek 211. člena KZ-1 - goljufija,
- četrti odstavek 213. člena KZ-1 - izsiljevanje,
- drugi odstavek 307. člena KZ-1 (310/II KZ) - nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali eksploziva,
- šesti odstavek 332. člena KZ-1 - obremenjevanje in uničevanje okolja,
- tretji odstavek 334. člena KZ-1 - uvoz in izvoz radioaktivnih snovi,
- šesti odstavek 335. člena KZ-1 - protipravna pridobitev ali uporaba radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi,
- drugi odstavek 344. člena KZ-1 - nezakonito ravnanje z zaščitnimi živalmi in rastlinami

3. Kazniva dejanja jemanja podkupnine, dajanja podkupnine, sprejemanja koristi za nezakonito posredovanje, dajanja daril za nezakonito posredovanje, nedovoljenega sprejemanja daril, nedovoljenega dajanja daril:

- 241. člen KZ-1 - nedovoljeno sprejemanje daril,
- 242. člen KZ-1 - nedovoljeno dajanje daril,
- 261. člen KZ-1 - jemanje podkupnine,
- 262. člen KZ-1 - dajanje podkupnine,
- 263. člen KZ-1 - sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje,
- 264. člen KZ-1 - dajanje daril za nezakonito posredovanje.

4. Kazniva dejanja terorizma, financiranja terorizma, ščuvanja in javnega poveličevanja kaznivih dejanj, novačenja in usposabljanja za terorizem:

- 108. člen KZ-1 - terorizem,
- 109. člen KZ-1 - financiranje terorizma,
- 110. člen KZ-1 - ščuvanje in javno poveličevanje terorističnih dejanj,
- 111. člen KZ-1 - novačenje in usposabljanje za terorizem.

5. Kazniva dejanja spravljanja v suženjsko razmerje, trgovina z ljudmi:

- 112. člen KZ-1 - spravljanje v suženjsko razmerje,
- 113. člen KZ-1 - trgovina z ljudmi.

Določene vrste kriminalitete so po svojih pojavnih oblikah takšne narave, da je potreben bolj centraliziran in specializiran pristop obravnave tudi v zadnji fazi sodnega obravnavanja. Obravnava zahtevnih zadev s področja organiziranega klasičnega in gospodarskega kriminala, terorizma in korupcijskih kaznivih dejanj, v katerih nastopa več obdolžencev in posledično tudi drugih udeležencev postopka, namreč zahteva posebej usposobljene in izkušene sodnike ter ustrezno organizacijo dela na sodišču. Tako pravno in procesno kompleksne zadeve lahko rešujejo samo sodniki, ki so posebej usposobljeni in ustrezno izkušeni, hkrati pa jim mora biti nudena organizacijska podpora zaradi specifičnosti obravnave zadev. V Republiki Sloveniji se je pred dobrim desetletjem po ustanovitvi posebnih specializiranih oddelkov na policiji ta trend nadaljeval tudi na tožilstvu in na sodišču.

Posebna organizacija opravljanja preiskave in sojenja v najzahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala poteka na slovenskih sodiščih od leta 2010, ko je bil ustanovljen specializirani oddelek za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj. Kasneje se je oddelek zaradi povečevanja števila zadev transformiral v štiri oddelke v okviru sedežnih okrožnih sodišč (Okrožnega sodišča v Ljubljani, Okrožnega sodišča v Mariboru, Okrožnega sodišča v Kopru in Okrožnega sodišča v Celju), ki v takšni obliki delujejo še danes.

Okrožna sodišča na področju višjih sodišč so na podlagi 40.a člena ZS izključno pristojna za opravljanje preiskav in sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj (X kazenske zadeve). Te zadeve so zahtevne za reševanje vsebinsko in logistično, zato ta štiri sodišča zelo obremenjujejo. Po opravljeni analizi stanja na tem področju je moč ugotoviti, da so potrebne spremembe na tem področju, ki bodo omogočale hitrejše reševanje teh zadev in enakomernejše obremenitve sodnikov, ki te zadeve rešujejo.

V oddelku rešujejo zadeve sodniki, ki so v oddelek dodeljeni ali razporejeni zaradi posebne usposobljenosti in izkušenosti za reševanje zahtevnejših kazenskih zadev. Število mest za razporejene in dodeljene sodnike za posamezen specializiran oddelek določi predsednik Vrhovnega sodišča s soglasjem ministra, pristojnega za pravosodje. Z letnim razporedom sodnikov se določi podrobnejša razporeditev dela sodnikov, ki so razporejeni ali dodeljeni v specializirani oddelek. Določi se lahko, da vsi sodniki oddelka sodijo v vseh zadevah iz pristojnosti specializiranega oddelka, lahko pa se sodniki razporedijo za sojenje zadev po posameznih pravnih področjih ali podpodročjih. Normativni okvir ostaja nespremenjen od leta 2015 dalje, ko so bile z novelo ZS-J uveljavljene zadnje zakonodajne spremembe.

1.7.2 Gibanje zadev in obremenjenost oddelkov

		Število zadev	Št. zadev na sodnika	Št. zadev na sodnika	Št. zadev na sodnika	Št. zadev na sodnika
	leto	2022	2019	2020	2021	2022
OŽ CELJE	prejete	5	0,9	4,9	0,6	1,0
	št. sodnikov:	5	1,4	7,3	0,8	1,0
	4,89	rešene	15	4,0	4,5	2,7
OŽ Koper	prejete	25	7,6	4,6	3,0	1,0
	št. sodnikov:	21	6,4	6,3	3,0	1,0
	2,97	rešene	24	7,3	2,6	7,7
OŽ Ljubljana	prejete	57	2,8	22,3	2,4	1,8
	št. sodnikov:	67	3,3	22,0	2,6	2,3
	18,51	rešene	122	6,0	18,2	6,7
OŽ Maribor	prejete	34	6,1	6,0	5,3	3,4
	št. sodnikov:	31	5,5	6,7	4,9	4,2
	5,26	rešene	52	9,3	5,2	9,9
Skupaj	prejete	119	3,7	38,4	2,7	1,9
	št. sodnikov:	124	3,8	41,8	2,8	2,3
	31,63	rešene	212	6,2	30,6	6,7

Vir: Letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2022

Statistični podatki kažejo, da je število prejetih zadev v obdobju od leta 2012 do 2016 v glavnem naraščalo, od leta 2016 dalje pa se je skupno število prejetih zadev manjšalo. V letu 2019 se je skupno število prejetih zadev glede na predhodno leto sicer ustalilo. V obdobju med letoma 2012 in 2016 se je obseg rešenih zadev na vseh sodiščih praviloma povečeval, od leta 2016 dalje pa se je ustalil na okrog 120 zadev letno.

V nasprotju s prvimi leti po ustanovitvi specializiranih oddelkov sodišč, sodišča od leta 2017 dalje prejete zadeve obvladujejo, saj število rešenih presega število prejetih zadev, kar še posebej velja za leto 2019, ko so sodišča prejela 102 zadevi, rešila pa 115 zadev. V letu 2019 so vsa štiri sodišča rešila več zadev, kot so jih prejela. Pregled gibanja prejetih in rešenih X Kpr zadev izkazuje, da se je število prejetih zadev

do leta 2016 praviloma nenehno povečevalo, sodišča pa v pretežnem delu niso obvladovala števila prejetih zadev. V obdobju od 2017 do 2019 se je število prejetih zadev zmanjšalo, sodišča pa obvladujejo pripad.

Specializirani oddelki se pri svojem delu srečujejo z logističnimi težavami (zasedene razpravne dvorane, dotrajanost snemalne opreme ali zasedenost videokonferenčnih sistemov, fluktuacija sodnega osebja), procesno problematiko (prevajanje v tuje jezike prinaša časovni zaostanek, izogibanje vročitvam sodnih pisanj, trend predlogov za izločitve sodnikov in sodnikov porotnikov zaradi pristranskosti, zaradi izločitev sodnikov težave pri zagotavljanju sodnikov, prekinitve glavnih obravnav podaljšujejo trajanje reševanja) in materialno problematiko (možnost predodelitve zadev, ki niso pravno ali dejansko zapletene, drugemu okrožnemu sodišču).

Po opravljeni analizi stanja na tem področju je moč zaključiti, da so štirje specializirani oddelki izrazito neenakomerno obremenjeni, da število zadev na tem področju narašča, in da je več kot 60 % zadev v delu na specializiranem oddelku Okrožnega sodišča v Ljubljani. V skladu s trendom v drugih evropskih državah, kjer se prizadevajo za učinkovitejše reševanje zadev na področju organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj in po navedenih ugotovitvah v našem sistemu, je potrebno spremeniti organizacijo reševanja teh zadev. Reševanje teh zadev je potrebno koncentrirati na enem mestu in hkrati zagotoviti ustrezno kadrovsko strukturo, ki bo te zadeve reševala.

1.8 Sodna uprava

Novela ZS-I je koncentrirala vodenje in upravljanje sodišč zlasti v okviru okrajnih sodišč, ki so zadeve sodne uprave koncentrirala na posamezna okrožna sodišča, vendar se je pri tem upoštevalo določene specifičnosti največjega sodišča v državi, Okrajnega sodišča v Ljubljani. Posamezna okrajna sodišča so tako postala organizacijske enote okrožnega sodišča z njegovega območja, razen Okrajnega sodišča v Ljubljani. Ob koncentraciji zadev sodne uprave se je ob sočasni ukinitvi delovnega mesta sekretar sodišča uvedlo novo delovno mesto »direktor sodišča« na okrožnih in višjih sodiščih ter na Okrajnem sodišču v Ljubljani. Uvedba tega delovnega mesta je pomenila tudi prenos tistih pristojnosti predsednikov sodišč, ki ne pomenijo izvajanja sodniške službe, na direktorje sodišč.

1.8.1 Predsednik sodišča – imenovanje in pristojnosti

Uveljavitev ene vrste prvostopenjskih sodišč bo zahtevala tudi drugačno upravljavsko strukturo na sodiščih. Če je do sedaj imelo vsako okrajno sodišče svojega predsednika, se bo število upravljavskih funkcij koncentriralo na okrožna, specializirana in višja sodišča. Z večanjem števila zaposlenih na okrožnih sodiščih, ki bodo vključevala tudi dosedanja okrajna sodišča kot zunanje enote, je smiselno zagotoviti razvejano upravljavsko strukturo s povečanjem števila podpredsednikov sodišč.

Po Ustavi je organizacija državne oblasti določena v 4. poglavju. Sistemi imenovanja nosilcev posameznih vej oblasti so različni, z organizacijskega vidika temeljnega ustavnega načela delitve oblasti (3. člen Ustave) pa velja, da praviloma nosilci posameznih vej oblasti ne postavljajo sami sebe, ampak jih na funkcijo postavlja ljudstvo neposredno (npr. poslance z volitvami) ali posredno (v postopku postavljanja na oblast s takšnimi in drugačnimi pristojnostmi sodelujejo predstavniki drugih vej oblasti). Izvedba tega načela je v državah različno izpeljana, zato glede imenovanja predsednikov sodišč ni mogoče določiti splošnega pravila. Ustava določa imenovanje najvišjih nosilcev vej oblasti z izjemo predsednika Vrhovnega sodišča, katerega imenovanje je določeno na zakonskem nivoju. V Republiki Sloveniji se je Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustavno sodišče) v odločbi, št. U-I-224/96 z dne 22. maja 1997, sicer izreklo, da ni v neskladju z načelom delitve oblasti ureditev, po kateri minister predlaga v imenovanje Državnemu zboru predsednika Vrhovnega sodišča po

poprejšnjem mnenju sodnega sveta in občne seje. Način, kako se vzpostavlja ravnotežje med posameznimi vejami oblasti, oziroma različne organizacijske izvedbe načela horizontalne, vertikalne in funkcionalne delitve oblasti so tako odvisne od specifične ustavne ureditve vsake posamezne države, ki nastane in živi v določenih zgodovinskih, kulturnih in družbenih okoliščinah.

Kot izhaja iz sodne prakse¹³, pravica biti imenovan za predsednika, ne obstaja, vsakdo pa ima pravico, da se pod istimi pogoji kot drug(i) kandidat(i) poteguje za zasedbo takega položaja. Postopek, v katerem se kandidat poteguje za mesto predsednika sodišča, mora biti pošten: skladen z ustavo, zakonit in transparenten, (ne)izbira pa utemeljena na objektivnih merilih.

V našem sistemu in v evropskem pravosodnem prostoru se zaradi strokovne komponente sodne veje oblasti zavorna vloga izvršilne in zakonodajne veje oblasti napram sodni veji oblasti prenaša na neodvisne strokovne organe (tj. Sodne svete). Sodni svet je ustavni in neodvisni organ sistema zavor in ravnovesij, pri konstituiranju katerega sodelujejo vse tri veje oblasti.

Ideja, ki jo je zasnoval zakonodajalec že v procesu osamosvojitve, ustavodajalec pa jo je nato s sprejemom Ustave v letu 1991 potrdil in ki se v evropskem pravosodnem sistemu vseskozi krepi, je, da se v modernih demokratičnih sistemih zaradi strokovne in neodvisne komponente sodne veje oblasti ustanovi poseben neodvisen strokoven organ, ki skrbi za varstvo neodvisnosti sodstva na eni in za zagotavljanje kakovosti sodstva na drugi strani. Ta vloga je v Republiki Sloveniji že od leta 1990 podeljena sodnemu svetu. ZSSve v prvem odstavku 2. člena določa, da je sodni svet tisti, ki zaradi svoje samostojnosti in neodvisnosti varuje samostojnost in neodvisnost sodne veje oblasti ter skrbi za zagotavljanje kakovosti dela sodišč in sodnikov ter javnega ugleda sodstva. To njegovo vlogo je potrdilo tudi Ustavno sodišče¹⁴, in sicer da je z vidika organizacije državne oblasti sodni svet državni organ ustavnega ranga, ki ga ni mogoče uvrstiti v nobeno od treh vej oblasti in ki kot eden izmed ključnih mehanizmov v sistemu organizacije državne oblasti zagotavlja ravnovesje med vejami oblasti. To poudarjajo tudi mednarodne smernice:

- CCJE, Magna Carta sodnikov¹⁵: »Vsaka država za zagotavljanje neodvisnosti sodnikov ustanovi svet za sodstvo ali drug poseben organ, ki je prav tako neodvisen od zakonodajne in izvršilne oblasti, s širokimi pristojnostmi v zvezi z vsemi vprašanji glede njihovega statusa in organizacije, delovanja in podobe sodnih ustanov.«
- Mnenje št. 10(2007) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov o Sodnem svetu v službi družbe¹⁶ in Mnenje Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov št. 24 (2021)¹⁷ Razvoj sodnih svetov in njihova vloga v neodvisnih in nepristranskih pravosodnih sistemih: »Pomembno je ustanoviti poseben organ, kot je sodni svet, ki mu je zaupano varstvo neodvisnosti sodnikov kot bistven element pravne države in s tem spoštovanje načela delitve oblasti; Sodni svet naj ščiti neodvisnost pravosodnega sistema in posameznih sodnikov in hkrati zagotavlja učinkovitost in kakovost pravosodja, da se okrepi zaupanje javnosti v pravosodni sistem.«
- Beneška komisija, Poročilo o neodvisnosti pravosodnega sistema, 2010¹⁸: »Beneška komisija meni, da je za zagotavljanje neodvisnosti sodstva ustrezná metoda ta, da ima neodvisni sodni svet odločilen vpliv na odločitve o imenovanju in karieri sodnikov.«

Ustava daje sodnemu svetu le funkcijo posebnega organa, ki zagotavlja sodelovanje med zakonodajno in sodno oblastjo pri postavljanju sodnikov. Njegovo vlogo so okrepiли ZS, ZSS in ZSSve). Zakon o

¹³ VSRS Sodba U 6/2021-8

¹⁴ odločba št. U-I-224/96

¹⁵ POSVETOVALNI SVET EVROPSKIH SODNIKOV (CCJE) MAGNA CARTA SODNIKOV (temeljna načela), <https://rm.coe.int/magna-carta-slovenian/168063e447>

¹⁶ POSVETOVALNI SVET EVROPSKIH SODNIKOV (CCJE), <https://rm.coe.int/168074779b>

¹⁷ POSVETOVALNI SVET EVROPSKIH SODNIKOV (CCJE), Mnenje Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov št. 24 (2021), <https://rm.coe.int/opinion-no-24-2021-of-the-ccje/1680a47604>

¹⁸ <https://rm.coe.int/1680700a63>

spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih iz leta 2009 (ZS-I)¹⁹ je med drugim uveljavil tudi pristojnost sodnega sveta za imenovanje in razreševanje predsednikov sodišč, razen predsednika Vrhovnega sodišča, v postopku katerega pa sodni svet poda mnenje o prijavljenih kandidatih. Naloga sodnega sveta v izbirnem postopku je po opravljenem ustnem razgovoru podaja mnenja o strateškem programu kandidatov z vidika funkcioniranja sodnega sistema in strategije sodstva kot celote, saj ima glede na svojo sestavo vseh pravosodnih deležnikov dober vpogled v delovanje sodstva.

Temeljne pristojnosti sodnega sveta glede izbire, imenovanja in razrešitev predsednikov in podpredsednikov sodišč so:

- podaja predhodnega mnenja v postopku imenovanja predsednika Vrhovnega sodišča,
- imenovanje in razrešitev predsednikov in podpredsednikov sodišč, razen predsednika Vrhovnega sodišča,
- podaja obrazloženega mnenja v postopku razrešitve predsednika Vrhovnega sodišča.

Po veljavni ureditvi predsednika Vrhovnega sodišča imenuje državni zbor na predlog ministra za pravosodje po predhodnem mnenju sodnega sveta in občne seje Vrhovnega sodišča. O razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča odloči državni zbor na obrazložen predlog ministra za pravosodje po predhodnem obrazloženem mnenju sodnega sveta in občne seje Vrhovnega sodišča. Predsednik Vrhovnega sodišča je najvišji predstavnik sodne veje oblasti, zato je v izbirnem postopku pomembno sodelovanje različnih organov oziroma vej oblasti.

Na neustreznost veljavne ureditve imenovanja predsednika Vrhovnega sodišča je v letnem poročilu za leto 2021 opozoril sodni svet. V poročilu je izpostavljena potreba po umiku imenovanja predsednika Vrhovnega sodišča iz vplivnega območja politične volje, torej prenos imenovanja iz državnega zbora na drug organ – sodni svet oziroma predsednika republike. Primerjalno gledano so sistemi imenovanja predsednika vrhovnega sodišča različni – v nekaterih državah ga imenuje zakonodajna veja (Estonija, Hrvaška, Madžarska), sodna veja (Portugalska) ali predsednik države (Avstrija, Poljska), vsem pa je skupno, da so v postopek vključene vse veje oblasti v obliki predlagalne funkcije ali obveznega mnenja.

Glede na navedena mednarodna priporočila in veljavni status sodnega sveta je torej prav sodni svet tisti, ki lahko zagotavlja, da postopki imenovanja predsednikov sodišč potekajo na podlagi javnega razpisa kandidatov v konkurenčnih izbirnih postopkih ter v skladu z določenimi standardi in ob zagotavljanju sodnega varstva teh postopkov (CCJE, Mnenje št. 19, 2016)²⁰. Zato je lahko tudi ustrezen organ, da izbere in imenuje najvišjega predstavnika sodne veje oblasti. Poleg tega so v sodnem svetu enakovredno zastopane vse tri stopnje sodnega sistema (tretji in četrti odstavek 18. člena ZSSve). Če bi torej predsednika Vrhovnega sodišča imenoval sodni svet, ne bi bilo mogoče reči, da si sodna veja, pri kateri ni vzpostavljena neposredna odgovornost volivcem, sama postavlja svojega najvišjega predstavnika, obenem pa bi imeli sodniki vseh stopenj določen vpliv na imenovanje najvišjega predstavnika. Sodnemu svetu je v postopku imenovanja predsednikov oziroma podpredsednikov sodišč že sedaj v celoti prepuščena izbira med prijavljenimi kandidati, saj le tako lahko učinkovito udejanja svojo vlogo v sistemu organizacije državne oblasti in prevzema svoj del odgovornosti za kvaliteto sodstva²¹.

Veljavni ZS v tretjem odstavku 62a. člena določa kriterije za izbiro oziroma imenovanje kandidata za predsednika sodišča. Kot izpostavlja sodna praksa²², so kriteriji za izbiro določeni primeroma. Kriterij, ki ga izven v zakonu izrecno določenih, kot bistven za izbiro določi sodni svet, mora biti torej objektivni in zasledovati cilj, ki se zasleduje z zakonsko predvidenimi kriteriji - izbrati kandidata, ki najbolj ustreza zahtevam prostega mesta predsednika sodišča. Sodni svet je v svoji praksi kot bistven kriterij za izbiro

¹⁹ Uradni list RS, št. 96/09

²⁰ <https://rm.coe.int/1680748232>

²¹ UPRS sodba II U 493/2016

²² UPRS sodba IV U 17/2015

določil sposobnost opravljanja nalog vodstvenega mesta, ki sicer ni določen med pogoji, vendar je sodišče potrdilo pravilnost uporabe tega kriterija, ki je v razumni povezavi s predmetom odločanja. Kriterij vodenja po presoji sodišča navedenim zahtevam ustreza in mu ni mogoče očitati arbitrarnosti ali diskriminatornosti.

Predložitev šestletnega strateškega programa dela sodišča je eden od dveh pogojev za imenovanje predsednika sodišča iz 62. člena ZS. V praksi se spoštovanje obveznih sestavin strateškega programa iz četrtega odstavka 62.b člena ZS sicer presoja strogo, ni pa spregled predpisane sestavine razlog za odpravo odločbe o imenovanju. Vsebinska pomanjkljivost programa²³ ni razlog za to, da se prijava zavrže, ter dejstvo, da vsebinsko dopolnjevanje vloge po določbah ZS ni izključeno. Kandidat na seji sodnega sveta predstavi program, vsebina pa je v okviru normativnega okvirja v prosti presoji vsakega kandidata. Šestletni strateški program mora vsebovati zlasti oceno stanja na sodišču, oceno tveganj in priložnosti za izboljšanje poslovanja sodišča, opis področij delovanja in opredelitev poslovnih ciljev glede dostopa do sodišča, vključno s postopki alternativnega reševanja sporov, kakovosti storitev, nepristranskosti, odgovornosti za rezultate, učinkovitosti in transparentnosti, navedbo ukrepov za vsako od področij dela, opredelitev nosilcev ukrepov in rokov za njihovo izvedbo ter kriterije za merjenje učinkov in za ocenjevanje doseganja poslovnih ciljev. Mednarodne organizacije (npr. CEPEJ²⁴) v svojih dokumentih izpostavljajo zagotavljanje učinkovitega dostopa državljanov do sodnega varstva, poudarjajo pa tudi pomembnost neodvisnega in nepristranskega sodnega varstva²⁵²⁶, zato bi bilo v tem delu primerno dopolniti opredelitev poslovnih ciljev v strateškem programu dela sodišča.

Institucije ali organi, ki dajejo mnenja o etičnih vprašanih ravnanja sodnikov in tožilcev (npr. vpletenost v politično življenje, uporaba družbenih medijev itd.), so v veliki meri uveljavljeni v Evropi, vendar imajo zelo različne naloge. Njihova mnenja so v veliki večini primerov javno dostopna, kar sodnikom in tožilcem zagotavlja visoko stopnjo transparentnosti. Glede pomembnosti javnosti delovanja sodnih svetov se je večkrat izreklo tudi Evropsko združenje sodnih svetov (ENCJ) na deklaratorni ravni. V deklaraciji, ki je bila sprejeta v Vilniusu²⁷, je izpostavljeno, da je treba zagotoviti preglednost načina, po katerem svet opravlja vse svoje naloge tako, da se javnosti in medijem zagotovi dovolj informacij, točnost dojemanja delovanja pravosodja v javnosti, redno poročanje o svojem delu in spodbujanje kakovostnega opravljanja vseh vidikov dela v sodstvu. Vsakemu kandidatu mora sodni svet posredovati pisne obrazložene sklepe o imenovanju in napredovanju, če je svet pristojen za izbiro, imenovanje in napredovanje sodnikov. Dublinska deklaracija o standardih za zaposlovanje in imenovanje članov sodstva²⁸ določa, da kadar postopek imenovanja vključuje oceno na podlagi poročil in pripomb pravnih strokovnjakov (kot so sodniki, odvetniške zbornice, odvetniške družbe itd.), mora vsako tako posvetovanje ostati popolnoma odprto, pošteno in pregledno, pri čemer je treba upoštevati, da morajo stališča katerega koli sodnika oziroma odvetniške zbornice temeljiti na ustreznih kompetencah, zapisana morajo biti v pisni obliki, na voljo za pregled in ne smejo temeljiti na osebnih predsodkih. Organ, pristojen za izbiro in imenovanje sodnikov, mora ustvariti zadostno evidenco v zvezi z vsakim kandidatom, da zagotovi preverljiv neodvisen, odprt, pravičen in pregleden postopek ter da zagotovi učinkovitost neodvisnega pritožbenega ali izpodbijanega postopka, pri čemer ima neuspešen kandidat možnost pravnega varstva, če meni, da je bil v postopku imenovanja nepravilno obravnavan.

²³ UPRS sodba IV U 34/2015

²⁴ <https://rm.coe.int/cepej-report-2020-22-e-web/1680a86279>

²⁵ Npr. odločbe Evropskega sodišča za človekove pravice: Remli v. France - 16839/90, Stafford v. the United Kingdom - 46295/99

²⁶ SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Poročilo o stanju pravne države za leto 2022 Stanje pravne države v Evropski uniji, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52022DC0500>

²⁷ <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017->

<p/EGA%20Vilnius%202021/The%20ENCJ%20Compendium%20on%20Councils%20for%20the%20Judiciary%20-%20adopted%20EGA%2029%20October%20Vilnius.pdf>, str. 8 in 9

²⁸ https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Dublin/encj_dublin_declaration_def_dclaration_de_dublin_recj_def.pdf, točka 6 in 9

V Republiki Sloveniji je delo sodnega sveta javno v skladu z ZSSve in poslovníkom sodnega sveta. Javnost delovanja zagotavlja večjo transparentnost oziroma preglednost delovanja organa, s tem pa se krepi tudi njegova integriteta. Transparentno delo je pomembno tudi z vidika varstva pravic strank v postopkih, saj sodni svet poleg izbire, imenovanja in razrešitev sodnikov ter predsednikov in podpredsednikov sodišč odloča tudi glede drugih kadrovskih vprašanj v zvezi s sodniki in glede disciplinskih postopkov. Preglednost in odprtost delovanja sodnega sveta se izraža predvsem preko objave dnevnih redov in zapisnikov sej sodnega sveta na spletni strani, vendar pa iz zapisnikov ni razvidna širša razprava članov sodnega sveta ob posamezni odločitvi, ampak samo končna odločitev. Z vidika strank v postopkih pred sodnim svetom, ki kasneje uveljavljajo sodno varstvo, bi bil natančnejši zapisnik ali možnost sklicevanja na zvočni posnetek ali prepis posnetka seje v delu, ko se odloča v njihovem postopku, pomembna nadgradnja zagotavljanja transparentnosti postopka. Člani sodnega sveta imajo namreč zaradi diskrecijske pravice organa zelo široke možnosti pri zastavljanju vprašanj kandidatom. Kot je razvidno iz sodne prakse²⁹, lahko člani zastavljajo vprašanja tudi izven podatkov, ki izhajajo iz spisovnega gradiva in tudi izven presoje formalnih pogojev za kandidaturu, saj le na tak način lahko pride do izraza ustavna vloga sodnega sveta v pravosodnem sistemu, vendar pa pri tem niso povsem brez omejitev. Če bi ne bilo tako, bi bila vloga sodnega sveta pri imenovanju predsednikov sodišč izvotljena in zmanjšana na uradnikovanje. Ustavni pomen neodvisnosti sodstva, kljub posebnostim postopka imenovanja predsednika sodišča in diskrecijskega načina odločanja, od (članov) sodnega sveta terja, da z zadostno obrazložitvijo odločitve ne le kandidata ampak tudi javnost prepričajo o spoštovanju meja diskrecijskega odločanja, poštenosti postopka in enakem obravnavanju, kar je tudi bistvo načela vladavine prava iz 2. člena Ustave v zvezi z 157. členom Ustave. Za te namene bi bila ustrezna zagotovitev možnosti snemanja ustnih predstavitev kandidatov in dostop do posnetkov s strani kandidatov v postopkih.

Veljavna ureditev v devetem odstavku 62.b člena ZS določa sodno varstvo zoper odločbo sodnega sveta, s katero sodni svet imenuje izbranega kandidata na mesto predsednika sodišča in hkrati odloči o neizbiri drugih kandidatov. Kandidati v postopku izbire in imenovanja za predsednika Vrhovnega sodišča tovrstnega sodnega varstva po veljavni ureditvi nimajo, ker je predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije imenoval državni zbor, zato je ob spremembi načina imenovanja in prenehanja nujna tudi ureditev ustreznega sodnega varstva.

1.8.2 Direktor sodišča – imenovanje in pristojnosti

Namen zakonodajalca ob uvedbi funkcije direktorja sodišča z novelo ZS-I v letu 2009 je bil, da se s preoblikovanjem okrajnih sodišč v organizacijske enote okrožnih sodišč koncentrira zadeve sodne uprave na okrožno sodišče, z novim delovnim mestom direktorja, ki je nadomestil dotedanje sekretarje sodišč, pa se razbremeni predsednika sodišča tistih pristojnosti, ki ne pomenijo izvajanja sodniške službe. Predsednikom okrožnih sodišč so se namreč z reorganizacijo prvostopenjskih sodišč povečale pristojnosti, z uvedbo direktorja sodišča pa bi se tudi med samimi sodišči zmanjšale razlike v obremenitvi predsednikov sodišč. Upravno poslovanje sodišča je bilo preneseno in koncentrirano na direktorje sodišč, ki so dobili zakonsko določene pristojnosti, za katere so tudi samostojno odgovorni. Ob sprejemanju novele je bilo poudarjeno, da za upravno poslovanje sodišča (kadrovanje, finančni načrti, varovanje, prostori) predsedniki sodišč niso dovolj usposobljeni, saj so potrebna specifična, t. i. »menedžerska« znanja. Tudi Sodni svet je k predlogu novele podal stališče, iz katerega izhaja, da je ureditev, po kateri bo direktor pristojen za materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča, predsednik pa samo za tiste zadeve sodne uprave, ki so neposredno povezane z reševanjem zadev, po njihovem mnenju ustrezna. Glede fakultativnosti imenovanja direktorja sodišča so bili tekom strokovnega usklajevanja ZS-I predvsem s strani manjših okrožnih sodišč in specializiranih sodišč (npr. Delovno sodišče) predstavljeni pomisleki o smotnosti obveznega imenovanja direktorja sodišča, saj nekatera zaradi majhnosti že v prejšnji ureditvi niso imela sekretarjev, zato je bila ta odločitev v sprejeti

²⁹ VSRS Sodba U 7/2021-9

noveli prepuščena predsednikom sodišč v okviru samostojnosti pri vodenju sodne uprave. Kljub začetnim težavam zaradi premalo določne razmejitve pristojnosti med predsednikom sodišča in direktorjem, kar je bilo kasneje dogovorjeno v okviru implementacijske skupine, se je institut direktorja sodišča ustrezno uveljavil, vendar pa je bilo v zadnjem obdobju na nekaterih sodiščih delovno mesto direktorja sodišča ukinjeno, kar ni v skladu z namenom razbremenitve predsednika sodišča opravljanja zadev sodne uprave.

Pristojnosti direktorja sodišča, če slednji je imenovan s strani predsednika sodišča, so torej zadeve sodne uprave, pri čemer se nanj ne prenašajo pristojnosti, ki so z zakonom določene predsedniku oziroma drugim organom; nastopa v funkciji izvrševanja, ne pa odločanja o zadevah sodne uprave. Za Direktor sodišča mora imeti ustrezna funkcionalna znanja³⁰ o kadrovanju, vodenju in upravljanju sodišča, razvijanju dobrih delovnih odnosov, oblikovanju organizacijske strukture, uporabi inovativnih strategij, zbiranju, analiziranju in uporabi informacij, upravljanju s proračunom sodišča, komuniciranju z javnostmi, upravljanju z znanjem, ter druga specialna znanja. Specifična znanja mora pridobiti v okviru strokovnega usposabljanja za direktorje sodišč najpozneje v enem letu od imenovanja, sicer mu funkcija preneha.

Za celotno območje Okrajnega sodišča v Ljubljani, okrožnega ali višjega sodišča oziroma za zunanje oddelke tega sodišča, direktor sodišča samostojno opravlja naloge sodne uprave, ki se nanašajo na materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča, vodenje postopkov javnih naročil, odločanje o kadrovskih zadevah sodnega osebja, zagotavljanje varnosti na sodišču, spremljanje, analiziranje in pripravo prenove poslovnih procesov ter opravlja druge naloge sodne uprave na podlagi pooblastila predsednika sodišča, razen nalog, ki se nanašajo na opravljanje sodniške službe.³¹ Na Vrhovnem sodišču navedene naloge opravlja generalni sekretar, ki je funkcionar.

1.8.3 Personalni sveti

Vloga personalnih svetov je predvsem v izdelavi ocene sodniške službe in reševanju pritožbe zoper ocene sodniške službe. Poleg tega so personalni sveti pristojni tudi za odločanje o pritožbi proti odločitvi predsednika sodišča glede odločitve o odobritvi rednega ali izrednega dopusta in o pritožbi glede zavrnitve odobritve odsotnosti zaradi izobraževanja sodnika na podlagi podeljene štipendije. Personalni sveti lahko tudi vložijo zahtevo za službeni nadzor nad delom posameznega sodnika.

Po veljavni zakonodaji personalni sveti okrožnih sodišč in specializiranih sodišč, ki imajo položaj okrožnega sodišča, nimajo več vloge pri izdelavi ocen sodniške službe. S spremembo Zakona o sodniški službi (Uradni list RS, št. 67/02; ZSS-D) se je pristojnost za izdelavo ocen sodniških služb prenesla s personalnih svetov, ki so jih sestavljali sodniki, ki so delali skupaj na sodišču z ocenjevanim sodnikom, na personalne svete višjih sodišč. Razlog za spremembo je bil pripravljen na podlagi dotodanjih izkušenj in mnenja ustavnega sodišča. Od te spremembe naprej so bili personalni sveti višjih sodišč pristojni za izdelavo ocene sodnikov okrajnih in okrožnih sodišč, personalni svet Vrhovnega sodišča za izdelavo ocene sodniške službe višjih in vrhovnih sodnikov, personalni sveti okrožnih sodišč pa so ohranili pristojnost za oblikovanje mnenj o ustreznosti kandidatov za sodnike okrožnega in okrajnih sodišč z območja okrožnega sodišča. Z nadaljnjimi spremembami zakonodaje, s katerimi se je pristojnost za postopek za izvolitev oziroma imenovanje sodnika z Ministrstva za pravosodje prenesel na Vrhovno sodišče, je vlogo personalnih svetov okrožnih sodišč za oblikovanje mnenja o ustreznosti kandidatov za sodnike okrajnih in okrožnih sodišč prevzel predsednik sodišča, pri katerem je mesto razpisano. S tem prenosom je personalni svet okrožnega sodišča izgubil najpomembnejšo pristojnost, to je ocenjevanje sodnikov.

Sestava personalnih svetov višjih in vrhovnega sodišča je za vsa območja enaka, ne glede na število sodnikov, za katere je posamezni personalni svet pristojen. Obremenjenost posameznih personalnih

³⁰ 61.c člen ZS

³¹ 61.a člen ZS

svetov je zelo različna. Sodni svet je tudi že predlagal, da se ocene personalnih svetov oblikovno poenotijo in se hkrati tudi predstavnostno izboljšajo, kar bo sodnemu svetu omogočilo lažji pregled in primerjavo vrednotenja kriterijev po posameznih personalnih svetih ter večjo enotnost pri uporabi kriterijev za napredovanje.

1.8.4 Notranji nadzor na zadevami sodne uprave

Nadzor nad izvajanjem zadev sodne uprave opravlja predsednik sodišča višje stopnje, na sodiščih vseh stopenj pa predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč.³² Nadzor se izvaja na podlagi podatkov o poslovanju sodišča nižje stopnje, vložene nadzorstvene pritožbe, rokovnega predloga ali drugih podatkov preverja časovna korektnost postopanja v posamezni, še ne zaključeni sodni zadevi. »Druge podatke« predsednik sodišča višje stopnje pridobi bodisi od sodnikov oddelka, ki jih bodo zaznali ob obravnavanju zadev bodisi pa tudi na podlagi podatkov iz javnih občil ali preko poslanskih vprašanj in podobno.

V okviru sodne uprave in izvajanja nadzora nad njenim izvajanjem ni dovoljeno posegati v neodvisen položaj sodnika pri odločanju o zadevah, ki so mu dodeljene v reševanje. Tudi Ministrstvo za pravosodje lahko od predsednikov sodišč zahteva podatke in poročila o stanju reševanja posamezne zadeve ali vrste zadev oziroma druge podatke, ki jih v zvezi z delom sodišča potrebuje za obveščanje javnosti, za odgovore na vprašanja Državnega zbora Republike Slovenije, Državnega sveta Republike Slovenije, Vlade Republike Slovenije, Računskega sodišča Republike Slovenije, Ustavnega sodišča Republike Slovenije, varuha človekovih pravic in predsednika Republike Slovenije ali za izvajanje svojih pristojnosti po Zakonu o sodiščih ali zakonu, ki ureja sodniško službo.

Posebno obliko nadzora nad (pravočasnim) delom sodišč z določbami o posebnih pravnih sredstvih (nadzorstvena pritožba, rokovni predlog, zahteva za pravično zadoščenje) v sklopu katerih se ugotavlja pravilno in pravočasno delo sodnikov in sodišč, predstavlja tudi Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Uradni list RS, št. 67/12 - UPB).

1.8.5 Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč

Z novelo ZS-K (Uradni list RS, št. 63/13) je bila vzpostavljena pravna podlaga za ustanovitev Službe za nadzor organizacije poslovanja sodišč (v nadaljnjem besedilu: služba za nadzor). Namen ustanovitve službe je bil vzpostavitev notranje organizacijske enote znotraj ministrstva, ki bo skrbela za nadzor nad organizacijo poslovanja sodišč, vodil pa jo bo dodeljeni sodnik.

Služba za nadzor je pričela z delovanjem konec leta 2016 in izvaja nadzor nad sodno upravo, nad izpopolnjevanjem meril za kakovost dela sodišč in opravljanjem zadev sodne uprave ter opravlja taksne preglede po določbah zakona, ki ureja sodne takse. Služba za nadzor skrbi za izvajanje sodnega reda in opravlja tudi administrativne preglede v skladu s sodnim redom. Poleg tega izvaja pristojnosti po Zakonu o sodiščih, Zakonu o sodniški službi, Zakonu o sodnem svetu in Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (pregled poslovanja, nadzor sodne uprave, službeni nadzor, disciplinski postopki, pristojnosti v zvezi z nadzorstvenimi pritožbami) ter opravlja druge naloge z delovnega področja. Služba za nadzor svoje naloge, izvaja ob doslednem spoštovanju načela delitve oblasti in neodvisnosti sodnika pri opravljanju sodniške službe. Tekom let se je pokazalo, da je zakonska ureditev Službe za nadzor podnormirana, saj imajo različne vrste nadzora, ki jih je do sedaj določal Pravilnik o Službi za nadzor organizacije poslovanja sodišč (Uradni list RS, št. 79/16), lahko različne posledice, hkrati pa bi bilo potrebno na zakonski ravni opredeliti tudi časovno dinamiko opravljanja nadzorov in vrste nadzorov.

³² prvi odstavek 67. člena ZS

Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč izvaja redni letni nadzor na podlagi načrta rednih nadzorov. V načrtu so opredeljena sodišča, na katerih se izvede nadzor, vsebina nadzorov, časovni potek nadzorov in vsebina nadzorov. Opredeljeni so tudi administrativni in taksni pregledi, in sicer je določeno, na katerih sodiščih se ti pregledi opravijo, vsebina pregledov in časovni potek.

Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč vsako leto pripravi tudi letno poročilo o nadzorih na sodiščih. Poročilo vsebuje analizo opravljenih nadzorov na podlagi letnega načrta, izvajanje nadzora na podlagi Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja in drugo opravljeno delo, ki je v pristojnosti službe. Vsi taksni in administrativni pregledi se izvajajo neposredno na sodiščih z vpogledovanjem v sodne spise in po potrebi v vpisnike. Pri pregledu ugotavljanja skladnosti poslovanja sodišč z določbami Sodnega reda se služba za nadzor osredotoča na primer na pravila o dodeljevanju zadev, poslovanje z zadevami (delo sodne pisarne, ki se nanaša na priloge in predložitev spisa, opravila sodne osebe po prejemu sodnikove odredbe, poslovanje sodne osebe s spisi, predložitev spisa višjemu sodišču, arhiviranje). V okviru taksnega pregleda služba za nadzor nadzoruje izvajanje ZST-1, in sicer oprostitev, odlog in obročno plačilo taks, ugotovitev vrednosti predmeta postopka in odmera takse, izterjava neplačane takse in vrnitev takse. V praksi služba za nadzor na vsakem sodišču, na katerem je predviden nadzor, pregleda določeno število zadev. Obseg zadev je določen z odredbo, sodišča pa sama identificirajo zadeve in jih pripravijo za pregled. Na posameznem sodišču je pregledano na primer največ 30 naključno izbranih zadev. Po opravljenem pregledu služba za nadzor predsednikom sodišč predlaga odpravo nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti, ki niso skladne z zakonodajo. Sodišča se nato odzovejo na posredovani osnutek poročila, se opredelijo do ugotovljenih nepravilnosti oziroma pomanjkljivosti in le-te odpravijo.

Glede nadzora nad sodno upravo služba za nadzor izvaja nadzor organizacije poslovanja in izvedenih ukrepov sodne uprave, predvsem za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj. Nadzor lahko obsega pregled opravilne številke zadeve, datum prejema zadeve, datum prejema predloga o izdaji začasne odredbe in datum odločitve o predlogu, datume narokov. Služba za nadzor lahko sodišča v okviru nadzora zaprosi za posredovanje podatkov o morebitnih izvedenih ukrepih iz prvega odstavka 71.c člena ZS oziroma drugih izvedenih ukrepih, namenjenih varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v pravnih zadevah in morebitnih drugih podatkov, ki zadevajo izvajanje sodne uprave v pravnih zadevah, za katere meni, da so potrebni za razjasnitev vseh okoliščin predmetnega nadzora.

Služba za nadzor v okviru ministrstva obravnava nadzorstvene pritožbe, ki so vložene pri ministrstvu. Nadzorstveno pritožbo služba za nadzor po preizkusu popolnosti vloge odstopi predsedniku pristojnega sodišča, da jo obravnava v skladu z ZVPSBNO, in zahteva, da ga v dveh mesecih obvesti o ugotovitvah in o odločitvi. Nadzorstvene pritožbe, ki so bile odstopljene sodiščem, predsedniki sodišč v večini primerov zavrnejo, manjši del pa je za predlagatelja ugodno rešen.

1.9 Sodniki porotniki

Uveljavljeni obliki sodelovanja državljanov pri izvajanju sodne oblasti sta porotni sistem in prisedniški sistem. V porotnem sistemu je sodna funkcija deljena med poklicnega sodnika, ki odloča o pravnih vprašanjih, in laično poroto, ki odloča o dejanskih vprašanjih. V pravnih sistemih, kjer poznajo prisedniški sistem, pa tako o dejanskih kot o pravnih vprašanjih odloča enoten senat, ki ga sestavljajo poklicni sodniki in laični sodniki, ki jih imenujemo sodniki porotniki. Odločanje neprofesionalnih sodnikov, laikov, naj bi v demokratični družbi pomenilo protitež profesionalni organizaciji sodstva, kar naj bi povečevalo stabilnost pravnega sistema.

Na območju Slovenije sta skozi zgodovino obstajala tako prisedniški kot porotni sistem. V pravosodnem sistemu Kraljevine Jugoslavije sta najprej obstajala dva sistema, leta 1929 pa je bilo ukinjeno porotno sodstvo v vsej državi. V pravosodnem sistemu Socialistične federativne republike Jugoslavije je obstajal prisedniški sistem.

Ustava Republike Slovenije (Ustava RS)³³ v 128. členu določa, da zakon ureja primere in oblike neposredne udeležbe državljanov pri izvajanju sodne oblasti, kar je uresničeno z vključevanjem sodnikov porotnikov v sodne senate. Slovenski pravni sistem ne pozna klasičnega porotnega sojenja, kot ga poznajo v anglosaksonskem sistemu. Zakon o sodiščih je sicer predvidel možnost uvedbe porotnega sojenja, vendar procesna zakonodaja ni šla v to smer. Sodniki porotniki imajo pri opravljanju sodniške funkcije v zbornem sojenju enake pravice in dolžnosti kot sodniki.

Za sodnika porotnika je lahko imenovan samo državljan Republike Slovenije, ki je dopolnil 30 let starosti, ni bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, je zdravstveno in osebnostno primeren za udeležbo pri izvajanju sodne oblasti ter aktivno obvlada slovenski jezik. Mandat sodnikov porotnikov traja pet let, z možnostjo ponovne izvolitve.

Sodnike porotnike predlagajo predstavniški organi občin z območja sodišča, pri katerem bodo sodniki porotniki, lahko pa tudi interesne organizacije, ki so kot društva ali združenja registrirana in delujejo na tem območju, razen političnih strank, ki neposredno ne morejo predlagati kandidatov. Pristojnost imenovanja porotnikov imajo predsedniki višjih sodišč, saj je bilo predvideno, da sodniki porotniki sodelujejo pri izvrševanju sodne oblasti samo pri okrožnih sodiščih in ne več na vseh stopnjah, kot je to določal Zakon o rednih sodiščih³⁴. Število sodnikov porotnikov je predlagano v sorazmerju s številom prebivalcev občine, ki je predlagala kandidate oziroma v sorazmerju s številom članov, ki jih imajo interesne organizacije.

Pravni sistemi na splošno določajo minimalne zahteve za sodnike porotnike – prisednike. Praviloma gre za zahtevo, da so osebe polnoletne (Bolgarija, Hrvaška, Danska, Irska, Lihtenštajn, Makedonija, Portugalska, Srbija, Španija, Švedska), nekateri pa določajo kot pogoj starost 25 let (Avstrija, Estonija, Finska, Nemčija, Latvija, Rusija, Ukrajina) ali 30 let (Belgija, Češka, Italija, Poljska, Slovaška, Slovenija, Grčija, Madžarska), izključene pa so tudi starejše osebe, tj. starejše od 60 let (Belgija, nekateri švicarski kantoni), starejše od 63 let (Finska), 65 let (Avstrija, Poljska, Portugalska), 70 let (Danska, Estonija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Rusija), 75 let (Francija). Nekateri sistemi določajo še določeno stopnjo izobrazbe, prebivališče na območju sodišča (Belgija, Češka, Nemčija, Poljska, Rusija, Španija, Švedska, Ukrajina) in ustrezne značajske lastnosti (Estonija, Poljska, Slovaška) oziroma ugled (Bolgarija, Makedonija).

Novost Zakona o sodiščih iz leta 1994 napram Zakonu o rednih sodiščih je bila predvsem ta, da je predvidel sodelovanje sodnikov porotnikov samo pri okrožnih sodiščih. V prejšnjem sistemu so sodniki porotniki sodelovali pri sojenju tudi na višji stopnji. Veljavni Zakon o sodiščih določa, da v zadevah na prvi stopnji vodi postopek in sodi oziroma odloča sodnik posameznik, razen če zakon določa, da sodi senat. Kadar zakon določa, da odloča senat, ga sestavljajo sodnik kot predsednik senata in dva sodnika porotnika kot člana senata, razen če zakon določa drugače. Kadar pa zakon določa, da odloča petčlanski senat, ga sestavljajo en sodnik kot predsednik senata ter en sodnik in trije sodniki porotniki. Zakon o pravnem postopku³⁵ je v sporih iz pristojnosti okrožnega sodišča predvideval odločanje sodnika posameznika, v odločanju v sporih iz avtorskih pravic, sporih, ki se nanašajo na varstvo ali uporabo izumov in znakov razlikovanja ali pravico do uporabe firme, sporih v zvezi z varstvom konkurence ter v zakonskih sporih, sporih o ugotavljanju ali izpodbijanju očetovstva ali materinstva in sporih o varstvu in vzgoji otrok, pa je bilo določeno senatno sojenje. Senat je sestavljal sodnik

³³ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a

³⁴ Uradni list SRS, št. 10/1977, 4/1982, 37/1982, 7/1986, 41/1987, 24/1988, Uradni list RS - stari, št. 8/1990, Uradni list RS, št. 19/1994, 19/1994 - ZS

³⁵ Uradni list RS, št. 26/99.

posameznik in dva sodnika porotnika. Skozi novele ZPP³⁶ je bilo v pravnem postopku popolnoma opuščena uporaba senatov, ki jih sestavljajo tudi sodniki porotniki. Tako na prvi stopnji odloča v večini zadev sodnik posameznik, na drugi stopnji pa odloča senat, ki ga sestavljajo trije sodniki. Vrhovno sodišče odloča o pritožbah zoper odločbe višjih sodišč, o predlogih za dopustitev izdaje svetovalnega mnenja in o predlogih za dopustitev revizije v senatu treh sodnikov. Kadar odloča Vrhovno sodišče o reviziji ali zahtevi za varstvo zakonitosti zoper pravnomočno odločbo sodišča nižje stopnje ali o svetovalnem mnenju, odloča v senatu petih sodnikov.

Zakon o kazenskem postopku³⁷ v 25. členu določa, v katerih kaznivih dejanjih sodi sodnik posameznik, senat treh sodnikov (sodnik in dva porotnika) in senat petih sodnikov (dva sodnika in trije sodniki porotniki). Dodaten pogoj je predpisan za sodnike porotnike v postopkih za mladoletnike, in sicer se sodniki porotniki volijo izmed profesorjev, učiteljev, vzgojiteljev in drugih oseb, ki imajo izkušnje z vzgojo mladoletnikov.

Po Zakonu o sodiščih združenega dela³⁸ je bilo porotno sojenje določeno za vse spore pred sodiščem prve stopnje, pa tudi za vse spore na Sodišču združenega dela SRS v senatu petih sodnikov, od teh sta bila dva sodnika in trije sodniki porotniki, Zakon o delovnih in socialnih sodiščih³⁹ pa je skrčil porotno sojenje samo na prvostopenjsko odločanje v senatu, ki ga sestavlja en sodnik in dva sodnika porotnika. Na prvi stopnji poleg senata odloča tudi sodnik posameznik, in sicer v sporih, ki jih zakon natančno določa.

	prva stopnja	višje sodišče	Vrhovno sodišče
PRAVDNI POSTOPEK			
	sodnik posameznik (15. člen ZPP)	senat treh sodnikov (36. člen ZPP)	senat treh ali petih sodnikov
KAZENSKI POSTOPEK			
- okrajno sodišče	sodnik posameznik (21. člen ZKP)	senat treh sodnikov (25. člen ZKP)	senat petih sodnikov (25. člen ZKP)
- okrožno sodišče	sodnik posameznik		
	senat (1 sodnik, 2 sodnika porotnika)		
	senat (2 sodnika, 3 sodniki porotniki)		
DELOVNI IN SOCIALNI SPORI			
	sodnik posameznik (14. člen ZDSS)	senat treh sodnikov	senat treh sodnikov
	senat enega sodnika in dveh sodnikov porotnikov (14. člen ZDSS)		

1.10 Sodno osebje

³⁶ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1 in 70/19 – odl. US.

³⁷ Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154, 22/19, 55/20 – odl. US in 89/20 – odl. US.

³⁸ Uradni list SFRJ, št. 38/84 in Uradni list RS, št. 19/94.

³⁹ Uradni list RS, št. 2/04, 10/04 – popr., 45/08 – ZArbit, 45/08 – ZPP-D, 47/10 – odl. US, 43/12 – odl. US in 10/17 – ZPP-E.

1.10.1 Vrste in pristojnosti

Sodno oblast izvajajo sodniki. Pri izvajanju sodne oblasti pa sodeluje sodno osebje, torej javni uslužbenci na uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mestih na sodiščih. Najzahtevnejše uradniške naloge na sodiščih opravljajo strokovni sodelavci z opravljenim pravniškimi državnim izpitom, ki v posameznih primerih na podlagi zakona tudi neposredno sodelujejo pri izvajanju sodne oblasti (zaslišujejo stranke, priče in izvedence – glej drugi odstavek 54. člena ZS), sicer pa predvsem nudijo strokovno pomoč sodnikom. Manj zahtevna pravna opravila na sodiščih izvajajo sodniški pomočniki. Za uspešno delovanje sodstva so izjemnega pomena tudi vodje vpisnika, ki skrbijo za vpisovanje zadev, prispelih na sodišče, ter sodni zapisnikarji, ki prvenstveno protokolirajo sodna dejanja. Poleg naštetih so na sodiščih zaposleni tudi drugi javni uslužbenci.

Do sedaj veljavni ZS je v uvodnem poglavju zakona izpostavljala pooblastila in dolžnosti javnih uslužbencev, zaposlenih na uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mestih na sodiščih (sodno osebje), ki neposredno sodeluje pri izvajanju sodne oblasti, v 8. poglavju pa je splošno urejal naloge in delokrog obveznosti. Glede ostalega sodnega osebja (npr. vpisničar, zapisnikar) so bile zakonske določbe dokaj skope. Zakon ureja le omejitve pravice do stavke in način določitve števila delovnih mest sodnega osebja. Če ni drugače določeno, se predpisi, ki urejajo položaj in pravice delavcev v državnih organih, smiselno uporabljajo tudi za sodno osebje. Sistemsko sodno osebje urejata ZJU in Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in pravosodnih organih. Sodno osebje in njegove naloge so dodatno opredeljeni v Sodnem redu in posameznih procesnih predpisih.

Med sodno osebje spadajo generalni sekretar Vrhovnega sodišča, direktorji, strokovni sodelavci, sodniški pomočniki, vpisničarji, zapisnikarji in drugo sodno osebje, to je sodno osebje, ki ne dela na zadevah. Iz Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2020 je razvidno, da je v letu 2020 Vrhovnemu sodišču uspelo zagotoviti relativno stabilno kadrovske zasedbo sodnega osebja. Glede na ugotovitve o trajnih kadrovske potrebah sodišč je bil velik del projektnih zaposlitev že v letu 2018 spremenjen v zaposlitve za nedoločen čas, v skladu s politiko fleksibilnega odzivanja sistema na različne potrebe pa se ohranja manjšo kvoto zaposlitev za določen čas, ki jih sodiščem Vrhovno sodišče odobrava na podlagi poslovnih programov. Povečuje se tudi zahtevnost dela sodnega osebja, kar se kaže tudi v spremembi strukture javnih uslužbencev: od leta 2007 se je delež uradniških delovnih mest povečal s 50 na 58 odstotkov. Na pomenu pridobiva predvsem kader, ki ima tudi pooblastila za sprejem določenih odločitev, t. i. strokovni sodelavci in sodniški pomočniki, oziroma spremenjena zahtevnost nekaterih delovnih mest zahteva višjo stopnjo izobrazbe, kot je določeno s sistemizacijo; prihaja do „zlivanja“ delovnih mest, ker opravila, ki so bila običajno ločena, opravlja ista oseba (npr. delo zapisnikarja in vpisničarja). Zaradi uvajanja elektronskega poslovanja ter zaradi vedno večje zahtevnosti obravnavanih zadev dejansko izginjajo delovna mesta V. stopnje, povečuje pa se potreba po delovnih mestih VI. in VII. stopnje. Sodno osebje namreč vse več opravil izvršuje samostojno na podlagi zakonskih pooblastil, torej se poleg zahtevnosti povečuje tudi odgovornost, sodno osebje ima tudi širše pristojnosti. Zato je pomemben dvig znanja celotnega sodnega osebja, ki praviloma (razen strokovnih sodelavcev) nima pravne izobrazbe.

Ob dejstvu, da so sodno osebje javni uslužbenci in da so delovna mesta le-teh celovito urejena v uslužbenskih predpisih, je navajanje delovnih mest posamezne skupine javnih uslužbencev in opis njihovih nalog v ZS nepotreben, saj se zaradi pogostih sprememb procesnih predpisov njihove naloge pogosto spreminjajo, ZS pa se tekom let ni usklajeval s procesnimi predpisi. Primernejša bi bila samo splošna navedba kategorij sodnega osebja v ZS in poenostavitev poimenovanja kategorij sodnega osebja, saj distinkcijo med delokrogom znotraj posamezne skupine ureja uslužbenska zakonodaja in sistemizacija posameznega sodišča.

1.10.2 Strokovni sodelavci

ZS določa, da imajo sodišča strokovne sodelavce, ki opravljajo delo na uradniških delovnih mestih kot višji pravosodni svetovalci ali pravosodni svetniki. V skladu z drugim odstavkom tega člena strokovni sodelavci v posameznih zadevah izven glavne obravnave zaslišujejo stranke, priče in izvedence, opravljajo zahtevnejše priprave za glavno obravnavo, poročajo na sejah senatov, izdelujejo osnutke sodnih odločb, pod vodstvom sodnika vodijo glavne obravnave ter opravljajo drugo delo po odredbi sodnika. Poleg navedenega zakona naloge strokovnih sodelavcev opredeljujejo tudi nekateri procesni in specialni predpisi, ki določajo, da strokovni sodelavec:

- v pravnem postopku opravlja tista procesna dejanja, za katera je tako določeno z zakonom (tretji odstavek 15. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZPP)⁴⁰);
- lahko izda sklep o višini stroškov v pravnem postopku (četrti odstavek 163. člena ZPP);
- lahko izda sklep o odmeri stroškov, če sodišče izda sklep o ustavitvi postopka zaradi umika tožbe, umika pravnega sredstva ali drugih okoliščin, ki povzročijo konec postopka zunaj obravnave in se zahteva povrnitev stroškov v petnajstih dneh od prejema sklepa o ustavitvi postopka (osmi odstavek 163. člena ZPP);
- lahko med pripravami za glavno obravnavo do naroka za glavno obravnavo opravlja opravila o:
 - zavarovanju dokazov (3. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - določitvi ali podaljšanju sodnih rokov (9. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - razpisu ali preložitvi narokov (10. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - oprostitvi, odlogu ali obročnem plačilu sodnih taks (12. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - varščini za pravne stroške (13. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - položitvi predujma za stroške posameznih pravnih dejanj (14. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - postavitvi izvedenca (15. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - postavitvi začasnega zastopnika (16. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - vročitvi sodnih pisanj (17. točka prvega odstavka 270. člena ZPP),
 - ukrepih za popravo vlog (18. točka prvega odstavka 270. člena ZPP);
- lahko zunaj naroka za glavno obravnavo izda odločbe iz 270. in 271. člena ZPP (299. člen ZPP);
- izda plačilni nalog brez naroka (prvi odstavek 433. člena ZPP);
- lahko v stečajnem postopku samostojno odloča o vseh vprašanih, razen o začetku in končanju postopka, začasnih odredbah, preizkusu terjatev, prodaji premoženja, katerega vrednost presega 100.000 evrov, razdelitvi razdelitvene mase in vprašanih v postopku odpusta obveznosti (tretji odstavek 53. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljnjem besedilu: ZFPPIPP)⁴¹);
- v izvršilnem postopku lahko (drugi odstavek 6. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (v nadaljnjem besedilu: ZIZ)⁴²):
 - vodi izvršilni postopek in odloča o predlogu za izvršbo za izterjavo denarnih terjatev, predlogu za izterjavo denarnih terjatev z drugimi ali dodatnimi izvršilnimi sredstvi ali predmeti,
 - izdaja sklepe in odredbe o predujmih, varščinah, stroških postopka, sodnih taksah, ustavitvah postopka in druge vmesne procesne sklepe,
 - opravlja posamezna dejanja zunaj naroka in
 - po odredbi sodnika odloča tudi o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine;

⁴⁰ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US in 3/22 – ZDeb

⁴¹ Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 178/21 – popr., 196/21 – odl. US, 157/22 – odl. US, 35/23 – odl. US in 57/23 – odl. US

⁴² Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M, 23/20 – SPZ-B, 36/21, 81/22 – odl. US in 81/22 – odl. US)

- v izvršilnem postopku na podlagi verodostojne listine in izvršilnega naslova lahko odloča o (tretji odstavek 6. člena ZIZ):
 - ugovorih po izteku roka,
 - ugovorih tretjega,
 - ugovorih zoper sklep o nadaljevanju izvršbe z novim upnikom ali dolžnikom,
 - ugovorih zoper sklep o nadaljevanju izvršbe z novimi sredstvi in predmeti izvršbe,
 - predlogih za odlog izvršbe,
 - razveljavitvah potrdil pravnomočnosti in izvršljivosti,
 - zahtevah za odpravo nepravilnosti pri opravljanju izvršbe,
 - predlogih za vrnitev v prejšnje stanje,
 - zahtevi za obračun plačila za delo in stroškov izvršitelja in
 - zahtevi za obračun terjatve in delitvi kupnine iz prodanih stvari upnikom;
- v izvršilnem postopku lahko po pisni odredbi sodnika vodi naroke, razen narokov za javne dražbe (četrti odstavek 6. člena ZIZ);
- v zapuščinskem postopku lahko sprejema na zapisnik druge izjave in predloge strank (drugi odstavek 169. člena Zakona o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: ZD)⁴³);
- v mediaciji vodi informativni narok (četrti odstavek 18. člena Zakona o alternativnem reševanju sodnih Sporov (v nadaljnjem besedilu: ZARSS)⁴⁴);
- v postopku o prekršku lahko opravlja posamezna dejanja (drugi odstavek 211. člena Zakona o prekrških (v nadaljnjem besedilu: ZP-1)⁴⁵)

V zvezi z vlogo, ki jo imajo strokovni sodelavci na sodiščih, velja poudariti še, da je Posvetovalni svet evropskih sodnikov (CCJE) v skladu s pooblastilom, ki mu ga je podelil Odbor ministrov Sveta Evrope, pripravil Mnenje št. 22 (2019) z dne 7. novembra 2019, v katerem je med drugim zapisal, da lahko sposobni strokovni sodelavci sodnikom zagotavljajo dragoceno pomoč in s tem prispevajo k izboljšanju dela sodišča na vseh ravneh ter so lahko zlasti pomembno orodje za izboljšanje učinkovitosti sodišča (točka 2 sklepnih ugotovitev mnenja), kar nedvomno drži tudi za strokovne sodelavce na sodiščih v Republiki Sloveniji.

Trend zniževanja števila sodnikov v zadnjih desetih letih je inverzno vodil k povečevanju števila strokovnih sodelavcev v sodstvu, ki prevzemajo številne naloge, naložene jim s procesno in specialno zakonodajo, ki so jih prej opravljali sodniki, oziroma povedano drugače, z zmanjševanjem števila sodnikov in povečevanjem števila strokovnih sodelavcev se povečuje sorazmerni prispevek strokovnih sodelavcev pri delovanju slovenskega sodnega sistema.

1.10.3 Sodniški pomočniki

Sodniški pomočnik opravlja delo na uradniškem delovnem mestu pravosodni sodelavec. ZS med naloge sodniških pomočnikov uvršča sprejemanje vlog ter izjav strank na zapisnik ter po naročilu sodnika opravljanje manj zahtevnih del v zvezi s pripravo za glavno obravnavo oziroma za druga dejanja v postopku, pripravlanje obračunov stroškov, izdelovanje osnutkov odločb in opravljanje drugega dela v sodnem postopku po odredbi sodnika.

Samostojni sodniški pomočnik opravlja delo na uradniškem delovnem mestu višji pravosodni sodelavec ali svetovalec v pravosodju, višji sodniški pomočnik pa opravlja delo na uradniškem delovnem mestu višji svetovalec v pravosodju. Samostojni sodniški pomočniki in višji sodniški pomočniki vodijo postopke in odločajo v zadevah sodnega registra, vodijo izvršilne postopke in izdajajo sklepe o dovolitvi izvršbe

⁴³ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16

⁴⁴ Uradni list RS, št. 97/09 in 40/12 – ZUJF

⁴⁵ Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE in 5/21 – odl. US

za izterjavo denarnih terjatev, sklepe o dovolitvi izvršbe na podlagi verodostojnih listin ter sklepe in odredbe o predujmih, varščinah in stroških postopka ter o sodnih taksah, odločajo na prvi stopnji o vpisih, o katerih po zakonu, ki ureja zemljiško knjigo, ne odloča sodnik posameznik zemljiškoknjžnega sodišča, in odločajo v zapuščinskih zadevah zakonitega dedovanja, v katerih je predmet dedovanja le premično premoženje. Samostojni sodniški pomočniki in višji sodniški pomočniki vodijo sodne pisarne in javne knjige kot organizacijske enote ter opravljajo druge zadeve v skladu z zakonom in sodnim redom. Zoper odločitev, ki jo izda samostojni sodniški pomočnik oziroma višji sodniški pomočnik, je vselej dovoljeno pravno sredstvo. Naloge sodniških pomočnikov opredeljuje tudi področna zakonodaja, in sicer:

– v pravnem postopku lahko sodniški pomočnik izda sklep o višini stroškov (četrti odstavek 163. člena ZPP);

– v postopku zaradi insolventnosti lahko sodniški pomočniki samostojno opravljajo dve procesni dejanji (53. člen ZFPPIPP):

- obveščajo upravitelja o vseh zadevah, o katerih ga mora obvestiti sodišče po ZFPPIPP, in
- izvajajo objave vsebine procesnih dejanj po 122. členu ZFPPIPP;
 - v stečajnem postopku lahko samostojni sodniški pomočniki samostojno odločajo o vseh vprašanjih, razen o (tretji odstavek 53. člen ZFPPIPP):
- začetku in končanju postopka,
- začasnih odredbah,
- preizkusu terjatev,
- prodaji premoženja, katerega vrednost presega 100.000,00 evrov,
- razdelitvi razdelitvene mase in
- vprašanjih v postopku odpusta obveznosti;

– v izvršilnem postopku lahko sodniški pomočniki (drugi odstavek 6. člena ZIZ):

- vodijo izvršilni postopek in odločajo o predlogu za izvršbo za izterjavo denarnih terjatev, o predlogu za izterjavo denarnih terjatev z drugimi ali dodatnimi izvršilnimi sredstvi ali predmeti,
- izdajajo sklepe in odredbe o predujmih, varščinah, stroških postopka, sodnih taksah, ustavitvah postopka in druge vmesne procesne sklepe,
- opravljajo posamezna dejanja zunaj naroka in
- po odredbi sodnika odločajo tudi o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine;

– v postopku vpisa v sodni register lahko sodniški pomočniki (drugi odstavek 11. člena Zakona o sodnem registru (v nadaljnjem besedilu: ZSReg)⁴⁶);

- odločajo o predlogu za vpis preostalih podatkov v sodni register – in zoper odločitev sodniškega pomočnika je dovoljena tudi pritožba;

– v postopku izbrisa iz sodnega registra lahko sodniški pomočniki:

- odločajo o izdaji sklepa o začetku postopka izbrisa na podlagi obvestila iz prvega odstavka 428. člena ZFPPIPP in izdaji sklepa o obstoju izbrisnega razloga, če proti sklepu o začetku postopka izbrisa ni bil vložen ugovor, in o izbrisu pravne osebe iz sodnega registra po 440. členu ZFPPIPP;

– v zemljiškoknjžnem postopku lahko sodniški pomočniki z varnim elektronskim podpisom, overjenim s kvalificiranim potrdilom, podpišejo sklep ali drugo sodno pisanje, ki se izda v elektronskem izvorniku (drugi odstavek 125.d člena Zakona o zemljiški knjigi (v nadaljnjem besedilu: ZZK-1)⁴⁷); zemljiškoknjžni sodniški pomočniki odločajo v zemljiškoknjžnih postopkih na prvi stopnji, razen če ZZK-1 določa, da o posameznih zadevah v postopku odloča zemljiškoknjžni sodnik ali komisija (prvi odstavek 127. člen ZZK-1).

Nabor nalog posameznega sodniškega pomočnika, ki je pogojen s stopnjo in pristojnostjo sodišča, na katerem je zaposlen, pa tudi z organiziranostjo samega dela glede na posamezno področje, sega od

⁴⁶ Uradni list RS, št. 54/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 49/09, 82/13 – ZGD-1H, 17/15, 54/17, 16/19 – ZNP-1 in 75/23

⁴⁷ Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L, 16/19 – ZNP-1 in 121/21

povsem samostojnega opravljanja nalog v okviru zakonsko določenih nalog (npr. 53.a člen ZS, 163. člen ZPP in 6. člen ZIZ) do druge pomoči sodnikom in strokovnim sodelavcem. Sodniški pomočniki z namenom razbremenitve sodnikov in strokovnih sodelavcev torej na sodiščih opravljajo raznovrstna pravna dela in izdajajo tudi zahtevnejše odločbe.

Glede na tri različna poimenovanja sodniških pomočnikov v ZS na sodiščih ločimo sodniške pomočnike, ki opravljajo naloge na delovnih mestih v V. tarifnem razredu, samostojne sodniške pomočnike, ki opravljajo naloge na delovnih mestih v VI. oziroma VII/1. tarifnem razredu, in višje sodniške pomočnike, ki opravljajo naloge na delovnih mestih v VII/1. tarifnem razredu.

1.10.4 Sodniški pripravniki

Sodniški pripravnik opravlja sodniško pripravništvo kot oseba v delovnem razmerju na sodišču, lahko pa tudi kot oseba v delovnem razmerju pri drugem delodajalcu v okviru izobraževanja, ki ga zagotavlja delodajalec, oziroma volontersko (3. člen Zakona o pravniškem državnem izpitu⁴⁸).

1.10.5 Sodelovanje sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj

Računsko sodišče je izvedlo revizijo Učinkovitosti sistema opravljanja nujnih procesnih dejanj v pravosodnih organih v obdobju od 1. januarja 2014 do 31. maja 2016. Sistem opravljanja nujnih procesnih dejanj je proučevalo na Ministrstvu za pravosodje, Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije, Vrhovnem sodišču Republike Slovenije, Okrožnem sodišču v Celju, Okrožnem državnemu tožilstvu v Celju in Specializiranem državnemu tožilstvu Republike Slovenije.

Sistem opravljanja nujnih procesnih dejanj je Računsko sodišče v revizijskem poročilu Opravljanje nujnih procesnih dejanj v pravosodnih organih, ki je bilo izdano 11. novembra 2019, ocenilo kot delno učinkovit, saj ni bil v celoti vzpostavljen normativni okvir za učinkovito opravljanje nujnih procesnih dejanj. Načrtovanje, izvajanje ter nadzor sistema opravljanja nujnih procesnih dejanj pa so bili delno učinkoviti.

Računsko sodišče je v revizijskem poročilu še izpostavilo, da so v ZSS in Zakonu o državnem tožilstvu⁴⁹ (v nadaljnjem besedilu: ZDT-1) za opravljanje nujnih procesnih dejanj izven poslovnega časa urejene bistvene pravice in obveznosti sodnikov in državnih tožilcev. Zakona pa ne določata posebnih pravic in dolžnosti sodnega oziroma državnotožilskega osebja, da opravljajo svoje delo tudi v dežurstvu in pripravljenosti, ko sodelujejo pri izvajanju zagotavljanja nujnih procesnih dejanj izven poslovnega časa. Ker gre v primerih sodelovanja javnih uslužbencev pri zagotavljanju izvajanja nujnih procesnih dejanj za obveznosti in pravice javnih uslužbencev, bi jih bilo treba na splošno urediti na zakonski ravni. Sodišča in državna tožilstva ob upoštevanju mnenja Ministrstva za pravosodje iz leta 2011, da za javne uslužbence v pravosodju ne veljajo določila Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-N)⁵⁰ in ker od Ministrstva za pravosodje niso pridobila soglasja k določitvi delovnih mest, na katerih se opravlja dežurstvo skladno z 19. členom ZSPJS-N, v obdobju, na katero se nanaša revizija, pri obračunu in izplačilu plač niso upoštevala določila 10. člena ZSPJS-N. Ker področni zakoni ne opredeljujejo posebnega načina določanja, obračunavanja in izplačevanja plač za opravljeno dežurstvo sodnega osebja v pravosodju in v razmerju do Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (v nadaljnjem besedilu: ZSPJS)⁵¹ niso lex specialis, po mnenju Računskega sodišča takšno stališče Ministrstva za pravosodje ni bilo pravilno in skladno z zakonodajo.

⁴⁸ Uradni list RS, št. 83/03 – uradno prečiščeno besedilo, 111/07, 40/12 – ZUJF in 36/19 – ZOdv-F

⁴⁹ Uradni list RS, št. 58/11, 21/12 – ZDU-1F, 47/12, 15/13 – ZODPol, 47/13 – ZDU-1G, 48/13 – ZSKZDČEU-1, 19/15, 23/17 – ZSSve, 36/19, 139/20, 54/21 in 105/22 – ZZNŠPP

⁵⁰ Uradni list RS, št. 59/10

⁵¹ Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZOdv, 67/17, 84/18, 204/21 in 139/22

Računsko sodišče je zato Ministrstvu za pravosodje podalo priporočilo, naj prouči ustreznost veljavnih pravnih podlag in po potrebi pripravi in posreduje Ministrstvu za javno upravo predlog za spremembo zakonske ureditve plačila opravljenih ur dežurstva izven poslovnega časa za javne uslužbence v pravosodju.

Nujna procesna dejanja so z zakoni in podzakonskimi predpisi predpisana dejanja sodišča, državnega tožilstva, policije ter drugih udeležencev (obdolženec, zagovornik, priča) v predkazenskem, kazenskem in prekrškovnem postopku. Procesna dejanja morajo biti izvedena v zakonsko določenem roku, pri tem so nekateri roki zelo kratki in postavljeni tudi po urah. Opravljanje nujnih procesnih dejanj opredeljujeta zlasti Zakon o kazenskem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZKP)⁵² in ZP-1, opredeljujejo pa jih tudi drugi predpisi, npr. Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: ZSKZDČEU-1)⁵³, Zakon o duševnem zdravju (ZDZdr)⁵⁴, Zakon o motornih vozilih (ZMV-1)⁵⁵, Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol)⁵⁶, Družinski zakonik (DZ)⁵⁷.

Iz statističnih podatkov, ki jih predsedniku Vrhovnega sodišča Republike Slovenije za vsako trimesečje pošiljajo predsedniki nižjih sodišč, je razvidno, da sodišča letno opravijo med 3400 in 4000 nujnih preiskovalnih dejanj (podatki za obdobje 2015 – 2018). Med njimi je v letu 2018 prevladovalo odločanje o odreditvi hišnih preiskav, prikritih preiskovalnih ukrepov in pripora.

V letu 2018 se je močno povečalo število kaznivih dejanj prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države ter posledično število odreditev priporov zoper osumljence, zaradi česar so preiskovalni sodniki na območjih prehajanja hrvaško-slovenske meje močno delovno obremenjeni.

Delež ogledov kraja dejanja je v primerjavi s preostalimi nujnimi procesnimi dejanji nižji in predstavlja slabe 3%, pri čemer je zaznati trend zmanjševanja deleža (2.9 % v letu 2015, 2.3 % v letu 2018).

Sodišča imajo organizirano dežurno službo v okviru določb ZKP, ki urejajo preiskavo na prvi stopnji in odločanje v zunajobravnavnem senatu, ter v okviru ZP-1, ki ureja procesna dejanja v postopkih o prekrških pred sodišči prve stopnje.

Na sodiščih mora biti zagotovljeno izvajanje nujnih procesnih dejanj 24 ur na dan ob delavnikih, nedeljah in dela prostih dneh, saj je potrebno določena preiskovalna dejanja opraviti brez odlašanja (prvi odstavek 157. člena ZKP), takoj (drugi odstavek 19. člena ZSKZDČEU-1), brez odlašanja (drugi odstavek 525. člena ZKP) in podobno. Izvajanje nujnih procesnih dejanj se torej zagotavlja v poslovnem času in izven poslovnega časa sodišč. Sodni red⁵⁸, ki je podzakonski predpis in podrobneje določa notranjo organizacijo sodišč, določa, da je poslovni čas vseh sodišč od ponedeljka do četrтка od 8.-16. ure, v petek pa od 8. do 15. ure, razen če je za izvajanje posameznih določb določeno drugače. Na sodiščih se za opravljanje nujnih procesnih dejanj izven poslovnega časa organizirajo dežurne službe, ki zagotavljajo svoje delovanje z dežurstvom in pripravljenostjo, kar je bilo tudi predmet preučitve revizije Računskega sodišča. V reviziji je bil dan poudarek na izvajanju dežurne službe izven poslovnega časa zaradi izplačil dodatkov pri plačah sodnikov, državnih tožilcev, sodnega osebja in državnotožilskega osebja.

⁵² Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US in 2/23 – odl. US

⁵³ Uradni list RS, št. 48/13, 37/15, 22/18 in 94/21

⁵⁴ Uradni list RS, št. 77/08, 46/15 – odl. US in 44/19 – odl. US.

⁵⁵ Uradni list RS, št. 75/17 in 92/20 – ZPrCP-E

⁵⁶ Uradni list RS, št. 15/13, 23/15 – popr., 10/17, 46/19 – odl. US, 47/19 in 153/21 – odl. US (določbe glede prepovedi približevanja, prepoved udeležbe na športnih prireditvah, prekinitve potovanja na športno prireditve).

⁵⁷ Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C, 200/20 – ZOOMTVI, 94/22 – odl. US, 94/22 – odl. US in 5/23

⁵⁸ Uradni list RS, št. 87/16 in 127/21

Definicijo delovnega časa določa Zakon o delovnih razmerjih (v nadaljnjem besedilu: ZDR-1)⁵⁹. Delovni čas je učinkoviti delovni čas in čas odmora ter čas upravičenih odsotnosti z dela v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom. Učinkoviti delovni čas je vsak čas, v katerem delavec dela, kar pomeni, da je na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi. Pri opredelitvi učinkovitega delovnega časa ZDR-1 sledi zahtevam Direktive 2003/88/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. novembra 2003 o določenih vidikih organizacije delovnega časa (v nadaljnjem besedilu: Direktiva 2003/88)⁶⁰. ZDR-1 sledi zahtevam iz Direktive 2003/88 tudi pri urejanju odmora med delom ter dnevnega in tedenskega počitka. ZDR-1 določa še nadurno delo, dopolnilno delo in možnost razporejanja delovnega časa, določa pa tudi dodatke za delo v posebnih pogojih dela, ki izhajajo iz razporeditve delovnega časa (dodatek za nočno delo, nadurno delo, za delo v nedeljo, za delo na praznike in dela proste dneve). Višina dodatkov se določi s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti. Instituta pripravljenosti za delo ZDR-1 ne ureja.

V novejši sodni praksi Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: SEU) je bilo presojano razlikovanje med razpoložljivostjo za delo in razpoložljivostjo za delo, ki se zagotavlja v okviru pripravljenosti (zadeva C-344/19). SEU je v tej zadevi pojasnilo, da razpoložljivost za delo zajema na splošno vsa obdobja, v katerih je delavec delodajalcu na razpolago, da lahko na njegovo zahtevo opravi delo, medtem ko se pojem razpoložljivost za delo v okviru sistema pripravljenosti nanaša na tista od teh obdobj, v katerih delavcu ni treba biti na delovnem mestu. Delovni čas in čas počitka se medsebojno izključujeta. Obdobje, v katerem delavec za delodajalca dejansko ne opravlja nobenih nalog, ne pomeni nujno »časa počitka« za namene uporabe Direktive 2003/88. Pojem »delovni čas« zajema vsa obdobja razpoložljivosti za delo, in tudi to, da mora biti delavec fizično navzoč na kraju, ki ga določi delodajalec, in da mora biti tam delodajalcu na razpolago, da bi lahko takoj opravil ustrezne naloge, če bi bilo to potrebno. V zadevi C-742/19 je SEU presojalo skladnost slovenske pravne ureditve zaposlenih v vojski, ki so opravljali stražarsko službo in jim je bilo kot delovni čas priznanih osem ur, za preostanek časa v vojašnici pa jim je pripadel dodatek za stalno pripravljenost v višini 20% plače. SEU je tudi v tej zadevi sledilo predhodni praksi v predhodno obravnavani zadevi C-344/19, in sicer se šteje za delovni čas obdobje razpoložljivosti za delo, odrejeno vojaški osebi oziroma vojaku, ki pomeni neprekinjeno prisotnost na delovnem mestu, kadar to delovno mesto ne sovpada s prebivališčem.

Dodatke za delo v manj ugodnem delovnem času in za čas pripravljenosti za javne uslužbence določa ZSPJS. Izjemoma so do teh dodatkov upravičeni tudi sodniki in državni tožilci, ostali funkcionarji pa do dodatkov, razen dodatka na delovno dobo, niso upravičeni. Glede višine dodatkov zakon napotuje na kolektivne pogodbe dejavnosti. Vsebinska opredelitev kategorij dela v manj ugodnem delovnem času je prepuščena kolektivnim pogodbam in področnim zakonom, kjer so določene posebnosti glede na naravo dela posameznega področja. V nadaljevanju se osredotočamo na institut dela v manj ugodnem delovnem času, še posebej pa na institut pripravljenosti za delo.

Pripravljenost je kot institut predmet ureditve nekaterih specialnih zakonov na področju javnega sektorja, kjer je prisotna potreba, da je delavec izven delovnega mesta dosegljiv za opravljanje delovnih nalog, predvsem na področju zdravstva, organizacije in dela policije, obrambe, zaščite in reševanja, veterinarstva, sodniške službe, državnega tožilstva, zunanjih zadev in gasilstva.

Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij (v nadaljnjem besedilu: ZIKS-1)⁶¹ v 227.e členu določa, da se pripravljenost za delo šteje kot poseben delovni pogoj, pri katerem mora biti pravosodni policist, ki mu je pripravljenost odrejena, v pripravljenosti za delo, doma, kar pomeni, da je pravosodni policist za potrebe prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer je treba opraviti nujno nalogo, dosegljiv po telefonu

⁵⁹ Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOP DVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22 in 54/22 – ZUPŠ-1

⁶⁰ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0088:SL:HTML>

⁶¹ Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 40/09, 9/11 – ZP-1G, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12, 54/15, 11/18, 200/20 – ZOOMTVI in 141/22

ali drugih komunikacijskih sredstvih. Pripravljenost za delo se pravosodnemu policistu ne šteje v delovni čas, če pa med pripravljenostjo začne opravljati delo, se mu čas opravljanja dela šteje v delovni čas. Delo, opravljeno med odrejeno pripravljenostjo za delo na dan, ko je pravosodni policist že opravil dnevno delovno obveznost na podlagi razporeda dela, se šteje kot delo preko polnega delovnega časa. Pripravljenost za delo pisno odredi generalni direktor, direktor zavoda ali osebe, ki jih pooblastita.

Glede pripravljenosti za delo Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol)⁶² v 71. členu določa, da je to poseben delovni pogoji, pri katerem mora biti uslužbenec policije, ki mu je pripravljenost odrejena, v pripravljenosti za delo doma ali na določenem kraju. Pripravljenost pomeni dosegljivost uslužbenca policije po telefonu ali drugih sredstvih za potrebe prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer je treba opraviti nujno nalogo. Uslužbenec policije, ki je v času pripravljenosti poklican na delo, se mora v najkrajšem možnem času zglasiti na delovnem mestu ali kraju, kjer je treba opraviti nujno nalogo. Pripravljenost za delo se ne šteje v delovni čas. Če uslužbenec policije med pripravljenostjo za delo začne opravljati delo, se mu čas opravljanja dela šteje v delovni čas. Pripravljenost za delo je podrobneje urejena še v Kolektivni pogodbi za policiste⁶³.

Pripravljenost za delo je možna tudi pri uslužbencih finančne uprave, in sicer je opredeljena v 82. členu Zakona o finančni upravi (v nadaljnjem besedilu: ZFU)⁶⁴. Pripravljenost kot posebni delovni pogoji pomeni dosegljivost uslužbenca finančne uprave po telefonu ali drugih sredstvih zaradi morebitnega prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer je treba nujno opraviti nalogo. Pripravljenost se uslužbencu finančne uprave odreja glede na potrebe delovnega procesa. Uslužbenec finančne uprave, ki je med pripravljenostjo poklican na delo, se mora v najkrajšem mogočem času zglasiti na delovnem mestu ali kraju, kjer je treba opraviti določeno nalogo. Pripravljenost se ne všteva v število ur tedenske oziroma mesečne delovne obveznosti. Če mora uslužbenec finančne uprave med pripravljenostjo dejansko delati, se ure dejanskega dela vštevajo v število ur tedenske oziroma mesečne delovne obveznosti.

Za delavce na obrambnem področju pripravljenost za delo določa Zakon o obrambi (v nadaljnjem besedilu: ZObr)⁶⁵, ki v 97.e členu določa, da mora biti delavec v pripravljenosti za delo na delovnem mestu, na določenem kraju ali na domu. Pripravljenost za delo se ne všteva v število ur tedenske oziroma mesečne delovne obveznosti. Če mora delavec v času pripravljenosti za delo dejansko delati, se te ure dejanskega dela vštevajo v število ur tedenske oziroma mesečne delovne obveznosti. Pripravljenost za delo na določenem kraju je izenačena s pripravljenostjo za delo na delovnem mestu.

Za državnotožilsko osebje je Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o državnem tožilstvu (ZDT-1D)⁶⁶ celovito uredil sodelovanje državnotožilskega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj. ZDT-1D je določil zakonsko podlago za sodelovanje državnotožilskega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, katera primarno opravljajo državni tožilci in ustrezno plačilo za opravljeno delo z navezavo na sistemski predpis, ki enotno ureja podlage in postopek določitve plač ter dodatkov za celotni javni sektor, to je ZSPJS. Zaradi sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj tudi državnotožilsko osebje opravlja delo v manj ugodnem delovnem času, izven delovnega časa, pri čemer je treba razlikovati efektivno delo, ko se delo dejansko izvaja, in čas pripravljenosti na delo. Ker delo v manj ugodnem delovnem času že ureja ZDR-1, medtem ko institut pripravljenosti (enako velja za dežurstvo) na ravni javnega sektorja ni opredeljen, je bila s predlogom zakona določena ureditev instituta pripravljenosti primerljivo ureditvam kot izhajajo iz nekaterih drugih področnih zakonov, vključno z določitvijo neposredne podlage za plačilo opravljenega dela in pripravljenosti v okviru enotnega plačnega sistema (ZSPJS). Na ta način se je glede na to, da javni uslužbenci v okviru aktivnega

⁶² Uradni list RS, št. 15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 66/19 – ZDZ, 200/20, 172/21, 105/22 – ZZNŠPP in 141/22

⁶³ Uradni list RS, št. 41/12, 97/12, 41/14 in 22/16

⁶⁴ Uradni list RS, št. 25/14, 39/22 in 14/23

⁶⁵ Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20

⁶⁶ Uradni list RS, št. 139/20

sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj delo opravljajo z enako intenzivnostjo kot v rednem delovnem času, zagotovil tudi njihov ustrezen plačni položaj.

Za sodnike pravice in obveznosti iz sodniške službe ureja ZSS. Časovni vidik opravljanja sodniške službe je urejen v 43.b členu ZSS. Večinoma opravljajo sodniki delo v okviru poslovnega časa sodišča, zaradi opravljanja nujnih procesnih dejanj pa je treba zagotavljati prisotnost sodnikov tudi izven poslovnega časa sodišča, kar ima izvor v že predstavljeni procesni zakonodaji in štejemo za specifikko glede na naravo dela. ZSS daje materialno podlago za delovnopravno ureditev pravic in opravljanje nujnih procesnih dejanj izven poslovnega časa sodišč. ZSS opredeljuje bistvene pravice in obveznosti sodnikov z določitvijo obveznosti opravljanja sodniške službe v dežurstvu in pripravljenosti, določa pa tudi počitek sodnikov. V času dežurstva sodnik opravlja nujna procesna dejanja na delovnem mestu ali na kraju, kjer je treba opraviti nujno procesno dejanje, ure dežurstva pa se štejejo v delovni čas. Dežurstvo torej lahko štejemo v efektivni delovni čas. Pripravljenost pa pomeni dosegljivost sodnika po telefonu ali s pomočjo drugih komunikacijskih sredstev za potrebe opravljanja nujnih procesnih dejanj. Najdaljši odzivni čas prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer se izvaja nujno procesno dejanje, je določen s Sodnim redom, ki po veljavni ureditvi določa odzivni čas ene ure.

Funkcionarjem dodatki k plači ne pripadajo, razen dodatka na delovno dobo. Izjemoma pripada omejen nabor dodatkov sodnikom, in sicer dodatki za dvojezičnost, položajni dodatek, dodatek za delo v manj ugodnem delovnem času ter za pripravljenost. Dodatki sodnikov za delo v manj ugodnem delovnem času in za stalno pripravljenost so urejeni v 32.a členu ZSPJS. Dodatek se obračuna na osnovno plačo funkcionarja. Sodnikom pripadajo naslednji dodatki za delo v manj ugodnem delovnem času:

- za delo prek polnega delovnega časa,
- za čas dežurstva, ki presega polni delovni čas,
- za delo ponoči,
- za delo v nedeljo in
- za delo na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan.

Dodatek za pripravljenost je določen kot poseben dodatek.

Višina dodatkov za sodnike:

DODATEK	VIŠINA DODATKA
Delo ponoči	30%
Delo v nedeljo	75%
Dela prost dan (praznik)	90%
Delo prek polnega delovnega časa (nadurno delo)	30%
Dodatek za čas dežurstva	20%
Dodatek za pripravljenost	30%

ZS že v uvodnem poglavju zakona izpostavlja pooblastila in dolžnosti sodnega osebja, ki neposredno sodeluje pri izvajanju sodne oblasti, naloge in delokrog obveznosti pa so opredeljene v posebnem, 8. poglavju. Glede ostalega sodnega osebja (npr. vpisničar, zapisnikar) so zakonske določbe dokaj skope. Zakon ureja le omejitev pravice do stavke in način določitve števila delovnih mest sodnega osebja. Če ni drugače določeno, se predpisi, ki urejajo položaj in pravice delavcev v državnih organih, smiselno uporabljajo tudi za sodno osebje. Veljavni ZS ne določa posebnih pravic sodnega osebja, ki sodeluje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, prav tako zakoni s področja javnih uslužbencev (Zakon o javnih uslužbencih (v nadaljnjem besedilu: ZJU)⁶⁷ in ZSPJS) na področju dežurstva oziroma pripravljenosti ne določajo posebnosti glede na specifikko opravljanja dela sodnega osebja. Računsko sodišče je na tej podlagi ocenilo, da bi bilo treba pripravljenost in dežurstvo, vštevanje tega v delovni čas in plačilo navedenega dela, podobno kot za sodnike in državne tožilce, v zakonu urediti tudi za sodno osebje. Za

⁶⁷ Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C, 203/20 – ZIUPOPDVE, 202/21 – odl. US in 3/22 – ZDeb

sodno osebje so posamezna vprašanja lahko z zakonom drugače urejena, kot so urejena v ZJU, če je to potrebno zaradi specifične narave njihovih nalog oziroma za izvrševanje posebnih dolžnosti in pooblastil (tretji odstavek 22. člena ZJU). Podlage in postopek določitve plač za vse javne uslužbence določa sistemski predpis, to je ZSPJS.

Sodni red sodno osebje opredeljuje kot javne uslužbence in strokovno-tehnične javne uslužbence, glede pravic iz delovnih razmerij pa napotuje na uporabo predpisov in kolektivno pogodbo, ki velja za delavce v državnih organih, s to razliko, da lahko zaradi posebnih pooblastil sodnega osebja in specifik del na sodišču zakon določi drugače. Krovni zakon, ki ureja pravice in obveznosti iz delovnega razmerja sodnega osebja, je ZJU, ZSPJS pa določa sistem plač javnih uslužbencev v javnem sektorju, pravila za njihovo določanje, obračunavanje in izplačilo. ZSPJS določa tudi dodatke k plači za delo v manj ugodnem delovnem času, višino dodatkov pa določa Kolektivna pogodba za javni sektor (v nadaljnjem besedilu: KPJS)⁶⁸.

Organizacijo in opravljanje nujnih procesnih dejanj podrobneje določa Sodni red, ki predvideva sodelovanje sodnega osebja. Sodni red določa, da mora biti sodno osebje v času pripravljenosti dosegljivo po telefonu ali z uporabo drugih elektronskih komunikacij, sodniku, ki opravlja delo na terenu, pa mora biti zaradi učinkovitega in nemotenega opravljanja nujnih procesnih dejanj zagotovljeno uradno vozilo z voznikom in zapisnikarjem. Sodnemu osebju pripadajo tudi posebne pravice po veljavnih predpisih, zagotovljena pa je tudi varovalna oprema.

ZSPJS v 32. členu določa, da pripadajo javnim uslužbencem za delo v delovnem času, ki je zanje manj ugoden, dodatki za:

- izmensko delo,
- delo v deljenem delovnem času,
- delo v neenakomerno razporejenem delovnem času,
- delo ponoči, v nedeljo in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik,
- delo prek polnega delovnega časa.

Dodatki iz prve, druge in tretje alineje se med seboj izključujejo. Javnim uslužbencem pripada tudi dodatek za stalno pripravljenost. Dodatki pripadajo le za čas, ko dela v času, ki je manj ugoden.

Višina dodatkov se za javne uslužbence določa s kolektivno pogodbo za javni sektor. Osnova za obračun dodatkov je osnovna plača javnega uslužbenca. V času dežurstva pripada javnim uslužbencem dodatek za delo prek polnega delovnega časa v višini, določeni s KPJS in ostali dodatki za delo v delovnem času, ki je zanje manj ugoden, ki pa se v času dežurstva izplačujejo v višini 50% višine, ki je za te dodatke določena v Kolektivni pogodbi za javni sektor.

Višina dodatkov za delo javnih uslužbencev v manj ugodnem delovnem času in za čas pripravljenosti:

	KPJS	Višina dodatka
Izmensko delo	40. člen	7%
Delo v deljenem delovnem času	41. člen	15%
Neenakomerno razporejen delovni čas	42. člen	10-20%
Delo ponoči	43. člen	40%
Delo v nedeljo	44. člen	90%
Dela prost dan (praznik)	44. člen	120%
Delo prek polnega delovnega časa (nadurno delo)	45. člen	30%
Dodatek za pripravljenost	46. člen	20%
Dodatek za čas dežurstva	48. člen	30%

⁶⁸ Uradni list RS, št. 57/08, 23/09, 91/09, 89/10, 89/10, 40/12, 46/13, 95/14, 91/15, 21/17, 46/17, 69/17, 80/18 in 136/22

ZS kot veljavni materialni predpis za sodno osebje za sodelovanje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj ne predvideva posebnih delovnih pogojev, na primer pripravljenosti za delo, kot to določajo že predstavljeni področni zakoni s področja obrambe, policije, finančne uprave in drugi. Zato se glede na mnenje Računskega sodišča in zagotavljanje enotne uporabe predpisov s področja javnih uslužbencev s predlogom zakona ureja delovnopravno področje sodelovanja sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, tako da se določa zakonsko podlago za opravljanje dela v manj ugodnem delovnem času, opredelitev pripravljenosti za delo in ustrezen način plačila.

1.11 Poslovanje sodišč

1.11.1 Poletno poslovanje sodišč in poslovanje sodišč ob izrednem dogodku

Posebno ureditev poslovanja sodišč in tek procesnih rokov v času sodnih počitnic (t.j. od 15. julija do 15. avgusta) je določil ZS iz leta 1994. Ta čas se je razen za odločanje v nujnih zadevah, štel kot čas, ko sodišče ne dela in se sodna pisanja ne vročajo. Do naslednje pomembnejše spremembe je prišlo z novelo ZS-C, s katero se je zaradi različnega tolmačenja o štetju procesnih rokov v času sodnih počitnic določba dopolnila tako, da roki v času sodnih počitnic ne tečejo, razen v nujnih zadevah. Dopolnila se je tudi določba, s katero se med nujne zadeve uvrstila razen odvzema prostosti tudi omejitev prostosti zaradi uskladitve z Zakonom o kazenskem postopku. Z novelo ZS-M se je zaradi posodobljanja poslovanja sodišč in informatizacijo postopkov določil drugačen obseg poslovanja sodišč v času od 15. julija do 15. avgusta. Še vedno sodišča v tem času poslujejo v omejenem obsegu, ki pa se ne omejuje samo na nujne zadeve, ampak lahko sodišča odločajo tudi o zadevah, ki niso nujne (nenujne zadeve). Termin sodne počitnice se je nadomestil s terminom poletno poslovanje sodišč, ki še vedno nakazuje, da sodišča delujejo z določenimi omejitvami, pa vendar v širšem obsegu. Posodobljen je bil tudi nabor nujnih zadev - dodani so bili postopki v zvezi z izvrševanjem kazni zapora ter nepravdne zadeve po zakonu, ki ureja preprečevanje nasilja v družini (postopki po tem zakonu so nujni in prednostni), termin prisilne poravnave in stečaja pa posodobljen z »zadevami zaradi insolventnosti in prisilnega prenehanja«. V času poletnega poslovanja sodišča nemoteno odločajo in razpisujejo naroke v nujnih zadevah, v katerih procesni roki tečejo, prav tako poteka vročanje, v ostalih zadevah pa sodišča lahko odločajo, vendar veljajo omejitve glede razpisovanja narokov. Sodišče lahko narok razpiše le, če s tem soglašajo vse stranke. Strankam je v času poletnega poslovanja sodišča lahko vročeno sodno pisanje tudi v nenujnih zadevah, vendar pa rok začne teči prvi naslednji dan po izteku poletnega poslovanja, na kar sodišče opozori stranko na sodnem pisanju, ovojnici ali drugi listini, ki se priloži sodnemu pisanju.

Novela ZS-I je določila tudi delovanje sodišč v času trajanja izrednih dogodkov (ob naravnih in drugih nesrečah, ob večjih epidemijah in podobnih večjih izrednih dogodkih). O navedenih ukrepih, ko posamezna sodišča ne morejo več delovati nemoteno, je odločal predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije na predlog ministra za pravosodje. ZS-I je določal, da v času izrednega dogodka sodišča poslujejo na enak način, kot v času poletnega poslovanja, predsednik Vrhovnega sodišča pa je lahko odredil tudi druge ukrepe, ki najbolj ustrezajo konkretnim okoliščinam (npr. dodelitve sodnikov, premestitve sodnikov v sodelovanju s Sodnim svetom). Odločitev predsednika Vrhovnega sodišča se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Sprememba 83.a člena z novelo ZS-M je prinesla ustrezno pravno podlago za hiter odziv in prilagoditev poslovanja sodišč v primeru izrednega dogodka, saj določa, da sodišča ob nastanku izrednega dogodka praviloma poslujejo na način, kot je predviden za poletno poslovanje, lahko pa tudi v drugačnem obsegu, glede na naravo izrednega dogodka. Ob nastanku izrednega dogodka predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z odredbo določi obseg delovanja sodišč, katera sodišča poslujejo kot v času poletnega poslovanja in druge posebne ukrepe, ki določajo način poslovanja sodišč, s katerimi lahko predsednik omeji uporabo sodnoupornih ali procesnih predpisov zaradi izrednega dogodka, s čimer se zagotovi čimbolj nemoteno in redno izvajanje sodne oblasti. V odredbi določi tudi čas veljavnosti odredbe glede na čas trajanja izrednega dogodka, ter jo objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Z odredbo se lahko bistveno zmanjša delovanje

sodišč, ki pa morajo še vedno zagotavljati odločanje v tistih nujnih zadevah, ki so bistvene za zagotavljanje varstva pravic strank. Predsednik Vrhovnega sodišča lahko določi, da se nujne zadeve iz 5. do 9. točke tretjega odstavka 83. člena štejejo kot nenujne zadeve, lahko pa jih še vedno šteje kot nujne zadeve in v njih določi drugačen obseg poslovanja. Lahko določi tudi, da sodišča v vseh ali nekaterih nenujnih zadevah poslujejo v neomejenem obsegu, kar predstavlja izjemo od splošnega pravila poslovanja v poletnem času. Če bi bilo posamezno sodišče v izrednem dogodku tako prizadeto, da ne bi moglo zagotavljati poslovanja, lahko predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z odredbo določi drugo stvarno ali krajevno pristojno sodišče, ki bo za čas trajanja izrednega dogodka pristojno za poslovanje v zadevah tega sodišča. Če je ob nastopu oziroma zaradi poteka izrednega dogodka onemogočeno poslovanje vseh sodišč in oteženo uveljavljanje pravic strank, ne tečejo roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih. Sklep o nastopu takšnega izrednega dogodka sprejme Vlada Republike Slovenije po predhodnem predlogu predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije. Zaradi varstva pravic strank zadržanje teka rokov ne sme trajati več kot tri mesece, Vlada pa lahko ta rok skrajša glede na okoliščine izrednega dogodka.

1.11.2 Zagotavljanje varnosti na sodiščih

Sodstvo ima posebno vlogo v družbi, saj zagotavlja pravice, temeljne vrednote v pravni državi, ki mora uživati zaupanje javnosti, če naj bo uspešno pri svojem poslanstvu. To zaupanje je treba ustrezno zavarovati pred neutemeljenimi destruktivnimi napadi, s katerimi se posega ali je mogoče poseči v neodvisnost sodnikov, in zavarovati zaupanje v sodstvo in ugled ter avtoriteto sodstva. Kot garant pravice in temeljnih vrednot v pravni državi mora sodstvo uživati zaupanje javnosti, če naj bo uspešno pri svoji nalogi. Varstvo avtoritete sodišča se nanaša na zavest, da so sodišča tisti forum, ki je namenjen reševanju sporov oziroma za odločanje o krivdi ali nedolžnosti, pri čemer je pomembno, da javnost v veliki meri uživa zaupanje v sposobnost sodstva, da to funkcijo izpolni. V skladu s 123. členom Ustave RS je vsakomur zagotovljeno sodno varstvo v njegovi zadevi pred neodvisnim, nepristranskim in z zakonom ustanovljenim sodiščem. V povezavi s tem je potrebno nevarnosti izključevati ne samo takrat, kadar bi se sodniki samo počutili ogrožene, ampak vsakokrat, ko bi kdo zaradi njihove ogroženosti lahko podvomil v zagotovila o neodvisnem odločanju o njegovih pravicah.

Pravosodni sistem v Republiki Sloveniji deluje v relativno stabilnem varnostnem okolju, na katerega neprestano vplivajo različni nepredvidljivi varnostni pojavi in dogodki. Nepredvidljivi varnostni dogodki, kot so najave eksplozivnih teles, napadi na pravosodne funkcionarje in osebje, fizično in psihično nasilje ter druge vrste pritiskov, ki so ga vsakodnevno deležni zaposleni v pravosodnih organih, lahko hitro spremenijo varnostno situacijo in s tem povzročijo nepredvidljivo škodo.

Varnost pravosodnih organov je del skupne notranje varnosti države, vendar postopki in ukrepi za zagotavljanje te varnosti hkrati posegajo v temeljne človekove pravice in svoboščine. Zagotavljanje varnosti pravosodnih organov spada med dejavnosti, ki jih država zaradi velikega interesa ureja na normativnopравни in organizacijski ravni ter z nadzorovanjem izvajanja dejavnosti.

Razvoj varnostne politike mora zasledovati naslednje cilje:

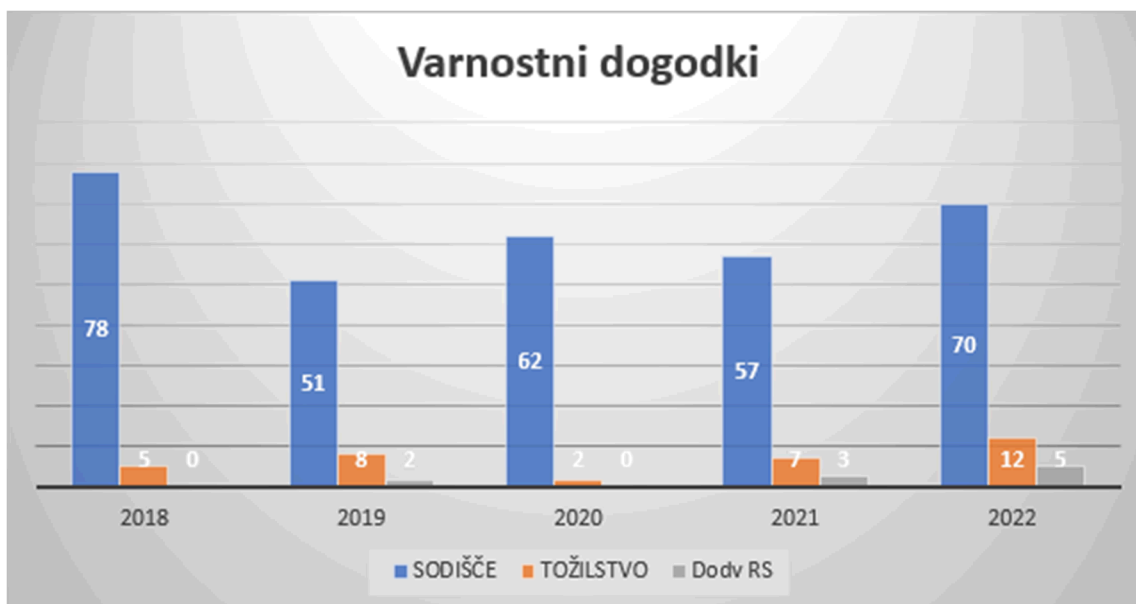
- sistemsko ureditev varnosti pravosodnih organov, pravosodnega sistema in drugih legitimnih deležnikov;
- kakovostno in trajnostno izobraževanje, vzpostavitev mehanizmov trajnostnega usposabljanja in rednega izpopolnjevanja znanja vseh zaposlenih v pravosodju ter varnostnega osebja, ki zagotavlja varnost pravosodnih organov;
- vzpostavitev inteligentnih mehanizmov za zagotavljanje kakovostnega nadzora nad subjekti zasebnega varstva, ki opravljajo naloge varovanja;
- doseganje povezovalnih učinkov na področju varnosti pravosodnih organov in pravosodnega sistema ob vzpostavljanju partnerskih odnosov med državnimi in zasebnimi varnostnimi mehanizmi.

Varnostna arhitektura pravosodnih organov se mora vzpostavljati načrtno, sorazmerno in celovito po veljavnih mednarodnih varnostnih standardih ob spoštovanju predpisov in upoštevanju načela sorazmernosti glede na varnostne izzive. Politika varnosti pravosodnih organov se uresničuje s pomočjo nosilnih institucij varnostnega sistema s poudarkom na varovanju in zaščiti življenja, osebne varnosti in premoženja zaposlenih in strank v pravosodju ter varovanja vseh temeljnih institucij pravosodnega sistema in drugih deležnikov v pravosodju.

Glede na varnostne trende v Evropi, s katerimi je povezano nemoteno in varno poslovanje sodišč in drugih pravosodnih organov, ter varnostne izzive v globalnem prostoru, kjer izstopajo predvsem delovanje kriminalnih združb, organizirani kriminal, pojavne oblike terorizma, nenadzorovani migracijski tokovi in trgovina z ljudmi, je treba varnosti posvetiti posebno pozornost.

Graf 2: Pregled varnostnih dogodkov po vsebini za leto 2019 do 2021.

Pregled varnostnih dogodkov po pravosodnih organih za leto 2018 do 2022.

Število varnostnih dogodkov po letih:

Leto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023

														(20.9.2023)
Število varnostnih dogodkov	89	95	115	118	129	135	75	115	83	61	64	67	87	51

Pregled varnostnih dogodkov	2019	2020	2021	2022	2023 (20.9.2023)
Grožnje, nasilje, ogrožanja varnosti zaposlenih	11	15	16	29	11
Grožnje, nasilje, ogrožanja varnosti strank in drugih udeležencev	10	8	4	8	6
Najave eksplozivnega telesa ali drugo hujše ogrožanje	3	3	4	7	11
Motnje poslovanja pravosodnih organov	6	10	2	2	1
neprimerno pisanje ali žaljivke po telefonu	24	19	29	30	19
poškodovanje premoženja pravosodnih organov	7	9	5	7	2
drugi varnostni dogodki	4	3	7	4	1
SKUPAJ	61	64	67	87	51

Pregled varnostnih dogodkov po vsebini za leto 2019 – 2022 (2023 do 20.9.2023)

1.12 Pravosodna uprava

Pravosodna uprava obsega predvsem zagotavljanje splošnih pogojev za delovanje sodstva, kamor se šteje priprava zakonov in drugih predpisov s področja organizacije in poslovanja sodišč, skrb za izobraževanje in strokovno usposabljanje kadrov, zagotavljanje prostorskih, materialnih in tehničnih pogojev. Za zadeve pravosodne uprave je pristojno Ministrstvo za pravosodje, ki v teh zadevah komunicira predvsem s predsedniki in direktorji sodišč, kar predstavlja dodatno varovalko neodvisnosti sodnikov pri njihovem delu.

Tekom sprememb ZS se je pristojnost Ministrstva za pravosodje glede nalog pravosodne uprave zmanjševala. Tako so bile naloge v zvezi z zagotavljanjem kadrovskega virov, predvsem imenovanje predsednikov in direktorjev sodišč ter vodenje osebnih spisov sodnikov in centralne kadrovske evidence sodnikov in sodnega osebja, prenesene na sodno vejo oblasti z namenom njene krepitev. Pomemben del pravosodne uprave pa je zagotavljanje izobraževanja za sodnike in sodno osebje. Pristojnosti Centra za izobraževanja v pravosodju (v nadaljnjem besedilu: CIP), ki je bil sprva namenjen samo izobraževanju sodnikov in sodnega osebja, so se v letih od nastanka CIP razširile tudi na strokovno izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje državnih tožilcev, državnih odvetnikov, sodnih cenilcev, sodnih izvedencev in sodnih tolmačev, mediatorjev, izvršiteljev in stečajnih upraviteljev, kar je sicer urejeno v področni zakonodaji.

1.13 Dostop javnosti

Javnost sojenja je bistvena prvina demokratične družbene ureditve in z ustavo posebej zajamčena pravica, ki v okviru temeljne človekove pravice do sodnega varstva zagotavlja uresničevanje pravice do poštenega sojenja. S to pravico se uresničuje načelo poštenega sojenja, in sicer omogoča javnosti nadzor nad nepristranskostjo in zakonitostjo sojenja.

Javnost sojenja obsega javnost sodnih obravnav in javno izrekanje sodb. Ti pravici, kot to izhaja tudi iz 6. člena EKČP, sta v funkciji poštenega sojenja, kot instrument demokratičnega nadzora javnosti nad delovanjem sodstva ter prispevata k zaupanju ljudi v sodstvo. Oba dela pravice do javnosti sojenja sta v prvi vrsti namenjena uresničevanju pravice do poštenega sojenja, ki jo kot eno od človekovih pravic varuje tudi EKČP v 6. členu. Ustavni zahtevi po javnosti glavnih obravnav je zadoščeno že, če je bila takšna obravnava na tistem sodišču, ki je odločalo o dejanskih vprašanjih. Javnost glavnih obravnav tako ni potrebna na vseh stopnjah sojenja.

Po sodbi Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) v vodilnem primeru Riepan proti Avstriji (št. 35115/97, 14. 11. 2000) - 27. točka – je izvedba javnih sodnih obravnav temeljno načelo, zapisano v prvem odstavku 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Konvencija). Ta javni značaj stranke postopka varuje pred tajnim sojenjem brez javnega nadzora; je tudi en od načinov, s katerim je mogoče ohraniti zaupanje v sodišča. Z zagotavljanjem transparentnosti izvrševanja pravosodja javnost prispeva k doseganju cilja prvega odstavka 6. člena Konvencije, in sicer poštenega sojenja, katerega jamstvo je eno temeljnih načel vsake demokratične družbe. Je tudi eno od sredstev, s katerim se lahko vzdržuje zaupanje v sodstvo. S tem, ko se sojenje napravi vidno, njegova javnost prispeva k cilju prvega odstavka 6. člena Konvencije, katerega varovanje predstavlja enega od temeljev demokratične družbe. Če je bilo sojenje zaprto za javnost, je lahko takšna tudi obrazložitev sodbe, ob pogoju, da so bili javno razglašeni t. i. operativni deli sodbe. ESČP je tudi odločilo, da omejitev javnega izreka sodbe na operativne dele ne pomeni kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije, če je bil postopek zaradi specifičnih okoliščin zaprt za javnost.

V skladu z ustaljeno sodno prakso ESČP velja naslednje: »Javnost varuje udeležence v postopku pred tajnim sodstvom, nad katerim javnost nima nadzora; pomeni tudi sredstvo, s katerim se ohranja zaupanje v sodišča. To, da je potek sojenja javen, pomaga doseči namen člena 6(1): pošteno sojenje, katerega jamstvo šteje med načela vsake demokratične družbe v smislu Konvencije.«

Javnost izrekanja sodb velja po sodni praksi ESČP razlagati prožno in ne v absolutnem smislu. Temu sledi tudi slovensko Ustavno sodišče, ki je v odločbi Up-679/06, U-I-20/07, Ur. l. 101/07, zapisalo, da »pravica do javnega izrekanja sodb zagotavlja javnost izreka sodbe, ne pa nujno tudi ustne razglasitve sodbe. Zahteva po javnosti izrekanja sodb je zagotovljena že z možnostjo vpogleda javnosti v izrek. Če pa se sodba razglasi ustno, je treba izrek sodbe vedno prebrati javno, tudi če je javnost pri branju razlogov sodbe sicer delno ali v celoti izključena.«

Po naši ustavni ureditvi (24. člen Ustave RS) so sodne obravnave javne, sodbe pa se izrekajo javno. Pravica do javnosti sojenja ni absolutna, temveč se lahko z zakonom omeji, zakonodajalcu pa je naložena dolžnost, da določi izjeme, pod katerimi se javnost lahko izključi. Ob tem se upoštevajo tudi druge določbe Ustave, ki določajo ustavno zajamčene pravice posameznika, predvsem varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave RS) ter varstvo osebnih podatkov (38. člen Ustave RS).

Transparentno delovanje sodstva tako ni zgolj v interesu uresničevanja pravic posameznika, da mu sodi neodvisno in nepristransko sodišče, ampak tudi metoda, po kateri se lahko ljudstvo oziroma javnost posredno seznaní z delom sodišč kot nosilca oblasti, ki odloča v imenu ljudstva.

Javnost celotne ali dela glavne obravnave se lahko izključi, če je to potrebno zaradi varovanja tajnosti, varstva javnega reda, morale, varstva osebnega ali družinskega življenja obtoženca ali oškodovanca ali koristi mladoletnika (kadar se sodi mladoletniku, se javnost vselej izključi) ali če bi javnost škodovala interesom pravičnosti. Izključitev javnosti seveda ne velja za stranke, oškodovance, njihove zastopnike in zagovornika. Navzočnost na glavni obravnavi, katere javnost je izključena, se sme dovoliti posameznim uradnim osebam ter znanstvenim in javnim delavcem, na zahtevo obtoženca pa tudi njegovim bližnjim. Tisti, ki so navzoči na taki obravnavi, so dolžni varovati kot tajnost vse, kar tam izvedo.

Če je bila javnost glavne obravnave izključena, se izrek sodbe prebere vselej na javnem zasedanju, za razglasitev razlogov sodbe pa to ni nujno.

Vrhovno sodišče in Sodni svet poudarjata, da se zavzemata za transparentno delovanje sodstva in ustavno zagotovljeno javnost sojenja. K preglednosti delovanja sodišč nedvomno prispeva tudi sprotno objavljane sodnih odločb na spletu.

V našem pravnem redu ne velja precedenčno pravo (po katerem predstavlja izrečena sodba formalni pravni vir za odločanje v enakih zadevah). Ustaljena sodna praksa je sestavina pravne prakse (in varnosti), ki odraža način uporabe določenih pravnih pravil pri reševanju konkretnih sporov v praksi. Vrhovno sodišče z oblikovanjem ustaljene sodne prakse daje vodilo nižjim sodiščem za razsojo v enakih in podobnih primerih ter na takšen način usmerja delovanje sodnega sistema. Skozi vlogo Vrhovnega sodišča, da skrbi za enotno sodno prakso, se zagotavlja tudi ustavna pravica do enakega varstva pravic v postopku. Največji učinek v tej smeri zagotavlja z argumentacijo odločitev v konkretnih primerih, ko z odločanjem o izrednih pravnih sredstvih usmerja sodno prakso. Na ta način njegove odločitve postajajo del ustaljene sodne prakse, k spoštovanju katere je zavezano tudi samo. Vrhovno sodišče ima pri oblikovanju sodne prakse nedvomno odločilno vlogo, saj pri tem ni vezano na stališča sodne prakse, ki so se izoblikovala pred nižjimi sodišči. Na nivo ustavno zagotovljenega jamstva je dvignjena le prepoved samovoljnega odstopa od sodne prakse. Sodišče ne sme samovoljno oziroma arbitrarno, torej brez razumne pravne obrazložitve, odstopiti od enotne in ustaljene sodne prakse. Zato imajo tudi v primeru, ko je bila sodna praksa oblikovana s strani Vrhovnega sodišča, nižja sodišča pravico odstopiti od tako oblikovane sodne prakse, ob predpostavki, da za svojo odločitev ponudijo zadostno argumentacijo, ki nima značaja samovolje sodnika oziroma sodišča.

V skladu z do sedaj veljavnim ZS je Vrhovno sodišče zagotavljalo enotno sodno prakso. Z razvojem informacijskega sistema za vodenje in distribucijo sodne prakse, sprva predvsem za rabo znotraj sodišč samih, je Vrhovno sodišče začelo že pred tridesetimi leti. Z letom 2006 pa se je na spletni strani sodišč začelo objavljati izbrano sodno prakso višjih sodišč oziroma Vrhovnega sodišča. Sproti so bile te objave prenesene na namensko spletno stran (sodnapraksa.si), ustrezno kategorizirane, povezane na člene zakonov ter opremljene z zmožljivim in enostavno uporabnim spletnim iskalnikom. Čeprav so navedeni trendi pozitivni, še vedno zajemajo zgolj manjši delež sodnih odločb, ki jih slovenska sodišča izdajo vsako leto.

Po podatkih Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2019 je redno objavljane obdelane sodne prakse pomemben dejavnik njenega usklajevanja in zagotavljanja javnosti, pravne varnosti in enakosti. Vnos anonimiziranih odločb v enotno bazo sodne prakse in javna objava na internetnih straneh slovenskega sodstva, ki so dostopne strokovni in laični javnosti, so osnovni dejavniki njenega usklajevanja. Na ta način se ustvarja baza znanja, ki prispeva k izboljšanju kakovosti dela sodišča in ustrezni informiranosti strokovne in laične javnosti. V okviru tega prizadevanja Vrhovno sodišče višja sodišča spodbuja k pripravi anonimiziranih odločb za vnos v prosto dostopno pravno-informacijsko zbirko odločb višjih in Vrhovnega sodišča ter drugih za strokovno javnost zanimivih dokumentov.

Analiza objavljenih dokumentov na spletni strani slovenskega sodstva (www.sodnapraksa.si) v letu 2020 je pokazala, da je bilo objavljeno skupaj 8246 dokumentov (sodnih odločb). Poleg tega je objavljen en predlog za predhodno vprašanje, naslovljen na Sodišče Evropske unije, 15 dokumentov s področja sodne prakse glede odmere nepremoženjske škode in 1012 deloma povzetkov, deloma celotnih besedil strokovnih člankov iz domačih in nekaterih tujih revij ter zbornikov.

Večji premik je bil z željo po objavi sodnih odločb vseh stopenj zato pripravljen leta 2016, ko je minister za pravosodje sprejel Sodni red, ki je začel veljati 1. januarja 2017. V tem aktu je pooblastil predsednika VSRS, da izda akt, ki bo določil organizacijo, način in obliko objave obdelane sodne prakse (6. člen). Gre za izvajanje določb 108. člena in prvega odstavka 109. člena ZS, po katerih Vrhovno sodišče skrbi

za enotno sodno prakso in o njej vodi evidenco, kar udejanja med drugim tako, da (obdelano) sodno prakso in pravna mnenja objavlja. Cilj določbe je bil razširitev objavljanja sodnih odločb na način, da bi bile objavljene tudi prvostopenjske sodne odločbe. Ovire, ki jih izpostavlja VSRS, so zlasti kako v teh sodnih odločbah na čim bolj avtomatiziran in obenem dosleden način prikriti osebne podatke strank postopka ter druge podatke, katerih objava ni nujna oziroma potrebna za doseg ciljev, ki jih zasledujemo z objavo (enotnost sodne prakse ter izvajanje systemskega spremljanja delovanja sodišč). Za doseg teh namenov je namreč po naši presoji ključno zlasti, kako sodišča rešujejo posamezna pravna vprašanja, ne pa tudi, v zvezi s katerimi posamezniki jih rešujejo. Neomejena objava osebnih podatkov v tako velikem obsegu bi namreč lahko imela znatne posledice za posameznike, ki so stranke sodnih sporov, zato jih je pred objavo potrebno prikriti, česar pa zaradi visokega obsega prvostopenjskih odločb (okvirno 100.000 na leto) ni mogoče več zagotoviti ročno, tako kot to poteka za obstoječe objave na sodnapraksa.si.

Glavna ovira za objavo tudi prvostopenjskih sodnih odločb, ki jo je izpostavljalo Vrhovno sodišče, je v delu, katerega je treba opraviti za objavo sodne odločbe. To delo zajema prikritje osebnih podatkov strank ter drugih posameznikov, omenjenih v sodni odločbi, saj bistvo objave ni v razkrivanju identifikacije strank sodnega postopka, temveč v pravni argumentaciji, ki je sodišče vodila k odločitvi. To delo je ročno in časovno zamudno.

V večini držav članic EU so sodne odločbe objavljene na spletu, vendar se obseg in način objave bistveno razlikuje, ne samo med državami, pač pa tudi znotraj držav članic. Glede objavljanja odločb se uporabljajo kriteriji za izbor na podlagi Priporočila R (95) 11 Odbora Sveta ministrov v Svetu Evrope:

- Negativni izbor: objavijo se vse odločbe, razen izjemoma, zlasti v primeru zavrnitve iz postopkovnih razlogov ali če obstajajo posebni razlogi, da se določena odločba ne objavi, npr. zaščita mladoletnikov, državna varnost ali varstvo podatkov.
- Pozitivni izbor: odločbe se ne objavijo, razen če izpolnjujejo posebna predhodno oblikovana merila. Takšna merila so lahko objektivna ali subjektivna, širša ali ožja, postopkovna ali vsebinska.

Negativni izbor se uporablja predvsem na najvišjih sodiščih, pozitivni pa na nižjih. Sodne odločbe nižjih sodišč se objavljajo, če je to v interesu razvoja prava in zagotavljanja enotnosti sodne prakse, hkrati pa mora biti izbor splošno reprezentativen, kar je težko doseči. Kriteriji za pozitivni izbor večinoma niso določeni ali pa niso objavljeni na internetu.

Iz pregleda ureditev v državah članicah EU izhaja, da na prvi in na pritožbeni stopnji več kot polovica držav članic EU ne objavlja sodb ali vsaj ne izbora sodb. Ker lahko objavljene odločbe uporabijo odvetniki za podkrepitev svojih argumentov ali sodniki pri odločanju v podobnih zadevah, je pomembno vedeti, ali je odločitev že dokončna ali pravnomočna, ker je potekel rok za pritožbo ali če je bil nanj vložen ugovor, ali je bila potrjena, razveljavljena ali pa še čaka na odločitev. Glede na dostopne podatke te informacije niso dostopne v skoraj nobeni javni bazi podatkov. V Estoniji so to težavo rešili tako, da objavljajo samo pravnomočne sodne odločbe. Objava vseh sodnih odločb je lahko tudi kontraproduktivna, saj je nemogoče izvajati ustrezen nadzor nad delom sodstva samo z objavo množice anonimiziranih odločb, ki niso označene in strukturirane. Z objavo velikega števila odločb je lahko ogrožen tudi cilj vzpostavljanja enotne sodne prakse, saj se odločbe, ki so pomembne za oblikovanje sodne prakse, izgubijo v množici objavljenih odločb. Anonimizacija se nikjer ne izvaja avtomatizirano brez naknadne ročne kontrole.

1.14 Izvrševanje odločb Ustavnega sodišča in odločb mednarodnih sodišč

ZS že od prvega sprejema leta 1994 ureja izvrševanje odločb Ustavnega sodišča in izvršitev odločb Evropskega sodišča za človekove pravice. Z novelo ZS-D⁶⁹ je bil dodan mehanizem postopanja slovenskih sodišč, kadar Sodišču Evropske unije odstopijo v odločanje predhodno vprašanje. Z ratifikacijo Protokola št. 16 k Evropski konvenciji o človekovih pravicah⁷⁰ je treba ZS dopolniti tudi z vidika postopanja Vrhovnega sodišča, ko ta zaprosi Evropsko sodišče za človekove pravice za svetovalno mnenje o načelnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago ali uporabo pravic in svoboščin, opredeljenih v konvenciji ali njenih protokolih.

1.15 Razlogi za pripravo novega zakona

Veljavni ZS ima 117 členov. Z uveljavitvijo Zakona o sodnem svetu (ZSSve) je bilo črtanih 17 členov, z uveljavitvijo Zakona o sodnih izvedencih, cenilcih in tolmačih (ZSICT) pa je bilo črtanih 14 členov, skupaj torej 31 členov. Uvedba enotne prve stopnje sodišč in enovitega naziva prvostopenjskega sodnika terja poseg v najmanj 26 členov in ustrezne prehodne določbe. Z drugimi spremembami, ki so pomembne za celovito ureditev enotne prve stopnje sodišč, in prenavo drugih institutov bi preseglji tretjino členov, kar je dovoljena meja za pripravo novele zakona. Poleg tega je treba tudi posodobiti določene institute (npr. dostop javnosti, poslovanje sodišč), zato je predlagan nov zakon.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Predlagane rešitve zasledujejo naslednje cilje:

- povečanje učinkovitost in kakovosti sodnega sistema,
- povečanje dostopnosti sodnega sistema,
- povečanje zaupanja v sodstvo.

2.2 Načela

Predlog zakona temelji na načelih:

- načelo optimizacije poslovanja sodišč,
- načelo optimalne izrabe kadrovskih virov,
- načelo ekonomičnosti in smotrnosti.

2.3 Poglavitne rešitve

— Uvedba ene vrste prvostopenjskih sodišč

Ustava v 23. členu določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Ustava nadalje v 126. členu ne določa organizacijske strukture sodišč, ampak ureditev in pristojnost sodišč prepušča ureditvi na zakonski ravni. Državljanom mora biti zagotovljen dostop do sodnega varstva, način pa mora biti določen z zakonom.

Ureditev dvotirnega sistema prvostopenjskih sodišč z upravljalškega vidika in vidika zagotavljanja enakomerne obremenjenosti sodnikov kaže vedno več pomanjkljivosti, saj ima predsednik sodišča omejene možnosti za zagotavljanje enakomerne obremenjenosti sodnikov znotraj okrožja. Predsednik

⁶⁹ Uradni list RS, št. 73/04

⁷⁰ Zakon o ratifikaciji Protokola št. 16 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/15)

okrožnega sodišča sicer določi letni raspored tudi za okrajna sodišča, ki so organizacijske enote tega okrožnega sodišča, vendar to še ne pomeni, da lahko okrajne sodnike teh sodišč prosto razporeja znotraj okrožja. ZS omogoča razporejanje okrajnih sodnikov na okrožna sodišča za omejeno časovno obdobje in pod pogojem najmanj treh let sodniških delovnih izkušenj, vendar pa to ni dolgoročna rešitev za reševanje pripada na nivoju okrožnega sodišča. Podatki namreč kažejo, da so okrožna sodišča bolj obremenjena kot okrajna sodišča, kar posledično privede do tega, da stranka na okrožnem sodišču pride kasneje do pravice kot stranka na okrajnem sodišču.

Predlagatelj ocenjuje, da je treba zagotoviti pogoje za učinkovito delovanje okrožja, zato se vzpostavlja okrožje kot osnovna organizacijska raven sodišč. Predlagana reorganizacija ohranja nespremenjen in kakovosten dostop do sodnega varstva za državljane, hkrati pa omogoča mehanizme za učinkovitejše upravljanje okrožja. Zakon ustanavlja okrožna sodišča, ki bodo osnovna organizacijska raven na prvi stopnji. Okrožno sodišče bo sodno oblast izvajalo na sedežu sodišča, posamezna procesna opravila pa bo izvedlo tudi na zunanjih enotah kot notranjih organizacijskih enotah. Okrožna sodišča tudi že sedaj lahko opravljajo glavne obravnave v kazenskih postopkih na drugih lokacijah izven sodnega posloplja, če so prostori v sodnem posloplju neprimerni za glavno obravnavo (drugi odstavek 287. člena Zakona o kazenskem postopku).

Zunanjo enoto bo vodil sodnik, določen z letnim rasporedom, ki mu v tem primeru pripada položajni dodatek za vodenje, kot če bi vodil sodni oddelek znotraj sodišča. Višina položajnega dodatka za vodenje je že določena v Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju in bo odvisna od števila sodnikov in sodnega osebja v posamezni zunanji enoti.

Merila, kdaj okrožno sodišče odloča tudi na zunanjih enotah, so povzeta po Smernicah za izdelavo mreže sodišč v podporo dostopu do sodnega varstva v kakovostnem sodnem sistemu (CEPEJ-GT-QUAL(2013)2). Smernice kot določitev in merjenje kazalnikov za vzpostavitev optimalnega razmerja med dejavnostjo sodišč in oddaljenostjo od uporabnikov izpostavljajo gostoto prebivalstva, velikost sodišča, tok postopkov in delovno obremenitev, zemljepisno lokacijo, infrastrukturo in prevoz. Kot dodatne dejavnike smernice CEPEJ navajajo še informatizacijo sodišč, zmogljivost sodišč, poslovno okolje, alternativno reševanje sporov, razpoložljivost pravnega svetovanja, zaposlovanje novih sodnikov in osebja. Optimalno število prebivalcev na eno sodišče je težko določiti, zlasti zato, ker je pravilneje upoštevati razmerje med velikostjo sodišča in prebivalci v njegovi pristojnosti.

Glede na geografsko razvejanost ozemlja Slovenije trenutna mreža sodišč omogoča ustrezen dostop prebivalstva do sodnega varstva, zato območja okrožnih sodišč ostajajo nespremenjena. Predlagatelj ocenjuje, da se lahko optimizacija poslovanja sodišč zagotavlja preko spremembe organizacije poslovnih procesov in informatizacije sodnih postopkov, sčasoma pa tudi z reorganizacijo zunanjih enot znotraj posameznega okrožnega sodišča. Kljub temu da gre za notranjo organizacijo okrožnega sodišča, se vseeno vzpostavlja razlika med organizacijskimi enotami na sedežu sodišča in zunanjimi enotami, saj se z zunanjimi enotami zagotavlja pravico do dostopa do sodnega varstva, zaradi česar se predlaga poseben mehanizem pri določanju zunanjih enot. Sodni svet pri podaji predhodnega mnenja nastopa v funkciji varuha samostojnosti in neodvisnosti sodnikov, predsednik vrhovnega sodišča skrbi za zagotavljanje delovanja sodišč, minister za pravosodje pa je na ravni izvršilne veje oblasti odgovoren za delovanje sodstva.

Predsednik okrožnega sodišča bo ob upoštevanju kriterijev CEPEJ, kot so geografski kriterij (oddaljenostjo prebivalstva do sodišča), kriterij pripada zadev, število sodnikov in sodnega osebja, infrastrukturne povezave, digitalizacija sodnih postopkov, določil zunanje enote na območju okrožnega sodišča, pred tem pa bo moral pridobiti predhodno mnenje predsednika vrhovnega sodišča in sodnega sveta ter soglasje ministra za pravosodje. Organiziranost zunanjih enot bo določil v internem aktu, npr. pravilniku o notranji organizaciji okrožnega sodišča, kjer so določene tudi ostale notranje organizacijske

enote okrožnega sodišča (npr. pravdni oddelke, kazenski oddelek, stečajni oddelek, služba za brezplačno pravno pomoč, kadrovska služba, finančno-računovodska služba).

V ljubljanskem sodnem okrožju se zaradi uravnotežene strukture ne predlaga izjeme glede organizacije okrožja, predlaga pa se razvejana upravljavska struktura. Predlog zakona v določbah, ki urejajo kriterije za število podpredsednikov, določa možnost treh podpredsednikov, in sicer podpredsednika za kazensko področje, podpredsednika za civilno področje in podpredsednika za zunanje enote.

— Sprememba območij višjih sodišč

Do leta 1994, ko je veljal Zakon o rednih sodiščih⁷¹, je bilo za območje občin Brežice, Črnomelj, Krško, Metlika, Novo mesto, Sevnica in Trebnje, pristojno Temeljno sodišče v Novem mestu, znotraj katerega je na podlagi Pregleda enot temeljnih sodišč v Republiki Sloveniji⁷² delovalo šest organizacijskih enot, in sicer enota v Brežicah za območje občine Brežice, enota v Črnomlju za območje občin Črnomelj in Metlika, enota v Krškem za območje občine Krško, enota v Novem mestu za območje občine Novo mesto, enota v Sevnici za območje občine Sevnica, enota v Trebnjem za območje občine Trebnje.

Čeprav je predlog Zakona o sodiščih med sprejemanjem v letu 1993 predvideval skupno 54 sodišč, in sicer 44 okrajnih sodišč, 8 okrožnih in 4 višja sodišča, pa je Zakon o sodiščih leta 1994 ustanovil 59 sodišč splošne pristojnosti, in sicer 44 okrajnih sodišč, 11 okrožnih sodišč in 4 višja sodišča – toliko sodišč je še danes. Na novo je bilo določeno Okrožno sodišče v Krškem, ki po veljavni ureditvi obsega Okrajno sodišče v Krškem, Okrajno sodišče v Brežicah in Okrajno sodišče v Sevnici. Po pripadu zadev in številu zaposlenih gre za najmanjše okrožje v okviru Višjega sodišča v Ljubljani, ki ga poleg Okrožnega sodišča v Krškem sestavljajo še Okrožno sodišče v Kranju, Okrožno sodišče v Ljubljani in Okrožno sodišče v Novem mestu s pripadajočimi okrajnimi sodišči kot organizacijskimi enotami okrožnih sodišč.

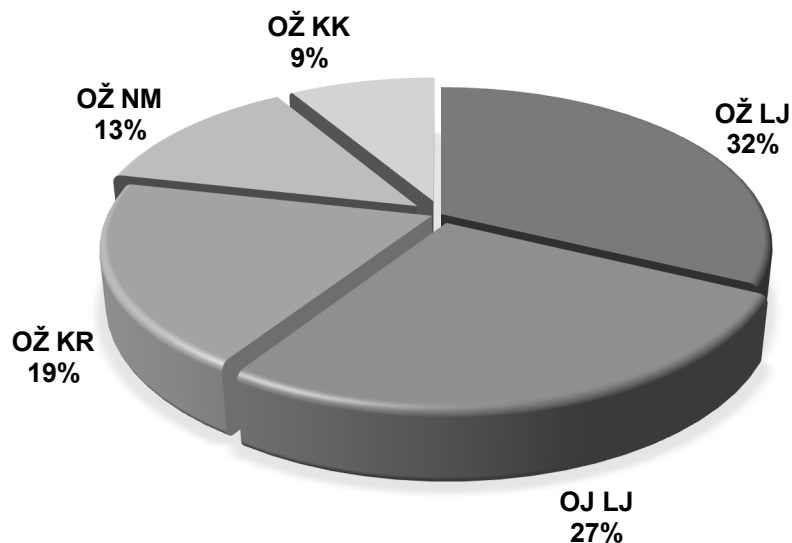
Pripad zadev (vse zadeve)	Prejete zadeve	Prejete zadeve (okrajna sodišča kot organizacijske enote)	Skupaj
Okrožje Ljubljana	21.824	36.871	58.695
Okrajno sodišče v Ljubljani	45.387	0	45.387
Okrožje Kranj	3.741	23.946	27.687
Okrožje Novo mesto	2.802	17.976	20.778
Okrožje Krško	2.379	12.772	15.151

Vir: Sodna statistika 1-6 2023

⁷¹ Uradni list SRS, št. 10/1977, 4/1982, 37/1982, 7/1986, 41/1987, 24/1988, Uradni list RS - stari, št. 8/1990, Uradni list RS, št. 19/1994, 19/1994 – ZS.

⁷² Uradni list SRS, št. 26/1978, 7/1980, Uradni list RS/I, št. 7/1991.

PRIPAD ZADEV NA PRVOSTOPENSJKIH SODIŠČIH -
območje Višjega sodišča v Ljubljani

Število zaposlenih na območju Okrožnega sodišča v Krškem:

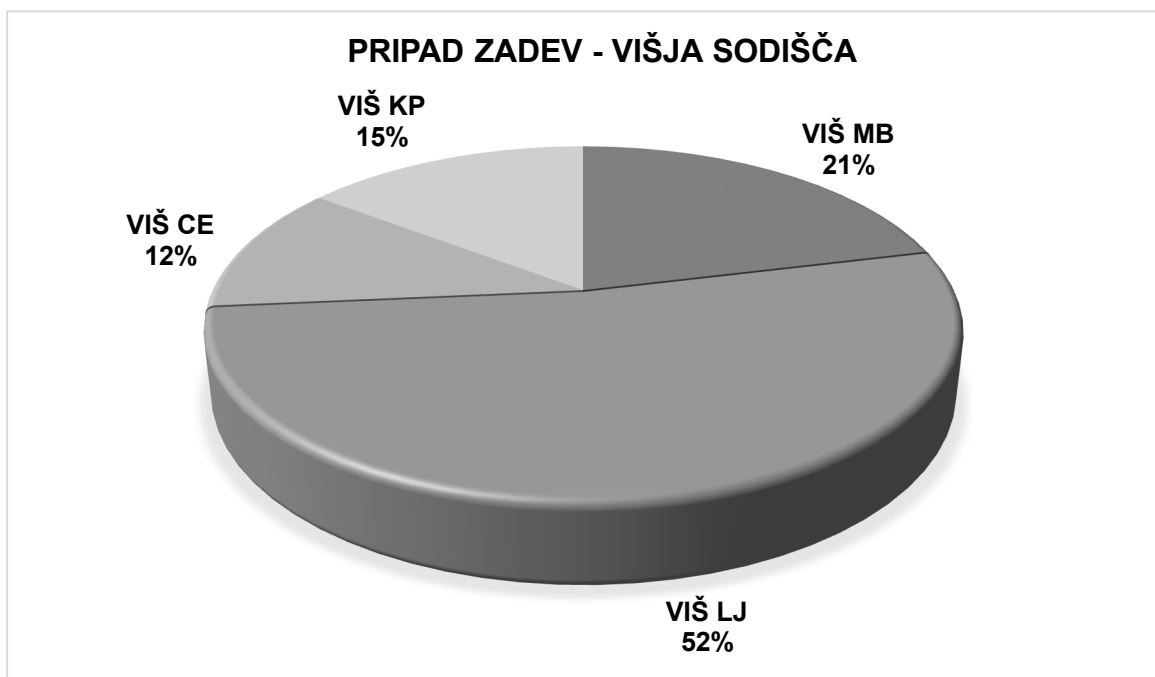
	Sodniki in predsedniki sodišč	V. d. direktorja in direktorji	Strokovni sodelavci	Ostalo sodno osebje	Sodno osebje skupaj
Okrožno sodišče v Krškem	7	1	6	36	43
Okrajno sodišče v Krškem	6	0	2	22	24
Okrajno sodišče v Brežicah	6	0	3	25	28
Okrajno sodišče v Sevnici	3	0	0	11	11
SKUPAJ	22	1	11	94	106

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Proučitev velikosti in območij višjih sodišč je pokazala, da imamo v Sloveniji dve večji višji sodišči, to sta Višje sodišče v Ljubljani in Višje sodišče v Mariboru. Ti dve višji sodišči poleg tega, da imata največji delež zaposlenih med vsemi zaposlenimi na višjih sodiščih, pa imata tudi bistveno večje območje sodnih okrožij in s tem več zadev v reševanju. Nasprotno pa sta Višje sodišče v Celju in Višje sodišče v Kopru manjši sodišči, z majhnima območjema okrožnih sodišč in s tem majhnim deležem zaposlenih ter tudi bistveno manjšim številom zadev v reševanju.

	Zadeve	Število nerešenih zadev	Prejete zadeve	Zadeve v delu	Rešene zadeve	Reš. Prip %
Višje sodišče v Ljubljani	vse	1.508	4.168	5.676	3.884	93,19%
	pomembnejše	1.503	4.116	5.619	3.834	93,15%
Višje sodišče v Celju	vse	151	861	1.012	790	91,75%
	pomembnejše	151	847	998	778	91,85%
Višje sodišče v Mariboru	vse	397	1.813	2.210	1.664	91,78%
	pomembnejše	397	1.798	2.195	1.649	91,71%
Višje sodišče v Kopru	vse	310	2.022	1.495	1.863	92,14%
	pomembnejše	310	2.012	1.480	1.854	92,15%

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Število zaposlenih:

	Sodniki in predsedniki sodišč	V. d. direktorja in direktorji	Strokovni sodelavci	Ostalo sodno osebje	Sodno osebje skupaj
Višje sodišče v Ljubljani	63	1	35	35	71

Višje sodišče v Celju	13	1	7	11	19
Višje sodišče v Mariboru	26	1	19	21	41
Višje sodišče v Kopru	14	1	7	9	17

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Višje sodišče v Celju obsega območje Okrožnega sodišča v Celju in njegovih organizacijskih enot, ki zajemajo Okrajno sodišče v Celju, Okrajno sodišče v Velenju, Okrajno sodišče v Žalcu, Okrajno sodišče v Šentjurju, Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah in Okrajno sodišče v Slovenskih Konjicah. Podatki kažejo, da gre za najmanjše območje tako po pripadu zadev kot po številu zaposlenih. Po sprejeti odločitvi, da se mreža okrožnih sodišč v tej fazi še ne spreminja, je smiselna odločitev, da upoštevamo postopnost pri spremembah tudi za mrežo višjih sodišč.

	Sodniki in predsedniki sodišč	V. d. direktorja in direktorji	Strokovni sodelavci	Ostalo sodno osebje	Sodno osebje skupaj
Višje sodišče v Celju	13	1	7	11	19
Okrožno sodišče v Celju z organizacijskimi enotami (okrajnimi sodišči)	70	1	61	265	327
Skupaj	83	2	67	276	345

Vir: Sodna statistika, 1-6 2023

Glede na geografske značilnosti države (lega posameznih sodišč) in posledično neenakost v velikosti območij je nemogoče zagotoviti enako obremenitev višjih sodišč, lahko pa se glede na možnosti izvedejo manjše prilagoditve. Izvzem Okrožnega sodišča Krško iz območja Višjega sodišča v Ljubljani in priključitev k območju Višjega sodišča v Ljubljani bi pomenila prvi korak k zagotavljanju enakomernejše obremenitve višjih sodišč. Zemljepisna lokacija območja Okrožnega sodišča v Krškem in podatki o prometnih povezavah kažejo na to, da je območje Okrožnega sodišča v Krškem bližje Višjemu sodišču v Celju kot Višjemu sodišču v Ljubljani.

	Višje sodišče v Celju	Višje sodišče v Ljubljani
OŽ in OJ Krško	59 km	101 km
OJ Sevnica	42 km	88 km
OJ Brežice	72 km	108 km

Delež pripada zadev Okrožnega sodišča v Krškem skupaj z organizacijskimi enotami je v prvi polovici leta 2021 obsegal približno 9% pripada vseh zadev na območju Višjega sodišča v Ljubljani. Ob

upoštevanju gibanja zadev v prvi polovici leta 2021 bi se s priključitvijo Okrožnega sodišča v Krškem z njegovimi organizacijskimi enotami pripad Višjega sodišča v Celju povečal za okoli 35% (pripad zadev v prvi polovici leta 2021 na območju OŽ Celje je znašal 37.346 zadev, na območju OŽ Krško pa 13.892 zadev). Glede na dodatno obremenitev bo treba zagotoviti dodatne sodnike na Višjem sodišču v Celju, število pa bo odvisno od podatkov o pripadu zadev na letni ravni.

	Zadeve	Število neresenih zadev	Prejete zadeve	Zadeve v delu	Rešene zadeve	Število neresenih zadev na koncu obdobja
Okrožno sodišče v Krškem	vse	954	1.663	2.617	1.697	912
	pomembnejše	825	342	1.167	393	774
Okrajno sodišče v Krškem	vse	947	4.715	5.662	4.616	1.046
	pomembnejše	677	548	1.225	472	753
Okrajno sodišče v Brežicah	vse	855	3.948	4.803	3.980	822
	pomembnejše	617	618	1.235	644	591
Okrajno sodišče v Sevnici	vse	423	3.566	3.989	3.573	416
	pomembnejše	263	253	516	291	225
Okrožno sodišče v Celju	vse	4.394	5.652	10.046	5.820	4.226
	pomembnejše	3.792	1.223	5.015	1.469	3.546
Okrajno sodišče v Celju	vse	5.325	14.816	20.141	14.059	6.134
	pomembnejše	3.129	3.115	6.244	2.988	3.256
Okrajno sodišče v Žalcu	vse	822	4.286	5.108	4.230	877
	pomembnejše	556	384	940	372	568
Okrajno sodišče v Velenju	vse	935	4.845	5.780	4.822	957
	pomembnejše	636	508	1.140	549	595
Okrajno sodišče v Šentjurju	vse	170	1.481	1.651	1.511	141
	pomembnejše	79	184	263	201	63
Okrajno sodišče v	vse	697	4.615	5.312	4.539	774

Šmarju pri Jelšah						
	pomembnejše	397	341	738	393	345
Okrajno sodišče v Slovenskih Konjicah	vse	437	1.651	2.088	1.658	430
	pomembnejše	304	242	546	289	257

Vir: Sodna statistika, podatki iz obdobja 1. 1. 2021 do 30. 6. 2021 (30. 6. 2021)

— Ureditev instituta razširjenih senatov

Uvaja se nova dodatna možnost za oblikovanje enotne sodne prakse Vrhovnega sodišča. Predlog sledi prevladujočemu mnenju vrhovnih sodnikov, da mora biti uporaba instituta fakultativna, prepuščena odločitvi konkretnega senata.

— Zakoniti sodnik – letni razpored sodnikov

Na manjših sodiščih zaradi manjšega pripada sodniki ne sodijo samo na enem pravnem področju ampak na več pravnih področjih, kar po eni strani prinaša določene prednosti, do katerih se je opredelil tudi Posvetovalni svet evropskih sodnikov (CCJE). V Mnenju (2012) št. 15 o specializaciji sodnikov⁷³ je pojasnil, da imajo sodniki zaradi mobilnosti in prilagodljivosti ne samo več možnosti za raznovrstno kariero, ampak jim to omogoča tudi proučevanje drugih pravnih vej in ukvarjanje z njimi, kar nedvomno spodbuja razvoj sodne prakse in prava na splošno. Vendar pa mobilnost in prilagodljivost ne smeta ogroziti načela neodvisnosti in nepremakljivosti sodnikov. Glede nepremakljivosti sodnikov se je izreklo tudi Evropsko sodišče za človekove v zadevi *Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandiji*, ki se sklicuje na sodbo Sodišča Evropske unije (SEU) C-619/18, ki je sprejelo odločitev, da načelo nepremakljivosti sodnikov ni absolutno, čeprav bi bila izjema od tega načela sprejemljiva le, »če je upravičena z legitimnim ciljem in je z njim sorazmerna ter če pri pravnih subjektih ne more ustvarjati legitimnih dvomov v zvezi z zavarovanostjo zadevnega sodišča pred zunanjimi dejavniki in njegovo nevtralnostjo glede na nasprotujoče si interese«.

Za pravočasno opravljanje zadev sodne uprave in za doseganje poslovnih rezultatov v skladu s sprejetim letnim programom dela je odgovoren predsednik sodišča, ki določa letni razpored. Predsednik sodišča mora preko spremljanja pripada zadev, časovnega poteka reševanja teh zadev ter ob upoštevanju kadrovskega stanja sodnikov in sodnega osebja uporabljati ustrezne vzvode, da sodišče zagotavlja nemoteno izvajanje sodne oblasti. Na področju optimalne izrabe kadrovskega virov je institut razporejanja sodnikov eden od ključnih ukrepov za čimbolj tekočo obravnavo zadev in zagotavljanje enakomerne obremenjenosti sodnikov.

Poleg tega predsednik sodišča odloča tudi v nekaterih pravnih sredstvih za varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja na podlagi Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja⁷⁴ (npr. odločanje o nadzorstveni pritožbi), kar pomeni, da ima predsednik sodišča še eno od pristojnosti za zagotavljanje pravočasne obravnave zadev. Dodatna varovalka, ki jo določa zakon, je tudi ta, da je razporejanje okrajnih in okrožnih sodnikov omejeno na razporejanje znotraj okrožja (z izjemo sodnikov specializiranega oddelka), ki so v primerjavi s sodnimi okrožji v tujini relativno majhna. Razporejanje okrožnih sodnikov med posameznimi okrožji ni možno, pri premestitvi pa se sodnika

⁷³ Sprejeto na 13. plenarnem zasedanju CCJE, Pariz, 5. in 6. novembra 2012

⁷⁴ Uradni list RS, št. 67/12 – uradno prečiščeno besedilo

premesti na drugo sodišče istega ali nižjega položaja in pristojnosti, tako da primerjava med tema institutoma v tem delu ni ustrezna.

Nesuspenzivnost pravnih sredstev v postopku uveljavljanja pravnega varstva zoper letni raspored je vsebinska nujnost. Razporejanje sodnikov znotraj posameznega sodišča je namreč stvar zahteve po rednem izvrševanju sodne oblasti. S tem ko ima sodnik na voljo več različnih pravnih sredstev zoper razporeditev, vključno z zahtevo po obrazloženosti letnega rasporeda, pritožbo na personalni svet, sodnim varstvom in varstvom pred Sodnim svetom, je zadoščeno ustavnemu načelu po varstvu neodvisnosti sodstva. Z nesuspenzivnostjo naštetih pravnih jamstev pa je na drugi strani uravnotežena ustavna pravica do učinkovitega sojenja v razumnem roku.

Pri razporeditvi sodnika na posamezno pravno področje se upošteva interes posameznega sodnika za delo na določenem pravnem področju, njegove delovne izkušnje in usposobljenost za delo na posameznem pravnem področju, hkrati pa se skrbi za zagotovitev enakomerne delovne obremenitve sodnikov (prvi odstavek 155. člena Sodnega reda). ZS določa splošna pravila o dodeljevanju, za podrobnejša pa napotuje na Sodni red, ki določa pravila o dodeljevanju zadev sodnikom (156. do 166. člen Sodnega reda). Posamične zadeve se tako sodnikom dodeljujejo na podlagi navedene sistemske pravne podlage.

Letni raspored sodnikov je tesno povezan s pravili o dodeljevanju zadev – oba instituta morata biti v polnosti upoštevana, da je zagotovljeno spoštovanje načela zakonitega sodnika. Po drugem odstavku 23. člena Ustave lahko v določeni zadevi sodi samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom. V skladu z ustaljeno prakso Ustavnega sodišča⁷⁵ ta določba preprečuje naknadno izbiro sodnika oziroma določitev kriterijev za izbiro sodnika, ki bo odločal v posamezni zadevi po tem, ko je spor že nastal. Pravila dodeljevanja zadev sodnikom morajo biti znana vnaprej in morajo dodelitev zadeve vezati na naključne lastnosti zadeve, da se izključi diskrecijo kateregakoli organa pri določanju sodnika, ki bo odločal v posameznem primeru. Ta pravila tudi ne smejo puščati nobene negotovosti in nedoločenosti pri določitvi sodnika. Z javno objavo letnega rasporeda na spletni strani sodišč se zagotavlja transparentnost poslovanja sodišča in seznanitev strank.

Glede možnosti razporejanja sodnikov znotraj posameznega sodišča se je opredelilo tudi SEU v zadevi C-487/19. SEU v tej zadevi opozarja, da nesoglasna premestitev sodnika lahko poseže v načeli neodstavljivosti in neodvisnosti sodnikov, saj lahko vpliva na obseg pristojnosti zadevnega sodnika in na obravnavo spisov, ki so mu bili zaupani, in ima lahko znatne posledice za njegovo življenje in kariero. V takem primeru ima učinek sredstva za izvajanje nadzora nad vsebino sodnih odločb in lahko ima učinke, ki so podobni učinkom disciplinskih sankcij. Zato mora glede na zahtevo po neodvisnosti sodnikov ureditev, ki se uporablja za nesoglasne premestitve sodnikov, zajemati jamstva, ki so potrebna za preprečitev, da bi se v to neodvisnost poseglo z neposrednimi ali posrednimi zunanjimi posegi. Take ukrepe premestitve, ki se lahko sprejmejo le iz legitimnih razlogov in se nanašajo zlasti na porazdelitev razpoložljivih sredstev, mora tako biti mogoče izpodbijati pred sodiščem v skladu s postopkom, ki v celoti zagotavlja pravico do obrambe. Zakonodaja v Republiki Sloveniji zagotavlja navedena jamstva, ki preprečujejo poseganje v neodvisnost, preko sistema pravnih sredstev zoper sprejemanje letnega rasporeda.

— Imenovanje predsednika sodišča

Po predlagani ureditvi se z namenom krepitve neodvisnosti sodstva pristojnost za imenovanje predsednika vrhovnega sodišča prenaša na sodni svet, ki je pristojen že za imenovanje in razreševanje ostalih predsednikov sodišč in katerega pomembno vlogo pri varstvu neodvisnosti sodstva poudarja tudi

⁷⁵ U-I-209/93 z dne 23. 2. 1995

Evropska komisija v zadnjem poročilu o vladavini prava 2022. Prav tako je tudi pošten in objektivni karierni sistem znotraj sodstva je eden od pogojev za neodvisnost in nepristranskost sodnikov.

Po predlagani spremembi bo predsednika Vrhovnega sodišča z odločbo imenoval sodni svet po predhodnem mnenju občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in ministra za pravosodje za šest let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja. S tem se krepi neodvisnost sodstva in še dodatno krepi položaj sodnega sveta, ki je že po veljavni zakonodaji pristojen za imenovanje in razreševanje ostalih predsednikov sodišč in katerega pomembno vlogo pri varstvu neodvisnosti sodstva poudarja tudi Evropska komisija v zadnjem poročilu o vladavini prava 2022. Prav tako je tudi pošten in objektivni karierni sistem znotraj sodstva eden od pogojev za neodvisnost in nepristranskost sodnikov. S takšno spremembo se zmanjšuje politični vpliv na imenovanje predsednika Vrhovnega sodišča. Mandatna doba, tako kot tudi za ostale predsednike sodišč, ostaja šest let, določa pa se omejitev mandata na enkratno ponovitev za vse predsednike sodišč. Omejitev števila mandatov je na nek način tudi nadzor nad izvajanjem sodne uprave, ki preprečuje, da bi vodenje sodišča postalo rutina ter preraslo v nekritično opravljanje svojih obveznosti in izogibanje odgovornostim. Drži, da je šestletni strateški program dela, ki ga mora kandidat za predsednika sodišča predložiti svoji vlogi, pokazatelj primernosti kandidata, vendar ni realno pričakovati, da bo program kandidata, ki za vodstveni položaj kandidira že tretjič ali četrtič, vsakokrat boljši in ambicioznejši od prejšnjega, saj bi kandidat s tem pokazal, da svojega dela do sedaj ni opravljal v skladu s pričakovanji.

Predlagatelj ocenjuje, da se je z večanjem pristojnosti prvostopenjskih sodišč zaradi novega modela organiziranosti, povečala tudi pristojnost predsednikov okrožnih sodišč. Z namenom preglednega in učinkovitega poslovanja sodišč se predlaga omejitev mandata predsednika sodišča na dva zaporedna mandata. Primerjalno imajo omejeni mandat npr. predstojniki drugih neodvisnih državnih organov. Člani Računskega sodišča so imenovani lahko le enkrat, za čas 9 let (7. člen Zakona o računskem sodišču)⁷⁶, informacijska pooblaščenka ima največ dva 5 letna mandata (6. člen Zakona o informacijskem pooblaščenču)⁷⁷, predsednik Komisije za preprečevanje korupcije in njegova namestnika so prav tako na ta položaj lahko imenovani le dvakrat (predsednik ima 6 letni in namestnika 5 letni mandat – 7. člen Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije)⁷⁸. Tudi rektor univerze ima omejen mandat in sicer je rektor lahko ponovno izvoljen, vendar skupni mandat ne sme trajati več kot osem let (23. člen Zakona o visokem šolstvu)⁷⁹. Ker se s predlogom novega ZS kadrovske krepitve okrožna sodišča, bojazni, da na posameznem sodišču ne bi bilo zadosti strokovno primernih oziroma kvalificiranih kandidatov, ne bi smelo biti.

Predlog zakona določa kriterije za izbiro oziroma imenovanje kandidata za predsednika sodišča. Način vodenja in upravljanja sodišča je bistven za izbiro kandidata, ki bo opravljal naloge vodstvenega mesta, zato se kriteriji širijo s področjem vodenja in upravljanja sodišča.

Predlog zakona dopolnjuje nabor vsebin, ki jih mora vsebovati strateški program dela sodišča, in sicer se dodaja opredelitev poslovnih ciljev glede zagotavljanja učinkovitega dostopa do neodvisnega in nepristranskega sodnega varstva. Izpolnjevanje tega cilja v periodičnih ocenjevanjih delovanja sodne oblasti ocenjujejo tudi mednarodne organizacije (npr. CEPEJ, Evropska komisija), zato je vpeljava tega cilja nujna. Kot novost se uvaja pravna podlaga za snemanje ustnih predstavitev kandidatov za predsednike sodišč na seji sodnega sveta. Zvočno snemanje kandidatov je določeno z namenom zagotavljanja transparentnosti in presoje zakonitosti izbirnih postopkov za mesta predsednikov sodišč. Sodni svet bo vabljen kandidate o snemanju razgovora moral predhodno obvestiti in navedeno posebej

⁷⁶ Uradni list RS, št. 11/01 in 109/12

⁷⁷ Uradni list RS, št. 113/05 in 51/07 – ZUstS-A)

⁷⁸ Uradni list RS, št. 69/11 – uradno prečiščeno besedilo, 158/20, 3/22 – ZDeb in 16/23 – ZZPri

⁷⁹ Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ, 65/17, 175/20 – ZIUOPDVE, 57/21 – odl. US, 54/22 – ZUPŠ-1 in 100/22 – ZSZUN

zapisati v zapisniku seje. Elektronska kopija zvočnega posnetka bo priloga zapisnika seje in se bo hranila v skladu z določbami zakona, ki ureja varstvo dokumentarnega gradiva, najmanj pa do pravnomočnosti odločbe o izbiri in imenovanju oziroma do izvolitve izbranega kandidata. Prepis zvočnega snemanja razgovorov se bo izvedel le, če bo tako zahteval kandidat ali v primeru vložene tožbe zoper odločitve o izbiri in imenovanju.

Sodni svet kot kolegijski organ v postopku izbire lahko v postopku odloči, da med prijavljenimi kandidati, ki sicer izpolnjujejo formalne pogoje, ni ustreznega kandidata in ne izbere nikogar. Na novo se tudi določa, da mora sodni svet v sklepu o neizbiri navesti razloge za takšno odločitev, da lahko kandidati, ki so sodelovali v postopku, vložijo pravna sredstva. Na novo se ureja tudi možnost pravnega sredstva zoper odločbo sodnega sveta v postopku izbire in imenovanja predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije. Predlagatelj ocenjuje, da je najustreznejša rešitev, da v sporu med sodnim svetom in predsednikom Vrhovnega sodišča odloči Ustavno sodišče, saj ne bi bilo primerno, da sodniki, ki so odločali o kandidatu v postopku podaje predhodnega mnenja občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, odločajo v postopku sodnega varstva tega kandidata.

Spreminja se način razrešitve predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije zaradi spremenjenega načina imenovanja. Kot novost se ureja pravno varstvo za primere neimenovanja ali razrešitve predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije. Tudi v tem primeru bo v sporu med sodnim svetom in predsednikom Vrhovnega sodišča Republike Slovenije odločalo Ustavno sodišče. Predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije predstavlja vrh sodne oblasti. Spor o (ne)imenovanju ali razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je pomembna ovira za nemoteno delo sodne veje oblasti. Ker je sodni svet ključen mehanizem v sistemu zavor in ravnovesij za zaščito neodvisnosti sodstva in za zagotavljanje odgovornosti sodstva, je po presoji predlagatelja najbolj ustrezno, da tovrstne spore, ki so pravzaprav spori med zavornim (nadzornim) mehanizmom sodne veje oblasti in sodno vejo samo, razreši Ustavno sodišče. Le-to je namreč varuh Ustave in njenih temeljnih načel, med katere sodi tudi načelo delitve oblasti z vzpostavljenim sistemom zavor in ravnovesij. Ne bi bilo namreč ustrezno, da se sodno varstvo zoper odločitve sodnega sveta o imenovanju ali razrešitvi predsednika Vrhovnega sodišča zagotavlja v skladu s 36. členom ZSSv v upravnem sporu pred Vrhovnim sodiščem, torej pred sodniki, ki imajo v postopku imenovanja ali razrešitve v vlogi občne seje funkcijo podaje predhodnega mnenja.

— **Izvrševanje zadev sodne uprave**

Z uvedbo ene vrste prvostopenjskih sodišč predlagatelj ocenjuje, da je smiselna obligatorna uvedba direktorjev sodišč. Izjema so manjša sodišča, za katere kriterije določa predlog zakona (najmanj osem sodnikov ali 20 sodnega osebja). Z razliko od prej veljavne ureditve predlog zakona določa jasnejšo razmejitev pristojnosti med direktorjem in predsednikom sodišča. S tem se bo povečala transparentnost poslovanja znotraj sodne uprave. Direktor sodišča ima izvirne pristojnosti v zvezi z dejavnostmi, ki so povezane s stvarnim premoženjem, ki ga ima sodišče neposredno v uporabi, za materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča. Direktor sodišča vodi postopke javnih naročil, samostojno pa opravlja tudi naloge v zvezi varnostjo in zdravjem pri delu, odloča o kadrovskih zadevah sodnega osebja, spremlja, analizira in pripravlja preнове poslovnih procesov ter opravlja druge naloge po pooblastilu predsednika na področjih, ki niso njegove izvirne pristojnosti, razen nalog, ki se nanašajo na opravljanje sodniške službe. Kljub ločenim pristojnostim je ključnega pomena dobro sodelovanje med predsednikom in direktorjem sodišča.

— **Personalni sveti**

Personalni sveti delujejo na isti zakonski podlagi, ocene personalnih svetov višjih sodišč so si po strukturi podobne in v večini primerov sledijo kazalnikom izpolnjevanja kriterijev po ZSS, ki so določena

v Merilih za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe, ne pa vedno. Da bi se ocene personalnih svetov še bolj poenotile, se na novo določa obveznost letnega posveta personalnih svetov, na katerem se bo obravnavala oblika in vsebina ocen sodniške službe ter izmenjava izkušenj pri ocenjevanju sodnikov. Glavni namen posveta je sprejem usklajenih ukrepov ocenjevanje sodnikov in po potrebi podaja priporočil sodnemu svetu za spremembo meril za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe. Poenotenje bo sodnemu svetu omogočilo lažji pregled in primerjavo vrednotenja kriterijev po posameznih personalnih svetih ter večjo enotnost pri uporabi kriterijev za napredovanje.

— Nadzorne pristojnosti

Pristojnosti službe za nadzor organizacije poslovanja sodišč (služba za nadzor) ostajajo enake, kot je to veljajo po so sedaj veljavnih predpisih. Služba za nadzor izvaja nadzor neposredno pri sodišču ali na podlagi predloženih dokumentov sodišča. O ugotovitvah nadzora se oblikuje poročilo, v katerem se lahko predsedniku sodišča predlaga, da odpravi nezakonnosti oziroma izvede druge potrebne ukrepe. Prav tako bo lahko od predsednika sodišča zahtevala sprejem ukrepov z namenom zagotavljanja pravice stranke do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, spoštovanja pravil o vrstnem redu reševanja zadev, zakonskih rokov za razpis narokov ali izdelavo sodnih odločb ali drugih pravil procesnega vodstva. Lahko bo tudi predlagala ministru za pravosodje, da izvede nadaljnje ukrepe v skladu z zakonom in zakonom, ki ureja sodniško službo, kot so npr. zahteva za pregled poslovanja, podaja predloga ali zahteve za opravo službenega nadzora ali pobuda za uvedbo disciplinskega postopka. Namen t. i. odzivnega poročila o odpravljanju ugotovljenih nepravilnosti je, da se preveri, ali je sodišče odpravilo ugotovljene nepravilnosti (verodostojnost odzivnega poročila se lahko preveri z dodatnim nadzorom) ali ne. Če služba za nadzor oceni, da v odzivnem poročilu ni izkazano zadovoljivo odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti, ali če sodišče ne predloži odzivnega poročila v predpisanem roku (predložiti ga mora v roku 30 dni po vročitvi poročila sodišču, odzivno poročilo pa ni potrebno, če je v poročilu službe za nadzor navedeno, da so bili že v času nadzora sprejeti ustrezni ukrepi za odpravo ugotovljenih nepravilnosti) obvesti služba za nadzor o svojih ugotovitvah sodni svet, predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in ministra, pristojnega za pravosodje. Če ugotovljene nepravilnosti vplivajo na izpolnjevanje meril za kakovost dela sodišč lahko služba za nadzor v obvestilu poda tudi poziv za razrešitev predsednika sodišča. Služba za nadzor enkrat letno o opravljenih nadzorih in svojih ugotovitvah poroča ministru, pristojnemu za pravosodje. Ta s poročilom seznanj tudi sodni svet in predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije ter jima po lastni presoji predlaga potrebne ukrepe za izboljšanje stanja. Minister za pravosodje s podzakonskim aktom podrobneje podrobneje uredi izvajanje nadzora.

Nadzorne pristojnosti, ki jih imajo predsedniki sodišč kot možnost notranjega nadzora nad delom sodne uprave, se glede na do sedaj veljavno ureditev ne spreminjajo.

— Sodno osebje

Bistvena značilnost instituta sodniških pomočnikov je širša strokovna usposobljenost za delo v pravosodnih organih kot nadgradnja osnovne strokovne izobrazbe. Pri tem gre za usposobljenost za opravljanje dela v okviru t. i. nesodniških opravil, kar je bil glavni namen uvedbe sodniških pomočnikov. Sodniški pomočniki po veljavni zakonodaji opravljajo pravno delo na različnih področjih, podrobneje pa njihove pristojnosti in naloge opredeljujejo procesni predpisi.

Glede na do sedaj veljavno delitev sodniških pomočnikov na sodniške pomočnike, samostojne sodniške pomočnike in višje sodniške pomočnike, ki so opravljali delo v različnih uslužbenkih nazivih, predlagatelj ocenjuje, da je v praksi prihajalo do razhajanj med uvrstitvijo sodnega osebja v naziv in delovnim mestom, na katerem so opravljali delo, zato se predlaga poenostavitev glede na uslužbenko

zakonodajo, in sicer da se za sodniške pomočnike uporablja samo en naziv (samo »sodniški pomočnik«), uradniških delovnih mest pa se z zakonom ne navaja več, ampak to prepušča notranji organizaciji in sistemizaciji posameznih sodišč. Pristojnosti sodniških pomočnikov opredeljujejo procesni predpisi, zato se njihovih pristojnosti v ZS ne navaja več. To rešitev se predlaga v izogib neuskkljenosti in neažurnosti ZS s procesnimi predpisi, saj so v preteklosti procesni predpisi uvajali nove pristojnosti sodniških pomočnikov, ZS pa se hkrati ni noveliralo. Stranka v postopku ima zoper odločitev sodniškega pomočnika vselej na voljo pravno sredstvo, kdo o tem odloča, pa določajo procesni predpisi, ki različno urejajo pritožbeni organ.

ZSS za opravljanje nujnih procesnih dejanj ureja bistvene pravice in obveznosti sodnikov. Sodišče zagotavlja opravljanje nujnih procesnih dejanj sodnikov s pripravljenostjo in dežurstvom. Obveznosti sodelovanja sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj oziroma oblike tovrstnega sodelovanja ZS oziroma drugi zakon ne urejajo, kar pa ne izključuje možnosti, da se za opravljanje nujnih nalog uporabijo obstoječe oblike organizacije dela, ki jih določa ZDR-1, medtem ko je v ZSPJS in KPJS urejena le višina plačila za opravljeno delo glede na obliko opravljenega dela (npr. delo v manj ugodnem delovnem času, pripravljenost, dežurstvo). Sodelovanje sodnega osebja sicer na več mestih določa Sodni red, ki pa glede na hierarhijo akta ne more predstavljati neposredne pravne podlage za določanje oblik sodelovanja javnih uslužbencev pri opravljanju nujnih procesnih dejanj ter s tem povezanega vprašanja plačila za opravljeno delo.

S predlogom spremembe in dopolnitve zakona se določa zakonsko podlago za sodelovanje sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj in ustrezno plačilo za opravljeno delo z navezavo na sistemski predpis, ki enotno ureja podlage in postopek določitve plač ter dodatkov za celotni javni sektor, to je ZSPJS. Sodno osebje zaradi sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj izven delovnega časa opravlja delo v manj ugodnem delovnem času, pri čemer je treba razlikovati efektivno delo, ko se delo dejansko izvaja, in čas pripravljenosti, ki se ne šteje kot delo, ampak je poseben delovni pogoj. Ker delo v manj ugodnem delovnem času že ureja ZDR-1, medtem ko institut pripravljenosti (enako velja za dežurstvo) na ravni javnega sektorja ni opredeljen, se s predlogom zakona določa ureditev instituta pripravljenosti primerljivo ureditvam kot izhajajo iz nekaterih drugih področnih zakonov (npr. 71. člen ZODPol, 227.e člen ZIKS-1, 82. člen ZFU in 97.e člen ZObr), vključno z določitvijo neposredne podlage za plačilo opravljenega dela in pripravljenosti v okviru enotnega plačnega sistema, to sta ZSPJS in KPJS. Na ta način se, glede na to da javni uslužbenci v okviru aktivnega sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj delo opravljajo z enako intenzivnostjo kot v rednem delovnem času, zagotavlja tudi njihov ustrezen plačni položaj.

Predlog zakona določa novost, in sicer da se sodnemu osebju, ki sodeluje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj izven delovnega časa, lahko odredi opravljanje dela v manj ugodnem delovnem času in pripravljenost za delo. Kot delo v manj ugodnem delovnem času se šteje izmensko delo, delo v neenakomerno razporejenem delovnem času, delo prek polnega delovnega časa, delo ponoči, v nedeljo in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik.

Sodnemu osebju se zaradi sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj lahko odredi pripravljenost za delo izven delovnega časa. Čas pripravljenosti je treba vezati na delovni čas uslužbencev in ne na poslovni čas, kot je sedaj urejeno v prvem odstavku 137. člena Sodnega reda. Poslovni čas sodišč namreč nima vsebinske povezave z izvajanjem nujnih procesnih dejanj. Pripravljenost za delo je poseben delovni pogoj in je vezan na naravo in organizacijo dela na sodiščih, kar utemeljuje tudi različno plačilo v primerjavi z rednim delom, ki ga sodno osebje opravlja v okviru svojih rednih delovnih zadolžitvev. V času pripravljenosti mora biti sodno osebje dosegljivo po telefonu ali drugih komunikacijskih sredstvih za potrebe prihoda na delovno mesto ali kraj, kjer se opravlja nujno procesno dejanje. Sodno osebje je v času pripravljenosti v vsakem trenutku na razpolago delodajalcu, da ga pozove na opravljanje obveznosti, zaradi česar je njegova pravica do odmora in počitka v tem času bistveno okrnjena. Najdaljši čas prihoda na delovno mesto določa Sodni red, ki po trenutni ureditvi

predvideva odzivni čas ene ure od trenutka obvestila o potrebi za prevzem nujnih procesnih dejanj. Pripravljenost za delo se ne šteje v delovni čas.

Ko mora sodno osebje v času pripravljenosti opravljati delo, se čas odrejene pripravljenosti prekine, čas opravljanja dela pa se šteje v delovni čas, za katerega se prejme tudi ustrezno plačilo. Višina dodatka je odvisna od časa, v katerem se delo opravlja, vedno pa gre za delo v manj ugodnem delovnem času. Sodnemu osebju pripada dodatek, če gre za izmensko delo, delo v neenakomerno razporejenem delovnem času, delo prek polnega delovnega časa, delo ponoči, v nedeljo in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik. ZSPJS glede višine dodatkov napotuje na KPJS, ki v 44. do 46. členu opredeljuje odstotek dodatka od urne postavke osnovne plače javnega uslužbenca.

ZSPJS v tretjem odstavku 32. člena opredeljuje dodatek za stalno pripravljenost, ki pa je v KPJS razdelan na dodatek za pripravljenost in dodatek za stalno pripravljenost. V primeru pripravljenosti sodnega osebja za sodelovanje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj gre za dodatek za pripravljenost, ki se obračuna v višini 20% urne postavke plače (prvi odstavek 46. člena KPJS). Razlikovanje med pripravljenostjo in stalno pripravljenostjo je bilo uveljavljeno leta 2017 z Aneksom št. 9 h Kolektivni pogodbi za javni sektor⁸⁰. Posebna delovna mesta sodnega osebja, ki so predvidena za sodelovanje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, se določi v internem aktu (npr. notranji pravilnik sodišča). Gre namreč bolj za določitev konkretnih delovnih mest in uslužbencev, ki to delo opravljajo, kot pa pogojev za delovno mesto.

— Poslovanje sodišč

Predlog zakona določa obseg poslovanja sodišč v času od 15. julija do 15. avgusta. Zaradi posodabljanja poslovanja sodišč in informatizacijo postopkov na sodišču je bil termin sodne počitnice kot institut, ki kaže na to, da sodišče dela v zmanjšanem obsegu, posodobljen in novo opredeljen z novelo ZS-M (Uradni list RS, št. 104/20). Delovanje sodišč v tem obdobju ni zaustavljeno, saj še vedno nemoteno teče delo v zadevah, ki so določene kot nujne. V ostalih zadevah sodniki in sodno osebje lahko opravljajo opravila, ki niso vezana na odločanje, vodenje narokov in vročanje. V postopkih, kjer odločanje ni vezano na izveden narok, ko morajo biti prisotne stranke, pa lahko pomenijo sodne počitnice nepotreben zastoj, zato prekinitvev odločanja v teh primerih, čeprav gre za nenujne zadeve, ni smotna. Sodišče odloči praviloma brez naroka v postopkih za vpis v sodni register⁸¹, v večini zemljiškknjižnih postopkov⁸² in v večini postopkov zaradi insolventnosti⁸³.

Sodišča v času poletnega poslovanja poslujejo v omejenem obsegu, ki pa se ne omejuje samo na nujne zadeve, ampak sodišča lahko odločajo tudi o zadevah, ki niso nujne (nenujne zadeve).

Ob nastanku izrednega dogodka sodišča, ki bo v večji meri omejeval redno izvajanje sodne oblasti, praviloma poslujejo na način, kot je predviden za poletno poslovanje. Splošnemu pravilu je dodana še izjema, da lahko sodišča poslujejo tudi v drugačnem obsegu, glede na naravo izrednega dogodka.

⁸⁰ Uradni list RS, št. 21/17.

⁸¹ 32. člen Zakona o sodnem registru (Uradni list RS, št. št. 54/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 49/09, 82/13 – ZGD-1H, 17/15, 54/17 in 16/19 – ZNP-1).

⁸² 123. člen Zakona o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L in 16/19 – ZNP-1).

⁸³ Npr. 44. je člen, 44.t člen, 69. člen, 153. člen Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr., 27/16, 31/16 – odl. US, 38/16 – odl. US, 63/16 – ZD-C, 54/18 – odl. US, 69/19 – odl. US in 74/20 – odl. US).

Ob nastanku izrednega dogodka bo predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z odredbo določil obseg delovanja sodišč. Predsednik bo določil, katera sodišča poslujejo kot v času poletnega poslovanja in druge posebne ukrepe, ki določajo način poslovanja sodišč, s katerimi bo lahko predsednik omejil uporabo sodnoupornih ali procesnih predpisov zaradi izrednega dogodka, da se bo lahko zagotovilo čimbolj nemoteno in redno izvajanje sodne oblasti. V odredbi bo določen tudi čas veljavnosti odredbe glede na čas trajanja izrednega dogodka, odredba pa bo, kot je to določeno že sedaj, objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije.

V primeru takšnega izrednega dogodka, ki bi v pretežni meri onemogočil poslovanje vseh sodišč ali pa samo posameznega sodišča na način, kot je določeno za poletno poslovanje, predlog zakona omogoča, da se z odredbo bistveno zmanjša delovanje sodišč, ki pa morajo še vedno zagotavljati odločanje v tistih nujnih zadevah, ki so bistvene za zagotavljanje varstva pravic strank. Med te spadajo postopki v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, nepravdne zadeve o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah in izvršilne zadeve v zvezi s postopki za varstvo in korist otrok. Zaradi različnih okoliščin izrednega dogodka se s spremembo določa tudi možnost, da lahko sodišča delajo v večjem ali manjšem obsegu kot v času poletnega poslovanja, odvisno od okoliščin izrednega dogodka. Predsednik Vrhovnega sodišča bo lahko določil, da se nujne zadeve iz 5. do 9. točke tretjega odstavka 83. člena štejejo kot nenujne zadeve, lahko pa jih še vedno šteje kot nujne zadeve in v njih določi drugačen obseg poslovanja. Primeroma navajamo ukrep iz Odredbe o posebnih ukrepih zaradi nastanka pogojev iz prvega odstavka 83.a člena zakona o sodiščih in razlogov iz 1. člena ZZUSUDJZ (Uradni list RS, št. 62/20), s katerim so bila v zadevah zavarovanja kot nujna določena samo tista dejanja, ki zahtevajo osebne stike izvršiteljev, udeležencev in drugih oseb v teh postopkih in oprava teh dejanj ni nujna zaradi odvrnitve nevarnosti za življenje in zdravje ljudi ali premoženja večje vrednosti, ostala dejanja v zadevah zavarovanja pa so po odredbi ostala kot nujna. Predsednik Vrhovnega sodišča bo lahko po predlogu spremembe določil tudi, da sodišča v vseh ali nekaterih nujnih zadevah poslujejo v neomejenem obsegu, kar predstavlja izjemo od splošnega pravila poslovanja v poletnem času.

Če bi bilo posamezno sodišče v izrednem dogodku tako prizadeto, da ne bi moglo zagotavljati poslovanja, bo lahko predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije z odredbo določil drugi stvarno ali krajevno pristojno sodišče, ki bo za čas trajanja izrednega dogodka pristojno za poslovanje v zadevah tega sodišča.

Določa se tudi, da če je ob nastopu oziroma zaradi poteka izrednega dogodka onemogočeno poslovanje vseh sodišč in oteženo uveljavljanje pravic strank, ne tečejo roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih (t. i. materialni roki). Poleg tega ne tečejo roki v sodnih postopkih, razen v tistih zadevah, ki so v skladu z zakonom in odredbo predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, določeni kot nujni (t. i. procesni roki). Sklep o nastopu izrednega dogodka bo sprejela Vlada Republike Slovenije po predhodnem predlogu predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije. Zaradi varstva pravic strank zadržanje teka rokov ne sme trajati več kot tri mesece, Vlada pa lahko ta rok skrajša glede na okoliščine izrednega dogodka.

— **Zagotavljanje varnosti na sodiščih**

V okviru zagotavljanja nemotenega izvajanja sodne oblasti je zlasti pomembno doseganje naslednjih ciljev:

- varovanje in spoštovanje integritete in ugleda sodne veje oblasti;
- zagotavljanje neodvisnosti in nepristranosti odločitev;
- skrb za red (zagotavljanje določene stopnje formalnosti in reda) in dostojanstvo sodišča ter interesov sodnega postopka;

- neovirano odločanje sodstva in s tem nujno povezano upoštevanje načela sorazmernosti;
- varstvo sodnikove osebnosti v času poteka postopka in s tem povezano preprečevanje vplivanja na odločanje.

Naloge ministrstva, pristojnega za pravosodje, na področju varnosti pravosodnih organov temeljijo predvsem na sodelovanju s pravosodnimi organi ter usklajevanju zadostnih in sorazmernih varnostnih ukrepov z institucionalnimi nosilci varnostnih nalog ob upoštevanju varnostnih zahtev pravosodnih organov. Zadostna in primerna stopnja varnostne kulture med zaposlenimi in samozaščitni ukrepi na delovnem mestu so prednostna naloga posameznih nosilcev nalog. Pozornost se namenja predvsem nadgradnji normativnega področja dela, profesionalizaciji, povezani z usposabljanjem, primerni varnostni arhitekturi pravosodnih organov stavb in sodobni varnostnotehnični opreми, varnostnemu svetovanju in opravljanju nadzora ter drugimi izvedbenimi in organizacijskim rešitvam, na katerih bo temeljilo varnostno tveganje v pravosodju.

Pravne podlage za izvajanje sistema upravljanja z varnostjo v pravosodnih organih predstavljajo zakonodaja, ki ureja sodišča, podzakonski akti na tej podlagi in zakonodaja, ki ureja zasebno varovanje. Varovanje oseb in premoženja v sodstvu izvajajo pooblašene uradne osebe Ministrstva za pravosodje (pravosodni policisti) ali zasebne varnostne službe, ki izvajajo varovanje na podlagi sklenjene pogodbe s posameznim sodiščem, na katerem izvajajo varovanje.

Fizično varovanje izvajajo pravosodni policisti ali pogodbeni izvajalec zasebnega varovanja in obsega predvsem varovanje objektov, prostorov, ljudi in premoženja z opravljanjem varnostno receptorskih del na vhodu/izhodu objekta (pristopna kontrola), spremljanje obiskovalcev, vodenje evidence obiskovalcev, vzdrževanje javnega reda in miru v sodni zgradbi, ukrepanje v skladu s pooblastili v primeru nasilnega obnašanja strank, identifikacija oseb ob vstopu, pregledovanje strank v okviru pristopne kontrole (detekcija kovin, rentgenska kontrola oseb in prtljage), izvajanje obhodov, prepoznavna in ravnanje z nevarnimi predmeti, izvajanje nalog fizičnega varovanja za varovanje življenja in zdravja oseb na varovanem območju in opravljanje drugih nalog, ki so določene v pogodbi.

Tehnično in intervencijsko varovanje obsega priklop in nadzor protivlomnega ali požarnega sistema, stalno pripravljenost in ukrepanje varnostno nadzornega centra in intervencijske skupine, vklop in izklop alarmnih sistemov, ukrepanje v skladu z zakonodajo, da se na varovanem območju prepreči nastajanje škode na varovanem premoženju, obdelava podatkov za posamezna obdobja in priprava poročil o varnostnem stanju v varovanih objektih in druge naloge.

— Dostop javnosti

ZS na izvedbeni ravni natančneje določa javnost sojenja, kot je opredeljena v Ustavi, in javnost poslovanja sodišč. Določa se, kateri podatki o sodnih postopkih in razpisanih narokih glavnih obravnav v zvezi s spori pred sodišči spadajo v okvir javnosti sojenja. Namen določbe je predvsem v zagotavljanju javnosti sojenja z vidika strank in drugih udeležencev v postopkih ter obveščanja javnosti in medijev. Pri odločanju o izključitvi javnosti iz sojenja mora sodišče izhajati iz dejstva, da je javnost sojenja pravilo, izključitev javnosti pa izjema, kar pomeni, da mora razloge za izključitev javnosti razlagati restriktivno. Pri tem se ločijo postopki, pri katerih je javnost izključena po samem zakonu v celotnem postopku (npr. postopki po Zakonu o nepravdnem postopku in kazenski postopek proti mladoletnikom), in postopki, pri katerih se razlogi za izključitev javnosti ugotavljajo na samem naroku ali glavni obravnavi, sodišče pa o tem izda sklep. pri objavljanju podatkov na sodni deski razlikovati med postopki, glede katerih je javnost v celoti izključena po samem zakonu, in primeri, ko do izključitve javnosti pride na podlagi odločitve sodišča. Za prve postopke se javnost z objavo podatkov na sodni deski ne obvešča, za slednje pa ocenjujemo, da bi bilo treba vse razporede obravnav v teh postopkih objaviti iz razlogov javne razglasitve sklepa o izključitvi javnosti in izreka sodbe, zato se predlaga, da se na sodni deski objavljajo vsi razporedi obravnav z izjemo razporedov obravnav in sej, pri katerih je javnost izključena že po samem zakonu.

Pri spletni objavi pravnomočnih sodnih odločb, pri čemer je treba poudariti, da se sodne odločbe drugostopenjskih sodišč objavljajo že danes, gre za specifično vprašanje, ki se v prvi vrsti nanaša na zagotavljanje enotnosti sodne prakse in s tem pravne varnosti ter vladavine prava, delno pa tudi na javnost sojenja in transparentnost delovanja sodstva. Ob tehtanju različnih pozitivnih in negativnih kriterijev za njihovo psevdonimizirano objavo je potrebno določiti in zagotoviti ustrezne tehnične, normativne in vsebinske kriterije ter pogoje, ki bodo na eni strani zagotavljali pravico javnosti do seznanitve z delovanjem neodvisnega sodstva, kot obenem tudi ustrezno varstvo osebnih podatkov. Ustava v 24. členu določa, da so sodne obravnave javne, da se sodbe izrekajo javno in da izjeme od tega določa zakon. Objava pravnomočnih sodnih odločb je tako tudi metoda po kateri se lahko ljudstvo oziroma javnost posredno seznanijo z delom sodišč, kot nosilca oblasti, ki odloča v imenu ljudstva. V členu so torej določeni kriteriji katere pravnomočne sodne odločbe se objavijo in kdaj objava ni dovoljena oziroma obvezna. Pristojnost za objavo pravnomočnih sodnih odločb je dana Vrhovnemu sodišču.

— **Postopanje Vrhovnega sodišča ob zaprosilu za svetovalno mnenje Evropskega sodišča za človekove pravice**

Protokol št. 16 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Protokol), širi jurisdikcijo Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljnjem besedilu: ESČP) na dajanje svetovalnih mnenj nacionalnim sodiščem držav članic Sveta Evrope. Možnost zastavljanja vprašanj ESČP je dana najvišjim nacionalnim sodiščem držav članic Sveta Evrope, ESČP pa ima diskrecijsko pravico odločanja, ali bo na vprašanje odgovorilo ali ne. Zastavljeno vprašanje se mora nanašati na interpretacijo pravic in temeljnih svoboščin iz Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) ali njenih protokolov. Država pogodbenica ni zavezana slediti mnenju ESČP, prav tako pa svetovalno mnenje ne bo prejudiciralo morebitnih bodočih odločitev ESČP v zadevi, če bi stranke pred njim naknadno sprožile spor. Protokol za predlagatelje postopka določa najvišja sodišča v državah članicah Sveta Evrope. Odločitev, katera sodišča štejejo za najvišja, pa je prepuščena posamezni državi članici. Ta jih ob ratifikaciji natančneje definira, svojo odločitev pa lahko tudi naknadno kadarkoli spremeni. V Republiki Sloveniji za svetovalno mnenje lahko zaprosita Ustavno sodišče Republike Slovenije ali Vrhovno sodišče. Postopek za predhodno svetovalno mnenje se začne na pobudo najvišjih nacionalnih sodišč, ki lahko - niso pa dolžna - začnejo postopek. Iz tega hkrati izhaja, da lahko predlagatelji postopka od tega tudi kadarkoli odstopijo, tudi če je postopek že v teku. Najvišja nacionalna sodišča za svetovalno mnenje ESČP zaprosijo v zvezi s svojimi tekočimi primeri, o načelnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago ali uporabo pravic in svoboščin, opredeljenih v Konvenciji ali njenih protokolih. Glede vsebine predhodnega svetovalnega mnenja se tako Protokol zgleduje po 43. členu EKČP (predložitev Velikemu senatu). Postopka pa se med seboj razlikujeta v svojem namenu, kajti cilj postopka predhodnega svetovalnega mnenja ni predaja zadeve Velikemu senatu, kot je to cilj postopka po 43. členu EKČP, ampak zgolj pridobitev vodila za nadaljnjo sodno prakso. V ZS se opredeljuje postopanje Vrhovnega sodišča, če to vložijo zaprosilo za svetovalno mnenje. V teh primerih se postopek prekine, sodišče pa lahko opravlja samo tista procesna dejanja in sprejema samo tiste odločitve, ki ne dopuščajo nobenega odlašanja, če niso vezane na vprašanja, zaradi katerih je sodišče zaprosilo za svetovalno mnenje, ali če ne urejajo dokončno pravnega razmerja. Višja in pravostopenjska sodišča ne morejo podati pobude vrhovnemu sodišču za zaprosilo za svetovalno mnenje, saj morajo, podobno kot v primeru pritožbe na ESČP, najprej izčrpati domača pravna sredstva.

— **Vzpostavitev prehodnega režima**

V prehodnih in končnih določbah se opredeljuje vse potrebno za prehod v novo organizacijo sodišč. Pri tem je potrebno posebno pozornost posvetiti prevzemu zadev, sodnikov in ostalih zaposlenih ter zagotoviti, da zaradi organizacijske spremembe ne bo prišlo do zastojev pri reševanju zadev.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

- sredstva so zagotovljena v sprejetem državnem proračunu na naslednjih proračunskih postavkah ...,
- sredstva bodo zagotovljena s prerazporeditvijo v okviru sprejetega državnega proračuna s postavke ... na postavko ...,
- sredstva bodo zagotovljena z rebalansom ali spremembami državnega proračuna.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5. 1. Prikaz ureditve v državah članicah EU

5.1.1 Hrvaška

Na Hrvaškem organizacijo, področje dejavnosti in stvarno pristojnost sodišč ureja Zakon o sodiščih (Zakon o sudovima)⁸⁴, območja in sedeže sodišč pa Zakon o območjih in sedežih sodišč (Zakon o područjima i sjedištima sudova).⁸⁵ Sodno oblast v Republiki Hrvaški izvajajo sodišča splošne pristojnosti in specializirana sodišča ter Vrhovno sodišče Republike Hrvaške kot najvišje sodišče. Sodišča splošne pristojnosti so občinska sodišča in županijska sodišča. Specializirana sodišča so gospodarska sodišča, upravna sodišča, sodišča za prekrške, Visoko gospodarsko sodišče Republike Hrvaške, Visoko upravno sodišče Republike Hrvaške in Visoko sodišče Republike Hrvaške za prekrške.

Na Hrvaškem poteka reforma reorganizacije mreže sodišč že od leta 2015, ko je začel veljati novi Zakon o območjih in sedežih sodišč, ki je nadomestil stari Zakon o območjih in sedežih sodišč ter Zakon o območjih in sedežih prekrškovnih sodišč. Z njim so preuredili mrežo občinskih in gospodarskih sodišč, saj so ugotovili, da ima obstoječa sodna mreža kar nekaj pomanjklivosti (preveliko število sodišč, neenakomerna obremenjenost sodišč, dolgotrajnost sodnih postopkov in sodni zaostanki, kot tudi pomanjkanje enotne sodne prakse ter potrebne specializacije in mobilnosti zaposlenih na sodišču). Novi zakon je tako občutno zmanjšal število občinskih sodišč, prav tako se je izrazito zmanjšalo tudi število sodišč za prekrške. Pred reformo sodniške mreže so županijska sodišča, ki so bila pristojna za območja občinskih sodišč, bila hkrati tudi drugostopenjska sodišča v pritožbenih postopkih zoper odločitve, ki so jih sprejela ta prvostopenjska sodišča. Z novo ureditvijo pa se je popolnoma spremenil takšen način drugostopenjskega odločanja in pristojnost drugostopenjskih sodišč ni več vezana na določeno območje županijskega sodišča.

Z novim Zakonom o območju in sedežu sodišč (NN, 67/18), ki je stopil v veljavo 1. januarja 2019, je bila določena združitev občinskih in prekrškovnih sodišč (združila so se sodišča, ki imajo sedež v istem mestu). Poleg obstoječih 24 občinskih sodišč je bilo ustanovljenih 10 novih občinskih sodišč (v Crikvenici, Đakovu, Kutini, Makarski, Metkoviću, Pazinu, Sesvetah, Splitu, Vinkovcih in Zagrebu), pri čemer morajo imeti novoustanovljena sodišča od najmanj 10 do največ 100 sodnikov. Razlog združevanja občinskih in prekrškovnih sodišč je bil predvsem v tem, da je v zadnjih letih opazen upad pripada prekrškovnih zadev in posledično zmanjšanje obremenjenosti prekrškovnih sodišč.

⁸⁴ Zakon o sudovima, NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23

⁸⁵ NN 67/18, 21/22

Prekrškovna sodišča so postala notranji oddelki občinskih sodišč z izjemo sodišč v Zagrebu in Splitu, kjer so ohranila samostojnost.

Na okrožnih sodiščih v Zagrebu, Splitu, Rijeki in Osijeku so ustanovljeni oddelki za odločanje o zadevah glede kaznivih dejanj iz pristojnosti Urada za preprečevanje korupcije in organiziranega kriminala (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ali USKOK). USKOK je poseben organ, podoben našemu specializiranemu državnemu tožilstvu, ki je ustanovljen za celotno ozemlje Hrvaške in ima sedež v Zagrebu. USKOK je bil ustanovljen leta 2001 z Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, ki je začel veljati dne 19. oktobra 2001, Urad pa je začel delovati 3. decembra 2001. Pristojnost USKOK-a je izredno obširna in zajema več kot 50 različnih kaznivih dejanj, pri čemer so med njimi tudi vse oblike organiziranega kriminala, pranje denarja in korupcijska kazniva dejanja. Vse sodne postopke pri kaznivih dejanjih, kjer je pristojen USKOK, vodijo stvarno in krajevno pristojna okrožna sodišča v Osijeku, Reki, Splitu in Zagrebu, razen če je z Zakonom o USKOK-u določeno drugače (prvi odstavek 31. člena Zakona o USKOK-u). Na teh sodiščih so oblikovani specializirani oddelki prav za ta kazniva dejanja.

Predsednika Vrhovnega sodišča na predlog predsednika republike po predhodnem mnenju občne seje Vrhovnega sodišča imenuje parlament (Sabor) za dobo štirih let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja.

Predsednika sodišča imenuje državni sodni svet (Državno sodbeno vijeće) za dobo štirih let in za največ dva zaporedna mandata. Za predsednika sodišča je lahko imenovan sodnik iste vrste in iste stopnje sodišča, na katerem je razpisano prosto mesto. Mnenje o kandidatih in njihovih programih podajo predsednik neposredno višjega sodišča in predsednik Vrhovnega sodišča. Državni sodni svet sprejme odločitev na podlagi pridobljenih mnenj, razgovora s kandidati, ocene predloženih programov in njihovih organizacijskih sposobnosti.

Vodenje zadev sodne uprave je v pristojnosti predsednika sodišča, pri tem pa mu pomagajo ravnatelj sodne uprave in vodje oddelkov. Sodišče z več kot 15 sodniki ima lahko ravnatelja sodne uprave. ravnatelj sodne uprave je za svoje delo odgovoren predsedniku sodišča. Za ravnatelja sodne uprave se lahko imenuje oseba z univerzitetno diplomom iz prava ali ekonomije ter ustreznimi izkušnjami na področju organizacije in financ. Ravnatelj sodne uprave je odgovoren za pravilno in pravočasno opravljanje strokovnih, upravnih, tehničnih in drugih nalog na sodišču, in sicer:

- skrbi za vzdrževanje stavbe sodišča, prostorov in delovne opreme ter naložbe,
- organizira in usklajuje pripravo letnega načrta javnih naročil v skladu z zakonom in potrebami sodišča,
- je odgovoren za izvajanje postopkov javnega naročanja,
- nadzira materialno-finančne posle ter opravljanje upravnih in pomožnih tehničnih nalog,
- skrbi za porabo proračunskih in lastnih sredstev sodišča ter jo nadzira,
- sodeluje pri pripravi in izvajanju projektov sodne uprave ter nadzoruje izvajanje teh projektov,
- skrbi in je odgovoren za pravilno delovanje računalniškega sistema na sodišču,
- skrbi za pravilno in pravočasno pripravo statističnih podatkov o delu sodišča,
- sodeluje z lokalnimi in regionalnimi organi glede nabave opreme in zagotavljanja sredstev za določene dejavnosti sodišč,
- opravlja druge naloge, ki mu jih dodeli predsednik sodišča.

Pravosodna inšpekcija, ki je v pristojnosti Ministrstva za pravosodje, opravlja inšpekcijski nadzor nad pravilnim in zakonitim opravljanjem zadev sodne uprave. Minister s pravilnikom določi način izvedbe inšpekcijskega nadzora. Pravosodni inšpekcijski nadzor opravljajo javni uslužbenci Ministrstva za pravosodje, ki so razporejeni na delovna mesta inšpektorjev, višjih inšpektorjev in višjih inšpektorjev specialistov. Inšpektor je lahko samo oseba, ki je zaključila študij prava in ima najmanj štiri leta delovnih izkušenj na tem področju. Naloge inšpekcijskega nadzora lahko opravljajo tudi sodniki, ki izpolnjujejo pogoje za sodnike županijskega sodišča in imajo izkušnje s področja opravljanja zadev sodne uprave.

Inšpekcijski nadzor se izvaja na podlagi letnega programa nadzora, ki ga na predlog vodje pravosodne inšpekcije sprejme minister za pravosodje (redni inšpekcijski nadzor). V letnem programu se navede tudi sodišča, na katerih bo izveden ponovni nadzor (kontrolni inšpekcijski nadzor). Inšpekcijski nadzor se izvaja kot neposredni inšpekcijski nadzor z vpogledom v dokumentacijo, podatke in način dela nadziranega sodišča ali posredni inšpekcijski nadzor z vpogledom v dostavljeno dokumentacijo in podatke nadziranega sodišča.

Sodni poslovnik (Sudski poslovnik) določa, da se ukrepi, potrebni za varnost prostorov in drugi ukrepi, potrebni za ohranitev sredstev v korist drugih predmetov na dvorišču določajo s hišnim redom sodišča.

Na Hrvaškem dežurstvo sodnikov ureja Zakon o sodiščih, ki določa, da pogoje za izplačilo in višino dodatkov za dežurstvo predpiše minister za pravosodje s pravilnikom. Pravilnik o dodatkih za dežurstvo sodnikov, državnih odvetnikov in namestnikov državnih odvetnikov⁸⁶ v 5. členu določa, da se za državne uslužbenke dodatek za dežurstvo izplačuje po veljavni kolektivni pogodbi. Kolektivna pogodba za državne uslužbenke⁸⁷ v 38. členu določa, da se za čas pasivnega dežurstva (pripravljenost za delo) izplača 10% dodatek za vsako uro pasivnega dežurstva. Višina plačila je odvisna od dneva in časa v katerem se dežurstvo opravlja. Za čas dejanskega dela v času dežurstva pa je zaposleni plačan po višji urni postavki o rednega dela, in sicer mu za delo ponoči pripada dodatek v višini 40%, za delo prek polnega delovnega časa v višini 50%, za delo v soboto v višini 25%, za delo v nedeljo v višini 35%, za delo na praznik, določen z zakonom in na Veliko noč v višini 150%, za delo v drugi izmeni ali izmensko delo v višini 10%.

Za sodnika porotnika se lahko imenuje polnoletni hrvaški državljan, ki je primeren za opravljanje nalog sodnika porotnika. Sodniki porotniki se imenujejo za štiri leta in se lahko po izteku tega obdobja ponovno imenujejo. Če sodnik porotnik ni imenovan do konca mandata obstoječega sodnika porotnika, slednji še naprej opravlja svoje naloge do imenovanja novega sodnika porotnika.

Sodnike porotnike občinskih in županijskih sodišč po predložitvi predlogov občinskega ali mestnega sveta, sindikatov, združenja delodajalcev in gospodarske zbornice imenuje županijska skupščina (*županijska skupština*), v Zagrebu pa zagrebška mestna skupščina (*Gradska skupština Grada Zagreba*). Sodnike porotnike Vrhovnega sodišča Republike Hrvaške imenuje hrvaški parlament na predlog ministra za pravosodje, tako da so zastopane vse županije. Pred imenovanjem sodnikov porotnikov je treba pridobiti mnenje predsednika zadevnega sodišča o predlaganih kandidatih.

Število sodnih uradnikov in uslužbencev za strokovno-upravniška in tehnična dela določi minister za pravosodje. Minister za pravosodje z uredbo predpiše zahtevano stopnjo izobrazbe sodnih uradnikov in državnih uslužbencev. Sodišče ima lahko sodne svetovalce, višje sodne svetovalce in višje sodne svetovalce – specialiste. Pravosodni svetovalec je lahko, kdor ima zaključen diplomski univerzitetni študij prava oziroma integrirani dodiplomski in podiplomski univerzitetni študij prava ter opravljen pravosodni izpit. Sodni svetovalci, višji pravosodni svetovalci in višji pravosodni svetovalci – specialisti sodelujejo pri sojenju in so pooblaščen za samostojno vodenje določenih sodnih postopkov, oceno dokazov in ugotavljanje dejstev. Sodišče ima lahko tudi uradnike z zaključenim ustreznim strokovnim študijem, zaključenim dodiplomskim in podiplomskim univerzitetnim študijem ter predpisanimi delovnimi izkušnjami defektološke, sociološke, pedagoške, ekonomske, računovodsko-finančne ter druge ustrezne izobrazbe (strokovni sodelavci).

Način zbiranja in analiziranja statističnih in drugih podatkov o delu sodišč in državnih pravobranilcev določi minister za pravosodje s pravilnikom. Namen zbiranja in analiziranja statističnih in drugih podatkov o delu pravosodnih organov je zagotavljanje učinkovitejšega delovanja pravosodnega sistema in prispevanje k vodenju javnih politik pravosodja. Kot kazalnike učinkovitosti pravosodnih organov se spremlja stopnja, hitrost, čas reševanja primerov, stopnja učinkovitosti, število nerešenih zadev ob koncu določenega časovnega obdobja in število primerov v delu.

⁸⁶ Pravilnik o naknadama za dežurstva sudaca, državnih odvetnika i zamjenika državnih odvetnika, NN 64/2019

⁸⁷ Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike, NN 56/2022

Na Hrvaškem zakonodaja ne zahteva objave sodnih odločb. Od leta 2003 Vrhovno sodišča objavlja večino svojih odločitev na portalu Sudska praksa (<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/home>). Na tem portalu so objavljene tudi pomembnejše odločbe Višjega trgovskega sodišča, Višjega upravnega sodišča, Višjega prekrškovnega sodišča in občinskih sodišč. Za objavo na portalu sodne prakse, ki je javno dostopen, so izbrane le nekatere odločitve, shranjene v sistemu SupraNova. Vsaka odločitev, objavljena na portalu, vsebuje celotno besedilo, ki se od izvornika razlikuje po tem, da ščiti zasebnost strank v postopku in s tem povezane metapodatke. Osebni podatki strank, njihovih odvetnikov ali zakonitih zastopnikov, prič, izvedencev, sorodnikov, pa tudi državnih uradnikov so anonimizirani na podlagi splošne zakonodaje s področja varstva osebnih podatkov in odlokov, ki jih je sprejel predsednik vrhovnega sodišča.

Nadzor nad pravilnim in zakonitim opravljanjem sodne uprave opravljajo pravosodni inšpektorji Ministrstva za pravosodje. Inšpekcijski nadzor se opravlja na podlagi načrta letnih nadzorov, ki ga sprejme minister za pravosodje. V letnem načrtu se določijo sodišča, na katerih se bo opravil nadzor (redni nadzor), in sodišča, na katerih se bo opravil ponovni nadzor (kontrolni nadzor). Inšpekcijski nadzor se izvede kot neposredni nadzor z vpogledom v dokumentacijo, podatke in način dela sodišča, ter kot posredni nadzor z vpogledom v dokumentacijo in podatke nadzorovanega sodišča. Zapisnik o opravljenem inšpekcijskem nadzoru se pošlje predsedniku Vrhovnega sodišča, predsedniku neposredno višjega sodišča in državnemu sodnemu svetu.

5.1.2 Portugalska

Portugalski pravni sistem razlikuje dve vrsti sodišč, in sicer sodišča splošne pristojnosti ter sodišča, ki obravnavajo upravne in davčne zadeve. Sodišča splošne pristojnosti obravnavajo običajne kazenske in civilne zadeve, medtem ko upravna in davčna sodišča zadeve obravnavajo v ločenem upravnem sodnem sistemu.

Vrhovno sodišče je najvišje sodišče in je pristojno za celotno portugalsko ozemlje. Na to sodišče se je mogoče pritožiti za tretjo obravnavo zadeve, čeprav se je v nekaterih mogoče vložiti pritožbo neposredno na sodišču prve stopnje. Na drugi stopnji deluje pet drugostopenjskih ali pritožbenih sodišč. Čeprav je reforma leta 2013 odpravila sodna okrožja in je bila odločitev povezana z organizacijo sodišč druge stopnje, so sodna okrožja dejansko ostala nespremenjena. Portugalska je po organizacijski reformi leta 2014 razdeljena na 23 večjih okrožij (comarcas), v vsakem okrožju pa je samo eno prvostopenjsko sodišče s splošno pristojnostjo. Vsako sodišče se deli na oddelke, ki obsegajo osrednji civilni oddelek, lokalni civilni oddelek, osrednji kazenski, lokalni kazenski oddelek, oddelek za prekrške, oddelek za kazenski postopek, oddelek za delovne spore, oddelek za družinske spore in mladoletnike, gospodarski, izvršilni oddelek, oddelek splošne pristojnosti.

Vsako sodišče prve stopnje vodi upravni odbor (conselho de gestão)⁸⁸, ki mu predseduje predsednik. Odbor ima tričlansko strukturo, ki jo sestavljajo predsedujoči sodnik, koordinator tožilec in sodni administrator. V tej strukturi upravljanja ima vsaka vmesna stranka svoja pooblastila. Predsednik mora komunicirati z Višjim sodnim svetom, koordinator tožilec z Višjim svetom državnega tožilstva in sodni administrator z Ministrstvom za pravosodje (prek Generalnega direktorata za pravosodje). Nekatere zadeve se obravnavajo samo na upravnem odboru. Kar zadeva sodišča prve stopnje, Visoki sodniški svet in generalni tožilec v sodelovanju z ministrom za pravosodje v okviru svojih pristojnosti določijo strateške cilje za triletno delovanje sodišč in letno spremljajo izpolnjevanje teh ciljev.

Predsednika Vrhovnega sodišča na tajnem glasovanju izvolijo vrhovni sodniki izmed sebe. Mandat traja pet let in ni dovoljena ponovna izvolitev. Predsedniku vrhovnega sodišča pomagata dva podpredsednika. Predsednika pritožbenega sodišča izmed sebe izvolijo sodniki pritožbenega sodišča. Na okrožnem sodišču predsednika sodišča imenuje Višji sodni svet za dobo treh let. Pristojnosti predsednika okrajnega sodišča so:

- a) zastopa in vodi sodišče,
- b) spremlja doseganje zastavljenih ciljev pravosodnih služb sodišča,

⁸⁸ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cc123123-en/index.html?itemId=/content/component/cc123123-en>

- c) spodbujanje organiziranja načrtovalnih sestankov in vrednotenja rezultatov sodnih služb,
- d) sprejme ali predlaga pristojnim organom ukrepe, in sicer za zmanjšanje birokracije, poenostavitev postopkov, uporabo informacijske tehnologije in preglednost pravosodnega sistema,
- e) daje mnenje, kadarkoli Vrhovni sodni svet razmišlja o izvedbi preiskav v okrožju,
- f) daje mnenje, kadarkoli Svet sodnih izvršiteljev meni, da izvaja preiskave v zvezi s pravosodnimi službami in sekretariatom,
- g) pripravlja polletno poročilo o stanju pravosodnih storitev in kakovosti odziva.

Zakon predvideva posebno usposabljanje za predsednike sodišč, državne tožilce, koordinatorje in sodne upravitelje. Usposabljanje izvaja Center za pravosodne študije.

Sodne počitnice trajajo od 22. decembra do 3. januarja, od cvetne nedelje do velikonočnega ponedeljka in od 16. julija do 31. avgusta (28. člen Zakona o organizaciji pravosodja⁸⁹).

Na Portugalskem ni pravnega ali političnega okvira glede objave sodnih odločb. Bases Jurídico-Documentais je portal, ki (vsaj od leta 2000) omogoča dostop do nabora zbirk sodne prakse bibliografskih referenčnih knjižnic Ministrstva za pravosodje. Vključujejo sodno prakso Vrhovnega sodišča, pritožbenih sodišč, Ustavnega sodišča, Vrhovnega upravnega sodišča, Osrednjega upravnega sodišča, mnenja državnih tožilcev. Večina odločitev v teh zbirkah je na voljo v celotnem besedilu. Na Portugalskem so vse odločitve anonimizirane, če so objavljene. Posebnega pravnega okvira ni. Anonimizacija se izvaja na različne načine: z brisanjem osebnih podatkov ali z njihovo zamenjavo z začetnicami ali oznakami.

5.1.3 Estonija

V Estoniji na prvi stopnji delujejo okrajna sodišča, ki so splošne pristojnosti in obravnavajo vse civilne, kazenske in prekrškovne zadeve, vodijo pa tudi druge postopke, za katere so pristojna po zakonu. Sodne postopke pred okrajnimi sodišči urejajo naslednji zakoniki: zakonik o civilnem postopku v civilnih zadevah, zakonik o kazenskem postopku v kazenskih zadevah in zakonik o prekrškovnem postopku v prekrškovnih zadevah. V Estoniji so štiri okrajna sodišča, ki imajo izpostave v različnih mestih (t. i. »sodne palače«). Okrajno sodišče v Tartuju ima tudi registrski in zemljiškknjižni oddelek. Zemljiškknjižni oddelek vodi zemljiško knjigo in register ladij. Registrski oddelek vodi poslovni register, register nepridobitnih združenj in fundacij ter register trgovinskih zavez. Pri prvostopenjskih sodiščih lahko postopek vodi sodnik posameznik, lahko se vodijo na občni seji ali občni seji s poroto, odvisno od vrste zadeve. Vsako okrajno sodišče zastopa in vodi predsednik, ki razporeja zadeve ter odloča o upravnih in organizacijskih vprašanjih. Okrožna sodišča kot sodišča druge stopnje preverjajo sodbe in odločitve okrajnih sodišč na podlagi pritožb zoper sodbe in odločitve. V Estoniji delujejo tri okrožna sodišča, in sicer Okrožno sodišče v Talinu, Okrožno sodišče v Tartuju in Okrožno sodišče v Viruju. Ureditev okrožnega sodišča in sestavo sodnih uradnikov potrdi direktor sodišča, razen v delu, ki se nanaša na izvrševanje sodniške funkcije.⁹⁰ Postopke pred upravnimi sodišči urejajo isti zakoni kot postopke pred sodišči prve stopnje.

V Estoniji predsednika vrhovnega sodišča predlaga predsednik države, imenuje pa ga parlament. Predsednik okrožnega sodišča je imenovan izmed sodnikov prve in druge stopnje za sedem let. Predsednika sodišča imenuje minister za pravosodje po pridobljenem mnenju občnega zbora sodišča, katerega sodnik bo imenovan za predsednika. Predsednik sodišča je lahko imenovan samo za en mandat na istem sodišču. Pristojnosti predsednika sodišča:

- 1) organizira dejavnosti na področju pravosodja,
- 2) daje soglasje k predlogu proračuna sodišča, ki ga pripravi direktor sodišča,
- 3) opravlja z zakonom predpisan nadzor,

⁸⁹ https://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1974&tabela=leis

⁹⁰ Zakon o sodiščih, <https://www.riigiteataja.ee/akt/12769841>

- 4) pripravi osnutek načrta usposabljanja sodnikov sodišč in ga predloži v potrditev občnemu zboru sodnikov sodišč, organizira in nadzoruje njegovo izvajanje ter najmanj enkrat letno daje pregled njegovega izvajanja občnemu zboru sodišča,
- 5) opravlja druge naloge, ki izhajajo iz zakona in poslovnika sodišča.

Direktorja sodišča prve in druge stopnje imenuje minister za pravosodje za dobo petih let na podlagi javnega natečaja. Direktor sodišča organizira uporabo premoženja sodnega organa, v sodelovanju s predsednikom sodišča pripravi predlog proračuna sodnega organa in ga predloži ministru, pristojnemu za področje, razpolaga s proračunskimi sredstvi sodnega organa, je odgovoren za organizacijo računovodstva pravosodnega organa, imenuje in razrešuje sodne uslužbence, opravlja druge naloge, določene v poslovniku sodišča in sodnem redu.

Direktor vrhovnega sodišča organizira upravljanje vrhovnega sodišča in uporabo premoženja vrhovnega sodišča, je odgovoren za organizacijo računovodstva vrhovnega sodišča, usmerja in organizira delo strukturnih enot in zaposlenih v sodstvu, imenuje in razrešuje sodniške uslužbence, ki jih na podlagi poslovnika vrhovnega sodišča ne imenuje predsednik vrhovnega sodišča, opravlja druge funkcije, določene v poslovniku Vrhovnega sodišča. Direktorja imenuje predsednik Vrhovnega sodišča na podlagi javnega natečaja za pet let.

Kot sodno osebje Zakon o sodiščih določa direktorja, sodniške pomočnike in sodne uradnike. Sodniški pomočnik je sodni uradnik, ki opravlja naloge, določene z zakonom. Pri opravljanju svojih nalog je samostojen, vendar mora upoštevati navodila sodnika v obsegu, ki ga določa zakon. Pred začetkom opravljanja dela mora opraviti posebno pripravo in izpit za sodniškega pomočnika. Za sodniškega pomočnika veljajo omejitve kot pri delu sodnika. Službene obveznosti drugih sodnih uradnikov in sodnih pomočnikov določata sodni poslovnik in poslovnik sodne pisarne.

Sodišča prve in druge stopnje se upravljajo v sodelovanju s Sodnim svetom za upravljanje sodišč in ministrstvom za pravosodje. Minister za pravosodje lahko prenese naloge sodne uprave iz svoje pristojnosti na sodišče. Minister za pravosodje nima disciplinske oblasti nad sodniki. Sodni svet za upravljanje sodišč sestavljajo predsednik vrhovnega sodišča, pet sodnikov, ki jih izvoli plenum sodnikov za dobo treh let, dva člana parlamenta, odvetnik, ki ga imenuje zbor odvetniške zbornice, generalni državni tožilec ali državni tožilec, ki ga on imenuje, in pravosodni kancler ali zastopnik, ki ga ta imenuje. V svetu sodeluje s pravico besede minister za pravosodje ali predstavnik, ki ga on imenuje.⁹¹

Zakon o sodiščih določa, da predsednik sodišča nadzoruje pravilno delovanje pravosodja, izpolnjevanje sodniških nalog in pravilno posredovanje podatkov v sodnem informacijskem sistemu. Predsednik sodišča lahko od sodnikov zahteva pojasnila, preverja upravo in zbira druge potrebne podatke. Vodja sodišča lahko po odredbi predsednika sodišča prve stopnje ali na lastno pobudo zahteva od sodnikov sodišča pojasnila in zbira druge potrebne podatke za zagotovitev pravilnega delovanja pravosodja. Predsednik okrožnega sodišča nadzoruje tudi sodnike sodišča prve stopnje. Minister za pravosodje nadzoruje izpolnjevanje nalog predsednika sodišč prve in druge stopnje. Minister za pravosodje lahko zahteva od predsednika sodišča pojasnila o pravilnem delovanju pravosodja na sodišču. Direktor sodišča in minister za pravosodje, nadzorujeta delovanje nepremičninskega oddelka, registrskega oddelka in probacijskega oddelka. Direktorje sodišč nadzoruje minister za pravosodje. Minister za pravosodje lahko zahteva pojasnila od uslužbencev oddelkov in direktorja sodišča, nadzoruje vodenje, izvrševanje proračuna in zbira druge potrebne podatke.

Sodniki porotniki sodelujejo pri sojenju na okrajnih sodiščih samo v kazenskih zadevah, ki se nanašajo na težja kazniva dejanja. Sodnik porotnik ima pri izvajanju sodne oblasti enak status, pravice in dolžnosti kot poklicni sodnik. Sodnik porotnik je lahko imenovan za največ štiri leta, biti mora državljan Estonije s popolno poslovno sposobnostjo, star od 25 do 70 let, imeti stalno prebivališče v Estoniji, obvladati estonščino na višji stopnji in imeti ustrezen moralni ugled za opravljanje nalog sodnika porotnika. Sodnik

⁹¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/12769841>

porotnik je lahko imenovan za največ dva zaporedna mandata. Za sodnika porotnika ne sme biti imenovana oseba, ki je bila obsojena zaradi kaznivega dejanja, ki je v stečaju, ki ni primerna iz zdravstvenih razlogov, ki ima na območju samoupravne lokalne skupnosti, v okviru katere je bila predlagana za sodnika porotnika, stalni naslov (npr. naslov v registru prebivalstva) manj kot eno leto, ki dela za sodišča, tožilstvo ali službo za notranjo varnost, ki je zaposlena v obrambnih silah, ki je odvetnik, notar, sodni izvršitelj, član estonske vlade ali občinske oziroma mestne uprave, predsednik republike, poslanec ali okrajni guverner. Oseba, obtožena kaznivega dejanja, ne sme biti imenovana za sodnika porotnika med kazenskim postopkom. Sodnik porotnik pri odločanju v posamezni zadevi zastopa stališče laika, ki v sodnem postopku odloča bolj iz človekoljubnih kot pravnih razlogov. Sveti samoupravnih lokalnih skupnosti so odgovorni za izbiro kandidatov za sodnike porotnike.

Za izobraževanje sodnikov skrbi svet za izobraževanje. Mandat člana izobraževalnega sveta traja tri leta. Svet za usposabljanje vključuje dva sodnika prve stopnje, dva sodnika druge stopnje in dva sodnika vrhovnega sodišča ter predstavnika tožilstva, ministra za pravosodje in univerze v Tartuju. Svet za izobraževanje potrdi svoj poslovnik in izvoli predsednika. Izobraževalni svet oskrbuje fundacija, ustanovljena za izobraževanje sodnikov.

Glede objave sodb v Estoniji vsak procesni predpis določa način objave. Tako Zakon o upravnem sodnem postopku določa, da je sodba javno razglašena na obravnavi ali prek sodne pisarne. Sodba, ki je postala pravnomočna, je objavljena v računalniškem sistemu. Zakon o pravnem postopku določa, da se pravnomočno sodbo objavi v računalniškem sistemu. Sodišče objavlja na lastno pobudo ali na zahtevo posameznika samo izrek sodne odločbe. Odločbe se ne objavi, če ta vsebuje občutljive osebne podatke in bi objava odločbe skupaj z osebnimi podatki lahko bistveno kršila nedotakljivost zasebnosti. Zakon o kazenskem postopku določa objavo pravnomočne sodne odločbe v računalniški mreži. Pravnomočne sodbe vseh sodišč (okrajnih, upravnih, okrožnih, vrhovnih sodišč), ki jih sodišča objavijo, so na voljo javnosti preko iskalnika Državnega lista. Vrhovno sodišče objavlja svoje odločbe na svoji spletni strani. Vrhovno sodišče objavi okoli 450 sodb letno, druga sodišča objavijo približno 30.000 sodb, kar je več kot 90% vseh izrečenih sodb. Objavijo se vse sodne odločbe, razen odločb sprejetih v zaprtih postopkih ali kadar ni možna objava zaradi omejitev varstva podatkov. V zakonu je tudi nekaj izjem. Na primer v zakonu o pravnem postopku je določeno, da če bo sodba izdana v zaprtem postopku, bo naveden samo datum objave sodbe in njenih sprememb, številka zadeve in podatek, da je postopek zaključen. Izrek sodbe bo javno objavljen samo 30 dni, potem pa bo sodba umaknjena s spletne strani. Vse ostale sodne odločbe so objavljene s polnim besedilom. Podatki so anonimizirani samo na zahtevo strank ali v drugih primerih, ki so določeni s predpisi. Zakon o zbirki podatkov o kazenskih evidencah vsebuje določbo, da se ime obsojenca ne sme anonimizirati, če se nanaša na določena kazniva dejanja. Imena javnih organov niso nikoli anonimizirana. Ker sodne odločbe vsebujejo osebne podatke in imajo posamezniki pravico zahtevati anonimizacijo, prenos objavljenih sodnih odločb v velikem obsegu ni možen.

5.1.4 Avstrija

V Avstriji je sistem rednih sodišč organiziran na štirih ravneh. Za sojenje so pristojna naslednja sodišča:

- 113 okrožnih sodišč (Bezirksgerichte),
- 20 deželnih sodišč (Landesgerichte),
- 4 višja deželna sodišča (Oberlandesgerichte),
- vrhovno sodišče (Oberster Gerichtshof).

Od začetka leta 2013 se je z združevanjem okrožnih sodišč v zveznih deželah Zgornja Avstrija, Spodnja Avstrija in Štajerska število okrožnih sodišč postopoma zmanjšalo na 116 (od 1. julija 2014). Zaradi nadaljnjih sprememb v strukturi okrožnih sodišč, ki so bile določene za drugo polovico leta 2017 ter za leti 2018 in 2019, se je število okrožnih sodišč zmanjšalo za tri. V sporih na prvi stopnji odločajo bodisi okrožna bodisi deželna sodišča. Razmejitev pristojnosti je v civilnih zadevah načeloma odvisna od vrste

spora (pristojnost glede na vrsto zadeve), sicer pa od vrednosti spornega predmeta (pristojnost glede na vrednost spornega predmeta). Pristojnost glede na vrsto zadeve ima prednost pred pristojnostjo glede na vrednost spornega predmeta. Razmejitve pristojnosti v kazenskih zadevah je odvisna od predpisanega razpona kazni za kaznivo dejanje. Okrožna sodišča so sodišča na prvi stopnji. Pristojna so za odločanje v civilnih zadevah, v katerih vrednost spornega predmeta ne presega 15.000 EUR (pristojnost glede na vrednost spornega predmeta), v določenih vrstah sporov (ne glede na vrednost spornega predmeta), zlasti v zadevah s področja družinskega prava, najema in izvršbe (pristojnost glede na vrsto zadeve), v kazenskih zadevah o vseh kaznivih dejanjih, za katera je predpisana samo denarna kazen, denarna kazen in zaporna kazen do največ enega leta ali samo takšna zaporna kazen (npr. za povzročitev telesne poškodbe iz malomarnosti, tatvino). Deželna sodišča (Landesgerichte) (v kazenskih zadevah) oziroma sodišča prve stopnje (Gerichtshöfe erster Instanz) (v civilnih zadevah) so pristojna za odločanje na prvi stopnji v zadevah, o katerih ne odločajo okrožna sodišča. Tako so pristojna za spore na podlagi zakona o odgovornosti na področju jedrske energije, zakona o odgovornosti uradnih oseb, zakona o varstvu podatkov, zakona o varstvu konkurence ali zakona o varstvu avtorske in sorodnih pravic in za odločanje na drugi stopnji o pravnih sredstvih zoper odločbe okrožnih sodišč. Višja deželna sodišča (Oberlandesgerichte) oziroma sodišča druge stopnje (Gerichtshöfe zweiter Instanz) tvorijo tretjo organizacijsko raven. Sedeže imajo na Dunaju (za Dunaj, Spodnjo Avstrijo in Gradiščansko), v Gradcu (za Štajersko in Koroško), Linzu (za Zgornjo Avstrijo in Salzburg) ter Innsbrucku (za Tirolsko in Vorarlberg). Ta sodišča so pritožbena sodišča v civilnih in kazenskih zadevah (na drugi stopnji). Poleg tega imajo ta sodišča posebno vlogo na področju sodne uprave. Predsednik višjega deželnega sodišča oziroma sodišča druge stopnje je vodja sodne uprave vseh sodišč znotraj njegovega okrožja. V tej vlogi je njegov edini in neposredni nadrejeni zvezni minister za pravosodje. Vrhovno sodišče (Oberster Gerichtshof) na Dunaju je sodišče zadnje stopnje v civilnih in kazenskih zadevah. Poleg ustavnega sodišča (Verfassungsgericht) in vrhovnega upravnega sodišča (Verwaltungsgerichtshof) je določeno kot najvišji sodni organ. To pomeni, da zoper njegove odločitve ni pravnega sredstva (v nacionalnem pravnem sistemu). Sodna praksa vrhovnega sodišča pomembno prispeva k enotnemu izvajanju zakonodaje na celotnem ozemlju zvezne države. Čeprav nižja sodišča niso zakonsko vezana na odločitve najvišjega sodišča, praviloma upoštevajo njegovo sodno prakso.

Na deželnem sodišču za kazenske zadeve na Dunaju je ustanovljenih sedem oddelkov za obravnavo zadev, v katerih osrednje državno tožilstvo preiskuje zadeve gospodarskega kriminala in korupcije. Kazniva dejanja, za obravnavo katerih je pristojno navedeno sodišče, so v Zakonu o organizaciji sodišč taksativno naštetih (§§ 20a, 32a und 39 Abs. 1a StPO – Zakon o kazenskem postopku)⁹².

Predsednika in podpredsednika vrhovnega sodišča v Avstriji imenuje predsednik na predlog zvezne vlade izmed sodnikov vrhovnega sodišča.

Okrožna sodišča imajo vodjo sodišča, ki nadzoruje vse uslužbence in opravlja druge posle sodnega upravljanja za sodišče. Deželno sodišče vodi predsednik sodišču, ki nadzoruje vse uslužbence sodišča in opravlja druge posle sodnega upravljanja za sodišče, če jih senat ne izvaja z zakonom.

Status sodnikov in državnih tožilcev ureja Zvezni zakon o službenem razmerju sodnic in sodnikov, državnih tožilk in tožilcev ter sodniških kandidatk in kandidatov.⁹³ Zaradi opravljanja nujnih procesnih dejanj so sodniki kazenskih sodišč prve stopnje dolžni delo opravljati tudi izven rednega delovnega časa (§ 38. GOG). V času dežurstva si sodnik izbere kraj bivanja tako, da je s tehničnimi komunikacijskimi sredstvi, ki so mu na voljo, kadar koli dosegljiv in da lahko v najkrajšem možnem času nadomešča odgovornega sodnika glede na razporeditev zadev, opravlja uradna dejanja v kazenskih zadevah zunaj

⁹² § 32a. Gerichtsorganisationsgesetz (GOG);

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000009>

⁹³ Bundesgesetz über das Dienstverhältnis der Richterinnen und Richter, Staatsanwältinnen und Staatsanwälte und Richteramtswärterinnen und Richteramtswärter – RStDG, Uradni list Zvezne republike Avstrije BGBl. Nr. 305/1961 (NR: GP IX RV 506 AB 522 S. 89. BR: S. 182.)

sodnih uradnih ur, katerih izvedba ne more čakati do začetka naslednjih sodnih uradnih ur ali naslednje novinarske službe. Po tretjem odstavku 66. člena RStDG plačilo za pripravljenost in dejansko opravljeno delo v času pripravljenosti ni del osnovne plače, ampak sodnikom za pripravljenost in dejansko opravljeno delo v času pripravljenosti pripada dodatek. Zaradi opravljanja nujnih procesnih dejanj so v Avstriji dolžni delo v manj ugodnem delovnem času opravljati tudi drugi javni uslužbenci na sodiščih, ki nudijo strokovno tehnično podporo sodnikom. Zanje pravice in dolžnosti v zvezi s pripravljenostjo ureja Kolektivna pogodba za zaposlene Agencije za pravosodno podporo (Kollektivvertrag für die Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer der Justizbetreuungsagentur⁹⁴).⁹⁵ Pripravljenost je urejena v okviru 4. člena navedene kolektivne pogodbe, ki širše ureja delovni čas. Sedmi odstavek 4. člena kolektivne pogodbe določa, da znaša dodatek za pripravljenost strokovno tehničnega osebja za čas pripravljenosti 2,94 eur/uro. Kadar je treba opraviti nujno procesno dejanje, pa se čas prihoda na delo šteje v delovni čas.

Sodni referenti so nepogrešljiv del pravosodnega sistema v Avstriji. Pogoji za začetek usposabljanja so opravljen diplomski izpit in/ali matura ali poklicna matura (torej mora imeti potrdilo o končani srednji šoli). Zadevne izpite je mogoče nadomestiti s pripravništvom, uspešno končanim študijem na tehnični akademiji ali uspešno opravljenim univerzitetnim sprejemnim izpitom. Preden se kandidat lahko začne usposabljati za sodnega referenta, mora vsaj dve leti delati v sodni pisarni in opraviti izpit za delo v sodni pisarni, predviden za tamkajšnje zaposlene, ter strokovni izpit. Šele nato lahko predsednik višjega deželnega sodišča sodnemu uradniku odobri usposabljanje za sodnega referenta. Usposabljanje za sodnega referenta traja tri leta. Ko kandidat opravi izpit za sodnega referenta, mu zvezni minister za pravosodje izda diplomu. Sodni referenti so posebej izobraženi sodni uradniki, na katere je v skladu z avstrijskim zveznim ustavnim zakonom (oddelkom 87(a)) in avstrijskim zakonom o sodnih referentih preneseno opravljanje točno opredeljenih nalog prvostopenjskega sodstva v civilnopравниh zadevah. Zavezujejo jih samo navodila sodnika, ki je pristojen za zadevo v skladu z delitvijo sodnih nalog. Sodnik mu lahko v kateri koli fazi zadevo odvzame in jo dodeli sebi. Sodni referenti lahko izdajajo samo sodne sklepe, zoper katere lahko sodniki dopustijo pritožbe. Na voljo je tudi pravno sredstvo v obliki zahteve, da se zadeva dodeli sodniku.

V posebnih postopkih prostovoljno sodelujejo laični sodniki. Ti delujejo kot sodniki porotniki ali člani porote v kazenskih zadevah in kot sodniki prisedniki s posebnim strokovnim znanjem v zadevah na področju gospodarskega, delovnega in socialnega prava. Laični sodniki ne potrebujejo pravne izobrazbe in delujejo prostovoljno. Lahko so sodniki porotniki ali člani porote v kazenskih postopkih ali sodniki prisedniki s posebnim strokovnim znanjem v zadevah na področju delovnega in socialnega prava. V Avstriji sodišče prve stopnje odloča v senatu treh sodnikov, od katerih sta dva laična sodnika s poznavanjem stroke (Fachkundige Leienrichter). Na drugi in tretji stopnji pa senate sestavljajo trije poklicni sodniki in dva laična sodnika. Dodatno pravilo je, da naj ti predstavniki izhajajo iz istih strokovnih krogov kot stranki.

Sodišča prve stopnje in njihovi predsedniki so odgovorni za neposredni nadzor okrajnih sodišč, sodišča prve stopnje pa neposredno nadzorujejo višja deželna sodišča in njihovi predsedniki; slednji morajo pri svojem nadzoru vključiti tudi vodenje okrožnih sodišč v svojem okrožju. Minister za pravosodje ima neposreden nadzor nad višjimi deželnimi sodišči in hkrati splošni nadzor nad izvajanjem upravljanja pravosodja na vseh sodiščih, ki so v pristojnosti tega zakona.

V Avstriji od 1. januarja 2011 ne poznajo več termina sodnih počitnic, ki so bile določene med 15. julijem in 25. avgustom ter med 24. decembrom in 6. januarjem. Roki v tem času tečejo, z izjemo nekaterih pravnih sredstev zoper odločbe in sodbe prve in druge stopnje. Med 15. julijem in 17. avgustom ter 24. decembrom in 6. januarjem ne tečejo nujni roki v pritožbenih postopkih in postopkih revizije.

⁹⁴ <https://www.kollektivvertrag.at/kv/justizbetreuungsagentur-jba-ang/justizbetreuungsagentur-jba-rahmen/3526458>.

⁹⁵ Osnovna naloga navedene Agencije, ustanovljene z istoimenskim zakonom, je namreč skrb za nabor kvalitetnega in zadostnega števila podpornega kadra, ki ga razporeja po pravosodnih institucijah od sodišč do zaporskega sistema.

Zakon o vrhovnem sodišču določa obveznost objave vseh odločb vrhovnega sodišča v celoti, razen kadar je pritožba zavrnjena brez obrazložitve. V skladu z zakonom o organizaciji sodišč se objavlja tudi odločbe drugih sodišč, če gre za pomemben primer, vendar pa natančnejša pravila, kdaj gre za pomemben primer, niso določena. Odločbe so objavljene v notranjem informacijskem sistemu, vendar niso anonimizirane. Vse objavljene odločbe se nahajajo v avstrijskem pravnem informacijskem sistemu. Odločbe so objavljene v celoti, pravni sklepi pa v posebni datoteki. Vrhovno sodišče letno objavi okoli 3.500 odločb, višja deželna sodišča okoli 50 in deželna sodišča okoli 15 odločb. Vse sodne odločbe morajo biti anonimizirane tako, da se na izgubi transparentnost odločbe. Objavljene sodne odločbe so na voljo za ponovno uporabo brez dodatnih omejitev. V Avstriji poteka projekt za vzpostavitev avtomatične anonimizacije sodb s ciljem začetka anonimizacije in objave vseh sodb v letu 2021.

5.1.5 Slovaška

Slovaško sodstvo zajema okrajna sodišča (54), okrožna sodišča (8), specializirano kazensko sodišče in Vrhovno sodišče Slovaške republike.

Okrajna sodišča delujejo kot sodišča prve stopnje v civilnih in kazenskih zadevah, če ni s predpisi o sodnih postopkih določeno drugače. Obravnavajo tudi volilne zadeve, kadar je tako določeno z ustrezno zakonodajo. Okrožna sodišča delujejo kot sodišča druge stopnje v civilnih in kazenskih zadevah, ki so jih na prvi stopnji obravnavala okrajna sodišča. Predpisi o sodnih postopkih določajo, v katerih civilnih in kazenskih zadevah okrožna sodišča delujejo kot sodišča prve stopnje. Okrožna sodišča delujejo kot sodišča prve stopnje v upravnih zadevah, če ni s posebno zakonodajo določeno drugače. Obravnavajo tudi druge zadeve, če to določa posebna zakonodaja (Zakon št. 166/2003 o varstvu zasebnosti pred nepooblaščenno uporabo informacijske tehnologije in o spremembi nekaterih drugih aktov). Vrhovno sodišče odloča o rednih pravnih sredstvih zoper odločbe okrožnih sodišč in specializiranega kazenskega sodišča, če tako določajo predpisi o sodnih postopkih, izrednih pravnih sredstvih zoper odločbe okrajnih sodišč, okrožnih sodišč, specializiranega kazenskega sodišča in vrhovnega sodišča, če tako določajo predpisi o sodnih postopkih, sporih o pristojnosti med sodišči in organi javne uprave, dodelitvi zadeve sodišču, ki ni pristojno sodišče, če tako določajo predpisi o sodnih postopkih, drugih zadevah, če tako določa zakon ali mednarodna pogodba. Vrhovno sodišče izvaja revizijo pravnomočnih odločb sodišč. Vrhovno sodišče tudi spodbuja enotno razlago in dosledno uporabo zakonov ter drugih splošnih pravnih aktov z lastno sodno prakso, s sprejemanjem mnenj, namenjenih poenotenju razlage zakonov in drugih splošnih pravnih aktov, z objavljanjem pravnomočnih sodnih odločb posebnega pomena v zbirki mnenj vrhovnega sodišča ter odločb sodišč Slovaške republike.

Sodniki porotniki sodelujejo v senatih na okrožnih sodiščih, razen če zakon določa, da o zadevi odloča sodnik posameznik. Sodnike porotnike volijo lokalni sveti. Dva sodnika porotnika sodelujeta s poklicnim sodnikom in obravnavata nespecializirane zadeve na prvi stopnji. Senate na pritožbenih sodiščih in vrhovnem sodišču sestavljajo samo poklicni sodniki.

Zakon o sodiščih⁹⁶ določa, da predsednika sodišča, z izjemo predsednika vrhovnega sodišča in predsednika vrhovnega upravnega sodišča, imenuje minister za pravosodje za pet let izmed sodnikov, ki so bili uspešni v izbirnem postopku in niso člani Sveta za sodstvo. Ista oseba se lahko večkrat imenuje za predsednika sodišča. Izbirni postopek poteka v obliki razgovora s prijaviteljem. Če minister ne imenuje predsednika sodišča v 30 dneh po končanem izbirnem postopku, razpiše nov izbirni postopek. Izbirni postopek izvaja petčlanska izbirna komisija. Člane izbirne komisije imenuje minister iz zbirke kandidatov za člane izbirne komisije po objavi izbirnega postopka, in sicer tako, da je en član izmed kandidatov, ki jih izvoli sodni svet, trije člani pa kandidati, ki jih imenuje minister. Enega člana izbirne komisije na predlog ministra izvoli sodni svet sodišča, na katerem je razpisano mesto predsednika. Za namene oblikovanja zbirke podatkov o kandidatih za člane izbirne komisije izvoli sodni svet najmanj dva kandidata, minister pa imenuje najmanj šest kandidatov. Člani izbirne komisije izmed sebe izvolijo

⁹⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/757/#poznamy.poznamka-13>

predsednika izbirne komisije. Izbirna komisija je sklepčna, če se glasovanja udeležijo najmanj štirje njeni člani. Postopek izbire je javen, razen glasovanja izbirne komisije.

Imenovanje in prenehanje funkcije predsednika vrhovnega sodišča in namestnika predsednika vrhovnega sodišča urejata ustava Slovaške republike in poseben zakon. Predsednika in podpredsednika Vrhovnega sodišča Slovaške republike, predsednika in podpredsednika Vrhovnega upravnega sodišča Slovaške republike, generalnega državnega tožilca in tri člane Sodnega sveta Slovaške republike imenuje in razrešuje predsednik republike.

Naloga vodstva in uprave sodišča je ustvariti pogoje za pravilno upravljanje sodnega varstva s strani sodišč Slovaške republike, zlasti na področju kadrov, organizacijskih, gospodarskih, finančnih, strokovnih in nadzorovati pravilno upravljanje pravosodja na način in v mejah, ki jih določa zakon. Upravni organi sodišča so predsednik sodišča in podpredsednik sodišča. Predsednik Vrhovnega sodišča zagotavlja poslovodstvo Vrhovnega sodišča preko pisarne Vrhovnega sodišča.

Specializirano kazensko sodišče odloča (*Špecializovaný trestný súd*) v kazenskih zadevah in drugih zadevah, določenih s predpisi o sodnih postopkih. Specializirano sodišče je bilo ustanovljeno z Zakonom o specializiranem kazenskem sodišču oz. ZÁKON z 18. júna 2009 o Špecializovanom trestnom súde a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ki sicer vsebuje le posamične določbe, ki so se z ustanovitvijo sodišča dodale že k takrat veljavni zakonodaji in se nanašajo na specializirano kazensko sodišč. Sedež ima v kraju Pezinok, ki je od Bratislave oddaljen 20 kilometrov. Sodišče je prvostopenjsko in ima status okrožnega sodišča. Specializirano sodišče je izključno pristojno za taksativno naštetá kazniva dejanja, pri čemer je v primeru kolizije s splošnim sodiščem, pristojno Specializirano sodišče. Kazniva dejanja, za obravnavo katerih je pristojno specializirano sodišče, so določena v Kazenskem zakoniku, obsegajo pa kazniva dejanja s področja organiziranega kriminala in korupcije. Neposredno hierarhično nad specializiranim kazenskim sodiščem je le Vrhovno sodišče, ki je neposredno pristojno za pritožbe zoper odločitve specializiranega kazenskega sodišča. Omogočena je tudi subsidiarna pristojnost okrožnega sodišča v Banski Bistrici, vendar le v primeru, če specializirano kazensko sodišče ne bi moglo zasedati ali iz kakšnega drugega opravičenega razloga. Sodišče prejme mesečno v povprečju 100 zadev in ima zaposlenih 17 sodnikov. Sodniki specializiranega sodišča sicer ne izpolnjujejo nikakršnih posebnih pogojev v primerjavi z ostalimi splošnimi sodniki.

Notranji pregled sodišča oziroma revizija je vrsta nadzora sodišča in sodnikov, katerega cilj je preveriti trenutno stanje upravljanja pravosodja, ugotoviti vzroke pomanjkljivosti pri upravljanju pravosodja in predlagati ukrepe za odpravo. Revizija je del pravosodja. Revizija se izvaja v petletnih presledkih po vnaprej določenem načrtu revizije, ki ga odobri Svet za sodstvo na predlog pristojnega predsednika regionalnega sodišča, predsednika vrhovnega sodišča in predsednika vrhovnega upravnega sodišča ali zunaj načrta revizije (izredni pregled), če je to potrebno za sprejetje ukrepov na določenem področju pravosodja na nekaterih ali vseh sodiščih. V reviziji se preverja:

- rezultate dela sodišča in sodnikov v zvezi s kadrovskimi in materialnimi pogoji ter obremenitvijo sodnikov,
- stanje in vzroke za starejše nerešene zadeve in zamude v postopku,
- skladnost s postopkovnimi predpisi, zahtevami zapisnikov in sklepov, zakonskimi roki za postopke in odločbe,
- pravočasnost osnutka in pošiljanja sodnih odločb,
- raven priprave sodnih obravnav in izvedbo sodnih obravnav, uporabo obravnavnih dni in razloge za preložitve obravnav,
- raven dela sodnih oddelkov,
- preglednost razporeditve zadev v skladu z delovnim načrtom,
- utemeljitev sprememb delovnih vzorcev in skladnosti s postopkom urnika dela,
- ohranjanje zahtev za specializacijo sodnikov,
- dostojanstvo ravnanja sodnikov, sodnih uslužbencev in drugih uslužbencev sodišča ter dostojanstvo sodnega okolja,

- učinkovitosti obravnavanja pritožb.

Na predlog ministra, predsednikov regionalnih sodišč, predsednika vrhovnega sodišča in predsednika vrhovnega upravnega sodišča svet za pravosodje enkrat letno določi izredne preglede na nekaterih področjih pravosodja. Pri tem temelji tudi na svojem znanju o obravnavanju pritožb in pritožb fizičnih in pravnih oseb. Izvajanje revizije ne sme posegati v dejavnost odločanja sodišča in sodnika. Člani oddelka za revizijo so dolžni pregled izvajati nepristransko, objektivno in v skladu s tem aktom ali posebno uredbo. Za člane revizijskega oddelka se lahko imenujejo le tisti, ki so privolili v imenovanje. Revizijo okrožnega sodišča opravi oddelek za revizijo pristojnega regionalnega sodišča. Oddelek za pregled sestavljajo vodja oddelka za pregled, podpredsednik regionalnega sodišča in še dva sodnika. Naloga vodje oddelka za pregled je organizirati izvajanje revizije v skladu z razporedom, zagotoviti pravočasnost revizije in skladnost z njegovo osredotočenost, usklajevati dejavnosti drugih članov oddelka za revizijo in jim dodeliti posebne naloge, razpravljati o poročilu o pregledu s predsednikom pregledanega sodišča v imenu revizijskega oddelka. Predsednika oddelka za revizijo za tri leta imenuje predsednik regionalnega sodišča med dvema kandidatoma, ki ju predlaga kolegij predsednikov svetov za sodstvo. Ista oseba se lahko imenuje za vodjo oddelka za revizijo za največ dva zaporedna mandata. Druge člane oddelka za revizijo imenuje predsednik regionalnega sodišča na predlog vodja oddelka. Predsednik sodišča v razporedu dela določi potrebno število javnih uslužbencev za izvedbo pregleda upravnih dejavnosti na sodiščih in zagotavljanje upravnega delovanja revizijskega oddelka. Revizijo regionalnega sodišča opravi oddelek za revizijo vrhovnega sodišča. Revizijo upravnega sodišča opravi revizijski oddelek Vrhovnega upravnega sodišča.

Ministrstvo upravlja sodišča na področju osebja (določi število sodnikov, osebja sodišča, prosta mesta sodnikov), na finančnem področju (upravlja oblikovanje proračuna sodišč, izvaja finančni nadzor in notranjo revizijo na sodiščih), na organizacijskem področju (metodološko usmerja in nadzoruje upravljanje okrajnih sodišč, regionalnih sodišč, upravnih sodišč in specializiranega kazenskega sodišča s strani predsednikov teh sodišč), na gospodarskem področju (upravlja in zagotavlja centralni informacijski sistem za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: centralni informacijski sistem)).

Direktor sodne uprave je javni uslužbenec, ki organizira in vodi gospodarsko in upravno delovanje sodišča ter deluje v imenu sodišča v mejah svoje pristojnosti, ki jih določa zakon ali določi predsednik sodišča. Zakon natančno določa pristojnosti direktorja, in sicer direktor uprave sodišča izvaja upravo sodišča in ima naslednje pristojnosti:

- vodenje sodišča in varstvo sodnih objektov;
- upravljanje in upravljanje proračunskih sredstev sodišča;
- knjigovodstvo
- uporaba socialnega sklada, sklenitev kolektivnih pogodb,
- upravljanje državne lastnine,
- javna naročila,
- izvajanje osnovnega finančnega nadzora,
- zagotavljanje knjižničnih in informacijskih storitev, pridobivanje, obdelava, ohranjanje, zaščito in uporaba zbirk,
- delovanje arhiva.

Direktor uprave regionalnega sodišča upravlja regionalno sodišče, direktor uprave upravnega sodišča in direktor uprave Specializiranega kazenskega sodišča upravlja specializirano kazensko sodišče, tako da poleg rednih pristojnosti zagotovi še materialno in tehnično zagotavljanje varstva tajnih podatkov, upravljanje požarne zaščite, upravljanje zdravja in varnosti pri delu, kapitalne gradnje ter usposabljanje in seminarje za upravno osebje sodišča.

Sodno službo sestavljajo sodni uslužbenci in drugi sodni uslužbenci, ki opravljajo naloge pri pravosodju. Dodelitev na sodni oddelek sodnih uslužbencev in drugih sodnih uslužbencev, ki opravljajo naloge v pravosodju, se določi v razporedu dela.

Zakon o sodiščih določa, da so vsa sodišča dolžna objaviti vse pravnomočne odločbe, odločbe, s katerimi se konča glavni postopek in odločbe o začasnih ukrepih, ko postanejo pravnomočne (po poteku roka za pritožbo, pritožba pa ni bila vložena). Odločbe morajo biti objavljene v 15 dneh in se nanaša tudi na druge odločitve v postopku. Sodne odločbe se objavljajo na spletnih straneh Ministrstva za pravosodje v celoti od leta 2012. Sodne odločbe se objavlja tudi na portalu Slov-lex. Vse sodne odločbe so pred objavo anonimizirane. Ministrstvo za pravosodje je sprejelo poseben odlok s podrobnejšimi navodili za anonimizacijo. Dokumenti so objavljeni v PDF formatu.

5.1.6 Finska

Finska sodišča se delijo na splošna sodišča, ki obravnavajo kazenske in civilne zadeve, upravna sodišča, ki zagotavljajo sodni nadzor nad upravnimi akti, in nekatera specializirana sodišča. Izraz splošna sodišča se nanaša na sodišča splošne pristojnosti. Drugače rečeno, obravnavajo pravne spore, za katere niso pristojna druga sodišča. Finska splošna sodišča vključujejo: 20 okrožnih sodišč (käräjäoikeudet/tingsrätterna), 5 pritožbenih sodišč (hovioikeudet/hovrätterna) in vrhovno sodišče (korkein oikeus/högsta domstolen). Upravna sodišča so splošna upravna sodišča (hallinto-oikeudet/förvaltningsdomstolarna) na Finskem. Splošna upravna sodišča se delijo na vrhovno upravno sodišče (korkein hallinto-oikeus/högsta förvaltningsdomstolen) in regionalna upravna sodišča. Regionalnih upravnih sodišč je šest: upravno sodišče v Helsinkih, Hämeenlinni, na vzhodnem Finskem, severnem Finskem ter v Turkuu in Vaasi. Poleg tega je na Ålandskih otokih ločeno upravno sodišče, ki se imenuje ålandsko upravno sodišče. Vrhovno upravno sodišče je sodišče zadnje instance v upravnih zadevah.

Okrožna sodišča delujejo kot sodišča prve stopnje. Obravnavajo kazenske in civilne zadeve ter nekatere predloge, kot so predlogi za razvezo zakonske zveze. Po številu osebja in zadev se okrožna sodišča zelo razlikujejo. Letno obravnavajo približno 550 000 zadev (80 000 kazenskih zadev, 420 000 civilnih zadev in 50 000 predlogov). Skupno imajo približno 1 900 zaposlenih. Delovanje in vodenje okrožnih sodišč je urejeno v zakonu o sodiščih in poslovniku okrožnih sodišč. Na podlagi navedenega zakona je najbolj izkušeni sodnik sodišča prve stopnje tudi njegov upravni vodja.

Na Finskem je pet pritožbenih sodišč: v Helsinkih, na vzhodnem Finskem (v Kuopiu), v Rovaniemiju, Vaasi in Turkuu. Pritožbena sodišča kot sodišča druge stopnje obravnavajo pritožbe in pravna sredstva zoper odločbe okrožnih sodišč. V nekaterih primerih lahko delujejo tudi kot sodišča prve stopnje. Obravnavajo tudi zadeve v zvezi s kaznivimi dejanji, ki jih pri opravljanju svoje funkcije storijo sodniki ali višji javni uslužbenci upravnih sodišč, če take zadeve spadajo v pristojnost pritožbenih sodišč. Vsako pritožbeno sodišče je tudi odgovorno za nadzor nad delom okrožnih sodišč, ki spadajo v njihovo pristojnost, pa tudi za nekatere zadeve pravosodne uprave, kot je izdajanje mnenj odboru za pravosodna imenovanja o kandidatih za položaj okrožnega sodnika ali sodnika pritožbenega sodišča. Pritožbeno sodišče mora izdajati mnenja v sestavi, kot jo določa zakon. Za delovanje in učinkovitost sodišča je odgovoren predsednik pritožbenega sodišča. Pritožbeno sodišče je razdeljeno na oddelke. Oddelek sestavljajo vodja oddelka in drugi sodniki. Zadeve običajno obravnava senat treh sodnikov.

Na Finskem imenuje predsednika vrhovnega sodišča predsednik države na predlog zbora vrhovnih sodnikov (20 sodnikov). Na Finskem predsednik sodišča opravlja funkcijo predsednika do upokojitve.

Okrožna sodišča imajo tudi laične člane ali sodnike porotnike, ki v določenih primerih sodelujejo pri odločanju. Sodniki porotniki sodelujejo zlasti v kazenskih zadevah, lahko pa sodelujejo tudi pri civilnih zadevah in najemniških sporih. Na okrožnem sodišču zadevo obravnava en redni sodnik, ki ima vlogo predsedujočega, in dva sodnika porotnika. Sodniki porotniki imajo samostojna pooblastila in, če je potrebno, se odločitev sprejme z glasovanjem; o sodbi odloči mnenje večine. Če je v kazenskem postopku glasovanje neodločeno, prevlada mnenje, ki je najugodnejše za obtoženca; v civilni zadevi ima predsedujoči odločilni glas.

Število sodnikov porotnikov okrožnega sodišča potrdi Uprava državnih sodišč. Če sodni okraj okrožnega sodišča obsega več občin, potrdi uprava državnega sodišča število članov odbora, izbranih z območja posamezne občine, predvsem v sorazmerju s številom doživljenjsko prijavljenih prebivalcev občine. Iz vsake občine pa se izbere vsaj en član odbora. Pred določitvijo ali spremembo števila sodnikov porotnikov se okrajnemu sodišču in občinskemu svetu sodnega okraja sodišča omogoči, da se o tem opredeli. Sodnika porotnika izvoli občinski svet za dobo svojega mandata. Če je iz občine izvoljenih več sodnikov porotnikov, morajo ti čim bolj enakomerno zastopati starostno, spolno, jezikovno in poklicno razporeditev prebivalstva občine. Vsaka občina mora imeti vsaj dva sodnika porotnika, večje občine jih imajo več. Sodniki porotniki morajo čim bolje zastopati starostno, spolno, jezikovno in poklicno sestavo občine. Sodnik porotnik mora biti finski državljan in mora prebivati v občini, ki spada v sodni okraj okrožnega sodišča. Za sodnika porotnika ne more biti izbrana oseba, mlajša od 25 let ali starejša od 65 let. Sodnik porotnik ne sme biti v stečaju in mu ne sme biti odvzeta poslovna sposobnost. Sodnik porotnik mora biti nepristranski laik. Za sodnika porotnika ne more biti imenovana oseba, ki ima funkcijo na splošnem sodišču ali v Uradu za kazenske sankcije ali ki deluje kot uradni tožilec ali pravobranilec. Sodnik porotnik zapriseže kot sodnik ali da svečano izjavo pred nastopom svojega položaja. Cilj je, da naj bi vsak sodnik porotnik sodeloval na obravnavi približno enkrat na mesec ali dvanajstkrat na leto. Okrožno sodišče sodnikom porotnikom plača določeno vsoto na obravnavo in nadomestilo za izgubo dohodka. Sodnik porotnik se šteje tako za kazenskopravnega javnega uslužbenca, kot za druge izvoljene javne funkcionarje pa tudi za civilnopravnega uslužbenca.⁹⁷

Zaradi vprašanj varstva podatkov in zasebnosti ter zahteve po spoštovanju splošne uredbe EU o varstvu podatkov (GDPR) je trenutno na spletu objavljen le manjši del vseh odločb finskih sodišč. Objavljajo se odločitve vrhovnega sodišča in specializiranih sodišč. Druga sodišča objavljajo samo izbor sodnih odločb. Odločbe okrožnih sodišč niso objavljene. Vse objavljene sodne odločbe se nahajajo na spletnih straneh s pravnimi informacijami Finlex, s katerim upravlja ministrstvo za pravosodje. Vse odločbe so pred objavo anonimizirane. Imena in drugi identifikacijski podatki so zamenjani z naključnimi inicialkami. Podatke se lahko prosto uporablja. Celotno psevdonimizacijsko delo na sodiščih poteka ročno s strani strokovnjakov, kar je drago in dolgotrajno. Po opravljenih raziskavah traja ročna anonimizacija sodbe vrhovnega sodišča približno 38 minut. V teku je projekt Annopi, ki bo spletna storitev za polavtomatsko psevdonimizacijo dokumentov, napisanih v finskem jeziku. Koristnost storitve Anoppi bo sčasoma v veliki meri odvisna od natančnosti metode NER (program za prepoznavanje imen) ter uporabnosti uporabniškega vmesnika. Annopi projekt vodi finsko Ministrstvo za pravosodje v sodelovanju s helsinškim centrom za digitalno humanistiko (HELDIG) na Univerzi v Helsinkih, Univerzo Aalto in Edita Publishing.

5.1.7 Nizozemska

Na Nizozemskem so leta 2005 Sodni svet in predsedniki sodišč ustanovili posebno komisijo, da bi ugotovila, v kakšni obliki sodelovanja med sodišči se lahko zagotavlja kakovost sodnega sistema. Ugotovili so, da je veliko število sodišč premajhnih, da bi lahko kakovostno obravnavala pripad zadev na stroškovno učinkovit način. Taka sodišča so še posebej ranljiva, saj je zaradi manjšega števila sodnikov in sodnega osebja in morebitnih odsotnosti (npr. bolniške odsotnosti) lahko ogroženo sojenje in upravljanje teh sodišč. Zaradi specializacije odvetnikov in drugih strank, kritične družbe in povečanjem vpliva prava Evropske unije se je moralo upravljanje sodišč podrediti višjim standardom z zagotavljanjem kvalitete in odgovornosti. Komisija je menila, da centralizacija nalog v teh zadevah na ravni države ne bi koristila sodnemu sistemu, saj bi sodišča lahko izgubila svojo avtonomijo. Namesto tega je komisija predlagala okrepitev regijskega sodelovanja. Ker ni bilo pravih učinkov glede predlogov komisije, je novo imenovana komisija v skladu z Agendo 2008-2011 dobila nalogo, da sestavi okvirni način sodelovanja med okrožnimi sodišči. Pri tem so najbolj izpostavili potrebo po kakovosti, specializaciji sodnikov in zmanjšanju ranljivosti sodišč zaradi odsotnosti. Tudi zaradi vse večjih zunanjih

⁹⁷ <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/en/index/tuomioistuinelaitos/tuomioistuimet/yleisettuomioistuimet/karajaoikeudet/layjudges.html>

pritisikov je minister za pravosodje predlagal manjšo spremembo mreže sodišč, ki pa je bila zavrnjena v parlamentu in je bila zato potrebna priprava nove, celovite reforme mreže. Nov predlog reforme je bil potrjen v obeh domovih parlamenta po predhodni podpori Sodnega sveta in predsednikov sodišč. Zakon je začel veljati 1. januarja 2013. Poleg spremembe mreže se je spremenila tudi upravljavska struktura sodišč, ki je zmanjšala število članov vodstvenega odbora sodišča s pet na tri.

Pred spremembo mreže sodišč je bilo na Nizozemskem 19 okrožij s 56 okrožnimi sodišči. Po reformi se je število okrožij zmanjšalo na 11 in število okrožnih sodišč na 32. Zmanjšalo se je tudi število pritožbenih sodišč s pet na štiri okrožja.

Kriteriji za vzpostavitev nove mreže sodišč so bili naslednji: velikost sodnega okrožja naj zajema najmanj 300.000 prebivalcev, glavna lokacija sodišča naj bo oddaljena največ 15 km, lokacije sodišč naj se nahajajo v desetih velikih mestih, eno okrožje pa naj ima specializirane pristojnosti (letališče Schiphol). Po uporabi teh kriterijev je bila ustanovljena ena nova lokacija, 25 lokacij sodišč pa so ukinili. Kot glavno vodilo pri oblikovanju mej med okrožij je bilo, da se čim manj posega v stare meje okrožij, nova okrožja pa so skladna z mejami organizacijskih enot tožilstva in policije.

Glede velikosti sodišča je bil postavljen kriterij, da mora imeti vsak oddelek zadostno število sodnikov (več kot 20) in dovolj velik pripad zadev, da se lahko izvaja specializacija. Minimalna velikost sodišča s petimi oddelki (upravni, gospodarski, kazenski, družinski, podokrožni) obsega najmanj 100 sodnikov. V povprečju deluje na posameznem sodišču 150 sodnikov, 335 sodnega osebja in 115 tehničnega osebja. Na največjem sodišču se pripad giblje okoli 180.000 zadev, na najmanjšem pa okoli 100.000 zadev letno.

Nizozemska ima 11 okrožij. Vsako okrožno sodišče sestavlja več oddelkov:

- civilno pravo (spori med državljani);
- upravno pravo (spori med državljani in vlado);
- kazensko pravo (kazniva dejanja);
- lokalne zadeve (kantonzaken, na primer v zvezi z najemninami, dolgovi, pritožbami zoper kazni za prometne prekrške, delovnopravnimi spori in manjšimi kaznivimi dejanji).
-

Kazenske in civilne zadeve obravnava eno od štirih pritožbenih sodišč (gerechtshoven). V upravnih zadevah lahko, odvisno od predmeta, pritožbo obravnava pritožbeno sodišče, Višje sodišče za zadeve s področja socialnega varstva in javnih uslužbencev (Centrale Raad van Beroep), Višje upravno sodišče za gospodarske zadeve (College van Beroep voor het bedrijfsleven) ali Oddelek za upravne spore (Afdeling bestuursrechtspraak) pri Državnem svetu (Raad van State). Vrhovno sodišče Nizozemske je najvišje sodišče na Nizozemskem na področju civilnega, kazenskega in davčnega prava. Vrhovno sodišče lahko razveljavi sodne odločbe, zlasti odločbe pritožbenih sodišč (zoper katere je mogoče na vrhovnem sodišču vložiti kasacijsko pritožbo). Vrhovno sodišče je odgovorno tudi za zagotavljanje pravne enotnosti in razvoja nizozemskega prava.

Na sodišču so zaposleni sodniki in sodni uradniki. Sodišče lahko zaposluje sodniške pripravnike in višje sodne revizorje. Sodni uradniki, sodniški pripravniki, višji sodni revizorji in sodni revizorji, ki jih v ta namen določi svet sodišča, opravljajo posle, ki so z zakonom ali na podlagi zakona dodeljene vpisniku. Te dejavnosti so pooblaščenim opravljeni tudi za druga sodišča. Vsako sodišče ima upravni odbor, ki ga sestavljajo trije člani, vključno s predsednikom. Dva člana, vključno s predsednikom, sta sodnika, zadolžena za delovanje pravosodja, drugi član je sodni uradnik. Člani odbora so imenovani s kraljevim odlokom na priporočilo ministra za pravosodje za obdobje šestih let. Za člana sveta istega sodišča sta lahko enkrat ponovno imenovana za dobo treh let. Član odbora je razrešen s kraljevim odlokom na priporočilo ministra za pravosodje po sprejemu službe ali položaja, ki je nezdržljiv s članstvom v odboru sodišča. Upravni odbor sprejme dodatne pravilnike in poslovnik, ki vsebuje dodatna pravila o organizacijski strukturi sodišča, dodeljevanje zadev članom enega in več senatov in druge pristojnosti.

Vrhovno sodišče sestavljajo predsednik, največ sedem podpredsednikov, največ trideset sodnikov in največ dvajset izrednih sodnikov. Na vrhovnem sodišču so lahko zaposleni sodni revizorji in namestnik sodnega tajnika. V primeru bolezni ali druge nezmožnosti predsednika nadomešča podpredsednik.⁹⁸

Na Nizozemskem ni pravnega okvira za objavo sodnih odločb, vendar so vsa sodišča in sodni svet pripravili izbirna merila za objavo sodnih odločb v nacionalni bazi sodne prakse. Sodne odločitve so objavljene v spletni bazi spletnih strani sodišč (Rechtspraak.nl), ki deluje od leta 1999 in vsebuje skoraj 400.000 sodnih odločb. Odločitve Sodnega sveta so objavljene v posebni bazi. V letu 2015 je bilo objavljenih 32.500 odločb, od tega 39 % od štirih najvišjih sodišč, 22 % s pritožbenih sodišč, 37 % z okrožnih sodišč, 3 % s sodišč s Karibov. Sodne odločbe so pred objavo anonimizirane. Pravila za anonimizacijo določi sodni svet in so objavljena na spletnih straneh sodstva. Kot osnovno pravilo so imena in drugi identifikacijski podatki fizičnih oseb anonimni, razen če delujejo v poklicni vlogi. Na splošno javni organi in (druge) pravne osebe niso anonimne. Nekatera pravila so precej podrobna, npr. imena pravnih oseb so anonimizirana le, če vsebujejo ime lastnika, naslove spletnih strani in imena datotek v primerih otroške pornografije. Anonimizacijo je treba izvesti tako, da se izvirno besedilo zamenja z oznako, ki označuje vrsto odstranjenih podatkov. Za navedbo, da je prvotno besedilo sodnika spremenjeno, to oznaka mora biti v oglatih oklepajih, npr.: [obtoženi], [pritožnik] ali [avtomobil registrska številka]. Vse sodne odločbe se lahko prenese s pomočjo RESTful web storitve, ki omogoča podatke RDF/XML data. Ni pravnih omejitev za ponovno uporabo.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Poslovanje prvostopenjskih sodišč se optimizira, saj bo možno večje izenačevanje obremenitev znotraj okrožja in tudi med samimi okrožji.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Stranke v sodnih postopkih bodo vse prvostopenjske zadeve vlagale na stvarno in krajevno pristojno okrožno sodišče.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Zakon ne bo imel posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Zakon ne bo imel posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Zakon ne bo imel posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Zakon ne bo imel posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Zakon ne bo imel posledic na drugih področjih.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Sprejeti zakon bo predstavljen na spletni strani Ministrstva za pravosodje.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa

⁹⁸ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001830/2023-07-01>

V okviru svojih pristojnosti bosta izvajanje sprejetega predpisa spremljalo Ministrstvo za pravosodje.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

V zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona, ni drugih pomembnih okoliščin.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Predlog zakona je bil 3. oktobra 2023 poslan v strokovno usklajevanje Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije, Sodnemu svetu in Slovenskemu sodniškemu društvu.

Predlog zakona je bil 6. oktobra 2023 poslan Vrhovnemu državnemu tožilstvu, Državnotožilskega sveta, Državnemu odvetništvu Republike Slovenije, Notarski zbornici Slovenije in Odvetniški zbornici Slovenije.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Zunanji strokovnjaki pri pripravi predloga zakona niso sodelovali.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- dr. Dominika Švarc Pipan, ministrica, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Valerija Jelen Kosi, državna sekretarka, Ministrstvo za pravosodje,
- dr. Igor Šoltes, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje.

II. BESEDILO ČLENOV

I. poglavje SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (vsebina)

(1) Ta zakon ureja vrste, pristojnosti in organizacijo sodišč, sodno in pravosodno upravo, sodnike porotnike, sodno osebje, varnost na sodiščih ter druga vprašanja, pomembna za delovanje sodišč.

(2) Določbe tega zakona veljajo za vsa sodišča v Republiki Sloveniji, razen za Ustavno sodišče.

2. člen (sodišče)

(1) Sodišče je državni organ, ustanovljen s tem ali z drugim zakonom, pristojen za izvajanje sodne oblasti in za izvrševanje sodnih odločb.

(2) Sodišče izvršuje sodne odločbe neposredno v zadevah in v primerih, ki jih določa zakon.

(3) Sodišče izvršuje odločbe drugih državnih organov, nosilcev javnih pooblastil ter tujih sodišč in tujih organov, če zakon tako določa.

3. člen (izvajanje sodne oblasti)

(1) Sodno oblast v Republiki Sloveniji izvajajo sodnice in sodniki (v nadaljnjem besedilu: sodnik) v skladu z zakonsko določeno pristojnostjo sodišča.

(2) Pri izvajanju sodne oblasti v senatu imajo vsi sodniki, ki sodelujejo pri takšnem sojenju, enake pravice in dolžnosti, razen če zakon določa drugače. Pravice procesnega vodstva sodnika, ki predseduje senatu, določajo procesni predpisi.

(3) Sodnik je pri izvajanju sodne oblasti vezan na ustavo in zakon. V skladu z ustavo je vezan tudi na splošna načela mednarodnega prava ter na ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe.

(4) Če se civilnopravna zadeva ne da rešiti na temelju veljavnih predpisov, upošteva sodnik predpise, ki urejajo podobne primere. Če se zadeve ne da rešiti niti z uporabo predpisov, ki urejajo podobne primere, odloči v skladu s splošnimi načeli pravnega reda v državi. Pri tem ravna v skladu s pravnim izročilom in z utrjenimi spoznanji pravne vede.

(5) Sodnik pri izvajanju sodne oblasti ravna tako, kot bi imel pred seboj nedoločeno število primerov iste vrste.

(6) Sodnik o pravicah in dolžnostih ter o obtožbah odloča brez nepotrebnega odlašanja, neodvisno in nepristransko.

4. člen
(sodna odločba)

- (1) Pravnomočno sodno odločbo mora spoštovati vsaka fizična in pravna oseba v Republiki Sloveniji.
- (2) Pravnomočna sodna odločba veže sodišča in vse druge državne organe Republike Slovenije.
- (3) Izvršitev sodne odločbe sodišča ne more ovirati odločba drugega državnega organa.
- (4) Imuniteto pred sodno oblastjo določajo ustava in pravila mednarodnega prava.

5. člen
(jezik poslovanja)

- (1) Sodišča poslujejo v slovenskem jeziku.
- (2) Na območjih občin, v katerih živi avtohtoni italijanska ali madžarska narodna skupnost, sodišča poslujejo tudi v jeziku narodne skupnosti. Če stranka v postopku uporablja jezik narodne skupnosti, sodišče vodi postopek in izdaja odločbe tudi v jeziku narodne skupnosti.
- (3) Če sodišče višje stopnje odloča o pravnih sredstvih v zadevah, v katerih je sodišče nižje stopnje vodilo postopek tudi v italijanskem ali madžarskem jeziku, izda odločbo tudi v prevodu v italijanski ali madžarski jezik. Če sodišče višje stopnje pri odločanju iz prejšnjega stavka opravi obravnavo ali sejo senata, na kateri so navzoče stranke, uporablja določbo prejšnjega odstavka.
- (4) Stroški poslovanja sodišč, povezani z uporabo jezika narodne skupnosti, se izplačajo iz sredstev za delo sodišča.

6. člen
(neodvisnost)

- (1) Sodnik je pri uporabi prava neodvisen tudi v razmerju do sodišča višje stopnje, ki je v konkretni zadevi že izrazilo svoje pravno mnenje.
- (2) Sodišče višje stopnje lahko pri odločanju na podlagi vloženega pravnega sredstva usmerja pravno mnenje sodišča nižje stopnje v skladu s procesnimi predpisi.

7. člen
(javnost sojenja)

Sodišča zagotavljajo javnost sojenja po določbah tega zakona in procesnih predpisov.

8. člen
(sodni red)

- (1) Sodni red podrobneje ureja področje poslovanja sodišč, in sicer notranjo organizacijo sodišč, poslovanje sodišč v posameznih vrstah zadev, poslovanje v zadevah sodne uprave, pisarniško poslovanje, finančno poslovanje sodišč, informatizacijo sodišč in druga področja, ki jih ureja ta zakon.
- (2) Sodni red predpiše predsednik vrhovnega sodišča po predhodnem soglasju ministra, pristojnega za

pravosodje in predhodnem mnenju sodnega sveta in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

II. poglavje VRSTE IN PRISTOJNOSTI SODIŠČ

1. oddelek VRSTE IN SESTAVA SODIŠČ

9. člen (splošno)

(1) Sodno oblast izvajajo sodniki na sodiščih s splošno pristojnostjo in na specializiranih sodiščih.

(2) Sodišča s splošno pristojnostjo so:

1. okrožna sodišča,
2. višja sodišča,
3. Vrhovno sodišče Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vrhovno sodišče).

(3) Specializirana sodišča so sodišča prve in druge stopnje, ustanovljena z zakonom za sojenje v zadevah z določenih pravnih področij, in imajo, razen če zakon določa drugače:

1. na prvi stopnji položaj okrožnega sodišča, če je za reševanje pritožb zoper njihove odločbe pristojno specializirano višje sodišče;
2. na drugi stopnji položaj višjega sodišča, če odločajo o pritožbah zoper odločbe specializiranih sodišč položaja okrožnih sodišč;
3. na prvi stopnji položaj višjega sodišča, če je za reševanje pritožb zoper njihove odločbe pristojno vrhovno sodišče.

10. člen (okrožna sodišča)

(1) Okrožna sodišča so:

1. Okrožno sodišče v Celju s sedežem v Celju,
2. Okrožno sodišče v Kopru s sedežem v Kopru,
3. Okrožno sodišče v Kranju s sedežem v Kranju,
4. Okrožno sodišče v Krškem s sedežem v Krškem,
5. Okrožno sodišče v Ljubljani s sedežem v Ljubljani,
6. Okrožno sodišče v Mariboru s sedežem v Mariboru,
7. Okrožno sodišče v Murski Soboti s sedežem v Murski Soboti,
8. Okrožno sodišče v Novi Gorici s sedežem v Novi Gorici,
9. Okrožno sodišče v Novem mestu s sedežem v Novem mestu,
10. Okrožno sodišče na Ptuj s sedežem na Ptuj,
11. Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu s sedežem v Slovenj Gradcu.

(2) Območje krajevne pristojnosti okrožnih sodišč obsega katastrske občine, ki so določene v Prilogi tega zakona.

(3) Za območje Okrožnega sodišča v Kopru se štejejo tudi vsa plovila, registrirana v Republiki Sloveniji, ki so v mednarodnih vodah.

11. člen
(poslovanje na zunanji enoti)

(1) Zaradi zagotavljanja pravice dostopa do sodnega varstva, obvladovanja pripada zadev ali zemljepisnih značilnosti okrožnega sodišča lahko okrožno sodišče posamezna procesna opravila izvede na zunanjih enotah kot notranjih organizacijskih enotah.

(2) Zunanjo enoto okrožnega sodišča določi predsednik okrožnega sodišča v skladu z drugim odstavkom prejšnjega člena po predhodnem mnenju predsednika vrhovnega sodišča in sodnega sveta ter s soglasjem ministra, pristojnega za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: minister).

(3) Zunanjo enoto vodi sodnik, določen z letnim razporedom sodnikov.

12. člen
(pristojnost okrožnih sodišč)

Okrožna sodišča so pristojna:

1. za sojenje in odločanje v kazenskih zadevah na prvi stopnji;
2. za sojenje in odločanje v prekrškovnih zadevah na prvi stopnji;
3. za sojenje in odločanje v civilnih zadevah na prvi stopnji;
4. za vodenje zemljiške knjige;
5. za vodenje sodnega registra;
6. za opravljanje zadev pravne pomoči in mednarodne pravne pomoči;
7. za sojenje oziroma odločanje v drugih zadevah, če tako določa zakon;
8. za opravljanje drugih dejanj, če tako določa zakon.

13. člen
(izključna pristojnost okrožnih sodišč za območje Republike Slovenije)

(1) Okrožno sodišče v Celju je za območje Republike Slovenije izključno pristojno:

- za odločanje o izdaji sklepa o prepovedi uporabe vozniškega dovoljenja na območju Republike Slovenije,

- za odločanje v zadevah priznavanja in izvrševanja odločb sodišč in drugih pristojnih organov v državah članicah Evropske unije, s katerimi so izrečene denarne sankcije za prekrške ali za druge kršitve predpisov, in za izvrševanje denarnih in drugih sankcij za prekrške, ki so jih izrekli pristojni organi v Republiki Sloveniji, v državah članicah Evropske unije, o prekrških, ki so bili storjeni z motornim vozilom, ki je registrirano v drugi državi članici Evropske unije in ni mogoče ugotoviti, kdo je storilec prekrška, hkrati pa oseba, za katero obstaja sum, da je storilec prekrška, nima stalnega ali začasnega prebivališča na ozemlju Republike Slovenije.

(2) Okrožno sodišče v Kopru, katerega sodno območje obsega tudi teritorialno morje Republike Slovenije, je za območje Republike Slovenije izključno pristojno za sojenje oziroma odločanje na prvi stopnji v sporih, ki se nanašajo na ladje in plovbo po morju, sporih, v katerih se uporablja pomorsko pravo, in sporih glede izkoriščanja morja in morskega dna.

(3) Okrožno sodišče v Ljubljani je za območje Republike Slovenije izključno pristojno:

- za odločanje v sporih o pravicah intelektualne lastnine na prvi stopnji, razen za spore med delodajalci in delavci v zvezi z izumi, videzi izdelkov, slikami, risbami in tehničnimi izboljšavami,

- v zadevah sodnega varstva v postopkih javnega naročanja,
- v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora in za mednarodno sodelovanje v zvezi z odvzemom premoženja nezakonitega izvora v Republiki Sloveniji,
- v postopku za odločbo o izbrisu obsodbe in o prenehanju varnostnih ukrepov in pravnih posledic obsodbe,
- v postopku za povrnitev škode, rehabilitacijo in uveljavitev drugih pravic oseb, ki so bile neupravičeno obsojene ali jim je bila neutemeljeno vzeta prostost,
- za odločanje o priznanju tujega postopka zaradi insolventnosti in sodelovanje s tujimi sodišči v skladu z zakonom, ki ureja finančno poslovanje, postopke zaradi insolventnosti in prisilno prenehanje,
- za odločanje o vseh odškodninskih zahtevkih v zvezi z jedrsko nesrečo;
- v zadevah po zakonu, ki ureja sodelovanje v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije,
- v zadevah po zakonu, ki ureja arbitražo,
- za odločanje o predlogih za izvršbo na podlagi verodostojne listine in o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine (do ugotovitve pravnomočnosti sklepa o izvršbi),
- za odločanje o zahtevah za sodno varstvo zoper odločbe prekrškovnih organov o prekrških s področja varstva konkurence in s področja javnega naročanja ter za odločanje o prekrških, pri katerih je predpisana stranska sankcija izločitve iz postopkov javnega naročanja,
- za odločanje o prekrških s področja političnih strank ter volilne in referendumске kampanje, za nadzor katerih je pristojno Računsko sodišče Republike Slovenije.

14. člen (prenos pristojnosti)

(1) Če predsednik sodišča ugotovi bistveno povečan pripad zadev, ki ga ni možno obvladati s sodniki tega sodišča, lahko predlaga predsedniku neposredno višjega sodišča, da se pristojnost za sojenje v določenem številu zadev prenese na drugo manj obremenjeno sodišče iste stvarne pristojnosti na svojem območju.

(2) Predsednik sodišča, ki odloči o prenosu pristojnosti, določi število in vrsto zadev, ki bodo prenesene, ter pravila za izbiro zadev.

(3) Če predsednik višjega sodišča ugotovi bistveno povečan pripad zadev na okrožnih sodiščih na območju višjega sodišča, ki ga ni možno obvladati s sodniki teh sodišč, lahko predlaga predsedniku vrhovnega sodišča, da se pristojnost za sojenje v določenem številu zadev prenese na druga manj obremenjena okrožna sodišča.

(4) Predsednik vrhovnega sodišča določi število in vrsto zadev, ki bodo prenesene, ter pravila za izbiro zadev.

15. člen (sestava okrožnega sodišča)

(1) V zadevah na prvi stopnji sodi oziroma odloča sodnik posameznik, razen če zakon določa, da sodi senat.

(2) Če sodi senat, ga sestavljajo sodnik kot predsednik senata in dva sodnika porotnika kot člana senata.

(3) Če sodi petčlanski senat, ga sestavljajo en sodnik kot predsednik senata ter en sodnik in trije sodniki porotniki kot člani senata.

16. člen (višja sodišča)

(1) Višja sodišča so:

1. Višje sodišče v Celju s sedežem v Celju,
2. Višje sodišče v Kopru s sedežem v Kopru,
3. Višje sodišče v Ljubljani s sedežem v Ljubljani,
4. Višje sodišče v Mariboru s sedežem v Mariboru.

(2) Območje Višjega sodišča v Celju obsega območji Okrožnega sodišča v Celju in Okrožnega sodišča v Krškem, območje Višjega sodišča v Kopru obsega območji Okrožnega sodišča v Kopru in Okrožnega sodišča v Novi Gorici, območje Višjega sodišča v Ljubljani obsega območje Okrožnega sodišča v Ljubljani, Okrožnega sodišča v Kranju in Okrožnega sodišča v Novem mestu, območje Višjega sodišča v Mariboru pa obsega območje Okrožnega sodišča v Mariboru, Okrožnega sodišča v Murski Soboti, Okrožnega sodišča na Ptuj in Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu.

17. člen (pristojnost višjih sodišč)

Višja sodišča so pristojna:

1. za sojenje oziroma odločanje na drugi stopnji o pritožbah zoper odločbe okrožnih sodišč s svojega območja,
2. za odločanje v sporih o pristojnosti med okrožnimi sodišči s svojega območja in za odločanje o prenosu pristojnosti na drugo okrožno sodišče s svojega območja,
3. za opravljanje drugih zadev, ki jih določa zakon.

18. člen (izključna pristojnost višjih sodišč)

(1) Za območje Republike Slovenije so izključno krajevno pristojna posamezna višja sodišča, ki so krajevno pristojna za odločanje o pravnih sredstvih v zadevah v izključni pristojnosti okrožnih sodišč.

(2) Višje sodišče v Kopru je za območje Republike Slovenije izključno pristojno za odločanje o vseh pritožbah v zemljiškopravnih postopkih.

(3) Višje sodišče v Ljubljani je za območje Republike Slovenije izključno pristojno za sojenje oziroma odločanje na drugi stopnji v postopkih zaradi insolventnosti.

19. člen (sestava višjega sodišča)

(1) Višje sodišče sodi oziroma odloča v zadevah iz 1. in 2. točke 17. člena tega zakona v senatu, ki ga sestavlja en sodnik kot predsednik senata, sodnik - poročevalec in sodnik - član senata, razen če zakon

določa, da sodi oziroma odloča sodnik posameznik.

(2) V zadevah iz 3. točke 17. člena tega zakona odloča sodnik posameznik. Če zakon določa, da zadeve opravlja senat, je ta sestavljen po določbi prejšnjega odstavka.

20. člen
(vrhovno sodišče)

Vrhovno sodišče ima sedež v Ljubljani.

21. člen
(pristojnost vrhovnega sodišča)

(1) Vrhovno sodišče je pristojno:

1. za sojenje oziroma odločanje na prvi stopnji v upravnih sporih v zadevah, za katere tako določa zakon;
2. za sojenje na drugi stopnji o pritožbah zoper odločbe sodišča prve stopnje v zadevah iz prejšnje točke ter o pritožbah zoper odločbe sodišč prve stopnje, za katere tako določa zakon;
3. za sojenje na tretji stopnji o rednih pravnih sredstvih zoper odločbe sodišč druge stopnje;
4. za odločanje o izrednih pravnih sredstvih zoper odločbe sodišč, razen kadar je za odločanje o izrednem pravem sredstvu pristojno drugo sodišče;
5. za odločanje v sporih o pristojnosti med nižjimi sodišči, razen kadar zakon določa, da je za odločanje o takšnem sporu pristojno drugo sodišče;
6. za odločanje o prenosu pristojnosti v primerih, ki jih določa zakon;
7. za zagotavljanje enotnosti sodne prakse, za objavo sodnih odločb in sprejetih načelnih pravnih mnenj in
8. za opravljanje drugih zadev, če tako določa zakon.

(2) Vrhovno sodišče lahko v okviru nalog sodne uprave sprejme navodila za učinkovito izvajanje sodne uprave za vsa sodišča.

(3) O predlogih za dopustitev kontrole pisem in drugih pošilk ter nadzorovanje in snemanje telekomunikacij in nadzorovanje telekomunikacij z izpisom telekomunikacijskega prometa v Republiki Sloveniji odloča predsednik vrhovnega sodišča oziroma v njegovi odsotnosti podpredsednik.

(4) Za izvajanje enotne tehnološke in informacijske podpore poslovanja sodišč in pravno informacijskega sistema sodišč skrbi notranja organizacijska enota vrhovnega sodišča.

22. člen
(sestava vrhovnega sodišča)

(1) Vrhovno sodišče odloča v senatu treh sodnikov ali v senatu petih sodnikov, lahko pa sestavlja senat tudi več kot pet sodnikov, če tako določa zakon.

(2) O pravem sredstvu zoper odločbo iz prejšnjega odstavka, izdano v senatu petih sodnikov, odloča Vrhovno sodišče v senatu sedmih sodnikov, sicer pa v senatu petih sodnikov.

(3) Za sestavo senata vrhovnega sodišča se smiselno uporablja prvi odstavek 22. člena tega zakona.

23. člen
(razširjeni senat vrhovnega sodišča)

(1) Senat vrhovnega sodišča lahko pri odločanju o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev enotne uporabe prava, s sklepom odloči, da v zadevi odloči senat v razširjeni sestavi (v nadaljnjem besedilu: razširjeni senat), če bi rešitev pravnega vprašanja pomenila odstop od že sprejetega pravnega stališča razširjenega senata ali če je sodna praksa vrhovnega sodišča o pravnem vprašanju neenotna ali če spada pravno vprašanje tudi na delovno področje drugega sodnega oddelka vrhovnega sodišča.

(2) Razširjeni senat skliče predsednik vrhovnega sodišča. Razširjeni senat sestavljajo sodniki sodečega senata, pet sodnikov, določenih z letnim razporedom sodnikov, in predsednik vrhovnega sodišča. Razširjenemu senatu predseduje predsednik vrhovnega sodišča.

(3) Ko odloči v zadevi iz prvega odstavka tega člena, razširjeni senat obenem sprejme tudi sklep, v katerem opredeli stališče o pravnem vprašanju. Sklep je sprejet, če zanj glasuje večina vseh sodnikov razširjenega senata, in se objavi na spletnih straneh vrhovnega sodišča.

(4) Na seji razširjenega senata o zadevi poleg sodnika poročevalca sodečega senata poroča tudi dodatni poročevalec, ki ga določi predsednik razširjenega senata.

(5) Stališče razširjenega senata o pravnih vprašanjih, ki so bila razlog za odstop odločanja razširjenemu senatu, so za senate vrhovnega sodišča obvezna in se lahko spremenijo samo z novim stališčem, sprejetim v razširjenem senatu, ali z načelnim pravnim mnenjem, sprejetim na občni seji.

24. člen
(občna seja)

(1) Vsi sodniki vrhovnega sodišča sestavljajo občno sejo.

(2) Na občni seji se:

1. sprejemajo načelna pravna mnenja o vprašanjih, ki so pomembna za enotno uporabo prava;
2. odloča o pobudah za izdajo ali spremembo zakona;
3. določa način spremljanja sodne prakse na sodiščih;
4. opravljajo druge zadeve iz pristojnosti vrhovnega sodišča, če zakon tako določa.

(3) Načelna pravna mnenja iz prejšnjega odstavka so obvezna za senate vrhovnega sodišča in se lahko spremenijo samo na novi občni seji.

25. člen
(sklic in odločanje)

(1) Občno sejo skliče predsednik vrhovnega sodišča. Občna seja veljavno sklepa, če sta navzoči najmanj dve tretjini sodnikov. Sklep je sprejet, če zanj glasuje večina vseh sodnikov vrhovnega sodišča in večina sodnikov oddelka, v katerega delovno področje sodi obravnavano vprašanje.

(2) Obravnavanje in sprejem načelnega pravnega mnenja lahko predlaga oddelek vrhovnega sodišča, v katerega pravno področje sodi vprašanje, na katero naj se nanaša načelno pravno mnenje.

(3) Predlog iz prejšnjega odstavka sprejme oddelek z večino glasov sodnikov tega oddelka.

(4) Občna seja z dvotretjinsko večino glasov vseh sodnikov vrhovnega sodišča sprejme poslovnik, s

katerim uredi način dela. Poslovnik se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

2. oddelek

NOTRANJA ORGANIZACIJA SODIŠČ IN ŠTEVILO SODNIŠKIH MEST

26. člen

(organiziranje notranjih organizacijskih enot)

(1) Notranje organizacijske enote sodišča so zunanje enote, sodni oddelki in druge notranje organizacijske enote v skladu z zakonom in sodnim redom.

(2) Na sodiščih, ki imajo položaj okrožnega sodišča, se sodni oddelek organizira za posamezno pravno področje ali podpodročje, na katero je s polnim obsegom dela razporejenih najmanj pet sodnikov ali najmanj deset javnih uslužbencev.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se pri okrožnih sodiščih na sedežih višjih sodišč organizirajo oddelki za družinskopravno področje in oddelki za področje mladoletniškega kazenskega sodstva. Oddelki za družinskopravno področje in oddelki za področje mladoletniškega kazenskega sodstva se lahko organizirajo tudi pri ostalih okrožnih sodiščih.

(4) Na sodiščih, ki imajo položaj višjega sodišča, in na vrhovnem sodišču se lahko organizirajo oddelki za posamezno pravno področje ali podpodročje, tudi če je na te oddelke s polnim obsegom dela razporejenih manj kot pet sodnikov ali manj kot deset javnih uslužbencev.

(5) Če zakon ali sodni red določa, da vodi notranjo organizacijsko enoto sodnik, vodjo in njegovega namestnika določi predsednik sodišča z letnim razporedom sodnikov.

27. člen

(število sodniških mest)

(1) Število sodniških mest pri posameznih sodiščih določi predsednik vrhovnega sodišča v skladu s sprejetim skupnim kadrovskim načrtom za vsa sodišča.

(2) Kriterije za izračun potrebnega števila sodniških mest na posameznem sodišču sprejme predsednik vrhovnega sodišča.

3. oddelek

SPECIALIZIRANI ODDELEK ZA SOJENJE V ZAHTEVNEJŠIH ZADEVAH ORGANIZIRANEGA IN GOSPODARSKEGA KRIMINALA, TERORIZMA, KORUPCIJSKIH IN DRUGIH PODOBNIH KAZNIVIH DEJANJ

28. člen

(specializirani oddelek)

(1) Pri okrožnih sodiščih na sedežih višjih sodišč delujejo specializirani oddelki, ki opravljajo preiskavo in sodijo v zahtevnejših zadevah organiziranega, gospodarskega in bančnega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, v katerih obtožni akt vloži državno tožilstvo, pristojno za pregon storilcev navedenih kaznivih dejanj (v nadaljnjem besedilu: specializirani oddelek).

(2) Zadeve iz pristojnosti specializiranega oddelka so:

- zoper gospodarstvo, za katera se lahko izreče kazen petih let zavora ali hujša kazen, razen poslovne goljufije, zlorabe negotovinskega plačilnega sredstva, uporabe ponarejenega negotovinskega plačilnega sredstva, ponarejanja in uporabe ponarejenih vrednotnic ali vrednostnih papirjev, ponarejanja denarja, če ne gre za veliko količino ali veliko premoženjsko vrednost ponarejenega denarja;
- za katera se lahko izreče kazen desetih let zavora ali hujša kazen, če je bilo dejanje izvršeno v hudodelski združbi, razen prepovedanega prehajanja meje ali ozemlja države;
- jemanja podkupnine, dajanja podkupnine, sprejemanja koristi za nezakonito posredovanje, dajanja daril za nezakonito posredovanje, nedovoljenega sprejemanja daril, nedovoljenega dajanja daril;
- terorizma, potovanja v tujino z namenom terorizma, financiranja terorizma, ščuvanja in javnega poveličevanja terorističnih dejanj, novačenja in usposabljanja za terorizem;
- spravljanja v suženjsko razmerje, trgovine z ljudmi.

(3) Glavne obravnave in naroki v zadevah iz pristojnosti specializiranega oddelka se opravljajo na sedežu pristojnega okrožnega sodišča, na zunanjih enotah tega sodišča, na sedežu ali na zunanjih enotah okrožnih sodišč z območja istega višjega sodišča. Opravo naroka ali glavne obravnave izven sedeža pristojnega okrožnega sodišča na predlog predsednika senata ali sodnika posameznika dovoli predsednik sodišča. Če se predsednik okrožnega sodišča, na območju katerega naj bi se opravil narok ali glavna obravnava, s tem ne strinja, kraj sojenja določi predsednik višjega sodišča.

29. člen

(sodnik v specializiranem oddelku)

(1) Zadeve iz pristojnosti specializiranega oddelka obravnavajo sodniki, ki so v oddelek razporejeni ali dodeljeni zaradi posebne usposobljenosti in izkušenosti za reševanje zahtevnejših kazenskih zadev.

(2) Predsednik višjega sodišča z letnim razporedom sodnikov v specializirani oddelek razporedi potrebno število sodnikov okrožnih sodišč z območja višjega sodišča. V skladu z zakonom, ki ureja sodniško službo, se dodeli ustrezno število sodnikov z drugih sodišč.

(3) Predsednik višjega sodišča z letnim razporedom sodnikov določi potrebno število sodnikov okrožnih sodišč z območja višjega sodišča za člane senatov in za opravljanje nujnih procesnih dejanj v zadevah specializiranega oddelka.

(4) Specializirani oddelek vodi vodja oddelka, ki ga z letnim razporedom sodnikov določi predsednik sodišča.

30. člen

(letni razpored specializiranega oddelka)

Ne glede prvi odstavek 31. člena (letni razpored sodnikov) tega zakona se lahko z letnim razporedom sodnikov določi, da vsi sodniki specializiranega oddelka sodijo v vseh zadevah iz pristojnosti specializiranega oddelka.

III. poglavje ZAKONITI SODNIK

31. člen

(letni razpored sodnikov)

(1) Sodnik izvaja sodno oblast na enem ali več pravnih področjih ali podpodročjih, na katero oziroma katera je razporejen z letnim razporedom sodnikov.

(2) Z letnim razporedom sodnikov se sodniki razporedijo v zunanje enote, oddelke oziroma notranje organizacijske enote in na pravna področja ter podpodročja.

(3) Letni razpored sodnikov določi in objavi na sodni deski predsednik sodišča najpozneje do 15. decembra za naslednje koledarsko leto.

(4) Spremembe letnega razporeda so med letom dovoljene:

- če se pri sodišču izprazni ali zasede eno ali več sodniških mest,
- če jih narekujejo spremembe v pripadu zadev, daljši odsotnosti sodnikov ali
- v drugih primerih, ki jih določata zakon ali sodni red.

(5) Spremembe letnega razporeda sodnikov začnejo veljati peti dan po njihovi objavi. Ob vsaki spremembi se objavi čistopis letnega razporeda sodnikov.

(6) Zoper razporeditev lahko razporejeni sodnik v treh dneh po objavi letnega razporeda ali sprememb letnega razporeda sodnikov na sodni deski sodišča napove pritožbo predsedniku sodišča, ki v nadaljnjih treh dneh obrazloži svojo odločitev. Sodnik lahko v osmih dneh od prejema obrazložitve vloži pritožbo, ki ne zadrži izvršitve. O pritožbi okrožnih sodnikov odloči personalni svet neposredno višjega sodišča, o pritožbi sodnikov višjih sodišč in vrhovnega sodišča pa personalni svet vrhovnega sodišča v 15 dneh.

32. člen (dodeljevanje zadev)

(1) Na posameznem pravnem področju, na katero sta razporejena dva ali več sodnikov, se zadeve dodeljujejo posameznim sodnikom po dnevnem zaporedju vložitve začetnega procesnega akta, upoštevaje abecedni red začetnic priimkov sodnikov. Zadeve se sodnikom dodeljujejo s pomočjo informacijskega sistema, ki upošteva pravila o dodeljevanju zadev, določena s Sodnim redom.

(2) Če je na isti dan vloženih več začetnih procesnih aktov na istem pravnem področju ali pri vnaprej določenih vrstah zadev v okviru istega pravnega področja, se zadeve najprej razvrstijo po abecednem redu začetnic priimkov oziroma imen strank oziroma udeležencev, zoper katere je vložen procesni akt.

33. člen (vrstni red reševanja zadev)

(1) Sodnik rešuje zadeve, ki so mu dodeljene, po vrstnem redu pripada na sodišče. Poleg časa pripada pa lahko pri vrstnem redu obravnavanja upošteva tudi vrsto, naravo in pomen zadeve.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek sodnik prednostno rešuje zadeve, določene z zakonom.

(3) Zakon lahko določi prednostno obravnavo zadev, če obstaja nevarnost za kršenje človekovih pravic, življenje ali zdravje ljudi, javno varnost, javni interes, oškodovanje javnih sredstev, insolventnost podjetij in veliko gospodarsko škodo.

34. člen (izvajanje sodne oblasti po dodeljenih sodnikih)

(1) Sodniki, dodeljeni na drugo sodišče istega ali nižjega položaja zaradi zagotavljanja rednega izvrševanja sodne oblasti ali dodeljeni na prejšnje sodniško mesto v primeru imenovanja na višje sodniško mesto, izvajajo sodno oblast na sodišču, na katero so dodeljeni, v obsegu kot sodniki, ki so na to sodišče imenovani oziroma izvoljeni.

(2) Sodniki, ki so dodeljeni na delo na vrhovno sodišče, sodelujejo pri izvajanju sodne oblasti s poročanjem na sejah senatov vrhovnega sodišča ter z izdelavo sodnih odločb, pripravljajo na zahtevo predsednikov senatov vrhovnega sodišča zahtevnejša strokovna mnenja o posameznih pravnih vprašanjih, opravljajo po odredbi predsednika vrhovnega sodišča druga strokovno zahtevnejša dela, lahko pa tudi delo generalnega sekretarja vrhovnega sodišča.

(3) Sodniki iz prejšnjega odstavka ne morejo sodelovati pri odločanju o zadevah iz pristojnosti vrhovnega sodišča.

(4) Določbi drugega in tretjega odstavka tega člena se smiselno uporabljata tudi za sodnike, dodeljene na delo višje sodišče.

IV. poglavje SODNA UPRAVA

1. oddelek SPLOŠNO

35. člen (naloge sodne uprave)

(1) Sodna uprava obsega odločanje in druga opravila, s katerimi se na podlagi zakona, sodnega reda in drugih podzakonskih predpisov zagotavljajo pogoji za redno izvajanje sodne oblasti.

(2) Naloge sodne uprave so zlasti:

- notranja organizacija in organizacija poslovanja sodišč;
- priprava letnih programov in letnih poročil;
- kadrovsko poslovanje ter izvajanje predpisov o varnosti in zdravju pri delu;
- odločanje o pravicah, obveznostih in odgovornostih sodnikov in sodnega osebja;
- oblikovanje pobud in mnenj o zakonih in podzakonskih aktih;
- izobraževanje ter vodenje sodne prakse;
- statistično spremljanje zadev;
- informatizacija poslovanja sodišč;
- pisarniško in tehnično poslovanje;
- materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča ter vodenje postopkov javnih naročil;
- dejavnosti, povezane s stvarnim premoženjem, ki ga ima sodišče neposredno v uporabi;
- skrb in ukrepi za varnost oseb, dokumentacije in premoženja;
- komuniciranje z javnostmi;
- nadzor nad izvajanjem sodne uprave.

(3) Vrhovno sodišče lahko v okviru nalog sodne uprave sprejme navodila za učinkovito izvajanje sodne uprave za vsa sodišča.

(4) Pri izvajanju nalog sodne uprave se ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe.

36. člen
(izvrševanje zadev sodne uprave)

Zadeve sodne uprave so v pristojnosti predsednika sodišča, generalnega sekretarja vrhovnega sodišča in direktorja sodišča, razen če ta zakon določa drugače.

37. člen
(psihološka pomoč in psihološka podpora)

(1) Vrhovno sodišče zagotavlja strokovno psihološko pomoč in psihološko podporo sodnikom in sodnemu osebju v primeru hujših psihičnih obremenitev pri opravljanju sodniške službe oziroma dela in udeležbo v programih, namenjenih obvladovanju psihičnih obremenitev.

(2) Vrste in način izvajanja strokovne psihološke pomoči in podpore za obvladovanje psihičnih obremenitev določi predsednik vrhovnega sodišča.

38. člen
(sredstva za delo sodišč)

(1) Sredstva za delo sodišč se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije.

(2) Obseg finančnih sredstev za plače sodnikov in sodnega osebja, za stroške poslovanja sodišč ter za zagotavljanje nepremičnega in premičnega premoženja, potrebnega za delo sodišč, se določi v skladu z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje proračuna.

(3) Nepremično premoženje, potrebno za delo sodišč, zagotavlja ministrstvo z izvajanjem vseh postopkov ravnanja z nepremičnim premoženjem v skladu z zakonom, ki ureja stvarno premoženje države, razen manjših vzdrževalnih del.

(4) Premično premoženje, potrebno za delo sodišč, ki ga zagotavlja ministrstvo in nato prenese v upravljanje sodišč, obsega:

- pisarniško opremo v okviru celostne prenove prostorov ali novogradenj,
- tehnične naprave za sisteme tehničnega varovanja v skladu s predpisom iz četrtega odstavka 108. člena tega zakona,
- tehnično opremo razpravnih dvoran, in sicer opremo za izvajanje videokonferenc in opremo za izvajanje zvočnega snemanja, in
- službena vozila sodišč.

(5) Obseg finančnih sredstev za plače sodnikov in sodnega osebja, stroške poslovanja sodišč, manjša vzdrževalna dela na nepremičnem premoženju, nakup premičnega premoženja, potrebnega za delo sodišč, ki ga ne zagotavlja ministrstvo v skladu s prejšnjim odstavkom, ter vzdrževanje le-tega se v okviru proračuna Republike Slovenije na podlagi finančnih načrtov posameznih sodišč zagotavlja pri proračunskem uporabniku Vrhovno sodišče.

39. člen
(centralna kadrovska evidenca)

(1) Centralno kadrovska evidenco za sodnike in sodno osebje vodi in upravlja vrhovno sodišče. Podatke sodnikov in sodnega osebja v kadrovski evidenci obdeluje tisto sodišče, kjer sodnik opravlja sodniško

službo oziroma kjer sodna oseba dela.

(2) Centralna kadrovska evidenca se upravlja z uporabo informacijske tehnologije.

(3) V centralni kadrovski evidenci sodnikov se obdelujejo osebni in drugi podatki sodnikov ter hranijo dokazila o teh podatkih:

1. identifikacijski podatki (osebno ime, naslov prebivališča, davčna številka in EMŠO);
2. podatki o službenem razmerju (datum nastopa sodniške službe oziroma odločba o izvolitvi in imenovanju sodnika, sodniško mesto);
3. podatki o opravljanju funkcij, sodelovanju v projektnih skupinah in opravljanju drugega dela v interesu delodajalca;
4. podatki o stopnji in vrsti izobrazbe, funkcionalnem in specialnem znanju in drugi podatki o strokovni usposobljenosti;
5. podatek o opravljenem pravniškem državnem izpitu;
6. podatki o izkušnjah iz evropskih in mednarodnih zadevah ter institucijah;
7. podatki o prejšnjih delovnih razmerjih, delovni, pokojninski in službeni dobi;
8. podatki o prenehanju službenega razmerja;
9. podatki, potrebni za obračun plače;
10. ocene sodniške službe;
11. evidenca napredovanj, priznanj, nagrad, dodelitev in razporeditev;
12. podatki o pravnomočno ugotovljeni odškodninski odgovornosti in o pravnomočno izrečeni obsodilni kazenski sodbi;
13. podatki o pospešitvenih pravnih sredstvih po določbah zakona, ki ureja varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja, ki niso bila očitno neutemeljena, in o ukrepih v zvezi z njimi ter podatki o izvedenih službenih nadzorih;
14. drugi podatki, če tako določa zakon.

(4) V centralni kadrovski evidenci se obdelujejo osebni in drugi podatki sodnega osebja v skladu z zakonom, ki ureja javne uslužbence. V centralni kadrovski evidenci sodnega osebja se vodi tudi podatek o davčni številki.

(5) Podatki iz centralne kadrovske evidence se hranijo še deset let po prenehanju službenega razmerja sodnika ali delovnega razmerja sodne osebe. Po poteku tega roka se podatki arhivirajo v skladu s predpisi, ki urejajo arhivsko gradivo in arhive.

40. člen (dostop do podatkov)

(1) Oseba, katere podatki so vpisani v centralni kadrovski evidenci, ima pravico zahtevati brezplačni dostop do vsebine osebnih podatkov, ki se nanašajo nanjo, in zahtevati popravek, dopolnitev ali izbris, če so podatki nepopolni ali netočni.

(2) Podatki iz centralne kadrovske evidence za sodnike niso javno dostopni, razen podatki iz 2., 4., 5., 11. in 12. točke tretjega odstavka prejšnjega člena.

(3) Upravičenje do brezplačnega dostopa do podatkov iz centralne kadrovske evidence imajo sodni svet, ministrstvo, pristojno za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), disciplinsko sodišče, disciplinski tožilec, pristojni personalni svet in predsednik sodišča zaradi izvajanja pooblastil po tem zakonu in zakonu, ki ureja sodni svet. Pravico do dostopa iz prejšnjega stavka imajo tudi nadzorni organi, določeni z zakonom, da lahko izvajajo nadzor v zvezi z vsebinami iz prejšnjega člena.

(4) Podatki iz centralne kadrovske evidence se lahko uporabijo za izvajanje tega zakona in zakona, ki

ureja sodni svet, zlasti glede urejanja položaja, pravic, dolžnosti in odgovornosti sodnikov ter za opravljanje zadev pravosodne in sodne uprave. Podatki iz centralne kadrovske evidence, ki se nanašajo na sodno osebje, se lahko uporabijo tudi za izvajanje politike upravljanja kadrovskega virov, za obračun plač in izpolnjevanje drugih obveznosti delodajalca ter za odločanje o pravicah in obveznostih iz delovnih razmerij.

(5) Organi, ki so pristojni sprejemati odločitve, o katerih se po tretjem in četrtem odstavku prejšnjega člena vodi centralna kadrovska evidenca, in organi ali poslovni subjekti, ki upravljajo zbirke osebnih podatkov oziroma evidence, ki vsebujejo te podatke, morajo podatke brezplačno zagotoviti vrhovnemu sodišču, če niso javno dostopni.

41. člen

(vpisniki, imeniki, pomožne knjige)

(1) Zaradi učinkovitega opravljanja zadev sodne uprave, vodenja in preglednosti sodnih zadev, zakonitega odločanja sodišč, spoštovanja pravic strank in drugih udeležencev sodnih postopkov, zaradi njihove evidence in statističnega poročanja upravljajo sodišča vpisnike, imenike, pomožne knjige, registre in javne knjige, v katerih obdelujejo osebne in druge podatke iz spisov sodnih zadev.

(2) Podrobnejšo obliko in vsebino posameznih sodnih vpisnikov, imenikov, pomožnih knjig in tipiziranih obrazcev za poslovanje sodišč in učinkovito vodenje postopkov ter statistično poročanje predpiše predsednik vrhovnega sodišča, po predhodnem soglasju ministra. Akt, s katerim se določi podrobnejša oblika in vsebina posameznih sodnih vpisnikov, imenikov, pomožnih knjig in tipiziranih obrazcev za poslovanje sodišč in učinkovito vodenje postopkov ter statistično poročanje, se objavi na spletni strani vrhovnega sodišča.

2. oddelek

PREDSEDNIK, PODPREDSEDNIK IN ZAČASNI PREDSEDNIK SODIŠČA

42. člen

(pogoji)

(1) Predsednica oziroma predsednik sodišča (v nadaljnjem besedilu: predsednik sodišča) zastopa, vodi in predstavlja sodišče ter opravlja zadeve sodne uprave, razen če ta zakon določa drugače.

(2) Za predsednika sodišča je lahko imenovan sodnik, ki je sodnik sodišča enakega ali višjega položaja in je sodniško službo uspešno opravljal vsaj tri leta pred prijavo. Kandidat za predsednika sodišča k prijavi predloži šestletni strateški program dela sodišča.

43. člen

(podpredsednik sodišča)

(1) Podpredsednik nadomešča predsednika sodišča v njegovi odsotnosti z vsemi pooblastili, ki jih ima predsednik sodišča po tem ali drugem zakonu. Ne glede na prejšnji stavek lahko predsednik sodišča podpredsednika pooblasti tudi za opravo posameznih nalog ali za opravljanje posameznih vrst nalog iz pristojnosti, ki jih ima po tem ali drugem zakonu.

(2) Sodišče, pri katerem sodniško službo opravlja do 50 sodnikov in vrhovno sodišče, ima enega podpredsednika sodišča, sodišče z več kot 50 sodniki ima lahko dva podpredsednika sodišča. Okrožno sodišče, pri katerem sodniško službo opravlja več kot 100 sodnikov in ima vsaj tri zunanje enote, ima tri

podpredsednike sodišča, in sicer za kazensko področje, za civilno področje in za zunanje enote.

(3) Če ima sodišče dva podpredsednika in je predsednik sodišča odsoten ali zadržan, ga nadomešča podpredsednik sodišča, ki ga določi predsednik sodišča. Če predsednik sodišča ni določil podpredsednika sodišča, ki naj ga nadomešča, ga nadomešča podpredsednik sodišča, ki dalj časa opravlja sodniško funkcijo.

(4) Za imenovanje, prenehanje, razrešitev, suspenz in položaj ter pravice in obveznosti podpredsednika sodišča se uporabljajo določbe tega zakona o predsedniku sodišča, razen če ta zakon določa drugače.

44. člen (začasni predsednik sodišča)

(1) Če predsedniku sodišča preneha funkcija ali je razrešen funkcije predsednika, se za čas do imenovanja novega predsednika sodišča za začasnega predsednika sodišča določi podpredsednik sodišča, in sicer najdlje za šest mesecev, kar se izjemoma lahko podaljša še za največ šest mesecev.

(2) Če ima sodišče dva podpredsednika sodišča, se za začasnega predsednika sodišča določi podpredsednik sodišča, ki dalj časa opravlja sodniško funkcijo.

(3) Začasnega predsednika sodišča določi predsednik neposredno višjega sodišča, začasnega predsednika vrhovnega sodišča pa občna seja vrhovnega sodišča.

(4) Če predsedniku sodišča preneha funkcija ali je razrešen funkcije predsednika, sodišče pa nima podpredsednika ali če predsednik sodišča ni imenovan po poteku rokov iz prvega odstavka tega člena, funkcijo začasnega predsednika opravlja predsednik neposredno višjega sodišča do imenovanja novega predsednika sodišča.

(5) Za prenehanje in razrešitev začasnega predsednika sodišča se uporabljajo določbe tega zakona o predsedniku sodišča, razen če ta zakon določa drugače.

45. člen (imenovanje)

(1) Predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije imenuje z odločbo sodni svet po predhodnih mnenjih občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in ministra, pristojnega za pravosodje, za šest let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja.

(2) Predsednike drugih sodišč imenuje z odločbo sodni svet po predhodnih mnenjih predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, predsednika neposredno višjega sodišča in ministra, pristojnega za pravosodje, za šest let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja na isto sodišče.

(3) Pri izbiri oziroma imenovanju kandidata sodni svet upošteva zlasti naslednje kriterije:

- potrebe konkretnega sodišča;
- strateški program dela sodišča, ki ga pripravi in predstavi kandidat;
- kandidatove strokovne kvalifikacije;
- posebna znanja, izkušnje, priporočila in dosežke kandidata v zvezi s sojenjem ter v zvezi z vodenjem in upravljanjem;
- kandidatovo znanje tujih jezikov.

(4) Podpredsednika vrhovnega sodišča imenuje sodni svet po predhodnem mnenju občne seje

vrhovnega sodišča in predsednika vrhovnega sodišča za šest let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja. Predsednik vrhovnega sodišča se v pisnem mnenju opredeli do prijavljenih kandidatov in navede, katerega kandidata ocenjuje za najprimernejšega.

(5) Podpredsednike drugih sodišč imenuje sodni svet po predhodnih mnenjih predsednika vrhovnega sodišča, predsednika neposredno višjega sodišča in predsednika sodišča za šest let z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja. Predsednik sodišča se v pisnem mnenju opredeli do prijavljenih kandidatov in navede, katerega kandidata ocenjuje za najprimernejšega.

46. člen (razpis prostega mesta)

(1) Prosto mesto predsednika sodišča razpiše sodni svet šest mesecev pred iztekom mandata. Če predsedniku sodišča predčasno preneha funkcija predsednika sodišča ali je z nje predčasno razrešen, sodni svet razpiše prosto mesto predsednika sodišča v 15 dneh po prenehanju funkcije ali razrešitve. Razpis se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

(2) Razpisni rok ne sme biti krajši od 30 dni. Kandidati morajo prijavi priložiti življenjepis z opisom svoje strokovne dejavnosti, šestletni strateški program dela sodišča in dokazila, ki izkazujejo izpolnjevanje razpisnih pogojev. Predložitev šestletnega strateškega programa dela sodišč ni obvezna za kandidate za podpredsednike sodišč.

(3) Šestletni strateški program dela sodišča mora vsebovati zlasti:

- oceno stanja na sodišču,
- oceno tveganj in priložnosti za izboljšanje poslovanja sodišča,
- opis področij dela z opredelitvijo poslovnih ciljev glede zagotavljanja učinkovitega dostopa do neodvisnega in nepristranskega sodnega varstva, vključno s postopki alternativnega reševanja sporov, kakovosti storitev, transparentnosti in odgovornosti za rezultate,
- navedbo ukrepov za vsako od področij dela z opredelitvijo nosilcev ukrepov in rokov za njihovo izvedbo ter kriterije za merjenje učinkov in za ocenjevanje doseganja poslovnih ciljev.

(4) Prijave, ki so bile vložene po izteku razpisnega roka, in prijave kandidatov, ki do poteka razpisnega roka ne izpolnjujejo formalnih pogojev za imenovanje, sodni svet zavrže. Ostale prijave sodni svet pošlje predsedniku vrhovnega sodišča, predsedniku neposredno višjega sodišča in ministru v mnenje.

(5) Pisni mnenji predsednika vrhovnega sodišča in predsednika neposredno višjega sodišča ter pisno mnenje občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije se vročijo vsem prijavljenim kandidatom najmanj pet dni pred ustno predstavitvijo kandidatov. Minister mora pisno mnenje o kandidatu predložiti sodnemu svetu v 15 dneh po opravljeni ustni predstavitvi kandidata.

47. člen (ustna predstavitev)

(1) Sodni svet pred odločitvijo prijavljene kandidate, ki izpolnjujejo pogoje in kriterije za imenovanje, povabi na ustno predstavitev v skladu z zakonom, ki ureja sodni svet. Na ustni predstavitvi kandidat predstavi tudi strateški program dela.

(2) Ustne predstavitve kandidatov se zaradi zagotavljanja transparentnosti in presoje zakonitosti izbirnega postopka zvočno snemajo. Vabljeni osebe se o snemanju in rokih hrambe zvočnega posnetka obvestijo z vabilom na ustno predstavitev. V zapisniku seje, na kateri se izvajajo ustne predstavitve, se zabeleži, da je bila ustna predstavitev posneta z ustreznim tehničnim sredstvom za zvočno snemanje.

in da je bila vabljen oseb predhodno obveščena o snemanju. Elektronska kopija zvočnega posnetka je priloga zapisnika seje in se hrani v skladu z določbami zakona, ki ureja varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva, najmanj pa do pravnomočnosti odločbe o izbiri in imenovanju. Prepis zvočnega snemanja ustne predstavitve se izvede, če tako zahteva kandidat ali če je vložena tožba zoper odločitev sodnega sveta.

48. člen (postopek izbire)

(1) Sodni svet v odločbi o imenovanju navede razloge za izbiro izmed kandidatov, ki izpolnjujejo formalne pogoje. Sodni svet pri izbiri ni vezan na mnenja iz petega odstavka 50. člena.

(2) Sodni svet med kandidati, ki izpolnjujejo formalne pogoje za razpisano vodstveno mesto, ni dolžan izbrati nikogar. Če sodni svet za razpisano vodstveno mesto ne izbere nikogar, izda sklep o neizbiri, ki mora biti obrazložen.

(3) Zoper odločbo sodnega sveta, s katero sodni svet imenuje izbranega kandidata in hkrati odloči o zavrnitvi drugih kandidatov oziroma zoper sklep, s katerim ne imenuje nobenega kandidata, je v postopku izbire in imenovanja predsednika okrožnega ali višjega sodišča dovoljeno sprožiti upravni spor v osmih dneh od dneva vročitve odločbe oziroma sklepa v skladu z določbami zakona, ki ureja sodni svet. Vložena tožba zadrži izvršitev imenovanja do izteka zakonskega roka, v katerem mora sodišče odločiti v sporu, oziroma do odločitve sodišča, če je odločitev sprejeta v tem roku.

(4) Zoper odločbo sodnega sveta, s katero sodni svet imenuje kandidata in hkrati odloči o zavrnitvi drugih kandidatov oziroma zoper sklep, s katerim ne imenuje nobenega kandidata, je v postopku izbire in imenovanja predsednika Vrhovnega sodišča dovoljena pritožba na Ustavno sodišče v osmih dneh od dneva vročitve odločbe oziroma sklepa. Pritožba zadrži izvršitev imenovanja. Ustavno sodišče pritožbo obravnava in o njej odloči prednostno. V postopku obravnave pritožbe presoja zakonitost izbirnega postopka ter odločitve sodnega sveta o izpolnjevanju zakonskih pogojev za imenovanje. Z odločbo lahko pritožbo kot neutemeljeno zavrne ali ji ugodi in odločitev sodnega sveta razveljavi in vrne zadevo sodnemu svetu v nov postopek.

(5) Če je za predsednika sodišča imenovan sodnik, ki do imenovanja ni opravljal sodniške službe na tem sodišču, šteje imenovanje za predsednika sodišča hkrati za imenovanje na sodniško mesto tega sodišča. Po prenehanju oziroma razrešitvi s funkcije predsednika sodišča se lahko tak sodnik vrne na sodniško mesto na sodišču, na katerem je opravljal sodniško službo pred imenovanjem za predsednika sodišča. O premestitvi na zahtevo sodnika odloči sodni svet.

49. člen (strokovno usposabljanje)

(1) Predsednik sodišča, razen predsednik, ki je ponovno imenovan, mora najpozneje v enem letu od imenovanja opraviti program strokovnega usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu. Po zaključku usposabljanja predsednik sodišča sodnemu svetu in predsedniku vrhovnega sodišča predloži potrdilo o opravljenem usposabljanju. Če ne opravi strokovnega usposabljanja v predpisanem roku, mu funkcija predsednika sodišča preneha.

(2) Vsebino in trajanje programa usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu predpiše minister po predhodnem mnenju predsednika Vrhovnega sodišča.

(3) Za namen preverjanja oprave strokovnega usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu sodni svet

vodi evidenco, ki vsebuje naslednje osebne podatke: osebno ime, strokovni naslov, znanstveni naslov, datum in kraj rojstva, naslov prebivališča, funkcijo, naziv ali delovno mesto in datum udeležbe na usposabljanju.

50. člen (prenehanje funkcije)

(1) Predsedniku sodišča preneha funkcija:

1. če mu miruje, preneha ali je razrešen sodniške funkcije;
2. če je imenovan za sodnika ali predsednika drugega sodišča;
3. če se odpove funkciji predsednika sodišča;
4. po poteku mandata;
5. če ne opravi strokovnega usposabljanja v predpisanem roku.

(2) Šteje se, da je razlog iz prejšnjega odstavka podan:

- iz 1. točke z dnem pravnomočnosti odločbe pristojnega organa,
- iz 2. točke z dnem pravnomočnosti odločbe o imenovanju za sodnika ali predsednika drugega sodišča,
- iz 3. točke 30. dan po prispetju pisne odpovedi na sodni svet,
- iz 5. točke z dnem poteka predpisanega roka za opravo strokovnega usposabljanja.

(3) Ne glede na 5. točko prvega odstavka tega člena funkcija predsednika sodišča ne preneha, če predsednik sodišča, ki iz opravičenih razlogov ni mogel opraviti programa usposabljanja do izteka predpisanega roka, pred iztekom tega roka vloži prošnjo za njegovo podaljšanje. O prošnji predsednika sodišča odloči predsednik neposredno višjega sodišča, o prošnji predsednika vrhovnega sodišča pa občna seja vrhovnega sodišča. Če prošnji ni ugodeno, se predsednik sodišča lahko pritoži v osmih dneh od vročitve odločitve o prošnji. O pritožbi predsednika sodišča odloči sodni svet. Z dnem pravnomočnosti odločbe pristojnega organa o zavrnjenju ali zavrnitvi prošnje funkcija predsednika sodišča preneha.

(4) Ob nastopu razlogov iz prvega odstavka tega člena sodni svet izda ugotovitveno odločbo o prenehanju vodstvene funkcije.

51. člen (razrešitev)

(1) Predsednik sodišča se razreši funkcije predsednika:

1. če zadev sodne uprave ne opravlja v skladu s predpisi ali če jih ne opravlja pravočasno;
2. če s kršitvijo predpisov ali kako drugače okrni načelo neodvisnosti sodnikov;
3. če krši ali dopusti kršitev predpisov v zvezi z dodeljevanjem zadev;
4. če sodišče, ki mu predseduje, dve leti zaporedoma neupravičeno negativno odstopa glede na kazalnike o poslovanju sodišča ali izkazuje negativne trende pri kazalnikih o poslovanju;
5. če mu je izrečena disciplinska sankcija za težjo disciplinsko kršitev;
6. če krši ugled in neodvisnost sodišča.

(2) Poročilo o kršitvah oziroma dejstvih iz prejšnjega odstavka pripravi predsednik neposredno višjega sodišča sam ali na zahtevo sodnega sveta oziroma ministra. Za predsednika vrhovnega sodišča poročilo o kršitvah pripravi sodni svet.

(3) Predsedniku sodišča mora biti v postopku razrešitve dana možnost, da se pisno in ustno izjavi o vseh okoliščinah, ki zadevajo razrešitveni razlog.

(4) Poročilo iz drugega odstavka tega člena in izjava iz prejšnjega odstavka se pošljeta sodnemu svetu.

(5) O razrešitvi predsednika sodišča odloči sodni svet, ki mora pred odločitvijo pridobiti mnenje predsednika vrhovnega sodišča, predsednika neposredno višjega sodišča in ministra. Pred razrešitvijo predsednika vrhovnega sodišča sodni svet pridobi mnenje občne seje vrhovnega sodišča in ministra.

(6) O razrešitvi podpredsednika sodišča odloči sodni svet, ki mora pred odločitvijo pridobiti mnenje predsednika vrhovnega sodišča, predsednika neposredno višjega sodišča in predsednika sodišča, na katerem podpredsednik opravlja svojo funkcijo.

52. člen (suspenz predsednika sodišča)

(1) Če je uveden postopek razrešitve predsednika sodišča, lahko sodni svet glede na značaj in težo očitanih kršitev iz prejšnjega člena izreče predsedniku sodišča začasno prenehanje opravljanje funkcije predsednika sodišča (v nadaljnjem besedilu: suspenz predsednika sodišča).

(2) Suspenz predsednika sodišča traja najdalj do dokončne odločitve o razrešitvi, v vsakem primeru pa preneha po preteku dveh let od njegovega izreka.

(3) V času suspenza predsednik sodišča prejema nadomestilo plače v višini plače, ki bi jo prejemal kot sodnik.

(4) Če se postopek razrešitve predsednika sodišča konča tako, da ni podlage za njegovo razrešitev, suspenz preneha z dnem izdaje odločbe, z dnem pravnomočnosti take odločbe pa se odpravi skupaj z vsemi njegovimi posledicami.

(5) Če je sodniku, ki opravlja funkcijo predsednika sodišča izrečen suspenz v skladu z zakonom, ki ureja sodniško službo, in zakonom, ki ureja sodni svet, se šteje, da mu je za enako obdobje izrečen tudi suspenz opravljanja funkcije predsednika sodišča.

53. člen (pravno varstvo zoper prenehanje, razrešitev in suspenz predsednika sodišča z vodstvene funkcije)

(1) Zoper ugotovitveno odločbo sodnega sveta o prenehanju funkcije predsednika ter zoper odločitev o razrešitvi lahko predsednik okrožnega in višjega sodišča v roku 30 dni, zoper odločbo sodnega sveta o suspenzu pa v roku 15 dni od prejema odločitve sproži sodno varstvo v skladu z določbami zakona o sodnem svetu, ki urejajo upravni spor zoper odločbe in sklepe sodnega sveta. Tožba zoper ugotovitveno odločbo o prenehanju funkcije predsednika in zoper odločitev o razrešitvi zadrži izvršitev odločitve do izteka zakonskega roka, v katerem mora sodišče odločiti v sporu, oziroma do odločitve sodišča, če je odločitev sprejeta v tem roku.

(2) Predsednik vrhovnega sodišča lahko zoper ugotovitveno odločbo sodnega sveta o prenehanju funkcije ter zoper odločitev o razrešitvi v roku 30 dni, zoper odločbo sodnega sveta o suspenzu pa v roku 15 dni od prejema odločitve vloži pritožbo na ustavno sodišče. Pritožba zoper ugotovitveno odločbo o prenehanju funkcije in zoper odločitev o razrešitvi zadrži izvršitev odločitve.

(3) Ustavno sodišče mora pritožbo iz prejšnjega odstavka obravnavati in o njej odločati prednostno. Ustavno sodišče lahko pritožbo kot neutemeljeno zavrne, razveljavi in vrne sodnemu svetu v nov postopek, ali pa ji ugotovi in odločitev sodnega sveta odpravi.

54. člen
(ohranitev pravic)

Razrešitev predsednika sodišča ne vpliva na položaj, pravice, dolžnosti in odgovornosti, ki jih ima razrešeni kot sodnik.

3. oddelek
DIREKTOR SODIŠČA IN GENERALNI SEKRETAR VRHOVNEGA SODIŠČA

55. člen
(direktor sodišča)

(1) Okrožno sodišče, višje sodišče in specializirano sodišče, ki ima najmanj osem sodnikov ali 20 javnih uslužbencev, ima za izvrševanje zadev sodne uprave direktorico oziroma direktorja sodišča (v nadaljnjem besedilu: direktor sodišča), ki je javni uslužbenec na položaju.

(2) Direktor sodišča:

1. opravlja naloge sodne uprave, ki se nanašajo na:

- dejavnosti, povezane s stvarnim premoženjem, ki ga ima sodišče neposredno v uporabi,
- materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča;
- vodenje postopkov javnih naročil,
- varnost in zdravje pri delu,
- odločanje o kadrovskih zadevah sodnega osebja,
- zagotavljanje varnosti na sodišču,
- spremljanje, analiziranje in pripravo prenove poslovnih procesov; in

2. opravlja druge naloge na podlagi pooblastila predsednika sodišča, razen nalog, ki se nanašajo na opravljanje sodniške službe.

(3) Direktor sodišča je za svoje delo odgovoren predsedniku sodišča.

56. člen
(pogoji in pridobitev položaja)

(1) Direktorja sodišča imenuje in razrešuje predsednik sodišča za dobo petih let z možnostjo ponovnega imenovanja.

(2) Direktor sodišča opravlja delo v nazivu prvega kariernega razreda.

(3) Glede javnega natečaja, pridobitve, prenehanja položaja direktorja sodišča ali ponovnega imenovanja na položaj brez javnega natečaja se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja položaj javnih uslužbencev.

(4) Direktor sodišča ima pravico do plače in dodatkov kot dela plače pod pogoji in v višini, kot jih določa zakon, ki ureja sistem plač v javnem sektorju.

57. člen
(generalni sekretar vrhovnega sodišča)

(1) Naloge sodne uprave iz drugega odstavka 56. člena tega zakona na vrhovnem sodišču opravlja generalni sekretar, ki je funkcionar.

(2) Generalni sekretar je lahko tudi dodeljeni sodnik, njegov mandat traja 5 let.

(3) Če generalni sekretar ni dodeljeni sodnik, ga imenuje predsednik vrhovnega sodišča za dobo petih let.

(4) Generalni sekretar je za svoje delo odgovoren predsedniku vrhovnega sodišča.

(5) Za postopek imenovanja in razrešitve generalnega sekretarja, ki ni dodeljeni sodnik, se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki urejajo direktorja sodišča.

58. člen (strokovno usposabljanje)

(1) Direktor sodišča mora najpozneje v enem letu od imenovanja opraviti program strokovnega usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu. Po zaključku usposabljanja direktor sodišča predsedniku sodišča predloži potrdilo o opravljenem usposabljanju. Če ne opravi strokovnega usposabljanja v predpisanem roku, mu položaj direktorja sodišča preneha.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek položaj direktorja sodišča ne preneha, če direktor sodišča, ki iz opravičenih razlogov ni mogel opraviti programa usposabljanja do izteka predpisanega roka, pred iztekom tega roka vloži prošnjo za njegovo podaljšanje. O prošnji direktorja sodišča odloči predsednik sodišča. Če prošnji ni ugodeno, lahko direktor sodišča v osmih dneh sproži upravni spor. Z dnem pravnomočnosti odločitve sodišča o zavrženju ali zavrnitvi tožbe položaj direktorja sodišča preneha.

(3) Prvi in drugi odstavek tega člena se uporabljata tudi za generalnega sekretarja vrhovnega sodišča.

(4) Vsebino in trajanje programa strokovnega usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu predpiše minister.

59. člen (opravljanje drugih dejavnosti)

(1) Direktor sodišča oziroma generalni sekretar vrhovnega sodišča, ki ni dodeljeni sodnik, ne sme opravljati pridobitnih dejavnosti, razen znanstvenega, raziskovalnega, pedagoškega, umetniškega in publicističnega dela oziroma kulturne dejavnosti.

(2) Za generalnega sekretarja vrhovnega sodišča, ki je dodeljeni sodnik, veljajo omejitve opravljanja dejavnosti, ki jih določa zakon, ki ureja sodniško službo.

4. oddelek PERSONALNI SVETI

60. člen (pristojnost personalnih svetov)

(1) Personalni sveti se oblikujejo pri višjih in vrhovnem sodišču.

(2) Personalni svet višjega sodišča je pristojen za ocene sodniške službe za sodnike okrožnih sodišč in za druga opravila, ki se nanašajo na kadrovske in druge zadeve sodnikov višjega ali okrožnega sodišča, če tako določa zakon.

(3) Personalni svet vrhovnega sodišča je pristojen za ocene sodniške službe za sodnike vrhovnega in višjih sodišč, za reševanje pritožb zoper ocene sodniške službe in za druga opravila, če tako določa zakon.

(4) Predsednik personalnega sveta vrhovnega sodišča enkrat letno skliče posvet s personalnimi sveti višjih sodišč in personalnim svetom vrhovnega sodišča, na katerem sprejmejo usklajene ukrepe za ocenjevanje sodnikov in po potrebi podajo priporočila sodnemu svetu za spremembo meril za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe.

61. člen (sestava)

(1) Personalni svet sestavljajo po položaju predsednik sodišča in določeno število članov, ki jih izvolijo sodniki izmed sebe.

(2) Predsednika sodišča v njegovi odsotnosti nadomešča podpredsednik sodišča.

(3) Personalni svet sprejema odločitve z večino glasov vseh članov.

62. člen (predsednik)

Predsednika personalnega sveta in njegovega namestnika izvolijo izmed sebe člani personalnega sveta z večino glasov s tajnim glasovanjem.

63. člen (člani)

(1) V personalne svete višjih in vrhovnega sodišča izvolijo sodniki teh sodišč izmed sebe štiri sodnike.

(2) Sodniki, ki so dodeljeni na delo na vrhovno sodišče, volijo člane personalnega sveta vrhovnega sodišča, ne morejo pa biti izvoljeni v personalni svet tega sodišča.

(3) Članom personalnih svetov višjih in vrhovnega sodišča za udeležbo na sejah personalnega sveta pripada sejnina v višini, ki jo določi sodni svet.

64. člen (volitve)

Volitve članov personalnega sveta razpiše sodni svet najmanj tri mesece pred iztekom mandata članov personalnega sveta, ki so voljeni.

65. člen
(mandat)

(1) Člani personalnih svetov se volijo za dobo štirih let na način in po postopku, ki ga zakon, ki ureja sodni svet, določa za volitve članov sodnega sveta izmed sodnikov. Podrobnejša navodila o postopku in načinu volitev sprejme sodni svet.

(2) Članu personalnega sveta preneha mandat:

1. s potekom dobe, za katero je izvoljen;
2. z odstopom;
3. s prenehanjem ali razrešitvijo sodniške funkcije;
4. s prenehanjem opravljanja sodniške funkcije na sodišču, kjer jo je opravljal ob izvolitvi za člana personalnega sveta,
5. z izvolitvijo za člana sodnega sveta,
6. z dnem mirovanja sodniške funkcije po zakonu, ki ureja sodniško službo.

(3) Član personalnega sveta, ki mu je prenehal mandat po 1. točki prejšnjega odstavka, opravlja pravice in dolžnosti člana personalnega sveta do izvolitve novega člana.

(4) Članu personalnega sveta preneha mandat po 2. točki drugega odstavka tega člena z dnem, ko personalni svet prejme njegovo pisno izjavo o odstopu. O tem se nemudoma obvesti sodni svet.

(5) Če članu personalnega sveta preneha mandat po 2., 3., 4., 5. in 6. točki drugega odstavka tega člena, postane član za preostanek mandatne dobe tisti kandidat z iste liste kandidatov, ki bi bil izvoljen, če ne bi bil izvoljen član, ki mu je prenehal mandat. Če kandidat v osmih dneh na poziv predsednika sodnega sveta ne sporoči, da sprejema mandat, se ta pravica prenese na naslednjega kandidata. Če na listi ni naslednjega kandidata, se opravijo nadomestne volitve.

5. oddelek

LETNI PROGRAM DELA IN LETNA POROČILA

66. člen
(letni program dela)

(1) Predsednik sodišča pripravi predlog letnega programa dela za naslednje leto in ga do 31. oktobra tekočega leta pošlje predsedniku neposredno višjega sodišča, predsedniku vrhovnega sodišča in ministru, ki lahko na predlog letnega programa dela podajo odzivna priporočila v 30 dneh od prejema.

(2) Predsednik sodišča sprejme letni program dela v 30 dneh pred začetkom izvrševanja proračuna.

(3) Letni program dela se upošteva pri analiziranju in vrednotenju poslovanja sodišča in poslovanja predsednika sodišča.

67. člen
(vsebina letnega programa dela)

(1) Letni program dela vsebuje podatke in kazalnike poslovanja sodišča v prihodnjem letu.

(2) Letni program dela je sestavni del obrazložitve finančnega načrta sodišča.

(3) Vsebino in obliko letnega programa dela predpiše predsednik vrhovnega sodišča s soglasjem ministra.

68. člen

(letno poročilo o poslovanju sodišča)

(1) Letno poročilo o poslovanju sodišča vsebuje podatke in kazalnike o poslovanju sodišča za preteklo leto z ustreznimi pojasnili. Podatki in kazalniki o poslovanju sodišča obsegajo podatke o organizaciji sodišča, kadrovske zasedenosti sodišča, doseganju časovnih standardov iz 71. člena tega zakona in realizaciji letnega programa poslovanja sodišča za preteklo leto s pojasnili.

(2) Letno poročilo o poslovanju pripravi predsednik sodišča za preteklo leto najpozneje do 28. februarja v tekočem letu in predloži neposredno višjemu sodišču, vrhovnemu sodišču, sodnemu svetu in ministrstvu. Pred predložitvijo letnega poročila o poslovanju sodišča obravnava letno poročilo o poslovanju sodišča na letni konferenci sodnikov.

(3) Vrhovno sodišče pošlje letno poročilo o svojem poslovanju sodnemu svetu in ministrstvu ter ga objavi na spletni strani sodišča.

(4) Vsebino in obliko letnega poročila o poslovanju sodišča predpiše predsednik vrhovnega sodišča s soglasjem ministra.

69. člen

(letno poročilo o poslovanju sodstva)

(1) Vrhovno sodišče pripravi letno poročilo o poslovanju sodstva, v katerem oceni izvajanje sodne oblasti ter vsebuje podatke in kazalnike, ki jih vsebujejo letna poročila o poslovanju sodišč, za vsa sodišča.

(2) Letno poročilo o poslovanju sodstva vsebuje podatke o poslovanju sodišč za vsako sodišče posebej, za vsa sodišča iste vrste in stopnje skupaj, za specializirana sodišča in za vrhovno sodišče ter za vsa sodišča skupaj.

(3) Vrhovno sodišče pošlje letno poročilo o poslovanju sodstva Državnemu zboru Republike Slovenije, v vednost pa tudi sodnemu svetu in ministrstvu, do 15. maja v tekočem letu za preteklo leto ter ga objavi na svoji spletni strani.

70. člen

(časovni standardi)

(1) Na podlagi podatkov in kazalnikov poslovanja sodišč predsednik vrhovnega sodišča po predhodnem soglasju ministra določi pričakovani čas opravljanja tipičnih procesnih dejanj in reševanja zadev na posameznih vrstah in stopnjah sodišč (v nadaljnjem besedilu: časovni standardi) za prihodnje leto.

(2) Časovne standarde iz prejšnjega odstavka določi predsednik vrhovnega sodišča najpozneje do konca leta.

71. člen
(merila za kakovost dela sodišč)

Merila za kakovost dela sodišč, ki vsebujejo postopke, navodila ter ovrednotenje podatkov in kazalnikov poslovanja sodišč, sprejme predsednik vrhovnega sodišča.

72. člen
(povečanje števila nerešenih zadev)

(1) Vrhovno sodišče lahko sodiščem, ki negativno odstopajo glede na kazalnike o poslovanju sodišča ali izkazujejo negativne trende pri kazalnikih o poslovanju sodišča, naloži pripravo programa reševanja nerešenih zadev.

(2) Če se kljub izvajanju ukrepov, določenih v programu reševanja nerešenih zadev, poslovni rezultati sodišča ne izboljšajo zadovoljivo, se lahko sodišču dodelijo dodatna finančna sredstva za reševanje teh zadev v skladu s sprejetim programom iz prejšnjega odstavka. O dodelitvi sredstev odloči predsednik vrhovnega sodišča.

(3) Če se kljub opisanim ukrepom poslovni rezultati sodišča ne izboljšajo zadovoljivo, se sodišču lahko poveča sistemizacija in odobrijo dodatne zaposlitve.

(4) Če Vlada Republike Slovenije ali ministrstvo zaradi odprave povečanja števila nerešenih zadev sprejme ustrezen program oziroma projekt državnega pomena, za izvedbo katerega se v proračunu Republike Slovenije zagotovijo potrebna sredstva, sodnikom, ki sodelujejo pri takem programu oziroma projektu, pripada plačilo za povečan obseg dela v obsegu in pod pogoji, ki skladno z zakonom, ki ureja sistem plač v javnem sektorju, veljajo za javne uslužbence.

73. člen
(politika zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj)

(1) Za obvladovanje korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč predsednik vrhovnega sodišča s soglasjem sodnega sveta sprejme politiko zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč, ki se objavi na spletni strani vrhovnega sodišča.

(2) Predsednik vrhovnega sodišča spremlja morebitna korupcijska tveganja in izpostavljenost sodišč v praksi ter temu ustrezno spremeni politiko zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč. Spremembe ali dopolnitve politike zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč lahko predlaga tudi sodni svet.

6. oddelek
NADZORNE PRISTOJNOSTI

74. člen
(nadzor sodne uprave)

(1) Opravljanje zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih nadzoruje predsednik sodišča višje stopnje, na sodiščih vseh stopenj pa predsednik vrhovnega sodišča in Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč.

(2) Pri izvajanju nadzora sodne uprave lahko predsedniki sodišč višje stopnje zahtevajo pisna pojasnila in poročila o opravljanju posameznih nalog ter pregledujejo sodne spise, pri čemer ne smejo posegati v

neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe. O pregledu spisa predsednik sodišča sestavi uradni zaznamek, ki ga vloži v spis.

(3) Določbe prejšnjih odstavkov se ne nanašajo na nadzor sodne uprave na vrhovnem sodišču.

75. člen

(pregled poslovanja v konkretni zadevi)

(1) Če predsednik sodišča na podlagi podatkov o poslovanju sodišča oceni, da je bila ali bi lahko bila kršena pravica stranke do sojenja brez nepotrebne odlašanja ali da so bila ali bi lahko bila kršena pravila o vrstnem redu reševanja zadev ali zakonski roki za razpis narokov ali izdelavo sodnih odločb ali druga pravila procesnega vodstva, lahko zahteva od sodnika, ki mu je zadeva dodeljena v reševanje, da brez odlašanja izdela poročilo, lahko pa tudi vpogleda v spis. O pregledu spisa predsednik sodišča sestavi uradni zaznamek, ki ga vloži v spis

(2) Če predsednik sodišča na podlagi poročila ali vpogleda v spis ugotovi nepravilnosti, lahko pisno opozori sodnika, odredi vnos pisnega opozorila v osebni spis sodnika, odredi prednostno reševanje zadeve ali določi rok za opravo ustreznih procesnih dejanj in izvaja druge ukrepe po tem zakonu in zakonu, ki ureja pravico do sojenja brez nepotrebne odlašanja.

(3) Če predsednik sodišča višje stopnje na podlagi podatkov o poslovanju sodišča nižje stopnje, vložene nadzorstvene pritožbe, rokovnega predloga ali drugih podatkov oceni, da je bila ali bi lahko bila kršena pravica stranke do sojenja brez nepotrebne odlašanja ali da so bila ali bi lahko bila kršena pravila o vrstnem redu reševanja zadev, zakonski roki za razpis narokov ali izdelavo sodnih odločb ali druga pravila procesnega vodstva, lahko od predsednika sodišča nižje stopnje zahteva poročilo o poteku reševanja zadeve in v primeru ugotovljenih nepravilnosti odredi ter izvaja vse ukrepe iz prejšnjega odstavka ali pa odredi pregled poslovanja v zadevi pri sodišču nižje stopnje. Ta pregled se lahko odredi v zadevi, v kateri je že bilo ali še ni bilo pravnomočno odločeno.

(4) Predsednik sodišča višje stopnje mora odrediti pregled poslovanja iz prejšnjega odstavka, če prejme obrazloženo zahtevo predsednika vrhovnega sodišča, sodnega sveta, disciplinskega tožilca, disciplinskega sodišča ali ministra.

(5) Na zahtevo predsednika sodišča višje stopnje dokončno odloči o utemeljenosti zahteve iz prejšnjega odstavka sodni svet.

(6) Predsednik sodišča višje stopnje z odredbo določi sodnika, ki opravi pregled poslovanja in ki ne sme opravljati funkcije na sodišču, na katerem se vodi zadeva, v kateri se odredi ta pregled.

(7) O pregledu poslovanja se sestavi poročilo, v katerem se navedejo potek reševanja zadeve, razlogi in ocena morebitnih nepravilnosti iz prvega odstavka tega člena ter ugotovitve pregleda in morebitni sprejeti ukrepi. Poročilo o pregledu poslovanja predsednik sodišča višje stopnje predloži predsedniku sodišča, na katerem je bil opravljen pregled, če je bil opravljen na zahtevo, pa tudi vlagatelju zahteve.

(8) Predsednik vrhovnega sodišča, sodni svet, disciplinski tožilec ali disciplinsko sodišče, minister, predsednik sodišča višje stopnje in predsednik sodišča, na katerem je bil opravljen pregled, lahko podatke oziroma ugotovitve iz poročila uporabijo za izvedbo ali predlaganje uvedbe ukrepov ali postopkov po določbah tega zakona, zakona, ki ureja sodniško službo, zakona, ki ureja sodni svet, in zakona, ki ureja varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja.

76. člen

(služba za nadzor)

(1) Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč (v nadaljnjem besedilu: služba za nadzor) deluje v okviru ministrstva in izvaja nadzor nad:

1. sodno upravo, zlasti glede organizacije poslovanja sodišč;
2. izpolnjevanjem meril za kakovost dela sodišč pri opravljanju zadev sodne uprave;
3. izvajanjem sodnega reda.

(2) Služba za nadzor opravlja taksne preglede po določbah zakona, ki ureja sodne takse in administrativne preglede v skladu s sodnim redom.

(3) Službo za nadzor vodi sodnik, ki ima izkušnje z izvajanjem zadev sodne uprave in je dodeljen v službo za nadzor v skladu z določbami zakona, ki ureja sodniško službo.

(4) Služba za nadzor enkrat letno o izvedenih nadzorih in svojih ugotovitvah poroča ministru. Ta s poročilom seznanj tudi sodni svet in predsednika vrhovnega sodišča ter jima predlaga ukrepe za izboljšanje stanja.

77. člen

(pristojnosti službe za nadzor)

(1) Pri izvajanju nadzora lahko služba za nadzor:

1. vpogleda v vpisnike in drugo dokumentacijo sodišča, povezano z opravljanjem zadev sodne uprave, ter zahteva ustna ali pisna pojasnila od predsednika sodišča, direktorja sodišča, generalnega sekretarja Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in sodnega osebja v zvezi z zatrjevanimi, domnevnimi ali ugotovljenimi nepravilnostmi pri opravljanju teh zadev, pri taksnih in administrativnih pregledih pa lahko vpogleda še v spise sodišča;
2. zahteva predložitev podatkov o poslovanju sodišča, delu predsednika oziroma direktorja sodišča v zadevah sodne uprave, zahteva predložitev pisnih pojasnil ter poročil o organizaciji in nadzoru dela na sodišču in opravljanju posameznih nalog sodne uprave, pri čemer se predsednik sodišča višje stopnje hkrati s predložitvijo podatkov oziroma pojasnil in poročil do njih opredeli v svojem mnenju;
3. vstopa v prostore sodišča, opravlja razgovore s predsednikom sodišča, direktorjem sodišča, generalnim sekretarjem Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in sodnim osebjem, ter
4. zahteva ali predlaga druge ukrepe za izvajanje svoje pristojnosti po tem zakonu.

(2) Sodišče mora službi za nadzor omogočiti izvajanje pristojnosti, ki so določene z zakonom.

(3) Služba za nadzor pri izvajanju svojih pristojnosti ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe, v domnevo nedolžnosti, tajnost sodnega postopka ali jamstvo poštenega sojenja in ne sme pregledovati sodnih spisov, razen v delu, ki se nanaša na taksne in administrativne preglede.

(4) Služba za nadzor izvaja nadzor neposredno pri sodišču ali na podlagi predloženih dokumentov sodišča. O ugotovitvah nadzora se pripravi poročilo in pošlje predsedniku tistega sodišča, kjer je bil opravljen nadzor. V poročilu se lahko predsedniku sodišča predlaga, da odpravi nezakonitosti ali izvede druge potrebne ukrepe.

(5) Služba za nadzor lahko v zvezi z ugotovitvami nadzora od predsednika sodišča zahteva, da preveri ugotovitve nadzora v skladu s 75. členom tega zakona in sprejme ustrezne ukrepe. Služba za nadzor predlaga ministru, pristojnemu za pravosodje, da izvede nadaljnje ukrepe v skladu s tem zakonom in zakonom, ki ureja sodniško službo.

(6) Podrobnejšo organizacijo dela in izvajanje pristojnosti službe za nadzor določi minister, pristojen za pravosodje.

78. člen
(odzivno poročilo)

(1) Sodišče, pri katerem je služba za nadzor na podlagi prejšnjega člena ugotovila nepravilnosti, ji mora predložiti odzivno poročilo o odpravljanju ugotovljenih nepravilnosti, ki ga pripravi predsednik sodišča. Predložiti ga mora v 30 dneh po vročitvi poročila iz šestega odstavka prejšnjega člena sodišču. Odzivno poročilo ni potrebno, če je v poročilu iz šestega odstavka prejšnjega člena navedeno, da so bili že med izvajanjem nadzora sprejeti ustrezni ukrepi za odpravo ugotovljenih nepravilnosti. Služba za nadzor lahko preveri odzivno poročilo z dodatnim nadzorom.

(2) Če služba za nadzor ugotovi, da v odzivnem poročilu ni navedeno zadovoljivo odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti, ali če sodišče ne predloži odzivnega poročila v predpisanem roku, služba za nadzor obvesti o svojih ugotovitvah sodni svet, predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in ministra, pristojnega za pravosodje. Če ugotovljene nepravilnosti vplivajo na izpolnjevanje meril za kakovost dela sodišč, lahko služba za nadzor predlaga sodnemu svetu razrešitev predsednika sodišča. Sodni svet ravna v skladu s 64. členom tega zakona.

(3) Sodni svet po prejemu obvestila iz prejšnjega odstavka to obvestilo obravnava in po potrebi odredi obvezujoča navodila predsedniku sodišča glede izvedbe predlogov službe za nadzor o odpravi nezakonitosti oziroma o izvedbi drugih potrebnih ukrepov.

79. člen
(pregled dela sodišča)

(1) Sodišče višje stopnje lahko zahteva od sodišča nižje stopnje na svojem območju podatke v zvezi z uporabo zakona, podatke o problemih, ki se pojavljajo pri sojenju, in druge podatke, potrebne za proučitev posameznih vprašanj, ki se pojavljajo pri njegovem delu.

(2) Sodišče višje stopnje sme zaradi izvajanja nalog iz prejšnjega odstavka pregledati delo sodišča nižje stopnje na svojem območju.

(3) V okviru izvajanja nalog iz prvega in drugega odstavka tega člena sme predsednik sodišča višje stopnje, lahko pa tudi predsednik sodišča, pred katerim se zadeva obravnava, zahtevati podatke v zvezi z uporabo zakona in pregledovati spise v zadevah, v katerih je že bilo pravnomočno odločeno, v drugih pa, če je to potrebno zaradi izvajanja pooblastil po tem zakonu.

V. poglavje
SODNIKI POROTNIKI

80. člen
(porotniki)

(1) Sodnice porotnice oziroma sodniki porotniki (v nadaljnjem besedilu: sodniki porotniki) kot državljani sodelujejo pri izvajanju sodne oblasti pri okrožnih sodiščih in so pod pogoji, ki jih določa zakon, v svojih pravicah in dolžnostih izenačeni s sodniki.

(2) Udeležba pri izvajanju sodne oblasti je častna.

(3) Število sodnikov porotnikov pri posameznem okrožnem sodišču na predlog predsednika okrožnega sodišča določi predsednik vrhovnega sodišča.

81. člen
(mandat)

Mandat sodnikov porotnikov traja pet let. Po poteku mandata so lahko ponovno imenovani.

82. člen
(pogoji za imenovanje)

(1) Za sodnika porotnika je lahko imenovan, kdor izpolnjuje naslednje pogoje:

1. da je državljan Republike Slovenije in aktivno obvlada slovenski jezik;
2. da je dopolnil 30 let starosti in ob imenovanju še ni dopolnil 65 let starosti;
3. da ni bil pravnomočno obsojen zaradi naklepnega kaznivega dejanja;
4. da zoper njega ni bila vložena pravnomočna obtožnica ali na podlagi obtožnega predloga razpisana glavna obravnava zaradi naklepnega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti;
5. da je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost;
6. da poda izjavo, da ni član organov politične stranke.

(2) Za sodnika porotnika ne more biti imenovan tisti, za katerega na podlagi njegovega dosedanjega dela, ravnanja in obnašanja ni mogoče pričakovati, da bo pri sojenju spoštoval pravni red in odločal po svoji vesti.

83. člen
(imenovanje)

(1) Predsednik višjega sodišča imenuje in razrešuje sodnike porotnike pri okrožnih sodiščih z območja višjega sodišča.

(2) Pred ponovnim imenovanjem kandidatov za sodnike porotnike predsednik višjega sodišča pridobi mnenje predsednika pristojnega okrožnega sodišča o njihovem opravljanju dolžnosti sodnika porotnika.

84. člen
(predlaganje kandidatov)

(1) Kandidate za sodnike porotnike okrožnih sodišč lahko predlagajo predstavniški organi občin z območja sodišča, pri katerem bodo imenovani sodniki porotniki, lahko pa tudi nevladne organizacije, ki so registrirane in delujejo na tem območju. Nevladne organizacije iz prejšnjega stavka predlagajo kandidate za sodnike porotnike predstavniskemu organu tiste občine, na območju katere so registrirane in delujejo. Predstavniški organ občine posreduje združen seznam kandidatov predsedniku višjega sodišča.

(2) Izmed predlaganih kandidatov imenuje predsednik višjega sodišča sodnike porotnike posameznega sodišča v sorazmerju s številom prebivalcev posamezne občine, ki je predlagala kandidate.

85. člen
(postopek imenovanja)

(1) Sodniki porotniki morajo biti imenovani pred potekom časa, za katerega so bili imenovani sodniki porotniki tekočega mandata.

(2) Predsednik okrožnega sodišča najkasneje pet mesecev pred potekom mandata objavi poziv v Uradnem listu Republike Slovenije in pozove predstavniške organe občin, da predlagajo kandidate za imenovanje, ter določi rok, do katerega je dovoljeno vložiti predloge. Predstavniški organ vsake občine o pozivu obvesti tiste nevladne organizacije, ki so registrirane in delujejo na območju občine.

(3) Predlagatelji iz prejšnjega odstavka morajo predlogom priložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev za imenovanje.

(4) Predsednik okrožnega sodišča posreduje pravočasne in popolne predloge predsedniku višjega sodišča. Če je za sodnika porotnika predlagana oseba, ki je že doslej opravljala to dolžnost, priloži tudi mnenje predsednika pristojnega okrožnega sodišča o opravljanju dolžnosti sodnika porotnika.

(5) Če do izteka roka iz drugega odstavka tega člena ni vloženih najmanj takšno število predlogov, kot je število mest sodnikov porotnikov, ki jim poteče mandat, predsednik višjega sodišča presodi, ali bo potreben dodaten poziv predlagateljem za vložitev predlogov ali pa bo imenoval sodnike porotnike tudi izmed sodnikov porotnikov, ki so že do sedaj opravljali to dolžnost in soglašajo s ponovnim imenovanjem.

(6) V primeru iz prejšnjega odstavka predsednik višjega sodišča ni dolžan upoštevati določbe drugega odstavka prejšnjega člena.

(7) Če imenovanje sodnikov porotnikov ni opravljeno do izteka mandata, ostanejo prejšnji sodniki porotniki na dolžnosti do imenovanja sodnikov porotnikov novega mandata.

86. člen (prisega in izobraževanje)

(1) Pred nastopom dolžnosti sodnik porotnik pred predsednikom višjega sodišča, ki ga je imenoval, izreče naslednjo prisego: »Prisegam, da bom pri sojenju spoštoval-a pravni red in da bom odločal-a po svoji vesti.«.

(2) Če je izvedba prisege iz prejšnjega odstavka zaradi okoliščin izrednega dogodka po 106. členu tega zakona otežena ali onemogočena, lahko predsednik višjega sodišča, ki imenuje sodnike porotnike iz prvega odstavka 91. člena tega zakona, odloči, da pred nastopom dolžnosti sodnik porotnik poda prisego pisno. Šteje se, da ta oseba nastopi dolžnost sodnika porotnika s trenutkom, ko sodišče prejme njegovo podpisano prisego v besedilu iz prejšnjega odstavka, kar ugotovi predsednik višjega sodišča, ki ga je imenoval.

(3) Sodniki porotniki se strokovno usposablajo v okviru izobraževanja, ki ga organizira Center za izobraževanje v pravosodju.

87. člen (razrešitev in prenehanje mandata)

(1) Sodnik porotnik se razreši, če nevestno ali neredno opravlja dolžnost sodnika porotnika.

(2) Sodnik porotnik odgovarja za škodo, ki jo neposredno povzroči z nevestnim ali nerednim

opravljanjem dolžnosti.

(3) Sodniku porotniku preneha mandat:

1. če se odpove mandatu sodnika porotnika,
2. če mu preneha državljanstvo Republike Slovenije,
3. če postane trajno zdravstveno nesposoben za opravljanje dolžnosti sodnika porotnika,
4. če je pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti,
5. če ne izpolnjuje več pogoja poslovne sposobnosti,
6. ko dopolni 70 let starosti,
7. če postane član organov politične stranke,
8. če ne priseže najpozneje v 60 dneh od dneva imenovanja za sodnika porotnika, razen če ne priseže iz razlogov, na katere sam ne more vplivati.

(4) Šteje se, da je razlog iz prejšnjega odstavka podan:

- iz 1. točke 60. dan po prispetju pisne odpovedi na višje sodišče,
- iz 2., 3., 4. in 5. točke z dnem pravnomočnosti odločbe pristojnega organa,
- iz 6. točke s potekom leta, v katerem je sodnik porotnik dopolnil 70 let,
- iz 8. točke ko preteče 60 dni od imenovanja sodnika porotnika.

(5) V primeru iz 7. točke tretjega odstavka tega člena mandat preneha s pravnomočnostjo odločbe predsednika višjega sodišča iz šestega odstavka tega člena.

(6) V primerih iz prvega odstavka tega člena izda predsednik višjega sodišča na obrazložen predlog predsednika okrožnega sodišča odločbo o razrešitvi. V primerih iz tretjega odstavka tega člena izda predsednik višjega sodišča na obrazložen predlog predsednika okrožnega sodišča ugotovitveno odločbo o prenehanju mandata sodnika porotnika.

(7) Zoper odločbo iz prejšnjega odstavka je dovoljeno sprožiti upravni spor.

88. člen (podaljšanje mandata)

(1) Če sodniku porotniku pri sojenju kazenskih zadev preneha mandat zaradi odpovedi mandatu ali zaradi poteka leta, v katerem je dopolnil 70 let starosti oziroma mu mandat poteče, mora sodnik porotnik v zadevah, ki zastarajo v roku dveh let, v zadevah, v katerih je obdolžencu odrejen pripor, ali če gre za odmevno zadevo, opravljati svojo dolžnost še dve leti po vročitvi odločbe o nadaljevanju opravljanja dolžnosti sodnika porotnika.

(2) V odločbi iz prejšnjega odstavka, ki jo izda predsednik višjega sodišča, se določijo zadeve, v katerih sodnik porotnik nadaljuje z opravljanjem dolžnosti.

(3) Zoper odločbo iz prvega odstavka tega člena je dovoljeno sprožiti upravni spor.

89. člen (sodelovanje pri sojenju)

(1) Sodnikom porotnikom sodišče zagotavlja ustrezne pogoje za njihovo sodelovanje pri sojenju.

(2) Sodnikom porotnikom za sodelovanje pri sojenju pripada nagrada in povračilo stroškov, ki jih predpiše minister.

VI. poglavje SODNO OSEBJE

90. člen (sodno osebje)

(1) Sodno osebje opravlja delo na uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mestih v okviru sistema javnih uslužbencev.

(2) Za pogoje za zasedbo delovnega mesta iz prejšnjega odstavka, za ocenjevanje in napredovanje se uporabljata zakon, ki ureja položaj javnih uslužbencev, in zakon, ki ureja sistem plač v javnem sektorju.

(3) V okviru izobraževalnih programov morajo vsi javni uslužbenci sodišč v enem letu po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi pred komisijo Centra za izobraževanje v pravosodju (izpitna komisija) opraviti izpit iz poznavanja določil sodnega reda. Ta obveznost ne velja za sodno osebje, ki je opravilo pravniški državni izpit, ali tiste, katerih delovno mesto je uvrščeno v I. – IV. tarifni razred.

(4) Če javni uslužbenec izpita ne opravi uspešno tudi pri ponovnem preizkusu v nadaljnjih treh mesecih, se šteje, da ne izpolnjuje pogojev za delovno mesto, ki ga zaseda.

91. člen (sodelovanje sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj)

(1) Sodnemu osebju, ki sodeluje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj izven delovnega časa, se lahko odredita opravljanje dela v manj ugodnem delovnem času in pripravljenost za delo.

(2) Delo v manj ugodnem delovnem času je:

- izmensko delo,
- delo v neenakomerno razporejenem delovnem času,
- delo prek polnega delovnega časa in
- delo ponoči, v nedeljo in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik.

(3) Pripravljenost za delo je poseben delovni pogoj, ki pomeni dosegljivost po telefonu ali drugih komunikacijskih sredstvih za potrebe sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj. Pripravljenost za delo se ne šteje v delovni čas.

(4) Čas, ko sodno osebje sodeluje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, se šteje v delovni čas.

(5) Najdaljši sprejemljivi čas prihoda na delovno mesto ali kraj, kjer se opravlja nujno procesno dejanje, se določi s sodnim redom.

(6) Za opravljeno delo v manj ugodnem delovnem času in za čas pripravljenosti za delo sodnemu osebju pripadajo dodatki v skladu z zakonom, ki ureja sistem plač v javnem sektorju. Višina dodatkov iz tega člena se določi s Kolektivno pogodbo za javni sektor. Dodatki iz tega člena pripadajo sodnemu osebju le za čas opravljanja dela v času, ki je manj ugoden, oziroma le za čas pripravljenosti za delo.

92. člen (sodniški pomočniki)

(1) Za opravljanje pravnega dela ima sodišče potrebno število sodniških pomočnikov, ki opravljajo svoje

delo na uradniških delovnih mestih.

(2) Sodniški pomočniki opravljajo manj zahtevna dela v sodnih postopkih v skladu s procesnimi predpisi, vodijo postopke, odločajo in opravljajo drugo delo v skladu s procesnimi predpisi.

(3) Sodniški pomočniki poleg nalog iz prejšnjega odstavka vodijo tudi sodne pisarne in javne knjige kot organizacijske enote.

(4) Zoper odločitev, ki jo izda sodniški pomočnik, je dovoljeno pravno sredstvo.

93. člen (strokovni sodelavci)

(1) Sodišča imajo strokovne sodelavce, ki opravljajo svoje delo na uradniških delovnih mestih.

(2) Strokovni sodelavci v posameznih zadevah izven glavne obravnave zaslišujejo stranke, priče in izvedence, opravljajo zahtevnejše priprave za glavno obravnavo, poročajo na sejah senatov, izdelujejo osnutke sodnih odločb, pod vodstvom sodnika vodijo glavne obravnave, ter opravljajo drugo delo po odredbi sodnika.

(3) Zoper odločitev, ki jo izda strokovni sodelavec, je dovoljeno pravno sredstvo.

94. člen (sodniški pripravniki)

Pripravniki, ki se v skladu z zakonom, ki ureja pravniški državni izpit, na sodišču usposabljujejo za opravljanje pravniškega državnega izpita (v nadaljnjem besedilu: sodniški pripravnik), lahko spremljajo naroke, glavne obravnave ter seje senatov, izdelujejo osnutke sodnih odločb in drugih sodnih pisanj, sprejemajo na zapisnik vloge strank ter pišejo zapisnike.

95. člen (omejitev pravice do stavke)

(1) Pravica do stavke sodnega osebja je omejena.

(2) V času stavke je sodno osebje dolžno opravljati delo v razpisanih narokih, glavnih obravnavah oziroma javnih sejah ter poskrbeti za izdajo in odpravo vseh odločb v zakonitem roku. V zadevah, ki so po zakonu določene, da so nujne, ali so nujne po naravi stvari, je sodno osebje dolžno poslovati tudi v času stavke.

96. člen (število mest in sistemizacija sodnega osebja)

(1) Število in vrste delovnih mest sodnega osebja za posamezna sodišča določi predsednik vrhovnega sodišča. Tako določeno število mest sodnega osebja ne sme presegati sprejetega skupnega kadrovskega načrta za vsa sodišča.

(2) Predsednik vrhovnega sodišča daje soglasje k aktu o sistemizaciji posameznega sodišča. Če gre za manjše spremembe sistemizacije, ki ne predstavljajo finančnih posledic, soglasje predsednika

vrhovnega sodišča ni potrebno.

VII. poglavje POSLOVANJE SODIŠČ

97. člen (poletno poslovanje sodišč)

(1) Sodišča v času od 15. julija do 15. avgusta poslujejo v omejenem obsegu (poletno poslovanje).

(2) V času poletnega poslovanja sodišča razpisujejo naroke in odločajo v nujnih zadevah. V teh zadevah procesni roki tečejo.

(3) Nujne zadeve iz prejšnjega odstavka so:

1. preiskave in sojenje v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, in postopki v zvezi z izvrševanjem kazni zapora,
2. nepravdne zadeve o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah,
3. nepravdne zadeve po zakonu, ki ureja preprečevanje nasilja v družini,
4. izvršilne zadeve v zvezi s postopki za varstvo koristi otrok,
5. postopki v zadevah zavarovanja,
6. spori za objavo popravka objavljene informacije,
7. popis zapustnikovega premoženja,
8. postopki zaradi insolventnosti in prisilnega prenehanja,
9. druge zadeve, za katere tako določa zakon.

(4) V času poletnega poslovanja lahko sodišča odločajo tudi v zadevah, ki niso nujne v skladu s prejšnjim odstavkom (nenujne zadeve). V teh zadevah procesni roki in roki za izdelavo končnih sodnih odločb ne tečejo, sodišče pa lahko razpiše narok le, če s tem soglašajo vse stranke. Če je sodno pisanje v nenujni zadevi vročeno v času poletnega poslovanja, začne procesni rok teči prvi naslednji dan, ko se izteče poletno poslovanje, na kar sodišče opozori stranko na sodnem pisanju, ovojnici ali drugi listini, ki se priloži sodnemu pisanju.

98. člen (poslovanje sodišč ob izrednem dogodku)

(1) Ob naravnih in drugih hujših nesrečah, ob epidemijah ali podobnih izrednih dogodkih (v nadaljnjem besedilu: izredni dogodek), ki v večjem obsegu omejujejo redno izvajanje sodne oblasti, posamezna ali vsa sodišča poslujejo v skladu s prejšnjim členom, o čemer odloči predsednik vrhovnega sodišča z odredbo. Pred objavo v Uradnem listu Republike Slovenije predsednik vrhovnega sodišča z odredbo seznaniti ministra.

(2) Z odredbo iz prejšnjega odstavka predsednik vrhovnega sodišča določi:

- katera sodišča poslujejo v skladu s prejšnjim členom,
- druge posebne ukrepe, ki določajo način poslovanja sodišč, upoštevaje izredni dogodek, ne glede na določbe tega zakona, procesne predpise in določbe sodnega reda, da se v čim večjem obsegu zagotovi redno izvajanje sodne oblasti, in
- čas veljavnosti odredbe, upoštevaje okoliščine izrednega dogodka.

(3) Predsednik vrhovnega sodišča mora glede na okoliščine izrednega dogodka mesečno preverjati upravičenost ukrepov, določenih v odredbi iz prvega odstavka tega člena.

(4) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena lahko predsednik vrhovnega sodišča glede na okoliščine izrednega dogodka z odredbo iz prvega odstavka tega člena določi tudi:

- da se vse ali nekatere zadeve iz 5. do 9. točke tretjega odstavka prejšnjega člena ne štejejo za nujne zadeve ali zanje določi obseg poslovanja,
- da sodišča v vseh ali nekaterih nenujnih zadevah poslujejo v neomejenem obsegu.

(5) Če posamezno sodišče zaradi izrednega dogodka ne more poslovati, predsednik vrhovnega sodišča z odredbo iz prvega odstavka tega člena določi drugo stvarno oziroma krajevno pristojno sodišče, ki je za ta čas pristojno za zadeve tega sodišča.

(6) Če je zaradi izrednega dogodka onemogočeno poslovanje vseh sodišč in oteženo uveljavljanje pravic strank, roki za uveljavljanje pravic strank v sodnih postopkih, določeni z zakonom, ne tečejo, kar ugotovi Vlada Republike Slovenije na predlog predsednika vrhovnega sodišča s sklepom, ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Zadržanje teka rokov ne sme trajati več kot tri mesece.

99. člen (organiziranje varovanja na sodišču)

(1) Za zagotovitev nemotenega izvajanja sodne oblasti generalni sekretar vrhovnega sodišča ali direktor sodišča z varnostnim osebjem in sistemi tehničnega varovanja organizira varovanje ljudi in premoženja na varovanem območju in pri zunanjem poslovanju sodišč pred nezakonitimi dejanji, poškodovanjem ali uničenjem v skladu s sodnim redom in zakonom, ki ureja zasebno varovanje.

(2) Naloge varovanja iz prejšnjega odstavka opravljajo pravosodni policisti ali izvajalci zasebnega varovanja.

(3) Podrobnejša ureditev izvajanja varovanja na varovanem območju in pri zunanjem poslovanju sodišč se določi s sodnim redom.

(4) Varnostne standarde poslovanja sodišč, s katerimi se opredeli oblike, obseg in dokumente varovanja predpiše minister.

100. člen (posebni varnostni ukrepi)

(1) Predsednik sodišča lahko za nemoteno izvajanje sodne oblasti na podlagi ocene stopnje tveganja odloči o:

- posebnih organizacijskih in varnostnih ukrepih;
- snemanju in shranjevanju zunanjih elektronskih komunikacij;
- namestitvi tehničnih sredstev za detekcijo in motenje elektronske in druge komunikacije;
- namestitvi naprav za zaznavanje nevarnih in prepovedanih predmetov ter snovi in vzpostavitev dodatnih pristopnih kontrol;
- namestitvi avdio oziroma videonadzora.

(2) V primeru visoke ogroženosti se za izvedbo varovanja sodnikov in objektov sodišč uporablja uredba, ki ureja varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov, ki jih varuje policija.

(3) Glede na dejstva in okoliščine iz ocene stopnje tveganja se ob predhodni presoji sorazmernosti ukrepi iz prejšnjega odstavka izvajajo omejeno na posamezno zadevo, za posamezen del ali celotno varovano območje oziroma pri zunanjem poslovanju v posamezni zadevi.

(4) Če se izvajanje posebnega varnostnega ukrepa nanaša samo na uporabo v razpravni dvorani ali v njeni neposredni bližini, o tem izjemoma odloči sodnik posameznik ali predsednik senata, ki vodi

postopek, glede na dejstva in okoliščine konkretne zadeve.

(4) Če se kot ukrep varovanja določi snemanje in shranjevanje zunanjih elektronskih komunikacij, se zanj smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja elektronske komunikacije. Ta ukrep varovanja se sme nanašati le na dohodne zunanje elektronske komunikacije (telefonski klici, elektronska pošta, faksimilna sporočila, elektronski predali, glasovna pošta, storitev SMS, MMS in podobno), ki jih stranke in tretje osebe posredujejo na službena sredstva elektronskih komunikacij sodišča, pri čemer je treba zagotoviti, da je kličoča stranka ali tretja oseba predhodno obveščena o snemanju, njegovem namenu in trajanju hranjenja posnetka, v drugih primerih pa, da je o shranjevanju vsebine komunikacije, njegovem namenu in trajanju shranjevanja obveščena na drug primeren način (objave na spletni strani sodišča, opozorila v sistemu elektronske pošte in podobno).

(5) Pri uvedbi in izvajanju ukrepa avdio in videonadzora se uporabljajo določbe zakona, ki ureja varstvo osebnih podatkov, pri čemer za uvedbo videonadzora vhoda v sodišče ni potrebno soglasje lastnika poslovne stavbe. Posnetki avdio ali videonadzora se lahko hranijo največ 60 dni, nato se morajo uničiti. Posnetki se ne uničijo v tistem obsegu, v katerem je bila ugotovljena kršitev predpisov, oziroma če je potrebno posredovanje podatkov policiji, državnemu tožilstvu, sodišču ali drugemu pristojnemu organu v skladu z zakonom.

(6) Predsednik sodišča mora pisno obvestiti sodnike in sodno osebje o uvedbi posebnih varnostnih ukrepov. Obvestilo o uvedbi posebnih varnostnih ukrepov za stranke, udeležence v postopkih in obiskovalce se objavi ob vstopu na sodišče. Z obvestilom, ki vsebuje navedbo dodatnih varnostnih ukrepov, morajo biti osebe iz prejšnjega stavka seznanjene praviloma pred začetkom njihovega izvajanja ali glede na okoliščine konkretne zadeve najpozneje, ko se ukrepi začnejo izvajati.

101. člen

(obdelava osebnih podatkov v vpisnikih, imenikih, pomožnih knjigah, registrih, evidencah in javnih knjigah)

(1) Osebnostne in druge podatke v vpisnikih, imenikih, pomožnih knjigah, registrih in javnih knjigah obdelujejo in naprej posredujejo sodišča v skladu s tem zakonom, procesnimi predpisi, zakoni, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, zakonom, ki ureja ravnanje s tajnimi podatki, in drugimi zakoni, ki urejajo pristojnost sodišč. Dostop do vsebine arhiviranih podatkov ima za potrebe izvajanja sodnih postopkov, obveščanja javnosti, izvajanja lastnih statističnih ali drugih raziskav ter odločanja o dostopu do informacij javnega značaja sodišče, druge osebe pa v skladu s tem členom in z določbami zakonov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Podatki iz vpisnikov, imenikov in pomožnih knjig se zaradi pravne varnosti oseb hranijo trajno, podatki iz registrov, evidenc in javnih knjig iz pristojnosti sodišča pa v skladu z roki iz zakonov, ki urejajo registre, evidence in javne knjige.

(2) Vpisnike, imenike in pomožne knjige sodišče hrani v skladu z zakonom, ki ureja varstvo dokumentarnega gradiva, in zakoni, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Registri, evidence in javne knjige iz pristojnosti sodišč se hranijo v skladu z zakoni, ki urejajo registre, evidence in javne knjige.

(3) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, lahko zahteva seznanitev z vsebino osebnih podatkov v vpisnikih, imenikih in pomožnih knjigah v skladu z zakoni, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, razen če zakon določa drugače. Seznanitev z vsebino osebnih in drugih podatkov iz zbirk lahko predsednik sodišča dovoli tudi vsakomur s pravnim interesom za seznanitev v skladu s procesnimi predpisi ali zakoni, ki urejajo pristojnost sodišč.

(4) Predsednik sodišča dovoli vpogled, prepis, kopiranje ali izpis iz vpisnikov, imenikov, evidenc in spisov sodišča posamezniku, ki dokaže, da podatke iz njih potrebuje za znanstvenoraziskovalno delo. Dovoljenje se lahko nanaša le na vpisnike, imenike, evidence in spise, ki so arhivirani. Posameznik

lahko v podatke iz vpisnikov, imenikov, evidenc in spisov sodišča vpogleda ali jih prepíše brezplačno, kopira ali izpiše pa jih na svoje stroške. Vpogled, prepis, kopiranje ali izpis se opravi pod nadzorom javnega uslužbenca sodišča, ki je za to pisno pooblaščen.

(5) Če gre v zadevah iz prejšnjega odstavka tega člena za informatizirane zbirke podatkov, ki se nanašajo na več sodišč, dovoljenje izda predsednik vrhovnega sodišča.

102. člen (pravna pomoč)

(1) V zadevah iz sodne pristojnosti si sodišča dajejo pravno pomoč, ki obsega opravljanje postopkovnih dejanj ter posredovanje osebnih in drugih podatkov, v skladu z zakonom.

(2) Drugim državnim organom, organom samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcem javnih pooblastil dajejo sodišča pravno pomoč s posredovanjem podatkov, spisov in listin na vpogled oziroma omogočajo njihovo kopiranje, izpis ali prepis, kadar tako določa zakon.

103. člen (obdelava osebnih podatkov iz sodnih spisov)

(1) Sodišča obdelujejo osebne in druge podatke v okviru in za namen sodnega odločanja ter za opravljanje zadev sodne in pravosodne uprave v skladu s tem zakonom, zakoni, ki urejajo pristojnost sodišč, procesnimi predpisi, zakonom, ki ureja ravnanje s tajnimi podatki, in zakoni, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

(2) Osebni podatki, ki jih obdelujejo sodišča po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov, morajo biti potrebni, ustrezni in po obsegu primerni namenom, za katere se zbirajo in naprej obdelujejo.

(3) Sodnik ali senat, ki odloča v zadevi iz sodne pristojnosti, skrbi, da so osebni podatki v spisih in zbirkah osebnih podatkov po tem zakonu iz pristojnosti sodišč čim bolj točni, popolni, posodobljeni in zanesljivi ter jih popravi, dopolni, blokira ali izbriše, ko izve, da je to potrebno, v skladu s procesnimi predpisi glede zadeve, v kateri odloča.

(4) Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki v sodnem postopku, uresničuje svojo zahtevo za popravek, dopolnitev, blokiranje ali izbris osebnih podatkov z uporabo ugovorov, rednih ali izrednih pravnih sredstev v skladu s procesnimi predpisi v njegovi zadevi ali v skladu z določbami zakonov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

104. člen (čezmejno posredovanje osebnih podatkov)

(1) Sodišča čezmejno in brezplačno posredujejo osebne podatke iz spisov, vpisnikov, imenikov, pomožnih knjig, registrov in javnih knjig iz pristojnosti sodišč pristojnim sodnim organom držav članic Evropske unije, tretjih držav in mednarodnih organizacij, če tako določa zakon, mednarodna pogodba ali neposredno uporaben pravni akt ali odločitev mednarodne organizacije, na katero je Republika Slovenija prenesla uresničevanje dela svojih suverenih pravic (v nadaljnjem besedilu: čezmejna izmenjava).

(2) Sodišča morajo pri posredovanju podatkov, če je to glede na vsebino podatkov ali zaprosila organa iz prejšnjega odstavka potrebno, posebej navesti stanje njihove točnosti, popolnosti, posodobljenosti in

zanesljivosti ter zaprositi za enako delovanje sodnih organov, ki jim zagotovijo potrebne osebne podatke s čezmejno izmenjavo. Pri obdelavi prejetih podatkov iz držav članic Evropske unije, tretjih držav ali mednarodnih organizacij so sodišča vezana na omejitve, ki jih je določil organ posredovanja podatkov.

(3) Pri čezmejnem posredovanju podatkov se osebni podatki posredujejo le sodnim organom ali drugim podobnim organom drugih držav ali mednarodnih organizacij, če so potrebni za delovanje oziroma odločanje teh organov in če njihova obdelava ni v neskladju z nameni iz tretjega in šestega odstavka 3. člena tega zakona.

(4) Sodnim organom iz tretjih držav se podatki lahko posredujejo le na podlagi mednarodne pogodbe, drugega zakona ali v skladu z odločbo državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov po določbah zakonov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Organi iz prejšnjega stavka so vezani na omejitve obdelave podatkov, ki jih na podlagi pravnega reda Republike Slovenije določi sodišče Republike Slovenije, ki posreduje osebne podatke iz Republike Slovenije, zlasti zaradi varstva postopkovnih interesov, tajnosti postopkov, zasebnosti oseb ali varstva domneve nedolžnosti in pravic do poštenega sojenja. Sodišče Republike Slovenije lahko te omejitve označi tudi s priloženimi opombami, ki se nanašajo na opis stanja zadeve oziroma faze sodnega postopka ali na pomen uradnega zapisa po pravnem redu Republike Slovenije.

105. člen (pridobivanje podatkov)

(1) Sodišče mora po uradni dolžnosti pridobiti za sodni postopek potrebne sodbe in sklepe sodišč ter odločitve državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, ki jih navajajo oziroma katerih pridobitev predlagajo stranke sodnih postopkov in se nanašajo nanje oziroma na njihovo zadevo.

(2) Državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil morajo sodiščem oziroma državnim organom ali nosilcem javnih pooblastil, ki jih določi sodišče pri izvajanju svojih pristojnosti, v kar najkrajšem roku in brezplačno predložiti zahtevane odločitve.

(3) Sodišče ima pri izvajanju svojih pristojnosti iz tega člena pravico zahtevati podatke tudi od drugih pravnih oseb in posameznikov, za katere meni, da z njimi razpolagajo, razen če zakon določa pridobitev podatkov le na podlagi sodne odločbe ali da gre za zaupno razmerje. Za izvajanje teh pristojnosti lahko obdeluje tudi podatke, ki so mu jih prostovoljno dale druge pravne osebe, posamezniki, druge države ali mednarodne organizacije, če drug zakon tega ne prepoveduje.

106. člen (posredovanje podatkov)

(1) Upravljalci podatkov ali zbirk podatkov, ki jih sodišče potrebuje za ugotovitev ali presojo dejstev za odločanje v postopkih iz svoje pristojnosti, morajo posredovati zahtevane podatke sodiščem brezplačno in v skladu z odrejenim rokom.

(2) Če se ti podatki v javnem sektorju ali osebah javnega prava obdelujejo v informatizirani obliki in je zagotovljena tehnična izvedljivost neposrednega elektronskega dostopa do njih, imajo sodišča upravičenje do neposrednega in brezplačnega elektronskega dostopa, ki ga vključno z omogočanjem ustreznega prenosa podatkov zagotovi upravljavec evidenc, registrov, javnih knjig ali drugih zbirk.

(3) Sodišče lahko te podatke iz zbirk pregleduje, jih kopira, prepíše ali prenese ter naprej obdeluje v postopkih, v katerih izvaja svoje zakonsko določene naloge in pristojnosti.

(4) Povezovanje zbirk osebnih podatkov iz drugega odstavka tega člena se izvede z uporabo enotne matične številke (EMŠO), davčne številke stranke, naslovom njenega prebivališča ali pa z drugimi podatki, ki v povezavi z osebnim imenom stranke zagotavljajo enoznačno identifikacijo osebe, katere podatek se zahteva.

(5) Zbirke osebnih podatkov sodišč z drugimi zbirkami osebnih podatkov se povezujejo v skladu z zakoni, ki urejajo pristojnost sodišč, procesnimi predpisi in zakoni, ki urejajo varstvo osebnih podatkov.

(6) Sodnik ali sodna oseba po pooblastilu sodnika ali predsednika sodišča v zahtevi za predložitev podatkov ali ob neposrednem dostopu do podatkov navede, katere podatke zahteva, namen njihove obdelave oziroma pravno podlago, osebno ime in rojstni datum ali enotno matično številko (EMŠO) ali pa naslov prebivališča stranke ali drugih oseb, katerih podatke sodišče zahteva, ter enoznačno številko zadeve sodišča, po potrebi pa tudi primeren rok, v katerem naj bi bili zahtevani podatki predloženi sodišču.

107. člen

(pridobivanje in obdelava osebnih podatkov)

(1) Za izvajanje pristojnosti ali obveznosti po tem zakonu, zakonih, ki urejajo pristojnost sodišč, ali procesnih predpisih lahko sodišče brezplačno pridobi in obdeluje te osebne podatke: za fizično osebo osebno ime, enotno matično številko občana (EMŠO), drugo uradno identifikacijsko številko, datum in kraj rojstva, poklic, zaposlitev in naslov ter vrsto prebivališča; če je fizična oseba tujec, namesto enotne matične številke občana ali druge uradne identifikacijske številke osebno ime, datum in kraj rojstva, poklic, zaposlitev in naslov stalnega ali začasnega prebivališča; za odgovorno osebo pravne osebe poleg podatkov iz tega odstavka tudi seznam del in nalog, ki jih opravlja; za pravno osebo pa firmo, sedež in matično številko. Druge osebne podatke sodišče pridobiva, če tako določa zakon.

(2) Posebne vrste osebnih podatkov lahko sodišče pridobi in obdeluje le, če je to nujno potrebno za izvajanje pristojnosti ter izpolnjevanje nalog in obveznosti po tem zakonu, zakonih, ki urejajo pristojnost sodišč, ali procesnih predpisov, pri njihovi obdelavi pa mora zlasti upoštevati njihovo tajnost, sprotno spremljati izvajanje varnosti teh osebnih podatkov in preprečevati nepooblaščen dostop do njihove vsebine.

108. člen

(dostop do tajnih podatkov)

Sodišča imajo dostop do vsebine tajnih podatkov v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke, in jih lahko obdelujejo v sodnih postopkih v skladu z zakoni, ki urejajo pristojnost sodišč, ali v skladu s procesnimi predpisi.

VIII. poglavje PRAVOSODNA UPRAVA

109. člen

(pravosodna uprava)

(1) Za zadeve pravosodne uprave je pristojno ministrstvo, ki za zagotavljanje splošnih pogojev za izvajanje sodne oblasti izvaja naslednje naloge:

– priprava predpisov s področja organizacije sodišč, položaja, pravic in obveznosti sodnikov in sodnega

- osebja;
- skrb za izobraževanje in strokovno usposabljanje;
 - izdajanje strokovne literature;
 - zagotavljanje nepremičnega in premičnega premoženja, potrebnega za delo sodišč, v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 40. člena tega zakona;
 - nadzor nad organizacijo poslovanja sodišč;
 - izvajanje mednarodne pravne pomoči;
 - izvrševanje kazenskih sankcij;
 - statistična in druga raziskovanja o poslovanju sodišč ter
 - druge upravne naloge, ki jih določa zakon.

(2) Obseg finančnih sredstev za zadeve pravosodne uprave iz prejšnjega odstavka se v okviru proračuna Republike Slovenije zagotavlja pri ministrstvu.

(3) V zadevah pravosodne uprave posluje ministrstvo s sodišči prek predsednikov sodišč oziroma direktorjev sodišč in generalnega sekretarja vrhovnega sodišča. Neposredno s sodnikom lahko posluje samo v zadevah mednarodne pravne pomoči, v drugih zadevah pa le, če tako določa zakon ali sodni red.

110. člen (podatki o delu sodišč)

(1) Ministrstvo lahko od predsednikov sodišč zahteva podatke in poročila o stanju reševanja posamezne zadeve ali vrste zadev ali druge podatke v zvezi z delom sodišča, ki jih potrebuje za obveščanje javnosti, za odgovore na vprašanja Državnega zbora Republike Slovenije, Državnega sveta Republike Slovenije, Vlade Republike Slovenije, Računskega sodišča Republike Slovenije, Ustavnega sodišča Republike Slovenije, varuha človekovih pravic in predsednika Republike Slovenije ali za izvajanje svojih pristojnosti po tem zakonu.

(2) Ministrstvo pošlje zahtevo z navedbo razloga iz prejšnjega odstavka predsedniku sodišča, ki mora ministrstvu odgovoriti prednostno, da lahko ministrstvo pripravi pravočasen odgovor.

(3) Ministrstvo pri izvajanju svojih pristojnosti po tem členu ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe, v domnevo nedolžnosti, tajnost sodnega postopka ali jamstvo poštenega sojenja. Predsednik sodišča lahko zavrne predložitev odgovora v celoti ali delno, če bi to posegalo v ta načela ali jamstvo, in to obrazloži.

(4) Na zahtevo ministra o zahtevi iz prvega odstavka tega člena oziroma utemeljenosti zavrnitve odgovora dokončno odloči predsednik vrhovnega sodišča.

111. člen (Center za izobraževanje v pravosodju)

(1) Za strokovno izobraževanje, izpopolnjevanje ter usposabljanje v pravosodju skrbi Center za izobraževanje v pravosodju (v nadaljnjem besedilu: CIP), ki deluje v okviru ministrstva.

(2) CIP vodi sodnik, ki ima izkušnje na vodstvenih mestih in je dodeljen na CIP v skladu z določbami zakona, ki ureja sodniško službo.

112. člen

(naloge CIP)

(1) Naloge CIP-a so:

1. organizacija in izvedba različnih oblik izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja sodnikov in sodnega osebja;
2. skrbi in usmerja sodelovanje na področju izobraževanja vseh deležnikov v pravosodju;
3. izvajanje izobraževanja sodniških pripravnikov, organizacija in izvedba pravniških državnih izpitov;
4. organizacija in izvedba drugih preizkusov znanja za potrebe v pravosodju;
4. izdajanje strokovnih publikacij;
5. druge naloge, če tako določa zakon.

(2) Za izvajanje nalog iz prejšnjega odstavka CIP obdeluje naslednje osebne podatke: osebno ime, strokovni naslov, znanstveni naslov, datum in kraj rojstva, naslov prebivališča, funkcijo, naziv ali delovno mesto, datum udeležbe na izobraževanju ali preizkusu znanja in uspešnost opravljanja preizkusa znanja.

113. člen
(strokovni svet CIP)

(1) Za strokovno pomoč pri strokovnem izobraževanju, izpopolnjevanju in usposabljanju v pravosodju minister ustanovi strokovni svet, katerega člani so:

1. dva predstavnika ministrstva,
2. en predstavnik vrhovnega sodišča,
3. en predstavnik Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije,
4. en predstavnik Državnega odvetništva Republike Slovenije,
5. en predstavnik Sodnega sveta Republike Slovenije,
6. en predstavnik Državnotožilskega sveta Republike Slovenije,
7. en predstavnik nevladne organizacije iz 116. člena tega zakona,
8. en predstavnik Društva državnih tožilcev Slovenije,
9. po en predstavnik posamezne pravne fakultete v Republiki Sloveniji.

(2) Delo strokovnega sveta vodi minister ali po njegovem pooblastilu državni sekretar.

(3) Z aktom o ustanovitvi strokovnega sveta se določi sestava, naloge, način dela, sredstva in drugi pogoji za delo strokovnega sveta.

114. člen
(dan pravosodja)

(1) Dan pravosodja je 4. november.

(2) Minister javnim uslužbencem ministrstva, predsednik vrhovnega sodišča pa javnim uslužbencem sodišč, sodnikom in drugim funkcionarjem sodišč praviloma na dan pravosodja podeljujeta priznanja za posebne delovne uspehe ali prizadevanje in za uspešno končane zahtevne projekte oziroma opravljanje nalog ali izvajanje pooblastil iz njihove pristojnosti.

(3) Za potrebe izvajanja nalog iz prejšnjega odstavka ministrstvo in vrhovno sodišče obdelujeta naslednje osebne podatke: osebno ime, strokovni naslov, znanstveni naslov, datum in kraj rojstva, naslov prebivališča, funkcijo, naziv ali delovno mesto, razlog podelitve in vrsta priznanja. Podatki o osebnem imenu, strokovnem ali znanstvenem naslovu, funkciji, nazivu ali delovnem mestu, razlog podelitve in vrsta priznanja so javni.

(4) Vrste priznanj, postopek podeljevanja priznanj in oblika priznanja predpiše minister.

115. člen
(opravljanje dejavnosti v javnem interesu)

(1) Dejavnost nevladne organizacije, katere člani so večina vseh sodnikov, ki opravljajo sodniško službo, in ki se zavzema za spoštovanje pravnih vrednot, temeljnih človekovih pravic in svoboščin, za doseganje višje stopnje demokratične pravne kulture, za varovanje in utrjevanje sodnikove neodvisnosti in nepristranosti ter samostojnosti pri izvrševanju sodniške funkcije, je v javnem interesu.

(2) Nevladna organizacija, ki izvaja dejavnost iz prejšnjega odstavka, ima svojega predstavnika v strokovnem svetu CIP in podaja mnenja ministrstvu o zakonih, ki urejajo organizacijo sodišč in položaj sodnikov.

IX. poglavje
DOSTOP JAVNOSTI

116. člen
(sodna deska)

(1) Na oglasni deski in na spletni strani sodišča (v nadaljnjem besedilu: sodna deska) se zaradi zagotavljanja javnosti sojenja, izpolnjevanja obveznosti iz drugih zakonov ter obveščanja javnosti in medijev objavijo:

1. letni raspored sodnikov;
2. pravila dodeljevanja zadev;
3. raspored obravnav ter sej za vsa sodišča, pri katerih javnost po zakonu ni izključena;
4. druga sodna pisanja in razporedi narokov, za katere tako določa zakon;
5. drugi podatki, za katere tako določa zakon ali sodni red.

(2) Raspored obravnav in sej, o katerih se obveščajo stranke in pri katerih javnost po zakonu ni izključena, obsega:

1. opravilno številko in vrsto zadeve;
2. datum in uro začetka obravnave ali seje;
3. podatek o kraju in prostoru, kjer se bo opravila obravnava ali seja;
4. osebno ime sodnika, predsednika senata in članov senata, ki obravnavajo zadevo;
5. osebno ime stranke v postopku.

(3) Podrobnejša pravila za objavo podatkov na sodni deski se določijo v sodnem redu.

(4) Če se podatki, objavljeni na oglasni deski, in na spletni strani sodišča razlikujejo, se šteje, da so pravilni podatki, objavljeni na spletni strani sodišča.

117. člen
(objava sodnih odločb)

(1) Za krepitev pravne varnosti, zagotavljanje enotne sodne prakse in seznanjanja javnosti z delovanjem sodstva Vrhovno sodišče kot upravljavec sistema objavlja sodno prakso sodišč na spletnih straneh sodstva.

(2) Vrhovno sodišče objavi:

1. vse svoje odločbe,
2. pravnomočne odločbe sodišč, ki imajo položaj višjega sodišča, s katerimi je bilo odločeno o glavni stvari, in so pomembne za krepitev pravne varnosti ter zagotavljanje enotne sodne prakse,
3. druge pravnomočne odločbe sodišč, ki imajo položaj višjega sodišča in so pomembne za krepitev pravne varnosti ter zagotavljanje enotne sodne prakse.

(3) Vrhovno sodišče odločb iz prejšnjega odstavka ne objavi:

1. če je bila javnost v sodnem postopku deloma ali v celoti izključena,
2. če sodeči sodnik oziroma senat tako odloči iz razloga interesov pravičnosti ali morale, zaščite mladoletnikov, varovanja zasebnosti strank, varnosti države oziroma drugih utemeljenih razlogov v skladu z zakonom.

(4) Objava sodnih odločb iz drugega odstavka tega člena ni obvezna, če je v njih odločeno o istovrstnih pravnih vprašanjih in dejanskih stanjih, ki so predmet že objavljenih sodnih odločb.

(5) Vrhovno sodišče objavi predvsem tiste pravnomočne sodne odločbe sodišč prve stopnje, s katerimi je bilo odločeno o glavni stvari, in so pomembne za krepitev pravne varnosti ter zagotavljanje enotne sodne prakse, razen tistih, pri katerih je bila javnost v sodnem postopku deloma ali v celoti izključena, ali če sodeči sodnik oziroma senat tako odloči iz razloga interesov pravičnosti ali morale, zaščite mladoletnikov, varovanja zasebnosti strank, varnosti države oziroma drugih utemeljenih razlogov v skladu z zakonom.

(6) Objavo sodne odločbe na spletnih straneh sodstva glede na merila za objavo sodnih odločb v skladu s tem členom odredi predsednik sodišča na predlog sodečega sodnika, sodnika poročevalca, predsednika senata ali vodje sodnega oddelka.

(7) Vrhovno sodišče objavi sodne odločbe v strojno berljivi obliki v 60 dneh po njihovi pravnomočnosti.

(8) Sodne odločbe, ki niso objavljene na spletnih straneh sodstva se ne štejejo za informacijo javnega značaja v skladu z zakonom, ki ureja dostop do informacij javnega značaja.

(9) Podrobnejša merila za objavo sodnih odločb iz drugega, tretjega in petega odstavka tega člena ter tehnične pogoje za strojno berljivost iz prejšnjega odstavka določi predsednik vrhovnega sodišča.

118. člen

(psevdonimizacija sodnih odločb)

(1) Sodna praksa sodišč, ki se objavlja na spletnih straneh sodstva, je obdelana na način, da se v največji meri zagotovi neprepoznavnost posameznikov in da se zavaruje druge na zakonu utemeljene interese fizičnih in pravnih oseb ali javnega reda.

(2) Kadar ciljev iz prejšnjega odstavka ni mogoče doseči le s psevdonimizacijo, se po presoji sodišča lahko sodna odločba objavi le delno, kar se ustrezno označi.

(3) Vsakdo, ki meni, da so bile z objavo posamezne sodne odločbe kršene določbe prejšnjega člena, ima pravico, da predlaga izbris ali popravo objave sodne odločbe. Upravljavec sistema objavo v roku treh delovnih dni od prejema predloga popravi ali trajno umakne iz objave in o tem obvesti predlagatelja ali jo začasno umakne iz objave in o predlogu za izbris ali popravo objave odloči v 30 dneh od prejema predloga.

119. člen
(zbirka neobdelane sodne prakse)

(1) Vrhovno sodišče lahko za interne namene delovnega procesa sodišč in nadaljnjo obdelavo sodnih odločb vodi in obdeluje tudi zbirko neobdelane sodne prakse sodišč vseh stopenj in drugega gradiva, ki je bilo uporabljeno v postopku odločanja in sojenja.

(2) Dostop do zbirke iz prejšnjega odstavka imajo le sodniki, sodno osebje pa le do tistega dela zbirke, ki se vsebinsko nanaša na njihovo delovno področje.

(3) Podrobnejša merila za dostop do zbirke določi predsednik vrhovnega sodišča.

120. člen
(vpogled v vpisnike)

(1) Sodišče prek spletnih strani sodstva omogoči brezplačen vpogled v podatke iz vpisnikov.

(2) Način dostopa do podatkov iz vpisnikov, nabor splošno dostopnih podatkov iz vpisnikov in obliko njihove objave v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo osebnih podatkov, določi predsednik vrhovnega sodišča s soglasjem ministra. Predsednik vrhovnega sodišča lahko s predpisom iz prejšnjega stavka za posamezne kategorije uporabnikov določi širši nabor dostopnih podatkov in drugačen način dostopa do podatkov iz vpisnikov.

X. poglavje
IZVRŠEVANJE ODLOČB USTAVNEGA SODIŠČA IN ODLOČB MEDNARODNIH SODIŠČ

121. člen
(izvrševanje odločb ustavnega sodišča)

Če je pravnomočna sodba ali druga sodna odločba spremenjena z odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije, izdana na podlagi ustavne pritožbe, jo sodišče izvrši v skladu z odločbo ustavnega sodišča.

122. člen
(izvrševanje odločb Evropskega sodišča za človekove pravice)

Odločbo Evropskega sodišča za človekove pravice izvrši pristojno sodišče Republike Slovenije neposredno samo, če tako določa ratificirana mednarodna pogodba ali če tako določa procesni predpis.

123. člen
(postavitev predhodnega vprašanja Sodišču Evropske unije)

(1) Če je odločba sodišča odvisna od rešitve predhodnega vprašanja glede razlage ali veljavnosti prava Evropske unije, lahko sodišče izda sklep, s katerim predhodno vprašanje odstopi v odločanje Sodišču Evropske unije.

(2) Kadar je odločitev vrhovnega sodišča ali drugega sodišča, zoper katero stranke v postopku ne morejo vložiti rednega ali izrednega pravnega sredstva, odvisna od predhodne rešitve vprašanja glede

razlage ali veljavnosti prava Evropske unije, je vrhovno sodišče oziroma drugo sodišče dolžno izdati sklep iz prejšnjega odstavka.

(3) Postopek v zadevi, v kateri je bil vložen predlog iz prvega ali drugega odstavka tega člena, sodišče s sklepom prekine do prejema predhodne odločbe v skladu s procesnimi predpisi. Zoper sklep o prekinitvi ni dovoljeno vložiti rednega ali izrednega pravnega sredstva.

(4) Če je sodišče predhodno vprašanje odstopilo v odločanje Sodišču Evropske unije, sme s smiselno uporabo določb zakona, ki ureja postopek v zadevi, o kateri sodišče odloča, do prejema odločbe o tem vprašanju opravljati samo tista procesna dejanja in sprejemati samo tiste odločitve, ki ne dopuščajo nobenega odlašanja, če niso vezane na vprašanja, zaradi katerih je sodišče zaprosilo za predhodno odločanje, ali če ne urejajo dokončno pravnega razmerja.

(5) Če sodišče ne sme več uporabljati določbe, ki je bila razlog za njegov odstop predhodnega vprašanja in če predhodna odločba Sodišča Evropske unije še ni bila sprejeta oziroma dan razglasitve sodbe še ni bil sporočen zainteresiranim subjektom iz 23. člena Statuta Sodišča Evropske unije, mora odstopljeno predhodno vprašanje brez odlašanja umaknit.

(6) Predhodna odločba Sodišča Evropske unije je obvezujoča za sodišče, ki je odstopilo predhodno vprašanje v odločanje Sodišču Evropske unije.

(7) Sodišča izvod predhodnega vprašanja in odločbe Sodišča Evropske unije o predhodnem vprašanju brez odlašanja posredujejo vrhovnemu sodišču, ki ju objavi.

124. člen

(svetovalno mnenje Evropskega sodišča za človekove pravice)

(1) Ko vrhovno sodišče zaprosi Evropsko sodišče za človekove pravice za svetovalno mnenje o načelnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago ali uporabo pravic in svoboščin, opredeljenih v Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin ali njenih protokolih, s sklepom prekine postopek v skladu s procesnimi predpisi do prejema svetovalnega mnenja. Zoper sklep o prekinitvi ni dovoljeno vložiti rednega ali izrednega pravnega sredstva.

(2) Do prejema svetovalnega mnenja sme vrhovno sodišče opravljati samo tista procesna dejanja in sprejemati samo tiste odločitve, ki ne dopuščajo nobenega odlašanja, če niso vezane na vprašanja, zaradi katerih je sodišče zaprosilo za svetovalno mnenje, ali če ne urejajo dokončno pravnega razmerja.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

125. člen

(ustanovitev sodišč)

(1) Okrožna sodišča, ustanovljena s tem zakonom, začnejo z delom z dnem začetka uporabe tega zakona.

(2) Višja sodišča nadaljujejo z delom z dnem začetka uporabe tega zakona s pristojnostmi, ki jih imajo po tem zakonu.

(3) Vrhovno sodišče nadaljuje z delom z dnem začetka uporabe tega zakona s pristojnostmi, ki jih ima po tem zakonu.

126. člen
(prevzem javnih uslužbencev)

(1) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Celju, Slovenskih Konjicah, Šentjurju, Šmarju pri Jelšah, Velenju in Žalcu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Celju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Celju, ustanovljeno s tem zakonom.

(2) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Kopru, Ilirski Bistrici, Piranu, Postojni in Sežani, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kopru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Kopru, ustanovljeno s tem zakonom.

(3) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Kranju, na Jesenicah, v Radovljici in Škofji Loki, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kranju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Kranju, ustanovljeno s tem zakonom.

(4) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Krškem, Brežicah in Sevnici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Krškem po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Krškem, ustanovljeno s tem zakonom.

(5) Javne uslužbenke okrajnih sodišč na Vrhniki, v Cerknici, Domžalah, Grosupljem, Kamniku, Kočevju, Litiji in Trbovljah, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Ljubljani po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(6) Javne uslužbenke Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(7) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Mariboru, Lenartu in Slovenski Bistrici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Mariboru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Mariboru, ustanovljeno s tem zakonom.

(8) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi in Ljutomeru, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Murski Soboti po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Murski Soboti, ustanovljeno s tem

zakonom.

(9) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Novi Gorici, Ajdovščini, Idriji in Tolminu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novi Gorici po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Novi Gorici, ustanovljeno s tem zakonom.

(10) Javne uslužbenke okrajnih sodišč v Novem mestu, Črnomlju in Trebnjem, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novem mestu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Novem mestu, ustanovljeno s tem zakonom.

(11) Javne uslužbenke okrajnih sodišč na Ptuj in v Ormožu, ki sta organizacijski enoti Okrožnega sodišča na Ptuj po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče na Ptuj, ustanovljeno s tem zakonom.

(12) Javne uslužbenke okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu, ki je organizacijska enota Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu.

127. člen

(prevzem zadev, dokumentarnega in arhivskega gradiva)

(1) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Celju, Slovenskih Konjicah, Šentjurju, Šmarju pri Jelšah, Velenju in Žalcu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Celju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Celju, ustanovljeno s tem zakonom.

(2) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Kopru, Ilirski Bistrici, Piranu, Postojni in Sežani, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kopru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Kopru, ustanovljeno s tem zakonom.

(3) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Kranju, na Jesenicah, v Radovljici in Škofji Loki, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kranju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Kranju, ustanovljeno s tem zakonom.

(4) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Krškem, Brežicah in Sevnici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Krškem po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 –

uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Krškem, ustanovljeno s tem zakonom.

(5) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč na Vrhniki, v Cerknici, Domžalah, Grosupljem, Kamniku, Kočevju, Litiji in Trbovljah, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Ljubljani po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(6) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(7) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Mariboru, Lenartu in Slovenski Bistrici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Mariboru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Mariboru, ustanovljeno s tem zakonom.

(8) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi in Ljutomeru, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Murski Soboti po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Murski Soboti, ustanovljeno s tem zakonom.

(9) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Novi Gorici, Ajdovščini, Idriji in Tolminu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novi Gorici po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Novi Gorici, ustanovljeno s tem zakonom.

(10) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč v Novem mestu, Črnomlju in Trebnjem, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novem mestu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Novem mestu, ustanovljeno s tem zakonom.

(11) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč na Ptujju in v Ormožu, ki sta organizacijski enoti Okrožnega sodišča na Ptujju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPDVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče na Ptujju, ustanovljeno s tem zakonom.

(12) Zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu, ki je organizacijska enota Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno

prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu.

128. člen
(zadeve Okrožnega sodišča v Krškem)

Zadeve, ki jih ima v reševanju Višje sodišče v Ljubljani z območja Okrožnega sodišča v Krškem iz drugega odstavka 115. člena Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), se dokončajo po dosedanjih predpisih.

129. člen
(prevzem poslovnih prostorov)

(1) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Celju, Slovenskih Konjicah, Šentjurju, Šmarju pri Jelšah, Velenju in Žalcu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Celju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Celju, ustanovljeno s tem zakonom.

(2) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Kopru, Ilirski Bistrici, Piranu, Postojni in Sežani, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kopru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Kopru, ustanovljeno s tem zakonom.

(3) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Kranju, na Jesenicah, v Radovljici in Škofji Loki, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Kranju po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Kranju, ustanovljeno s tem zakonom.

(4) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Krškem, Brežicah in Sevnici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Krškem po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Krškem, ustanovljeno s tem zakonom.

(5) Poslovne prostore okrajnih sodišč na Vrhniki, v Cerknici, Domžalah, Grosupljem, Kamniku, Kočevju, Litiji in Trbovljah, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Ljubljani po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(6) Poslovne prostore Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota po Zakonu

o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Ljubljani, ustanovljeno s tem zakonom.

(7) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Mariboru, Lenartu in Slovenski Bistrici, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Mariboru po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Mariboru, ustanovljeno s tem zakonom.

(8) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi in Ljutomeru, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Murski Soboti po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Murski Soboti, ustanovljeno s tem zakonom.

(9) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Novi Gorici, Ajdovščini, Idriji in Tolminu, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novi Gorici po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Novi Gorici, ustanovljeno s tem zakonom.

(10) Poslovne prostore okrajnih sodišč v Novem mestu, Črnomlju in Trebnjem, ki so organizacijske enote Okrožnega sodišča v Novem mestu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Novem mestu, ustanovljeno s tem zakonom.

(11) Poslovne prostore okrajnih sodišč na Ptuj in v Ormožu, ki sta organizacijski enoti Okrožnega sodišča na Ptuj po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče na Ptuj, ustanovljeno s tem zakonom.

(12) Poslovne prostore okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu, ki je organizacijska enota Okrožnega sodišča v Slovenj Gradcu po Zakonu o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 18/23 – ZDU-10), z dnem začetka uporabe tega zakona prevzame v uporabo Okrožno sodišče v Slovenj Gradcu.

130. člen

(predsedniki in podpredsedniki okrajnih sodišč)

Predsednikom in podpredsednikom okrajnih sodišč funkcija preneha z dnem začetka uporabe tega zakona.

131. člen

(centralna kadrovska evidenca)

Določba 39. člena tega zakona, ki ureja vodenja davčne številke, se začne uporabljati, ko so za to izpolnjeni tehnični pogoji, kar ugotovi predsednik vrhovnega sodišča.

132. člen

(člani personalnih svetov)

Člani personalnih svetov, imenovani v skladu z Zakonom o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O) nadaljujejo z delom do poteka svojega mandata.

133. člen

(sodniki porotniki)

Sodniki porotniki, imenovani v skladu z Zakonom o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20, 203/20 – ZIUPOPVE in 18/23 – ZDU-1O), nadaljujejo z delom do poteka svojega mandata.

134. člen

(sodniški pomočniki)

Samostojni sodniški pomočniki in višji sodniški pomočniki z dnem uporabe tega zakona nadaljujejo z delom kot sodniški pomočniki.

135. člen

(uskladitev izraza sodniški pomočnik)

Kjer drug zakon ali podzakonski predpis uporablja izraz »samostojni sodniški pomočnik« ali »višji sodniški pomočnik« v kateremkoli sklonu, pomeni ta izraz sodniški pomočnik v uporabljenem sklonu.

136. člen

(ustanovitev strokovnega sveta CIP)

(1) Strokovni svet CIP, ki je bil ustanovljen na podlagi Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20 in 203/20 – ZIUPOPVE), preneha z delovanjem z dnem uveljavitve akta o ustanovitvi strokovnega sveta CIP iz 113. člena tega zakona.

(2) Akt o ustanovitvi strokovnega sveta CIP iz tretjega odstavka 113. člena tega zakona sprejme minister do začetka uporabe tega zakona.

137. člen

(uskladitev izraza sodna deska)

Kjer drug zakon ali podzakonski predpis uporablja izraza »oglasna deska« oziroma »deska«, če se nanašata na sodno desko, pomenita sodno desko.

138. člen
(objava odločb sodišč v delovnih in socialnih sporih)

Do ureditve v zakonu, ki ureja delovna in socialna sodišča, se odločbe sodišč v individualnih in kolektivnih delovnih sporih ter v socialnih sporih, v katerih je deloma ali v celoti izključena javnost, objavijo, razen če sodeči sodnik oziroma senat odloči, da se odločbe ne objavijo iz razloga interesov pravičnosti ali morale, zaščite mladoletnikov, varovanja zasebnosti strank, varnosti države, oziroma drugih utemeljenih razlogov v skladu z zakonom.

139. člen
(pristojnost sodišč v drugih zakonih)

Določbe procesnih predpisov, ki določajo pristojnost sodišč in sodnikov, se uskladijo s tem zakonom do začetka uporabe tega zakona.

140. člen
(podzakonski predpisi)

Podzakonske predpise iz drugega odstavka 49. člena, četrtega odstavka 58. člena, šestega odstavka 77. člena, drugega odstavka 89. člena, četrtega odstavka 99. člena, tretjega odstavka 113. člena, in četrtega odstavka 114. člena tega zakona izda minister do začetka uporabe tega zakona.

141. člen
(predpisi vrhovnega sodišča)

(1) Predsednik vrhovnega sodišča izda predpis iz drugega odstavka 8. člena tega zakona do začetka uporabe tega zakona.

(2) Predsednik vrhovnega sodišča sprejme akte iz drugega odstavka 27. člena, drugega odstavka 41. člena, tretjega odstavka 67. člena, četrtega odstavka 68. člena, 71. člena, prvega odstavka 73. člena, prvega odstavka 96. člena, devetega odstavka 117. člena, tretjega odstavka 119. člena in drugega odstavka 120. člena tega zakona do začetka uporabe tega zakona.

142. člen
(predpisi sodnega sveta)

Sodni svet sprejme predpise iz 63. in 65. člena tega zakona do začetke uporabe tega zakona.

143. člen
(akt o notranji organizaciji okrožnih sodišč)

Predsedniki okrožnih sodišč do začetka uporabe tega zakona izdajo akt iz drugega odstavka 11. člena tega zakona, v katerem določijo tudi posamezna procesna opravila, ki se izvajajo na zunanjih enotah.

144. člen
(spremembe določb drugih zakonov)

(1) V Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 178/21 – popr., 196/21 – odl. US, 157/22 – odl. US, 35/23 – odl. US in 57/23 – odl. US) se v:

– 52. členu četrty odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(4) Za odločanje o pritožbah je v vseh postopkih zaradi insolventnosti krajevno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«;

– 450. členu v drugem odstavku 3. točka spremeni tako, da se glasi:

»3. v drugih primerih sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«.

(2) V Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11, 25/14 in 53/18 – odl. US) se v 7. členu četrty odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(4) V postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora odloča sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«.

(3) V Zakonu o odgovornosti za jedrsko škodo (Uradni list RS, št. 77/10) se 19. člen spremeni tako, da se glasi:

»19. člen
(sodna pristojnost)

Za vse odškodninske zahtevke v zvezi z jedrsko nesrečo je stvarno in krajevno izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«.

(4) V Zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (Uradni list RS, št. 48/13, 37/15, 22/18 in 94/21) se v 50. členu drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Če je po pravu Republike Slovenije za odreditev oziroma izvedbo dejanja oziroma ukrepa v zvezi s postopki iz 1. in 3. točke prvega odstavka prejšnjega člena pristojno domače sodišče, je za pravno pomoč stvarno pristojno okrožno sodišče, na območju katerega se mora opraviti dejanje oziroma ukrep. Če je pristojnih več sodišč, je krajevno pristojno sodišče, ki je pristojno za opravo prvega dejanja oziroma ukrepa, navedenega v prošnji. Če ni mogoče ugotoviti, katero sodišče je krajevno pristojno, je pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«.

(5) V Zakonu o arbitraži (Uradni list RS, št. 45/08) se v 9. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Sodišče, izključno pristojno v skladu z zakonom, ki ureja sodišča, odloča o:

1. dopustnosti ali nedopustnosti arbitražnega postopka (tretji odstavek 11. člena),
2. imenovanju arbitra (tretji in četrty odstavek 14. člena),
3. izločitvi arbitra (tretji odstavek 16. člena),
4. prenehanju mandata arbitra (prvi odstavek 17. člena),
5. pristojnosti arbitražnega senata (tretji odstavek 19. člena),

6. razveljavitvi arbitražne odločbe (drugi odstavek 40. člena),

7. razglasitvi izvršljivosti domačih (41. člen) in o priznanju tujih arbitražnih odločb (42. člen).«.

(6) V Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS, št. 130/22) se:

– v 54. členu četrty in peti odstavek spremenita tako, da se glasita:

»(4) Odredbo za preiskavo izda sodnik izključno pristojnega sodišča v skladu z zakonom, ki ureja sodišča najpozneje v sedmih dneh od prejema popolnega predloga agencije. Agencija lahko predlaga, da sodišče odloči v krajšem roku, ki ne more biti krajši od 48 ur, ko je to nujno potrebno za pridobitev podatkov, pomembnih za uspešno izvedbo preiskave. Predlog agencije in odredba za preiskavo morata vsebovati:

- opredelitev prostorov, zemljišč in prevoznih sredstev ter poslovnih knjig in druge dokumentacije, ki jih je treba pregledati, kot so pogodbe, listine, poslovna korespondenca, poslovna evidenca in drugi podatki, ki so v zvezi s poslovanjem podjetja ne glede na vrsto nosilca, na katerem so zapisani ali shranjeni, vključno z elektronsko napravo in z njo povezanih naprav ter nosilcev elektronskih podatkov, kot so telefon, telefaks, računalnik, optični mediji, spominske kartice, drugi nosilci elektronskih podatkov, ter podatki na elektronskih napravah, ki jih podjetje hrani pri ponudniku storitev informacijske tehnologije, kot je storitev najema strežnika in storitve v oblaku, ki so dostopni podjetju, ki je predmet preiskave (v nadaljnjem besedilu: elektronska naprava),
- utemeljitev razlogov za preiskavo,
- dokaze ali vsebine podatkov, ki se iščejo,
- navedbo okoliščin za uporabo preiskave in način njene izvedbe,
- rok za izvedbo preiskave v prostorih podjetja.

(5) Če se sodnik izključno pristojnega sodišča v skladu z zakonom, ki ureja sodišča ne strinja z izdajo odredbe, o tem z obrazloženim mnenjem obvesti agencijo. Agencija lahko zahteva, da o zavrnjenem predlogu odloči senat treh sodnikov izključno pristojnega sodišča. Senat mora odločiti najpozneje v 48 urah od prejema zahteve in obrazloženega mnenja.«;

– v 60. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da se poslovne knjige in druga dokumentacija, ki je povezana s predmetom preiskave, nahaja v prostorih podjetja, proti kateremu se ne vodi postopek, ali v stanovanjskih prostorih članov organov vodenja podjetja ali nadzora, zaposlenih ali drugih sodelavcev podjetja, proti kateremu se vodi postopek, pridobi agencija odredbo za preiskavo teh prostorov od sodnika ali sodnice (v nadaljevanju: sodnik) izključno pristojnega sodišča v skladu z zakonom, ki ureja sodišča.«.

(7) V Zakonu o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18, 53/19 – odl. US, 66/19 – ZDavP-2M, 23/20 – SPZ-B, 36/21, 81/22 – odl. US in 81/22 – odl. US) se v 40.c členu prvi in drugi odstavek spremenita tako, da se glasita:

»V postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine je do ugotovitve pravnomočnosti sklepa o izvršbi izključno krajevno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča, razen če zakon določa drugače.

Po ugotovitvi pravnomočnosti sklepa o izvršbi na podlagi verodostojne listine je sodišče iz prejšnjega odstavka pristojno tudi za opravo poizvedb o sredstvih izvršbe iz elektronsko dosegljivih evidenc zaradi vročitve sklepa v skladu s četrty ali petim odstavkom 45. člena tega zakona.«.

(8) V Zakonu o prekrških (Uradni list RS, št. 29/11 – uradno prečiščeno besedilo, 21/13, 111/13, 74/14 – odl. US, 92/14 – odl. US, 32/16, 15/17 – odl. US, 73/19 – odl. US, 175/20 – ZIUOPDVE in 5/21 – odl. US) se 214. člen spremeni tako, da se glasi:

»Posebna pristojnost

214. člen

(1) V postopku o prekršku v primerih kršitev davčnih, deviznih, carinskih, trošarinskih, drugih finančnih predpisov ter predpisov s področja integritete in preprečevanja korupcije je za vse izključno krajevno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.

(2) Za izvrševanje globe, izrečene s sodbo sodišča, za odobritev dela v splošno korist in za odreditev nadomestnega zapora, je pristojno okrožno sodišče po stalnem ali začasem prebivališču storilca. Odvzem premoženjske koristi s plačilom denarnega zneska, redovno globo in stroške postopka izvrši sodišče, ki je o prekršku odločilo na prvi stopnji. Če se pristojnost ne da določiti ali če storilec nima stalnega ali začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji, je pristojno sodišče, ki je o prekršku odločilo na prvi stopnji. Za izvrševanje sankcij, izrečenih pravnim osebam s sodbo sodišča, je pristojno sodišče, ki je o prekršku odločilo na prvi stopnji.

(3) Za izdajo sklepa o prenehanju veljavnosti vozniškega dovoljenja, sklepa o odložitvi izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja in sklepa o preklicu odložitve izvršitve prenehanja veljavnosti vozniškega dovoljenja je pristojno okrožno sodišče po stalnem ali začasem prebivališču storilca. Za izdajo sklepa o prepovedi uporabe vozniškega dovoljenja na območju Republike Slovenije je izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.

(4) Za odločanje o zahtevah za sodno varstvo zoper odločbe prekrškovnih organov o prekrških s področja varstva konkurence in s področja javnega naročanja ter za odločanje o prekrških, pri katerih je predpisana stranska sankcija izločitve iz postopkov javnega naročanja, je izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.

(5) Za odločanje v zadevah priznavanja in izvrševanja odločb sodišč in drugih pristojnih organov v državah članicah Evropske unije, s katerimi so izrečene denarne sankcije za prekrške ali za druge kršitve predpisov, in za izvrševanje denarnih in drugih sankcij za prekrške, ki so jih izrekli pristojni organi v Republiki Sloveniji, v državah članicah Evropske unije, je izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.

(6) Za odločanje o prekrških, ki so bili storjeni z motornim vozilom, ki je registrirano v drugi državi članici Evropske unije in ni mogoče ugotoviti, kdo je storilec prekrška, pridobiti njegovo izjavo o prekršku oziroma storilcu odločbo o prekršku ni bilo mogoče izdati in vročiti na kraju storitve prekrška, lastnik, imetnik ali drugače identificirana oseba, za katero obstaja sum, da je storilec prekrška, pa nima stalnega ali začasnega prebivališča na ozemlju Republike Slovenije (48.b člen), je na prvi stopnji izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.

(7) Za odločanje o prekrških s področja političnih strank ter volilne in referendumске kampanje, za nadzor katerih je pristojno Računsko sodišče Republike Slovenije, je izključno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča.«.

(9) V Zakonu o zemljiški knjigi (Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17, 11/18 – ZIZ-L, 16/19 – ZNP-1 in 121/21) se v:

– 125.c členu drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(2) Udeleženec iz prejšnjega odstavka vloži ugovor, pritožbo ali drugo vlogo, razen zemljiškoknjižnega predloga, pisno tako, da jo pošlje na naslov centralnega vložišča za zemljiškoknjižne zadeve pri sodišču, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča (v nadaljnjem besedilu: centralno vložišče), ne glede na to, katero sodišče vodi zemljiškoknjižni postopek, v katerem se vlaga ta vloga.«;

– 126. členu četrti odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(4) Za odločanje o vseh pritožbah v zemljiškoknjižnih postopkih je krajevno pristojno tisto sodišče, ki ga kot izključno pristojnega določa zakon, ki ureja sodišča (v nadaljnjem besedilu: sodišče druge stopnje).«.

145. člen

(prenehanje veljavnosti drugih zakonov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati 3.a oddelek »Prenos stvarne pristojnosti« in 33.a člen Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US in 89/23 – odl. US) ter tretji odstavek 556. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94), uporabljajo pa se do začetka uporabe tega zakona.

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona preneha veljati sedma alineja 4. točke 23. člena Zakona o sodnem svetu (Uradni list RS, št. 23/17 in 178/21 – odl. US), uporablja pa se do začetka uporabe tega zakona.

146. člen

(prenehanje veljavnosti dosedanjega zakona)

Z uveljavitvijo tega zakona preneha veljati Zakon o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve, 22/18 – ZSICT, 16/19 – ZNP-1, 104/20 in 203/20 – ZIUPOPdve), uporablja pa se do začetka uporabe tega zakona.

147. člen

(prenehanje veljavnosti podzakonskih predpisov)

(1) Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati naslednji predpisi:

- Sodni red (Uradni list RS, št. 87/16 in 127/21),
- Pravilnik o vsebini in trajanju programa strokovnega usposabljanja za predsednike in direktorje sodišč (Uradni list RS, št. 42/10),
- Pravilnik o Službi za nadzor organizacije poslovanja sodišč (Uradni list RS, št. 79/16),
- Pravilnik o nagradi in povračilu stroškov sodnikom porotnikom (Uradni list RS, št. 88/01 in 79/08),
- Pravilnik o določitvi varnostnih standardov poslovanja sodišč (Uradni list RS, št. 41/07),
- Pravilnik o priznanjih na področju pravosodja (Uradni list RS, št. 25/19),
- Pravilnik o merilih za določitev števila sodniških mest (Uradni list RS, št. 42/10),
- Pravilnik o merilih za določitev števila delovnih mest sodnega osebja (Uradni list RS, št. 101/06),
- Pravilnik o obliki letnega poročila o poslovanju sodišč (Uradni list RS, št. 48/14),
- Pravilnik o obliki in navodilu za pripravo letnega programa dela (Uradni list RS, št. 27/10),
- Pravilnik o uvrstitvi delovnih mest direktorjev s področja pravosodja v plačne razrede znotraj razponov plačnih razredov (Uradni list RS, št. 79/17).

(2) Predpisi iz prejšnjega odstavka se uporabljajo do začetka uporabe novih podzakonskih predpisov.

148. člen
(uveljavitev in začetek uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. januarja 2025.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu:

Napovedni člen opredeljuje posamezna področja, ki so predmet urejanja v tem zakonu. Ustava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Ustava) opredeljuje ureditev sodišč na več mestih. Kot prvo, Ustava v 23. členu določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in obveznostih odloča nepristransko, neodvisno in z zakonom ustanovljeno sodišče, v 125. do 134. členu Ustave pa so predstavljena izhodišča za ureditev sodnega sistema.

Glede na 126. člen Ustave, ki določa, da ureditev in pristojnost sodišč določa zakon, predlog zakona določa, da zakon ureja vrste, pristojnosti in organizacijo sodišč, sodno in pravosodno upravo, sodnike porotnike, sodno osebje, varnost na sodiščih ter druga vprašanja, pomembna za delovanje sodišč. Zakon velja za vsa sodišča v republiki Sloveniji z izjemo Ustavnega sodišča, katerega delovanje opredeljuje poseben zakon, to je Zakon o ustavnem sodišču.

Predlog zakona je strukturiran v smiselno zaokrožena poglavja, ki urejajo posamezne institute v okviru organizacije sodišč, sodne uprave, pravosodne uprave. Urejena so tudi vprašanja, ki se strogo ne dotikajo same organizacije sodišč, vendar so neobhodno povezana z delovanjem sodišč. Tako predlog zakona ureja posredovanje in varstvo osebnih podatkov za namene sodnega odločanja in za opravljanje zadev sodne uprave. V nadaljevanju je urejen institut porotništva, ki ureja mandat, način imenovanja, določitev števila porotnikov in postopek razrešitve sodnika porotnika. Temu sledi poglavje o sodnem osebju, ki opredeljuje, kdo je sodno osebje in kakšne so njihove naloge. Poglavje o poslovanju sodišč ureja poletno poslovanje sodišča, poslovanje ob izrednih dogodkih, varovanje na sodiščih, varstvo podatkov in podobno. V okviru poglavja z naslovom »Pravosodna uprava« zakon določa zadeve pravosodne uprave, podatke o delu sodišč, ureja Center za izobraževanje v pravosodju, dan pravosodja in opravljanje dejavnosti v javnem interesu. Poglavje o dostopu javnosti podrobneje ureja sodno desko, objavo sodne prakse in vpogled v vpisnike. Sledi še poglavje o izvrševanju odločb Ustavnega sodišča in mednarodnih sodišč, ki podrobneje ureja področje izvrševanja navedenih odločb.

K 2. členu:

Člen podrobno opredeljuje pojem sodišča in njegovo pristojnost, in sicer je sodišče državni organ, pristojen za izvajanje sodne oblasti in izvrševanje sodnih odločb. Sodišče je vedno ustanovljeno z zakonom, bodisi z Zakonom o sodiščih (sodišča splošne pristojnosti) bodisi s specialnimi zakoni (Delovno in socialno sodišče z Zakonom o delovnih in socialnih sodiščih, Upravno sodišče pa z Zakonom o upravnem sporu). V okviru svojih pristojnosti sodišče ne izvršuje le sodnih odločb, pač pa tudi odločbe drugih državnih organov in nosilcev javnih pooblastil ter odločbe tujih sodišč in tujih organov.

K 3. členu:

Člen določa temeljne okvire izvajanja sodne oblasti in ustavno zagotovljena pričakovanja družbe glede spoštovanja načela enakosti pred zakonom pri sojenju (14. člen Ustave) in pravice do zagotavljanja nepristranskega in neodvisnega sodnega varstva v razumnem roku (23. člen Ustave). V njem so združena določila več veljavnih določb ZS, in sicer 1. člen, prvi odstavek 36. člena in 3. člen, ki jih predlog zakona vsebinsko ne spreminja.

Sodna pristojnost se v vseh njenih oblikah, to je stvarna, funkcionalna in krajevna, določa po sodišču. Sodnik je v svojem izvajanju sodne oblasti zato omejen s pristojnostjo sodišča, na katerem opravlja funkcijo. Pri izvajanju sodne oblasti mora ravnati v okvirih, ki mu jih postavljajo ustava, zakoni, splošna načela mednarodnega prava ter ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe.

Izjemoma sme sodnik v primeru pravne praznine (tj. ko zakon določenega primera ne ureja, pa bi ga

moral) namesto zakonodajalca določiti predpis, po katerem reši konkretni primer, če gre za civilnopravno zadevo. Pri tem mora s pomočjo analogije najprej uporabiti drug predpis, ki ureja podoben primer, ki se z neurejenim primerom sklada v bistvenih lastnostih (zakonska analogija). Če se zadeve ne da rešiti niti z uporabo predpisov, ki urejajo podobne primere, pa mora sodnik odločiti v skladu s splošnimi načeli pravnega reda v državi, pravnim izročilom in z utrjenimi spoznanji pravne vede predpis določi sam (pravna analogija).

V primeru zbornega sojenja imajo vsi sodniki, ki sodelujejo pri takšnem sojenju, enake pravice in dolžnosti glede izvajanja sodne oblasti. Posebej pa so v procesnih zakonih določene pravice procesnega vodstva predsednika senata.

Pri izvajanju sodne oblasti morajo sodniki spoštovati ustavno načelo enakosti pred zakonom in pravico do objektivnega in nepristranskega sojenja v razumnem roku ter brez nepotrebne odlašanja ravnati tako, kot bi imeli pred seboj nedoločeno število primerov iste vrste.

K 4. členu:

V tem členu je splošno urejena obveznost spoštovanja odločb sodne oblasti, in sicer morajo pravnomočne odločbe sodne oblasti spoštovati vse fizične in pravne osebe v Republiki Sloveniji, kakor tudi vsa sodišča in državni organi. Nadalje je določeno tudi, da ima izvršitev odločbe sodne oblasti prednost pred izvršitvijo odločbe drugega organa, kar pomeni, da odločba drugega organa ne more ovirati izvršitev odločbe sodne oblasti.

K 5. členu:

Slovenščina se kot uradni jezik uporablja na vsem teritoriju države, medtem ko je na območjih občin, v katerih živi avtohtona italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Predlagana ureditev sledi 11. členu Ustave, ki območja narodnih skupnosti veže na občine kot teritorialne enote in ki pravico uporabe jezika narodne skupnosti ne omejuje glede na osebne okoliščine, torej le na pripadnike narodne skupnosti, ki živijo na tem območju (kot je to izhajalo iz ureditve do sedaj veljavnega Zakona o sodiščih), temveč navedeno pravico daje vsem strankam, ki na teh območjih želijo uveljaviti pravico do uporabe italijanskega ali madžarskega jezika v postopku (enako tudi v 4. členu Zakona o državni upravi). Sprememba oziroma širitev rabe jezika ima podlago v sodbah Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: SEU), ki prepovedujejo diskriminacijo zaradi državljanstva.

SEU je že leta 1998 v zadevi odločilo, da vsak državljan Evropske unije lahko uporablja jezik narodne skupnosti, če so ti jeziki v članici Evropske unije priznani kot uradni jeziki, kljub temu da oseba ni državljan države, na katerem želi do pravico uveljavljati. Sodišče je namreč v zadevi Bickel in Franz (C-274/96) odločilo, da se lahko nemško govoreči na dvojezičnem območju na Južnem Tirolskem v kazenskih postopkih zagovarjajo v nemškem jeziku, čeprav niso državljani Italije, kjer Južna Tirolska leži. SEU je leta 2014 odločilo, da je nacionalna ureditev, ki pravico do uporabe drugega jezika kot uradnega jezika dovoljuje le tam živečim državljanom te države v nasprotju z evropsko zakonodajo, ki prepoveduje diskriminacijo zaradi državljanstva. SEU je v zadevi Grauel Rüffer (C-322/13) dalo pravico do uporabe manjšinskega jezika v civilnih sodnih postopkih tudi nepripadnikom manjšine na teritoriju, kjer manjšina živi. V tem primeru je regionalno sodišče v pokrajini Bocen na Sodišče EU poslalo predhodno vprašanje. Italijanska zakonodaja je namreč določala, da imajo na dvojezičnem ozemlju pravico do uporabe nemščine le italijanski državljani, pripadniki nemške manjšine. SEU je odločilo, da italijanska zakonodaja ni bila v skladu z evropskim pravom, natančneje, s prepovedjo diskriminacije na podlagi narodnosti ter načelom prostega pretoka ljudi. Sodišče je v sodbi še dodalo, da tudi večji stroški, ki bi jih imela Italija v teh primerih (zaradi potrebe po prevajanju), ne morejo biti odločilen dejavnik pri tej ureditvi, saj ekonomski razlogi ne morejo omejevati svoboščin, ki jih zagotavlja pravo EU.

K 6. členu:

V členu je urejen hierarhični odnos višjih in nižjih sodišč, in sicer lahko višje sodišče usmerja pravno

mnenje nižjega sodišča v skladu s procesnimi predpisi. Na ta način se preprečuje poseganje višjih sodišč v odločanje in sojenje nižjih sodišč, pri čemer se s tem varuje tudi neodvisnost sodnika, ki ga zagotavlja 125. člen Ustave.

K 7. členu:

Člen ureja javnost sojenja, ki obenem predstavlja tudi izpeljavo 24. člena Ustave, ta pa določa, da so sodne obravnave javne. Prav tako se sodbe izrekajo javno, pri čemer lahko izjeme določa le zakon (tovrstne izjeme določajo posamezni procesni predpisi). Ustava torej določa pravico do javnosti sojenja. Kot je razvidno iz Komentarja Ustave RS, Čebulj, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana 2002, javnost sojenja obsega javnost sodnih obravnav in javno izrekanje sodb. Pravica javnosti sojenja ni absolutna, kar sicer velja za vse človekove pravice in temeljne svoboščine. Navedeni člen Ustave namreč v zadnjem stavku vsebuje zakonski pridržek, na podlagi katerega je zakonodajalec pooblaščen, da določi izjeme, torej primere in pogoje, pod katerimi se javnost sojenja lahko izključi. Zakonodajalcu je tako dana možnost, da predpiše način uresničevanja te pravice. Pomembno je torej, da zakon (npr. Zakon o pravnem postopku, Zakon o kazenskem postopku) vsebuje izjeme. Tudi Evropska konvencija o človekovih pravicah v prvem odstavku 6. člena dopušča omejitve oziroma izjeme od javnosti sojenja, če »je to v interesu morale, javnega reda ali državne varnosti, če to v demokratični družbi zahtevajo koristi mladoletnikov ali varovanje zasebnega življenja strank, pa tudi tedaj, kadar bi po mnenju sodišča zaradi posebnih okoliščin javnost sojenja škodovala interesom pravičnosti.«.

K 8. členu:

Določba ureja vsebino sodnega reda. Gre obenem tudi za izpeljavo 23. člena Ustave, saj je sodni red namreč edini konkretizirani podzakonski akt, ki ga določa Ustava. Glede na njegovo ustavno naravo je sodni red zagotovo najpomembnejši podzakonski predpis, zato njegova vsebina omogoča konkretizacijo zakonskih določb in izvajanje tega zakona. Vsebinsko sodni red ureja dodeljevanje zadev – kar mu nalaga že sama Ustava, nadalje ureja poslovanje sodišč, notranjo organizacijo, poslovanje v zadevah sodne uprave, pisarniško poslovanje, finančno poslovanje sodišč in informatizacijo sodišč, kakor tudi druga področja, ki jih ureja zakon.

S predlaganim novim drugim odstavkom se upošteva vsebino sodnega reda, ki se nanaša predvsem na notranjo organizacijo in poslovanje sodišč, in z namenom krepitve pristojnosti predsednika vrhovnega sodišča za učinkovito odzivanje na situacije, ki narekujejo normativne spremembe v poslovanju sodišč, pristojnost za izdajo navedenega predpisa prenaša na predsednika vrhovnega sodišča. Ker sodni red na posameznih mestih ureja tudi vsebine, ki so povezane z izvajanjem nalog pravosodne uprave in ker se opravljanje zadev sodne uprave (kamor sodi tudi izvajanje določb sodnega reda) lahko nadzira v okviru nadzora organizacije poslovanja sodišč, kar je v pristojnosti ministrstva oziroma ministra za pravosodje, se vloga slednjega predvideva s podajo predhodnega soglasja k navedenemu predpisu. V drugem odstavku je predlagatelj dodal še obveznost predhodnega mnenja sodnega sveta. Svet Evrope (CCJE) namreč v 87. točki Mnenja št. 10 priporoča, da se sodni svet izreče o vseh predlogih pravnih aktov, ki zadevajo status sodnikov, administracijo sodstva, procesno pravo, pa tudi splošneje o vseh predlogih predpisov, ki bi lahko imeli vpliv na sodstvo. Sodni red namreč med drugim določa tudi kriterije za razporejanje sodnikov znotraj posameznega sodišča.

Ker je Sodni red edini podzakonski predpis, ki je določen že na ustavni ravni (drugi odstavek 23. člena Ustave), je edino ustrezno, da se Sodni red objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

K 9. členu:

Sodni sistem Republike Slovenije sestavljajo sodišča s splošno pristojnostjo in specializirana sodišča. Po do sedaj veljavni ureditvi so specializirana sodišča delovala kot štiri delovna in eno socialno prvostopenjsko ter eno višje sodišče na področju delovnega in socialnega prava ter prvostopenjsko sodišče na področju upravnega prava, sodišča s splošno pristojnostjo pa so bila organizirana kot 11

prvostopenjskih okrožnih in 44 prvostopenjskih okrajnih sodišč ter štiri drugostopenjska višja sodišča. Posamezno okrajno sodišče je delovalo kot organizacijska enota okrožnega sodišča z njegovega območja, razen Okrajnega sodišča v Ljubljani, ki je samostojna organizacijska enota. Vrhovno sodišče odloča na najvišji stopnji v zadevah splošne pristojnosti in v zadevah iz pristojnosti specializiranih sodišč.

Ustava v 23. členu določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Ustava nadalje v 126. členu ne določa organizacijske strukture sodišč, ampak ureditev in pristojnost sodišč prepušča ureditvi na zakonski ravni. Državljanom mora biti zagotovljen dostop do sodnega varstva, način pa mora biti določen z zakonom.

Okrajna sodišča kot organizacijske enote okrožnih sodišč (od leta 2010 dalje) so v okrožja različno integrirana. Ponekod okrajna sodišča delujejo kot del okrožja, vzpostavljeni so medokrajni oddelki, sojenje na določenih pravnih področjih okrajne pristojnosti je koncentrirano na enem mestu v okrožju, izvajajo se prenosni zadevi v reševanje na druga okrajna sodišča v okrožju, sodniki z okrajnih sodišč so dodeljeni na okrožna sodišča. Drugod okrajna sodišča še vedno delujejo relativno samostojno in s pristojnostmi, kot so jih imela pred letom 2010. Z vzpostavitvijo okrožja kot osnovne organizacijske ravni sodišč je potrebno vzpostaviti pogoje za učinkovito delovanje okrožja v novi obliki, zato zakon na prvi stopnji določa samo okrožna sodišča, notranja organizacija teh sodišč pa je razdelana v nadaljnjih členih.

K 10. členu:

Do sedaj veljavni 114. člen ZS je za območje posameznega sodnega okraja štel območje občine, določene z Zakonom o postopku za ustanovitev, združitve oziroma spremembo območja občine ter o območjih občin (Uradni list SRS, št. 28/80, 9/82, 27/84, 38/89 in Uradni list RS, št. 30/90). Leta 1994 je bila na ozemlju Republike Slovenije z Zakonom o lokalni samoupravi (Uradni list št. 72/93) vpeljana lokalna samouprava in s tem je bil končan proces reforme komunalnega sistema. Ob koncu leta je bilo namesto dotedanjih razmeroma velikih občin - komun ustanovljenih 147 manjših občin. Do leta 2015 so bile izvedene večje spremembe v obsegu območij občin ali v njihovih preimenovanjih v smeri drobljenja posameznih enot, tako da se je število občin povečalo na 212. Ker se območja občin spreminjajo, predlagatelj meni, da je primerneje območja sodišč vezati na neko manj spremenljivo enoto. Predlagatelj ocenjuje, da je tudi z vidika racionalizacije in čim manjšega posega v današnjo razdelitev območij sodišč optimalno vezati območja sodišč na katastrske občine. Meje določenega števila posameznih katastrskih občin pa so tudi enake mejam posameznih sodnih okrajev oziroma okrožij. Območje krajevne pristojnosti okrožnih sodišč bodo določene v prilogi tega zakona, v območje posameznega okrožnega sodišča pa bodo vključene tiste katastrske občine, ki dejansko že sedaj obsegajo območje posameznega okrajnega sodišča. S tem se krajevna pristojnost sodišč v ničemer ne bo spremenila, tudi zemljiškoknjižna pristojnost posameznih okrožnih sodišč bo v tem primeru ostala enaka, bo pa območje posameznega sodišča urejeno bolj transparentno.

K 11. členu:

Uveljavitev sodnega okrožja kot osnovne organizacijske ravni sodišč bo tudi na področju prostorske ureditve sodišč prinesla spremembe. Okrožna sodišča bodo lahko posamezna procesna opravila izvedla tudi na zunanjih enotah kot notranjih organizacijskih enotah. Okrožna sodišča tudi že sedaj lahko opravljajo glavne obravnave v kazenskih postopkih na drugih lokacijah izven sodnega posloplja, če so prostori v sodnem posloplju neprimerni za glavno obravnavo (drugi odstavek 287. člena Zakona o kazenskem postopku).

Zunanjo enoto bo vodil sodnik, določen z letnim razporedom, ki mu v tem primeru pripada položajni dodatek za vodenje, kot če bi vodil sodni oddelek znotraj sodišča. Višina položajnega dodatka za

vodenje je že določena v Zakonu o sistemu plač v javnem sektorju in bo odvisna od števila sodnikov in sodnega osebja v posamezni zunanji enoti.

Merila, kdaj okrožno sodišče odloča tudi na zunanjih enotah, so povzeta po Smernicah za izdelavo mreže sodišč v podporo dostopu do sodnega varstva v kakovostnem sodnem sistemu (CEPEJ-GT-QUAL(2013)2). Smernice kot določitev in merjenje kazalnikov za vzpostavitev optimalnega razmerja med dejavnostjo sodišč in oddaljenostjo od uporabnikov izpostavljajo gostoto prebivalstva, velikost sodišča, tok postopkov in delovno obremenitev, zemljepisno lokacijo, infrastrukturo in prevoz. Kot dodatne dejavnike smernice CEPEJ navajajo še informatizacijo sodišč, zmogljivost sodišč, poslovno okolje, alternativno reševanje sporov, razpoložljivost pravnega svetovanja, zaposlovanje novih sodnikov in osebja. Optimalno število prebivalcev na eno sodišče je težko določiti, zlasti zato, ker je pravilneje upoštevati razmerje med velikostjo sodišča in prebivalci v njegovi pristojnosti.

Glede na geografsko razvejanost ozemlja Slovenije trenutna mreža sodišč omogoča ustrezen dostop prebivalstva do sodnega varstva, zato območja okrožnih sodišč ostajajo nespremenjena. Predlagatelj ocenjuje, da se lahko optimizacija poslovanja sodišč zagotavlja preko spremembe organizacije poslovnih procesov in informatizacije sodnih postopkov, sčasoma pa tudi z reorganizacijo zunanjih enot znotraj posameznega okrožnega sodišča. Kljub temu da gre za notranjo organizacijo okrožnega sodišča, se vseeno vzpostavlja razlika med organizacijskimi enotami na sedežu sodišča in zunanjimi enotami, saj se z zunanjimi enotami zagotavlja pravico do dostopa do sodnega varstva, zaradi česar se predlaga poseben mehanizem pri določanju zunanjih enot. Sodni svet pri podaji predhodnega mnenja nastopa v funkciji varuha samostojnosti in neodvisnosti sodnikov, predsednik vrhovnega sodišča skrbi za zagotavljanje delovanja sodišč, minister za pravosodje pa je na ravni izvršilne veje oblasti odgovoren za delovanje sodstva.

Predsednik okrožnega sodišča bo ob upoštevanju kriterijev CEPEJ, kot so geografski kriterij (oddaljenostjo prebivalstva do sodišča), kriterij pripada zadev, število sodnikov in sodnega osebja, infrastrukturne povezave, digitalizacija sodnih postopkov, določil zunanje enote na območju okrožnega sodišča, pred tem pa bo moral pridobiti predhodno mnenje predsednika vrhovnega sodišča in sodnega sveta ter soglasje ministra za pravosodje.

Organiziranost zunanjih enot bo določil v internem aktu, npr. pravilniku o notranji organizaciji okrožnega sodišča, kjer so določene tudi ostale notranje organizacijske enote okrožnega sodišča (npr. pravdni oddelke, kazenski oddelek, stečajni oddelek, služba za brezplačno pravno pomoč, kadrovska služba, finančno-računovodska služba). V aktu bo tudi opredelil, katera procesna opravila se bo izvajala na posamezni zunanji enoti.

K 12. členu:

Stvarna pristojnost je pristojnost sodišča, da odloča o zadevi glede na vsebino predmeta postopka in stopnjo odločanja. Zaradi uvedbe ene vrste prvostopenjskih sodišč ni več potrebe po delitvi stvarne pristojnosti na okrajno in okrožno pristojnost, kot je to veljalo do sedaj. Okrožna sodišča bodo stvarno pristojna za obravnavo vseh kazenskih, pravdnih in drugih zadev na prvi stopnji.

K 13. členu:

Izključna pristojnost sodišča pomeni, da v zadevah, za katere je izključno pristojno določeno sodišče, ne more odločati nobeno drugo sodišče, drug organ ali arbitražna. V veliki večini primerov procesni predpisi ali drugi materialni predpisi določajo izključno pristojnost za reševanje določenih zadev za celotno območje Republike Slovenije, Zakon o sodiščih pa je do sedaj v dveh primerih določal izključno pristojnost Okrožnega sodišča v Kopru in Okrožnega sodišča v Ljubljani. V predlogu so dodane določbe o izključni pristojnosti posameznih sodišč, ki so trajne narave. Ni pa dodana npr. izključna pristojnost v primeru odločanja o zahtevi za obnovo kazenskega postopka zoper sodbo vojaškega sodišča, ki je bilo

pristojno za območje katerekoli izmed republik bivše Jugoslavije, ki je postala pravnomočna pred 25. junijem 1991 in za postopke sodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti strank, saj gre za izključne pristojnosti, ki so začasne narave (do zaključka trajanja teh postopkov). Po mnenju predlagatelja se tovrstne izključne pristojnosti, ki imajo začasno naravo, lahko določijo tudi s specialnim zakonom, izključne pristojnosti, ki so trajne narave, pa le s tem zakonom.

Dodani sta tudi prehodna in končna določba, ki spreminjata oziroma črtata določbe posameznih zakonov, ki določajo izključne pristojnosti.

K 14. členu:

Institut t. i. »letečih spisov« je bil uveden z novelo ZS-F (Uradni list RS, št. 127/06) hkrati z institutom medokrajnih in medokrožnih sodnikov z namenom zagotoviti večjo mobilnost zadev in sodnikov med sodišči iste vrste znotraj območja posameznega višjega sodišča. Z institutom se je želelo zagotoviti enakomernejšo obremenitev sodišč iste stopnje predvsem z namenom odprave sodnih zaostankov, saj je iz letnih statistik izhajalo, da so sodišča iste stopnje različno obremenjena. Predsednik skupno neposredno višjega sodišča je lahko na predlog predsednika sodišča, ki je imelo sodne zaostanke, odločil, da se pristojnost za sojenje v določenem številu zadev, tudi brez soglasja strank, prenese na drugo manj obremenjeno stvarno pristojno sodišče na svojem območju z izjemo izključne krajevne pristojnosti ali sporazuma o krajevni pristojnosti. Skozi čas se je institut prenosa spisov spreminjal in dopolnjeval glede na druge spremembe zakonodaje in potrebe sodišč. Po podatkih vrhovnega sodišča je bilo v letu 2022 na podlagi 105.a člena Zakona o sodiščih opravljenih 745 (1 odstotek nerešenih zadev) prenosov pomembnejših zadev in 221 (0,8 odstotka nerešenih zadev) prenosov ostalih zadev. Največ prenosov pristojnosti je bilo v zadevah okrajnih sodišč (79 odstotkov vseh prenesenih zadev) in okrožnih sodišč (21 odstotkov prenesenih zadev), med višjimi sodišči pa je bila v letu 2022 prenesena le 1 zadeva.

Predlog zakona do določene mere ohranja do sedaj veljavno ureditev s to spremembo, da se namesto termina »sodni zaostanki« uporablja termin »bistveno povečan pripad zadev«, saj menimo, da gre za ustrežnejšo opredelitev objektivnega pogoja, pri katerem je možno prenesti zadeve znotraj območja višjega sodišča z namenom izenačevanja obremenitve zadev. Izjema pri delegaciji pristojnosti so zadeve, za katere je določena izključna pristojnost, razen v izvršilnih zadevah izterjave denarnih terjatev. Kot novost se uvaja možnost prenosa zadev med višjimi sodišči, o čemer odloči predsednik vrhovnega sodišča.

K 15. členu:

Namen predloga zakona je pripraviti zaokroženo celoto sprememb, ki bodo pomagala doseči zastavljene cilje. Določitev okrožja kot osnovne organizacijske ravni sodišč nadaljuje oziroma zaključuje niz sprememb, ki jih je zastavila že novela ZS-I. Da pa bodo lahko doseženi maksimalni učinki teh sprememb, je treba poseči še na kadrovske področje. Izraba kadrovskega virov tudi po uvedbi nove organizacije okrožja ne bo izvedljiva v največji možni meri, če bomo ohranili delitev prvostopenjskih sodnikov na okrajne in okrožne. Vrhovno sodišče je ocenilo, da vzpostavitev ene vrste sodnika na prvi stopnji rešuje velik del problema izenačevanja kadrovskega virov.

Sodniki odločajo kot sodniki posamezniki ali v senatu. Kdaj se odloča v senatnem sojenju in kdaj po sodniku posamezniku, določajo posamezni procesni predpisi. Odločilni kriteriji, kdaj odloča sodnik posameznik, so odvisni od pomena in kompleksnosti posamezne zadeve ter potrebe po hitrosti reševanja zadev.

K 16. členu:

Območja višjih sodišč so določena z območji okrožij. Zaradi geografske raznolikosti in lege so tako območja okrožij kot posledično tudi območja višjih sodišč neenako velika, kar vpliva na pripad zadev na posamezna višja sodišča in tudi na velikost sodišč. S tem se ustvarjajo neenake obremenitve med okrožnimi sodišči, zato se območje Okrožnega sodišča v Krškem z območja Višjega sodišča v Ljubljani priključi Višjemu sodišču v Celju. Gre za manjšo spremembo, ki pomeni premik v smeri upoštevanja

smernic CEPEJ, lažjega izenačevanja obremenitev med sodišči in zagotavljanje enotne sodne prakse.

K 17. členu:

Pravica do pritožbe je temeljna pravica posameznika, ki izhaja iz načela zakonitosti in načela enakega varstva pravic. Pravica do pritožbe vsakomur zagotavlja pravico do učinkovitega pravnega sredstva. V sodnih postopkih je pravica do pritožbe načeloma dovoljena, učinkovita pa je le, če je odločba sodišča v vsaki točki obrazložena na dovolj konkreten način. Obrazložena sodna odločba je neločljiv del poštenega postopka, z njo je sodišče dolžno z zadostno jasnostjo opredeliti razloge, na podlagi katerih je doseglo svojo odločitev. Višja sodišča so tista, ki torej zagotavljajo pravico do učinkovitega pravnega varstva, saj omogočajo pritožbe zoper prvostopenjska sodišča. Poleg odločanja o pritožbah zoper odločbe okrožnih sodišč z njihovega območja odločajo tudi o morebitnih sporih o pristojnosti med temi sodišči ter v drugih zadevah, če tako določa zakon.

K 18. členu:

Po zgledu ureditve, ki ureja popis vseh izključnih pristojnosti okrožnih sodišč, se dodaja še določbo, ki ureja popis izključnih pristojnosti višjih sodišč.

K 19. členu:

Člen ureja senatno sojenje, in sicer je sojenje v senatu pravilo odločanja v primeru pritožbenih postopkov in odločanja o sporih o pristojnosti. Sodnik posameznik pa sodi v zadevah, ki jih zakon določa kot pristojnost višjih sodišč. Zakon pa lahko izrecno določi tudi, da v posameznih zadevah, ki jih sicer praviloma obravnavajo senati, odloča sodnik posameznik.

K 20. členu:

Vrhovno sodišče ima temelj v 127. členu Ustave, ki določa, da je vrhovno sodišče najvišje sodišče v državi. V skladu z zakonom ima sedež v glavnem mestu Republike Slovenije, Ljubljani.

K 21. členu:

V skladu s 127. členom Ustave zakon določa, da vrhovno sodišče odloča o rednih in izrednih pravnih sredstvih ter opravlja druge zadeve, ki jih določa zakon. Glede na to, da je vrhovno sodišče najvišje sodišče, ima širok nabor pristojnosti, tako v okviru zadev, o katerih odloča oziroma sodi, kot tudi v drugih zadevah. Tako zakon med drugim določa tudi, da je vrhovno sodišče pristojno za zagotavljanje enotnosti sodne prakse, za objavo sodnih odločb in načelnih pravnih mnenj, s čimer se konkretizirata ustavni pravici do enakega varstva pravic in javnosti sojenja. Informacijsko-komunikacijska tehnologija je ključnega pomena za zagotavljanje poslovanja sodišč. Ker je ena od strokovnih služb na Vrhovnem sodišču Center za informatiko, se med pristojnosti izrecno določa tudi pristojnost informatizacije poslovanja sodišč. Kot nov drugi odstavek se predlaga, da vrhovno sodišče sprejme navodila za učinkovito izvajanje sodne uprave za vsa sodišča.

Vrhovno sodišče pa je prav tako pristojno za odločanje o predlogih za dopustitev kontrole pisem in drugih pošiljk ter nadzorovanje in snemanje telekomunikacij in nadzorovanje telekomunikacij z izpisom telekomunikacijskega prometa v Republiki Sloveniji. Podobno kot opredelitev pravice posameznika do zasebnosti je treba razlagati njegovo pravico do komunikacijske zasebnosti. Ustava ne ločuje med različnimi oblikami prenosa sporočil, temveč zajema vse vrste občil ob pogoju, da se s tem posega v človekovo zasebnost. Pri sporočilih ali komunikaciji, ko je iz izbranega občila ali načina prenosa sporočil jasno razviden namen pošiljatelja, da ostane sporočilo znano samo njemu ali vnaprej določenemu ali določljivemu prejemniku, mora državni organ za poseg v z ustavo zajamčeno pravico do zasebnosti pridobiti predhodno sodno dovoljenje, ponudniki telekomunikacijskih storitev pa jim morajo omogočiti izvajanje zakonitega, sodno odobrenega nadzora telekomunikacij. V ta namen torej zakon določa, da lahko o predlogu za dopustitev kontrole pisem in drugih pošiljk ter nadzorovanje in snemanje telekomunikacij in nadzorovanje telekomunikacij z izpisom telekomunikacijskega prometa v Republiki

Sloveniji odloča le predsednik vrhovnega sodišča oziroma v njegovi odsotnosti podpredsednik.

Zakon o sodiščih je do sedaj v posebnem členu urejal delovanje služb za informatiko okrožnih sodišč in Centra za informatiko pri Vrhovnem sodišču. Ker gre za posamezne notranje organizacijske enote, je ustrežnejše, da njihovo poimenovanje in pristojnosti ureja podzakonski predpis, Sodni red. Izjemoma se na zakonski ravni določa delovanje notranje organizacijske enote Vrhovnega sodišča, ki skrbi za izvajanje enotne tehnološke in informacijske podpore poslovanja vseh sodišč in celotnega pravno informacijskega sistema sodišč. Center za informatiko, ki deluje pri Vrhovnem sodišču, skrbi za vzdrževanje, izdelavo specializirane programske opreme, poseben poudarek pa se daje tudi sodelovanju pri izobraževanju končnih uporabnikov. Zadolžen je tudi za tehnološko podporo sodiščem, kar v največji meri izvaja skozi informacijsko podporo sodnim postopkom, nakup in dobava strojne opreme, zagotavljanje vzdrževanja in delovanja opreme ter tehnično in vsebinsko pomoč uporabnikom.

K 22. členu:

Člen ureja senatno sojenje, in sicer je sojenje v senatu izključno pravilo načina odločanja vrhovnega sodišča. Zakon nadalje ureja sestavo senata, in sicer so senati sestavljeni iz treh, petih, lahko pa tudi sedmih sodnikov (npr. Zakon o kazenskem postopku določa odločanje v senatu sedmih sodnikov, če vrhovno sodišče odloča o zahtevi za varstvo zakonitosti, če je vložena zoper odločbo, ki jo je vrhovno sodišče sprejelo v senatu petih sodnikov). Senat sestavljajo predsednik senata, sodnik poročevalec in član ali več članov senata. V drugem odstavku je jasneje določeno, v katerih zadevah izda vrhovno sodišče odločbo v sestavi več kot pet vrhovnih sodnikov in zoper katero bi bilo možno vložiti pravno sredstvo.

K 23. členu:

Iz pravice do enakosti pred zakonom po 14. členu Ustave in pravice do enakega varstva pravic po 22. členu Ustave ne izhaja le, da mora zakon podobne položaje urediti enako in enako obravnavati obe stranki v postopku, ampak tudi, da morajo za dejansko in učinkovito sodno varstvo sodišča pravo v istovrstnih primerih uporabljati enako in enotno na vsem območju, za katerega velja formalni pravni vir. V kontinentalni teoriji pravnih virov vse bolj prevladuje spoznanje, da imajo tudi precedensi oziroma tipični primeri določeno obvezno moč, ki zagotavljajo enotnost sodne prakse, pravičnost in pravno varnost. Tudi v slovenskem pravnem sistemu se je uveljavila prepoved samovoljnega odstopa od sodne prakse kot ustavno procesno jamstvo, če se sodišče odloči, da bo od uveljavljene sodne prakse odstopilo, mora razloge za to posebej obrazložiti. Sodna praksa ima danes de facto kakovost formalnega pravnega vira.

Vrhovnemu sodišču gre pri oblikovanju sodne prakse in skrbi za njeno enotnost posebna teža, ki temelji na avtoriteti, ki jo ima kot vrh sodne oblasti v državi. To izhaja že iz njegove vloge, opredeljene v tem zakonu, ki med pristojnostmi vrhovnega sodišča izrecno določa skrb za enotno sodno prakso.

Uvedba instituta razširjenih senatov, ki bi dopolnil nabor (ne)formalnih sredstev za usklajevanje sodne prakse na vrhovnem sodišču, se zgleduje zlasti po primerljivih sistemih germanskega pravnega kroga. Na podlagi primerjalnopravne analize pogojev za oblikovanje razširjenega senata je uporaba senata uzakonjena, 1) če bi odločitev o temeljnem pravem vprašanju pomenila odstop od ustaljene sodne prakse vrhovnega sodišča ali od predhodne odločitve senata o istem vprašanju; 2) če je sodna praksa na vrhovnem sodišču glede temeljnega pravnega vprašanja neenotna. Z institutom razširjenih senatov je ponujena nova, dodatna možnost za oblikovanje enotne sodne prakse vrhovnega sodišča. Namen novosti ni dela sodišča po nepotrebnem obremenjevati ali zapletati z vprašanji, ki se sicer lahko pojavijo ob delu senata, a so že urejena v procesnih predpisih ali podzakonskih aktih (na primer v sodnem redu in letnem razporedu dela vrhovnih sodnikov). Predlog sledi prevladujočemu mnenju med vrhovnimi sodniki, da mora biti uporaba instituta fakultativna, torej prepuščena odločitvi konkretnega senata, upoštevajoč vse okoliščine primera. Ključna naloga razširjenih senatov je zagotavljanje enotne sodne prakse. Pri vsakem odločanju je treba upoštevati nedoločeno število primerov z istimi bistvenimi

značilnostmi in se vprašati, ali je ponujen odgovor na pravno vprašanje v skladu z dosedanja sodno prakso in kako utegne vplivati na bodoče podobne primere. Smisel razširjenih senatov je lahko le v tem, da se doseže rešitev pravnega vprašanja, ko so izčrpana vsa druga sredstva. Načelo fakultativnosti je dodatno omejeno z določitvijo kumulativnega pogoja, po katerem odločanje v razširjeni sestavi pride v poštev le, če je bilo neuspešno predhodno usklajevanje med sodnimi oddelki, na delovno področje katerih spada sporno pravno vprašanje. Odločanje v razširjenih senatih namreč ni le fakultativen institut, ampak je hkrati skrajna možnost, omejena na tiste primere, v katerih so bile predhodno izčrpane vse neformalne možnosti medsebojnega usklajevanja. Pri opredelitvi pogojev za oblikovanje razširjenega senata je glede na probleme, ki naj bi jih ureditev reševala, večji poudarek na enotnosti sodne prakse, in ne na "temeljnih vprašanjih" in "nadaljnem razvoju prava". Izkušnje kažejo, da je neusklajenost sodne prakse sicer najpogosteje posledica različnih stališč senatov različnih oddelkov, ne pa vedno. Za odločanje v razširjeni sestavi mora biti zato (alternativno) podana ena od naslednjih okoliščin: 1) če bi rešitev pravnega vprašanja lahko pomenila odstop od ustaljene sodne prakse vrhovnega sodišča ali od pravnega stališča razširjenega senata; 2) če je sodna praksa vrhovnega sodišča neenotna; ali 3) če pravno vprašanje spada tudi na delovno področje drugega sodnega oddelka.

Ker razširjeni senat odloča o konkretni zadevi, zanj veljajo enaka pravila kot pri navadnih senatih. To pomeni, da lahko odloča le v popolni sestavi. Zaradi zagotavljanja načela pravice do zakonitega sodnika, ki onemogoča manipulacije z izbiro članov senata za specifične zadeve, predlog zakona vsebuje temeljna pravila za sestavo senata; kako se ta oblikuje v konkretnem primeru, pa bo določal letni razpored dela vrhovnih sodnikov. Sodeči senat treh, petih ali sedmih sodnikov se bo v skladu s pobudo dopolnil s petimi sodniki in predsednikom vrhovnega sodišča, ki ga v času njegove zadržanosti nadomešča podpredsednik. Vloga predsednika sodišča pri delu razširjenega senata je predvsem simbolična, saj njegovo predsedovanje pomeni sodelovanje pri najpomembnejših odločitvah sodišča. Ker je smisel razširjenega senata v tem, da ob obravnavi pravnega vprašanja pridejo do izraza stališča, se v predlogu zakona določa tudi imenovanje drugega (dodatnega) poročevalca v konkretni zadevi, ki naj bi zagotovil enakovredno predstavitev morebitnih alternativnih stališč.

Če naj bo institut razširjenega senata učinkovito sredstvo za zagotavljanje enotnosti sodne prakse, morajo biti vrhovni sodniki na pravna stališča, ki jih sprejme tak senat, vezani. Argument, ki govori za zavezujočo moč odločitev razširjenih senatov, izhaja iz namena samega instituta – tj. poenotenje sodne prakse zaradi zagotavljanja enakega varstva pravic (22. člen Ustave) in enakosti pred zakonom (14. člen Ustave). Pri tem je seveda treba razlikovati med pravnimi stališči, ki so za odločitev v zadevi neposredno odločilna (*ratio decidendi*), in tistimi, ki jih je sodišče izreklo, vendar za odločitev niso bistvena (*obiter dictum*). Zadeva, ki se preusmeri v odločanje razširjenemu senatu, lahko sama po sebi zahteva razrešitev več pravnih vprašanj, med katerimi je (najverjetneje) le eno tako, o katerem mora odločiti razširjeni senat, čeprav je treba za odločitev o pravnem sredstvu zavzeti stališča še o številnih drugih pravnih vprašanjih. Slednja ne morejo imeti večje zavezujoče moči kot katerakoli druga odločba vrhovnega sodišča.

Posledično se v predlogu zakona predlaga črtanje instituta pravnih mnenj, ki jih sprejema občna seja vrhovnega sodišča. Tako načelna pravna mnenja kot pravna mnenja zadevajo vprašanja, ki so pomembna za enotno uporabo zakonov. V sodni praksi se je izoblikovalo stališče, da gre za pravno mnenje takrat, če je pravno stališče vezano na konkretno odločbo, za načelno pravno mnenje pa tedaj, ko pravno stališče nima za podlago konkretne odločbe. Ob vzpostavitvi razširjenih senatov soobstoje pravnih mnenj ni več smiselno. Poleg nejasnosti, kdaj naj se v zvezi s konkretnim primerom sprejme pravno mnenje in kdaj naj o zadevi odloči razširjeni senat, bi se lahko postavilo tudi vprašanje hierarhije med obema načinoma odločanja. Obenem pa po podatkih vrhovnega sodišča že od leta 2003 ni bilo sprejeto niti eno pravno mnenje, ampak le načelna pravna mnenja. Nasprotno pa se zaradi poenotenja

sodne prakse (tudi na horizontalni ravni) o pomembnih pravnih vprašanjih kljub vzpostavitvi razširjenih senatov v predlogu zakona ohranja institut načelnih pravnih mnenj.

K 24. členu:

Člen ureja pristojnost odločanja na občni seji, ki predstavlja največji obseg delovanja (in s tem tudi konsenz) vrhovnega sodišča, saj na njej sodelujejo vsi vrhovni sodniki, ki opravljajo sodniško funkcijo na vrhovnem sodišču. Na občni seji vrhovno sodišče odloča o zadevah, ki zahtevajo največji možni konsenz, kot je sprejemanje načelnih pravnih mnenj ali odločanje o pobudah za izdajo ali spremembo zakona.

Z uvedbo instituta razširjenega senata se v predlogu zakona predlaga črtanje instituta pravnih mnenj, ki jih sprejema občna seja vrhovnega sodišča Tako načelna pravna mnenja kot pravna mnenja zadevajo vprašanja, ki so pomembna za enotno uporabo zakonov. V sodni praksi se je izoblikovalo stališče, da gre za pravno mnenje takrat, če je pravno stališče vezano na konkretno odločbo, za načelno pravno mnenje pa tedaj, ko pravno stališče nima za podlago konkretne odločbe. Ob vzpostavitvi razširjenih senatov soobstoj pravnih mnenj ni več smiseln. Tako občna seja kot razširjeni senati bi odločali na podlagi konkretnih primerov, razlika je le v tem, da občna seja sprejme pravno mnenje, ki je bilo odločilno za rešitev konkretne, znane zadeve, razširjeni senat pa bi odločal o sami (še odprti) zadevi. Poleg nejasnosti, kdaj naj se v zvezi s konkretnim primerom sprejme pravno mnenje in kdaj naj o zadevi odloči razširjeni senat, bi se lahko postavilo tudi vprašanje hierarhije med obema načinoma odločanja. Obenem pa po podatkih vrhovnega sodišča že od leta 2003 ni bilo sprejeto niti eno pravno mnenje, ampak le načelna pravna mnenja. Nasprotno pa se zaradi poenotenja sodne prakse (tudi na horizontalni ravni) o pomembnih pravnih vprašanjih kljub vzpostavitvi razširjenih senatov v predlogu zakona ohranja institut načelnih pravnih mnenj.

K 25. členu:

Člen ureja način sklica občne seje, sprejem poslovnika ter način obravnavanja zadev. Glede na pomembnost delovanja vrhovnega sodišča na občnih sejah, na katerih se sprejemajo najpomembnejše odločitve, ki obenem terjajo največji konsenz, člen ureja tudi kvorum prisotnosti za veljavno sklepanje in kvorum, ki je potreben, da je odločitev sprejeta. Občna seja je sestavljena iz vseh sodnikov vrhovnega sodišča, skliče jo predsednik vrhovnega sodišča. Za veljavno odločanje je potrebna navzočnost vsaj dveh tretjin vseh sodnikov, sklep pa je sprejet, če zanj glasuje večina vseh sodnikov vrhovnega sodišča in večina sodnikov oddelka, v katerega delovno področje sodi obravnavana zadeva. Vodenje in način dela občne seje ureja poslovnik, ki je sprejet z najmanj dvotretjinsko večino sodnikov in se objavi v Uradnem listu. Zadeve, ki se obravnavajo na občni seji, lahko predlaga vsak oddelek vrhovnega sodišča. V primeru odsotnosti predsednika vrhovnega sodišča lahko občna seja skliče tudi podpredsednik vrhovnega sodišča, za kar mu daje pooblastila določba, ki ureja pristojnosti podpredsednika.

K 26. členu:

Zakon določa, da so v skladu z zakonom in sodnim redom notranje organizacijske enote zunanje enote, sodni oddelki in druge notranje organizacijske enote. Zunanje enote so podrobneje urejene v 11. členu zakona, v tem členu pa zakon podrobneje ureja ostale notranje organizacijske enote.

Sodni oddelek je notranja organizacijska enota sodišča, ki se organizira za posamezno pravno področje ali podpodročje. Pogoji za organiziranje oddelkov so bili do leta 2009 določeni v Sodnem redu, po noveli ZS-I (Uradni list RS, št. 96/09) pa se je ureditev prenesla na nivo zakona. Po predlogu se do sedaj veljavno besedilo dopolnjuje z možnostjo organiziranja sodnih oddelkov za posamezno podpodročje, saj se bo glede na reorganizacijo prvostopenjskih sodišč povečala možnost za specializacijo pravnih področij in posledično tudi posameznih sodnikov. Kot izjemo od pogojev za organiziranje oddelka po kriteriju pravnega področja ali podpodročja in številčnega kriterija sodnikov in sodnega osebja se na

ново uvršča organiziranje oddelkov za mladoletniško kazensko sodstvo, še vedno pa kot izjema ostaja družinskopravno področje. Obligatorna bo organizacija oddelkov za družinskopravno področje in oddelkov za področje mladoletniškega kazenskega sodstva na okrožnih sodiščih, ki poslujejo na sedežu višjega sodišča, na ostalih okrožnih sodiščih pa je ustanovitev teh dveh oddelkov fakultativna glede na pripad zadev. Po trenutnem pregledu organizacije posameznih okrožnih sodišč imajo oddelek za družinsko sodstvo na okrožnih sodiščih v Ljubljani, Novem mestu, Novi Gorici, Krškem, Ptuj in Murski Soboti. Na Okrožnem sodišču v Celju posebnega oddelka za družinsko sodstvo nimajo, ampak so z letnim razporedom sodnikov za družinske zadeve določene tri sodnice, ki delujejo znotraj pravnega oddelka. Oddelek za mladoletniško kazensko sodstvo je organiziran na Okrožnem sodišču v Mariboru. Za uspešno intervencijo v primeru suma storitve kaznivega dejanja v obdobju adolescence, ko je razvoj osebe izjemno hiter, buren in intenziven, ključnega pomena hiter odziv, ki sledi v kratkem času po storitvi kaznivega dejanja. Hkrati mora biti ta odziv tudi vsebinsko ustrezen, upošteva celoto vseh okoliščin na strani mladoletnika, ki vplivajo na izbiro ukrepa. V ta namen je potrebna visoka strokovna usposobljenost sodnikov, obvladovanje posebnosti razvoja pri mladoletniku, ključnih dejavnikov tveganja, sposobnost multidisciplinarnega sodelovanja in tudi posebna afiniteta do dela z mladostniki. Zato je za zagotavljanje uspešnega izvajanja kazenskih postopkov v mladoletniških zadevah, upošteva največjo korist mladoletnikov kot temeljno vodilo, ključno multidisciplinarno sodelovanje, zagotavljanje specialističnih znanj vsem deležnikom postopka in organizacijska specializacija tudi na sodiščih, tožilstvih. V tej smeri grede tudi ključna priporočila domačih in mednarodnih strokovnjakov Sveta Evrope. Ob vsem navedenem in ob hkratnem zavedanju, da je število mladoletniških zadev v Republiki Sloveniji relativno majhno, kadrovska stiska na sodiščih pa velika, je cilj zagotovitev ustreznih specialističnih oddelkov za obravnavo mladoletnikov, ne da bi ob tem dodatno obremenili kadrovske najbolj obremenjene oddelke. Predlaga se vzpostavitev oddelkov za mladoletniško kazensko sodstvo na okrožnih sodiščih, ki so na sedežih višjih s pristojnostjo za celotno območje višjega sodišča. V tem oddelku bi bili tudi sodniki, ki bi lahko bili dislocirani. Ker je kazenskih postopkov proti mladoletnikom relativno malo (na primer za celo območje koprškega višjega sodišča po naših trenutnih podatkih ni dovolj zadev proti mladoletnikom, ki bi upravičevale oblikovanje posebnega oddelka), bi bila najprimernejša rešitev, v skladu s katero bi mladoletniški oddelek obravnaval tudi določene kazenske postopke proti polnoletnim, kadar gre za točno določena kazniva dejanja, storjena proti mladoletni osebi.

Sodni oddelki višjih sodišč in sodišč, ki imajo položaj višjega sodišča, ter vrhovnega sodišča se lahko organizirajo po pravnih področjih in podpodročjih ne glede na kriterij omejitve števila sodnikov in sodnega osebja. Vodenje in namestništvo vodenja notranjih organizacijskih enot, ki jih vodijo sodniki, se določi z letnim razporedom sodnikov.

K 27. členu:

Glede na to da je število sodniških mest določeno v skupnem kadrovskem načrtu vrhovnega sodišča oziroma v kadrovskih načrtih sodišč, ki morajo biti usklajeni z vsakokrat veljavnim zakonom, ki ureja izvrševanje proračuna RS, določanje števila sodniških mest pod pogojem soglasja ministra za pravosodje predstavlja nepotrebno normiranje. Z namenom zagotovitve prožnejšega urejanja področja in usklajenosti z odgovornostjo za tekoče izvajanje sodne oblasti se predlaga prenos za izdajo akta, ki bo določil kriterije za določitev števila sodniških mest, z ministra za pravosodje na predsednika vrhovnega sodišča.

Določanje števila sodniških mest na posameznem sodišču je namreč tipična naloga kadrovskega managementa, odvisna od različnih notranjih in zunanjih dejavnikov vsakega sodišča posebej. Zahteva dobro poznavanje delovanja vsakega sodišča posebej ter njegovih posebnosti in potreb. Sodni svet v sedanjem normativnem okviru nima neposrednih upravljaljskih nalog z vidika sodne uprave, tako da stika z neposrednim poslovanjem posameznih sodišč nima. Njegove naloge napram sodni upravi so skoncentrirane na nadzor njenega delovanja ter usmerjanje kadrovske politike v njej. Vprašljivo je zato, kako bi sodni svet, ki dejanskega stika z neposrednim poslovanjem sodišč nima, sploh lahko (vsebinsko) prispeval v procesu določanja števila sodniških mest na posameznih sodiščih, zato se ta pristojnost

sodnega sveta črta iz veljavnega 23. člena ZSSve.

K 28. členu:

Organizacija specializiranih oddelkov za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj ostaja enaka, kot po do sedaj veljavni ureditvi. Predlaga se določnejša opredelitev nabora kaznivih dejanj (vezano na 192. člen Zakona o državnem tožilstvu) in da obtožni akt vloži Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SDT). Z novim tretjim odstavkom se omogoča sojenje tudi na zunanjih enotah ali drugih sodiščih znotraj območja višjega sodišča, da se razbremeni sedežno okrožno sodišče, če gre za dalj časa trajajočo zadevo, ki terja veliko število obravnav. Predlog mora podati predsednik senata ali sodnik posameznik, če gre za zadevo, ki se obravnava na podlagi drugega odstavka 285.f člena Zakona o kazenskem postopku.

K 29. členu:

V specializirane oddelke so po veljavni ureditvi razporejeni sodniki tistega okrožnega sodišča, na katerem je deloval specializirani oddelek. Nevključenost kazenskih sodnikov tistih sodišč, na katerih zakonsko ni predvideno delovanje specializiranih oddelkov, pomeni bistveno manjši kadrovski bazen sodnikov, ki bi sodelovali pri sojenju v zadevah iz pristojnosti specializiranega oddelka. Z možnostjo razporejanja sodnikov znotraj območja višjega sodišča se omogoča večjo prožnost pri zagotavljanju delovanja specializiranega oddelka, hkrati pa se omogoča dodelitev v specializirani oddelek tudi z drugih sodišč, ki niso na območju višjega sodišča. Predsednik višjega sodišča bo določil letni raspored dela sodnikov specializiranega oddelka, pred tem pa se bo moral uskladiti s predsedniki okrožnih sodišč z območja višjega sodišča. Glede na kratke roke sprejemanja letnega rasporeda in potrebo po fleksibilnosti z ozirom na pripad zadev se podajanje soglasij s strani predsednikov okrožnih sodišč ne formalizira, saj bi se postopki lahko podaljšali, s čimer bi bilo ogroženo delovanje specializiranega oddelka. Predlagani člen tudi ne predvideva več določanja števila sodnikov v posameznem specializiranem oddelku, saj število sodniških mest pri posameznih sodiščih določi predsednik vrhovnega sodišča v skladu s sprejetim skupnim kadrovskim načrtom za vsa sodišča.

K 30. členu:

Splošni člen, ki ureja letni raspored, že določa pravila o razporejanju sodnikov, zato s tem členom določamo samo izjemo, da lahko vsi sodniki specializiranega oddelka sodijo v vseh zadevah iz pristojnosti tega oddelka.

K 31. členu:

Potreba po večji mobilnosti sodnikov zaradi zagotavljanja enakomernejše obremenitve sodnikov in sodišč ostaja, kljub spremembam, ki so bile uveljavljene z novelami Zakona o sodiščih (mobilni sodniki, mobilni spisi, razporejanje okrajnih sodnikov na okrožna sodišča, ...). Na problem neenakomerne obremenitve sodišč in sodnikov opozarja tudi Vrhovno sodišče v letnih poročilih o učinkovitosti in uspešnosti sodišč že vse od leta 2014. Eden od ciljev prenove sodniške zakonodaje je tudi zagotoviti večjo mobilnost sodnikov znotraj posameznega okrožja zaradi zagotavljanja učinkovitega rednega izvrševanja sodne oblasti. Ta cilj pa je tudi v skladu s smernicami, ki jih je Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: SEU) opredelilo v zadevi C-478/2019 glede možnosti razporejanja sodnikov znotraj posameznega sodišča, na katero je opozoril tudi Sodni svet. SEU v tej zadevi opozarja, da nesoglasna »premestitev« sodnika lahko poseže v načeli neodstavljenosti in neodvisnosti sodnikov, saj lahko vpliva na obseg pristojnosti zadevnega sodnika in na obravnavo spisov, ki so mu bili zaupani, in ima lahko znatne posledice za njegovo življenje in kariero. V takem primeru ima učinek sredstva za izvajanje nadzora nad vsebino sodnih odločb in lahko ima učinke, ki so podobni učinkom disciplinskih sankcij. Zato mora glede na zahtevo po neodvisnosti sodnikov ureditev, ki se uporablja za nesoglasne premestitve sodnikov, zajemati jamstva, ki so potrebna za preprečitev, da bi se v to neodvisnost poseglo z neposrednimi ali posrednimi zunanjimi posegi. Take ukrepe premestitve, ki se lahko sprejmejo le iz legitimnih razlogov, ki se nanašajo zlasti na porazdelitev razpoložljivih sredstev, mora tako biti mogoče izpodbijati pred sodiščem v skladu s postopkom, ki v celoti zagotavlja pravico do obrambe. Vse

navedeno (legitimni razlog, kriteriji za razporejanje sodnikov po področjih, oddelkih in zunanjih enotah, jamstva, sodno varstvo) zagotavlja že sedanja ureditev in se s predlagano ureditvijo ne spreminja. Razporejanje sodnikov z letnim razporedom dela je vezano na zahtevo po zagotavljanju rednega izvrševanja sodne oblasti na vseh pravnih področjih, in sicer tudi v primeru sprememb letnega razporeda med letom. Konkretni kriteriji za razporejanje sodnikov so določeni v 155. členu Sodnega reda. Predsednik sodišča mora pri sprejemanju letnega razporeda sodnikov upoštevati interes sodnika za delo na posameznem področju, delovne izkušnje sodnikov, njihovo usposobljenost za delo na posameznem področju ter zahtevo po enakomerni obremenitvi sodnikov.

Način, postopek in pogoje za razporeditev sodnikov ureja letni razpored, ki ga določi predsednik sodišča. Dovoljene so tudi spremembe letnega razporeda med letom, če se pri sodišču izprazni ali zasede eno ali več sodniških mest, če jih narekujejo spremembe v pripadu zadev daljši odstotnosti sodnikov ali v drugih primerih, ki jih določi zakon ali jih predvidi sodni red. Takšne spremembe pa ne morejo pričeti veljati prej kot v petih dneh po njihovi objavi. Določena dolžina roka je posledica ustaljene prakse, ki se je vzpostavila. Pomembno je, da se s spremembo letnega razporeda seznanijo tako sodniki kot tudi stranke, po drugi strani pa uveljavitveni rok vseeno ne sme biti predolg, saj gre za spremembe, ki se zgodijo med letom zato je smotno, da letni razpored začne veljati čimprej. Zoper razporeditev lahko razporejeni sodnik (v treh dneh po objavi letnega razporeda na sodni deski sodišča) napove pritožbo predsedniku sodišča, ki mora svojo odločitev (v nadaljnjih treh dneh) obrazložiti. Sodnik lahko (v osmih dneh od prejema obrazložitve) vloži pritožbo, ki ne zadrži izvršitve, o kateri odloča personalni svet neposredno višjega sodišča. Zoper dokončno odločitev glede letnega razporeda ima sodnik zagotovljeno sodno varstvo v upravnem sporu (odločba Upravnega sodišča RS, št. U 209/2006 z dne 22. 9. 2006 in odločba Vrhovnega sodišča RS, št. X Ips 48/2019 z dne 18. 1. 2021), dodatno pa ima tudi možnost varstva pred sodnim svetom v obliki zahteve za odpravo kršitev neodvisnosti. Gre za pomemben mehanizem nadzora nad sodno upravo, saj lahko sodni svet, če ugotovi, da predsednik sodišča svoja sodnouporna pooblastila izvaja tako, da krni neodvisni položaj posameznega sodnika, uvede postopek razrešitve predsednika sodišča.

K 32. členu:

Ustavna pravica do zakonitega sodnika, torej, da o zadevah odloča samo sodnik, ki je izbran po pravilih, vnaprej določenih z zakonom in s sodnim redom, je izpeljana ne samo skozi določanje letnega razporeda sodnikov, pač pa tudi skozi določbe o dodeljevanju zadev. Pravila dodeljevanja zadev so jasno določena, in sicer v prvi vrsti velja, da se zadeve dodelijo posameznim sodnikom po dnevem zaporedju vložitve začetnega procesnega akta, upošteva abecedni red začetnic priimkov sodnikov. Nadalje je določeno tudi pravilo za primer, če je na isti dan vloženih več začetnih procesnih aktov na istem pravnem področju ali pri vnaprej določenih vrstah zadev v okviru istega pravnega področja, v tem primeru se zadeve najprej razvrstijo po abecednem redu začetnic priimkov oziroma imen strank oziroma udeležencev, zoper katere je vložen procesni akt. Podrobnejša pravila o dodeljevanju zadev v primeru različnih situacij (npr. odsotnosti sodnikov, izločitev, dodeljevanje množičnih sporov) se urejajo s Sodnim redom.

Glede na trend informatizacije vodenja sodnih postopkov se v prvem odstavku tudi določa, da se zadeve sodnikom dodeljujejo s pomočjo informacijskega sistema na podlagi vnaprej določenih pravil. Veljavne določbe o dodeljevanju zadev so bile pomanjkljive, saj niso zajemale vseh dejanskih stanj pri dodeljevanju zadev – parcialno je bilo to urejeno v Zakonu o sodiščih, v preostanku pa je topo urejal Sodni red. Ker ni mogoče vseh določb Sodnega reda prenesti na zakonsko raven, je bolj smiselna generalna določba, ki odkazuje na ureditev v Sodnem redu.

K 33. členu:

Zadeve rešujejo sodniki po vrstnem redu pripada na sodišče, poleg časa pripada pa lahko pri vrstnem redu obravnave upoštevajo tudi vrsto, naravo in pomen zadeve.

Predvsem na področju upravnega sodstva se nadaljuje trend nesistemskega opredeljevanja upravnih sporov v zakonodaji za prednostne in nujne, kar povzroča časovno neuravnoteženo reševanje upravnih

sporov, s tem pa veliko nezadovoljstvo strank v postopku, saj se podaljšujejo časi reševanja nekaterih vrst postopkov. V letu 2022 je bilo kar 38 odstotkov vseh pripadlih upravnih sporov označeno z neko vrsto prednosti, kar je po eni strani obremenjujoče za organizacijo dela na sodišču, po drugi strani pa prihaja tudi do neenake obravnave strank. Z namenom zamejitve prednostnih zadev se v tretjem odstavku predlaga, da lahko zakon določi prednostno obravnavo tistih zadev, ki lahko posežejo v najpomembnejše pravice posameznika ali ogrozijo delovanje države, in sicer če so ogrožene človekove pravice, življenje ali zdravje ljudi, javna varnost, javni interes, javna sredstva, solventnost podjetij, ali nastaja velika gospodarska škoda. Primeri, kdaj mora sodnik odločati prednostno, morajo biti izrecno določeni z zakonom.

K 34. členu:

Dodelitev sodnika je institut, pri katerem se sodnik za določen čas napoti na delo na drugo sodišče, ki ni sodišče, na katerega je bil izvoljen oziroma imenovan, ali na drug organ znotraj pravosodnega sistema (npr. ministrstvo, sodni svet). Obstoječi in predlagani normativni okvir Zakona o sodniški službi pozna več oblik dodelitev sodnikov. V zvezi s tem je z vidika izvajanja sodne oblasti treba določiti, v kakšnem obsegu lahko sodnik izvaja sodno oblast na sodišču, na katero je dodeljen.

Predlagani člen povzema dosedanji 40. člen Zakona o sodiščih in ga zaradi večje jasnosti dopolnjuje z opredelitvijo sodne oblasti tistih dodeljenih sodnikov, katerih dodelitev je izvedena zaradi zagotavljanja rednega izvrševanja sodne oblasti na sodišču istega ali nižjega položaja.

Sodniki, ki so dodeljeni na drugo sodišče istega ali nižjega položaja zaradi zagotavljanja rednega izvrševanja sodne oblasti ali so iz istega razloga dodeljeni na prejšnje sodniško mesto v primeru imenovanja na višje sodniško mesto, izvajajo sodno oblast na sodišču, na katerega so dodeljeni, s polnimi pooblastili, tj. v obsegu kot sodniki, ki so na to sodišče imenovani oziroma izvoljeni. S tem se ob spoštovanju načela nepremakljivosti sodnikov zagotavlja določena stopnja mobilnosti sodnikov, potrebna za zagotavljanje rednega in enakomernega izvrševanja sodne oblasti na vseh sodiščih po državi.

Drugače je s sodniki, ki so dodeljeni na sodišče, ki je sodišče višje stopnje, kot je njihovo matično sodišče (npr. prvostopenjski sodniki, ki so dodeljeni na višje ali vrhovno sodišče, ali drugostopenjski sodniki, ki so dodeljeni na vrhovno sodišče). V tem primeru tak sodnik ne more sodelovati pri samem odločanju, lahko pa pri izvajanju sodne oblasti sodeluje s poročanjem na sejah senatov, z izdelavo sodnih odločb, pripravljanjem zahtevnejših strokovnih mnenj o posameznih pravnih vprašanjih in opravlja druga strokovno zahtevnejša dela. Tovrstno sodelovanje dodeljenih sodnikov pri izvajanju sodne oblasti na sodiščih višje stopnje, kot je njihovo matično sodišče, je bilo z vidika zahteve, da o pravicah in dolžnostih posameznika odloča z zakonom ustanovljeno sodišče (23. člen Ustave), predmet ustavne presoje že dvakrat, in sicer v zadevi Up-156/95 z dne 7. 3. 1997 in Up-342/96 z dne 8. 6. 1998. Ustavno sodišče kršitev ustave zaradi sodelovanja dodeljenih sodnikov na sejah vrhovnega sodišča s pisanjem zapisnika in poročanje ni ugotovilo.

K 35. členu:

Zadeve sodne uprave obsegajo širok krog nalog, s katerimi se zagotavljajo pogoji za redno izvajanje sodne oblasti. Med zadeve sodne uprave tako npr. sodi odločanje o pravicah, obveznostih in odgovornosti sodnikov in sodnega osebja, oblikovanje pobud in mnenj o zakonih in podzakonskih predpisih, vodenje sodne prakse, nadzor nad poslovanjem sodne uprave itd. Glede na uvedeno dvotirnost upravljanja sodišča so pristojnosti glede opravljanja nalog sodne uprave razdeljene med predsednika in direktorja sodišča oziroma generalnega sekretarja vrhovnega sodišča. Predlog zakona v okviru oddelka »Direktor sodišča in generalni sekretar vrhovnega sodišča« natančneje določa pristojnosti direktorja sodišča in generalnega sekretarja vrhovnega sodišča ter primere, v katerih se lahko prenese opravljanje nalog s predsednika sodišča na direktorja sodišča oziroma generalnega

sekretarja vrhovnega sodišča. Zakon prav tako določa, da se pri opravljanju nalog sodne uprave ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe. Navedena določba ohranja in utrjuje položaj sodnika pri opravljanju sodniške službe in s tem tudi pravice posameznika do poštenega in nepristranskega sojenja.

K 36. členu:

Zadeve sodne uprave obsegajo širok krog nalog. Glede na uvedeno dvotirnost upravljanja sodišča so pristojnosti glede opravljanja nalog sodne uprave razdeljene med predsednika in direktorja sodišča oziroma generalnega sekretarja vrhovnega sodišča. Predlog zakona v okviru oddelka »Direktor sodišča in generalni sekretar vrhovnega sodišča« natančneje določa pristojnosti direktorja sodišča in generalnega sekretarja vrhovnega sodišča ter primere, v katerih se lahko prenese opravljanje nalog s predsednika sodišča na direktorja sodišča oziroma generalnega sekretarja vrhovnega sodišča.

K 37. členu:

Tudi sodniki in sodno osebje so lahko izpostavljeni stresnim situacijam, zato se razširja zakonodajni okvir nudenja psihološke pomoči in podpore. Psihološka pomoč in podpora sta že urejeni za zaposlene v Policiji v 65. členu Zakona o organiziranosti in delu v policiji in za vojake v 79. členu Zakona o službi v Slovenski vojski, saj je psihološka oskrba tako v policijskem kot tudi v vojaškem poklicu potrebna zato, ker sta oba poklica posebej izpostavljena psihičnim obremenitvam in stresnim situacijam.

Člen določa zagotavljanje strokovne psihološke pomoči in psihološke podpore sodnikom in sodnemu osebju, kadar pride do hujših psihičnih obremenitev pri opravljanju sodniške službe oziroma dela sodnega osebja ali s tem povezanih dogodkov (npr. grožnje, delo z rizičnimi skupinami, čezmerne obremenitve pri delu, trpinčenje na delovnem mestu, naravne in druge nesreče, osebne stiske zaradi hude telesne poškodbe in bolezni). Izvajajo jo ustrezno usposobljeni psihologi ali specialisti klinične psihologije. Oblike in vrste psihološke pomoči in podpore ter vrsto in način usposabljanja sodnikov in sodnega osebja za obvladovanje psihičnih obremenitev bo določil interni akt vrhovnega sodišča.

K 38. členu:

Vrhovno sodišče je predlagatelj finančnega načrta, ki vključuje sredstva za delovanje proračunskih uporabnikov, med katere spadajo vrhovno sodišče, višja in okrožna sodišča (v okviru katerih so trenutno financirana tudi okrajna sodišča), upravno sodišče, višje delovno in socialno sodišče ter delovna in socialna sodišča. Največ stroškov v realizaciji sodišč predstavljajo stroški dela (Plače in drugi izdatki zaposlenim in Prispevki delodajalcev za socialno varnost), manjši del stroškov predstavljajo izdatki za blago in storitve, najmanj pa investicijski stroški. Sredstva za zagotavljanje prostorskih pogojev sodišč, vključno s sredstvi za najemnine, razen informacijske opreme in t. i. malih investicij, se načrtujejo oziroma zagotavljajo v finančnem načrtu Ministrstva za pravosodje. Sodišča na podskupini kontov Izdatki za nakup in gradnjo osnovnih sredstev namenjajo sredstva predvsem za nakup opreme s področja informatizacije sodišč, manjši del pa za tako imenovane male investicije, ki predstavljajo manjša popravila in dela na objektu ali v prostorih, ki se nahajajo v objektu, in zajemajo zamenjavo dotrajane, poškodovane in zastarele opreme ter vzdrževanje prostorov v taki meri, da so zagotovljeni normalni delovni pogoji zaposlenim na sodiščih in nemoteno poslovanje sodišč.

Analiza strukture stroškov pokaže, da je bilo v letu 2022:

- 72,28 odstotka proračuna, porabljenega za plače,
- 13,11 odstotka za stroške sodnih postopkov,
- 6,37 odstotka za materialne stroške,
- 2,76 odstotka za brezplačno pravno pomoč,
- 2,09 odstotka za stroške logističnih storitev,
- 1,64 odstotka za informatizacijo sodišč,

- 0,36 odstotka za male investicije,
- 0,22 odstotka za kadrovske vire za posebne programe sodišč,
- 0,09 odstotka za Centralno pravosodno knjižnico,
- 0,03 odstotka za izdatke za obvladovanje epidemije covid-19

S predlaganim členom se na pregleden način določi, katero stvarno premoženje, potrebno za delo sodišč, zagotavlja Ministrstvo za pravosodje. Razmejitev tozadevnih nalog in pristojnosti izhaja iz razmerja upravljavca in uporabnika, kot ga določa zakon, ki ureja stvarno premoženje države in samoupravnih lokalnih skupnosti. Obseg teh finančnih sredstev se v okviru proračuna Republike Slovenije zagotavlja pri ministrstvu, obseg drugih finančnih sredstev, potrebnih za delo sodišč, pa na podlagi finančnih načrtov posameznih sodišč pri proračunskem uporabniku Vrhovno sodišče. Nadzor nad porabo finančnih sredstev na podlagi 20. člena Zakona o računskem sodišču opravlja Računsko sodišče.

K 39. členu:

Centralna kadrovska evidenca se vodi za potrebe spremljanja kadrovske politike, za obračun plač, izvajanja drugih obveznosti delodajalca ter za odločanje o pravicah in obveznostih iz službenih razmerij sodnikov in delovnih razmerij javnih uslužbencev na sodiščih (sodnega osebja). Do novele ZS-K (Uradni list RS, št. 63/13) je centralno kadrovsko evidenco za sodnike, strokovne sodelavce in drugo sodno osebje sodišč vodilo Ministrstvo za pravosodje, podatke pa so ministrstvu posredovala sodišča. Z namenom krepitve in samostojnosti sodne veje oblasti se je pristojnost za vodenje centralne kadrovske evidence prenesla na vrhovno sodišče, hkrati pa je osebna evidenca sodnikov postala del centralne kadrovske evidence. Nabor podatkov, ki se vodijo v centralni kadrovski evidenci, se posodablja glede na prakso. V 1. točki tretjega odstavka se kot enolični identifikator dodaja davčna številka z namenom prehoda na elektronsko poslovanje. Davčna številka se določa kot podatek, ki se vodi v centralni kadrovski evidenci za sodnike, saj morajo ti pri svojem delu uporabljati kvalificirana digitalna potrdila v posameznih informacijskih sistemih e-sodstva (na primer PUND, i-K). Davčna številka je tudi osnova za enotno številko elektronske identifikacije (EŠEI), ki jo določa Zakon o elektronski identifikaciji in storitvah zaupanja. Poleg tega se v 4. točki širi nabor podatkov in dokazil o izobrazbi, v 5. točki pa se dodaja podatke o opravljenem pravniškem državnem izpitu, saj so ti podatki pomembni pri vodenju podatkov za posameznega sodnika. Črtan je podatek o udeležbi na različnih oblikah izpopolnjevanja in usposabljanja, črtana pa je tudi 13. točka, saj gre za podatke, ki spadajo v osebni spis in ne v centralno kadrovsko evidenco.

Zakon o javnih uslužbencih (v nadaljnjem besedilu: ZJU) v 46. členu določa vodenje centralne kadrovske evidence državne uprave, za druge državne organe, kamor sodijo tudi pravosodni organi, pa na smiselno uporabo določb o centralni kadrovski evidenci napotuje 51. člen ZJU (centralna kadrovska evidenca državne uprave kot tudi centralna kadrovska evidenca pravosodnih organov se vodi kot informatizirana baza podatkov v enotnem sistemu MFERAC). Glede na to da ZJU že natančno določa podatke, ki se vodijo v centralni kadrovski evidenci za javne uslužbence, je normiranje v Zakonu o sodiščih v tem delu za sodno osebje nepotrebno in je urejeno samo sklicevanje na ZJU.

Vrhovno sodišče je v razmerju do ostalih sodišč, ki upravljajo vsak svojo kadrovsko evidenco v okviru MFERAC, centralni skrbnik, ki lahko v podatke kadrovskih evidenc sodišč le vpogleduje ter v primeru morebitnih nepravilnosti na to opozarja predsednike sodišč, ki morajo zagotoviti točnost in ažurnost podatkov ter odpravo morebitnih pomanjkljivosti v kadrovski evidenci, ki se nanaša na konkretno sodišče. Ker za sodno osebje na sodiščih .

K 40. členu:

Predlagani člen na enem mestu ureja dostop do podatkov iz centralne kadrovske evidence in namen uporabe navedenih podatkov. Drugi odstavek odpravlja ureditev, s katero so podatki iz centralne

kadrovske evidence sodnikov zaupni. Zaupnost podatkov je namreč stopnja tajnosti po določbah Zakona o tajnih podatkih (Uradni list RS, št. št. 50/06 – uradno prečiščeno besedilo, 9/10, 60/11 in 8/20) in se določa v vsakem konkretnem primeru, če gre za tajne podatke, katerih razkritje nepoklicani osebi bi lahko škodovalo varnosti ali interesom Republike Slovenije. Določitev na podlagi splošne zakonske določbe v Zakonu o sodiščih zato ni dopustna. Predlaga se, da so podatki o stopnji izobrazbe, podatki o opravljenem pravniškem državnem izpitu, kakor tudi podatki o dokončno ugotovljeni odškodninski odgovornosti sodnika javni, ostali podatki, ki so vodeni v centralni kadrovski evidenci, pa javnosti ne bodo dostopni zaradi varovanja neodvisnega položaja sodnika. V sodni praksi je namreč sprejeto stališče, da javni funkcionar oziroma javni uslužbenec ni upravičen pričakovati zasebnosti glede svojega imena, naziva, položaja, plače, službenega naslova in vseh ostalih podatkov, ki so povezani z opravljanjem javne funkcije ali delovnega razmerja javnega uslužbenca, saj je namen določbe prve alineje tretjega odstavka 6. člena Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl. US, 102/15, 7/18 in 141/2), da so prosto dostopni tisti podatki v zvezi z opravljanjem javne funkcije, ki vplivajo na izvajanje javnih nalog, na porabo javnih sredstev, na delo organa kot celote ali kažejo na (ne)pravilnost določenih postopkov pri organu. Iz sodbe Upravnega sodišča (I U 2372/2017-14 z dne 5. 9. 2019) izhaja: »Ker pa so se izobraževalni programi in s tem povezani nazivi o pridobljeni pravni izobrazbi, kot jo zahteva ZSS, s časom spreminjali, je z nazivom pridobljene pravne izobrazbe neločljivo povezan tudi datum diplomiranja, brez katerega ni mogoče preveriti, za kakšno stopnjo pravne izobrazbe gre in ali ta ustreza zakonskemu pogoju, kot izhaja iz 8. člena ZSS. Podatek o datumu diplomiranja je povezan tudi z izpolnjevanjem zakonskega pogoja delovnih izkušenj za opravljanje sodniške službe, ki izhaja iz 9. do 12. člena ZSS. Oba podatka sta v neposredni zvezi z opravljanjem javne funkcije, saj izkazujeta izpolnitev zakonskih pogojev za izvolitev in opravljanje sodniške funkcije«. Iz navedenih razlogov je javen tudi podatek o stopnji in vrsti izobrazbe.

K 41. členu:

Sodišča upravljajo vpisnike, imenike, pomožne knjige, registre in javne knjige za potrebe vodenja sodnih zadev kot tudi zaradi učinkovitega opravljanja zadev sodne uprave. Obseg informatizacije, njen razvoj in zahteva po sprotne spremljanju oziroma možnosti zajemanja vse večjega števila podatkov v vpisnikih kaže na potrebo po fleksibilnem urejanju področja. Vrhovno sodišče se lahko hitro odzove na pogostne situacije, ki terjajo novo ali spremenjeno vodenje vpisnikov, predvsem zaradi pospešenih aktivnosti uvajanja elektronskega poslovanja na vseh glavnih področjih (kazenski postopki, prekrški, civilni, delovni, socialni ter upravni postopki).

K 42. členu:

Predsednik sodišča vodi poslovanje sodišča, je predstojnik in zakoniti zastopnik samostojnega državnega organa. Predsednik sodišča odloča v zadevah sodne uprave, sodeluje v zadevah pravosodne uprave, lahko pa izvaja tudi sodno oblast v manjšem obsegu ali pa je sojenja v celoti oproščen. Naloge predsednika sodišča so zlasti izvajanje sodne uprave in izvajanje nadzora nad izvajanjem sodne uprave, priprava letnega razporeda sodnikov, priprava letnega programa poslovanja sodišča in letnega poročila o poslovanju sodišča. Predsednik sodišča opravlja tudi druge naloge na področju sodne uprave, kot na primer premestitve in dodelitve sodnikov, organizacija notranjih organizacijskih enot, prenos pristojnosti, nadzor nad poslovanjem sodišča, odločanje v nadzorstvenih pritožbah in rokovnih predlogih.

Prvotni Zakon o sodiščih iz leta 1994 ni določal pogojev, ki jih morajo izpolnjevati kandidati za predsednike sodišč. S kasnejšimi novelami, zlasti ZS-C in ZS-I, so bili določeni osnovni pogoji, ki jih morajo izpolnjevati kandidati za zasedbo mesta predsednika sodišča. Kandidat mora biti sodnik sodišča enakega ali višjega položaja, uspešno opravljanje sodniške službe pa se izkazuje z oceno sodniške službe. S šestletnim strateškim planom kandidat za predsednika predstavi svojo vizijo vodenja in

poslovanja sodišča. Strateški plan ne more biti pogoj za prijavo, lahko je le obvezna priloga h kandidaturi.

K 43. členu:

Predlagani člen splošno ureja pristojnost podpredsednika sodišča, da v primeru odsotnosti nadomešča predsednika sodišča v vseh njegovih pooblastilih. Prav tako je dodan nov drugi stavek, ki predsedniku sodišča daje podlago, da podpredsednika sodišča pooblasti za opravo posameznih nalog ali posameznih vrst nalog tudi takrat, ko predsednik sodišča ni odsoten. V tem primeru dobi podpredsednik vlogo pomočnika predsednika sodišča. Potrebe pri opravljanju zadev sodne uprave različne glede na posamezna obdobja, zato je ustrezno, da se omogoči podlaga za možnost dveh podpredsednikov vrhovnega sodišča. Predsednik vrhovnega sodišča bo glede na potrebe lahko imenoval dva, lahko pa tudi samo enega, če ne bodo izkazane tako velike potrebe. Glede na večanje obsega pristojnosti vrhovnega sodišča, zlasti na področju sodne uprave, je utemeljeno pristojnosti predsednika ustrezno porazdeliti. S tem se omogoči predsedniku kot tudi podpredsedniku opravljanje temeljnega poslanstva sodnika, to je sojenje.

Število podpredsednikov sodišča je bilo že do sedaj odvisno od števila sodnikov na sodišču in se spreminja samo v delu, da ima sodišče, pri katerem sodniško službo opravlja več kot 100 sodnikov in ima vsaj tri zunanje enote, tri podpredsednike sodišča, in sicer so razdeljeni po področjih – za kazensko, civilno in za zunanje enote. Namen je zagotoviti razvejano upravljavsko strukturo in lažje upravljanje Okrožnega sodišča v Ljubljani, ki bo po predvideni reorganizaciji imelo več kot 200 sodnikov.

K 44. členu:

Institut začasnega predsednika je ureditev, ki je namenjena, da sodišče ne ostane brez vodstva ter da se lahko izvajajo postopki, o katerih lahko odloča samo predsednik sodišča (npr. izločitev sodnika). Institut je namenoma časovno zamejen, saj je njegov namen hitra in začasna rešitev v primeru, ko predsedniku sodišča preneha funkcija, nov pa še ni izbran. Ob tem je treba upoštevati, da je začasni predsednik podpredsednik sodišča, ki ne izpolnjuje vseh pogojev, ki jih mora izpolnjevati predsednik sodišča (npr. priprava strateškega načrta, drugi odstavek 49. člena predloga ZS-1). Možno situacijo, da je lahko sodišče več kot eno leto brez predsednika, se rešuje tako, da bo moral vodenje sodišča po preteku enega leta prevzeti predsednik neposredno višjega sodišča. Predlagana rešitev temelji na tem, da je odgovornost za ustrezno izvrševanje sodne uprave v sodstvu porazdeljena hierarhično. Že veljavni ZS v 67. členu namreč določa, da opravljanje zadev sodne uprave na prvostopenjskih sodiščih nadzoruje predsednik sodišča višje stopnje, na sodiščih vseh stopenj pa predsednik vrhovnega sodišča. Odgovornost sodne uprave višje stopnje mora zato biti tudi v tem, da se aktivno vključi v reševanje problema, ko določeno sodišče nižje stopnje dalj časa nima predsednika sodišča. Ko bo moral predsednik neposredno višjega sodišča prevzeti začasno vodenje sodišča nižje stopnje, če v roku enega leta ne bo imenovan primeren kandidat, bo to spodbuda, da se aktivno vključi v reševanje tega problema. Sodna uprava je v rokah sodstva samega, kar pomeni, da je nujno potrebno, da tudi samo poskrbi za njeno ustrezno delovanje. Glede na to, da naj bi bil institut začasnega predsednika le hitra in začasna rešitev je nujno, da se stanje, ko je sodišče brez stalnega vodstva, omeji na minimum.

K 45. členu:

Po predlagani spremembi se na novo določa pristojni organ za imenovanje predsednika vrhovnega sodišča, in sicer se pristojnost za imenovanje z namenom krepitve neodvisnosti sodstva prenaša na sodni svet, ki je pristojen že za imenovanje in razreševanje ostalih predsednikov sodišč in katerega pomembno vlogo pri varstvu neodvisnosti sodstva poudarja tudi Evropska komisija v zadnjem poročilu o vladavini prava 2022. Prav tako je tudi pošten in objektiven karierni sistem znotraj sodstva eden od pogojev za neodvisnost in nepristranskost sodnikov. Obenem je določena mandatna doba (šest let) z možnostjo enkratnega ponovnega imenovanja. Omejitev števila mandatov je na nek način tudi nadzor nad izvajanjem sodne uprave, ki preprečuje, da bi vodenje sodišča postalo rutina in preraslo v nekritično opravljanje svojih obveznosti in izogibanje odgovornostim.

Dopolnjujejo se tudi kriteriji za izbiro in imenovanje predsednikov sodišč, in sicer se na podlagi prakse sodnega sveta dodaja kriterij vodenja in upravljanja sodišča.

K 46. členu:

Predlagani člen določa postopek imenovanja predsednika sodišča od razpisa do ustne predstavitve kandidatov na sodnem svetu. Postopek imenovanja predsednika sodišča ostaja v grobem nespremenjen, na novo se določa možnost zvočnega snemanja ustnih predstavitev kandidatov.

Zaradi večje preglednosti se v tretjem odstavku alinejsko našteva vsebino šestletnega strateškega programa dela, ki ga morajo predložiti kandidati za predsednike sodišč. Poleg tega se dodaja nova vsebina, ki jo mora vsebovati strateški program dela, in sicer opredelitev poslovnih ciljev glede zagotavljanja učinkovitega dostopa do neodvisnega in nepristranskega sodnega varstva, kar je tudi eden od kriterijev ocenjevanja sodnih sistemov, ki ga izvaja Svet Evrope (CEPEJ).

V petem odstavku se določa obveznost podaje mnenj o prijavljenih kandidatih s strani predsednikov neposredno višjih sodišč. V odstavku se zaradi večje preglednosti uvršča tudi obveznost podaje pisnega mnenja ministra za pravosodje. Namen predhodne podaje mnenj je predvsem v seznanitvi kandidata z mnenji predsednikov neposredno višjih sodišč, da se lahko kandidat o vsebini mnenj na ustnem razgovoru ter torej še pred izdajo odločbe tudi izjavi.

V dosedANJI ureditvi je bilo določeno, da je na ustnem razgovoru s kandidati lahko navzoč tudi minister za pravosodje, ki ima pravico sodelovati pri razpravi in postavljati vprašanja. Ker je tovrstno sodelovanje ministra za pravosodje urejeno tudi v četrtem odstavku 27. člena Zakona o sodnem svetu (v nadaljnjem besedilu: ZSSve), ki določa, da imata minister in predsednik vrhovnega sodišča v postopku izbire in imenovanja predsednikov sodišč pravico sodelovati pri razpravi in postavljati vprašanja, ju sodni svet vedno vabi na sejo. Dvojno normiranje je postalo nepotrebno, zato se to določilo črta.

K 47. členu:

Predlagani člen ureja postopek izbire najustreznejšega kandidata za predsednika sodišča. Določena je obveznost, da sodni svet opravi ustne razgovore z vsemi kandidati. S tem se odpravlja neskladje med določbo Zakona o sodiščih, ki je omogočala sodnemu svetu, da razgovora ne opravi z vsemi kandidati, in prvim odstavkom 33. člena ZSSve, ki k temu zavezuje sodni svet glede vseh prijavljenih kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje. Na ustnem razgovoru sta lahko navzoča predsednik vrhovnega sodišča in minister, ki imata pravico sodelovati v razpravi in postavljati vprašanja (četrti odstavek 27. člena ZSSve).

Poleg tega se natančno opredeljuje oziroma oblikuje pravna podlaga za snemanje ustnih predstavitev kandidatov za predsednike sodišč na seji sodnega sveta, tako kot je v veljavni zakonodaji že določeno za razgovore s kandidati za sodniška mesta. Z vidika jasne in vnaprej predvidljive ureditve snemanja kot oblike obdelave občutljivih osebnih podatkov, morajo biti ureditev zvočnega snemanja kandidatov za predsednike sodišče, namen in drugi vidiki zakonske ureditve takšnega snemanja jasni. Zvočno snemanje kandidatov je v predlagani rešitvi predpisano z namenom zagotavljanja transparentnosti in presoje zakonitosti izbirnih postopkov za mesta predsednikov sodišč. Sodni svet bo vabljen kandidate o snemanju razgovora moral predhodno obvestiti in navedeno posebej zapisati v zapisniku seje. Elektronska kopija zvočnega posnetka bo priloga zapisnika seje in se bo hranila v skladu z določbami zakona, ki ureja varstvo dokumentarnega gradiva, najmanj pa do pravnomočnosti odločbe o izbiri in imenovanju oziroma do izvolitve izbranega kandidata. Prepis zvočnega snemanja razgovorov pa se bo izvedel le, če bo tako zahteval kandidat ali v primeru vložene tožbe zoper odločitev o izbiri in imenovanju.

K 48. členu:

Sodni svet ima pri izbiri kandidatov široko polje proste presoje, zato ni dolžan izbrati nobenega kandidata za predsedniško ali podpredsedniško mesto. Odločitev o tem, da se ne imenuje nobenega izmed prijavljenih kandidatov, je po svoji vsebini akt o izbiri, kjer ima sodni svet pravico sprejeti tako odločitev.

Kandidati, ki imajo ob izpolnjevanju zakonsko določenih kriterijev le pravico potegovati se za imenovanje na razpisano mesto, s tem še nimajo zagotovljene pravice, da bodo imenovani. V predlaganem členu se to zaradi večje jasnosti posebej določa. Kot novost pa se določa obveznost sodnega sveta, da sklep o neizbiri obrazloži. Iz novejših sodnih praks vrhovnega sodišča v zvezi z odločitvami sodnega sveta o neizbiri kandidatov za vodstvena mesta namreč izhaja, da sodni svet tovrstnih sklepov ne obrazlaga, četudi je že po veljavni zakonodaji zoper tak sklep dopustno sodno varstvo. Vrhovno sodišče je v sodbah U 1/2021 z dne 17. 2. 2021, U 6/2021 z dne 25. 5. 2021 in U 7/2021-9 z dne 25. 5. 2021 v zvezi s tem posebej poudarilo, da *ustavni pomen neodvisnosti sodstva, kljub posebnostim postopka imenovanja predsednika sodišča in diskrecijskega načina odločanja, od (članov) sodnega sveta terja, da z zadostno obrazložitvijo odločitve ne le kandidata ampak tudi javnost prepričajo o spoštovanju meja diskrecijskega odločanja, poštenosti postopka in enakem obravnavanju, kar je tudi bistvo načela vladavine prava iz 2. člena Ustave v zvezi z 157. členom Ustave*. Predlagatelj temu sledi zlasti zato, ker je Ustavno sodišče že v zvezi s postopki izbire kandidatov za sodniška mesta poudarilo pomen obrazložitve diskrecijske odločitve sodnega sveta o (ne)izbiri (Up-134/95 z dne 14. 3. 1996 in Up-132/96 z dne 15. 5. 1996), kar je zakonodajalec upošteval in z novelo ZSS-L v letu 2013 določil, da mora biti tudi odločitev sodnega sveta o neizbiri obrazložena, tako da so navedeni razlogi za neizbiro posameznega kandidata za sodniško mesto (deveti odstavek 18. člena ZSS).

S prenosom pristojnosti imenovanja (pod)predsednika vrhovnega sodišča z državnega zbora, ki je politični organ, na sodni svet, ki je ustavni organ strokovne narave, je zato nastopila potreba, da se v zakonu v skladu s prvim odstavkom 23. člena Ustave tudi zoper posamični akt, s katerim sodni svet (ne)imenuje (pod)predsednika vrhovnega sodišča, zagotovi ustrezno pravno varstvo.

Neizbrani kandidat v postopku kandidiranja za predsednika sodišča ima možnost sodnega varstva v upravnem sporu. V primeru sodnega varstva v izbirnem postopku za predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije pa je možnost sodnega varstva na Ustavnem sodišču, saj ne bi bilo primerno, da sodniki, ki so odločali o kandidatu v postopku podaje predhodnega mnenja občne seje Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, odločajo v postopku sodnega varstva taistega kandidata. Narava sporov v zvezi z imenovanjem (pod)predsednika vrhovnega sodišča terja, da je treba tovrstne spore reševati posebej hitro, da se v največji možni meri omeji negotovost glede pravice do izvrševanja mandata (pod)predsednika Vrhovnega sodišča. Predlog zakona zato določa kratke procesne roke in suspenzivni učinek sodnega varstva, ob spoštovanju potrebnega časa za pravilno in pretehtano odločitev. Ker pa mora biti sodnemu svetu glede na njegov ustavni položaj v postopku izbire in imenovanja predsednikov sodišč zagotovljeno široko polje diskrecijskega odločanja, se posledično določa, da ustavno sodišče v sodnem sporu ne bo moglo prevzemati vloge sodnega sveta v smislu izbire najboljših kandidatov. Po predlogu spremembe člena bo zato moralo Ustavno sodišče v sporu odločiti prednostno; pritožbo pa bo lahko kot neutemeljeno zavrnilo, in s tem potrdilo odločitev sodnega sveta o (ne)imenovanju, ali pa ji ugodilo in odločitev sodnega sveta razveljavilo in zadevo vrnilo sodnemu svetu v nov postopek.

K 49. členu:

Člen ureja obveznost predsednika, da se strokovno usposablja za vodstveno funkcijo. Izjema od obveznega usposabljanja velja za predsednika, ki je že opravljal mandat predsednika. Določen je rok, v katerem mora opraviti usposabljanje in če ga iz opravičenih razlogov v tem roku ne opravi, mu funkcija predsednika sodišča po samem zakonu preneha, o čemer sodni svet izda ugotovitveno odločbo. Minister predpiše vsebino in trajanje programa za usposabljanje po predhodnem mnenju predsednika vrhovnega sodišča. Minister je namreč v skladu z Zakonom o državni upravi med drugim pristojen tako na področjih organizacije in statusa sodišč kakor tudi za sistemsko urejanje pravosodne uprave. V skladu s tem pooblastilom mora minister predpisati vsebino in trajanje programa strokovnega usposabljanja. Strokovno usposabljanje za vodstveno funkcijo je že do sedaj izvajal Center za izobraževanje v pravosodju, ki deluje v okviru ministrstva. CIP vodi dodeljeni sodnik, kar pomeni, da ima neposredno povezavo s sodstvom.

Kot novost se za potrebe nadzora nad opravljanjem te obveznosti predsednikov sodišč ureja zakonska

podlaga za zbiranje njihovih osebnih podatkov, in sicer v obsegu, ki bo omogočal nadzor nad izvrševanjem te dolžnosti. Pristojnost za zbiranje in obdelavo tovrstnih podatkov bo imel Sodni svet, ki bo v primeru neizpolnitve tudi izdal ugotovitevno odločbo o prenehanju vodstvene funkcije. Navedena pristojnost sodnega sveta je utemeljena na dejstvu, da je sodni svet tisti, ki imenuje in razrešuje predsednike sodišč, zato je smiselno, da tudi nadzoruje izvajanje dolžnosti strokovnega usposabljanja.

K 50. členu:

Primeri prenehanja funkcije predsednika sodišča so vezani bodisi na iztek mandata, odpoved funkciji, imenovanje na drugo sodišče ali na mirovanje, prenehanje ali razrešitev s sodniške funkcije. Med razlogi za prenehanje funkcije je tudi, če predsednik pravočasno ne opravi strokovnega usposabljanja. Vendar pa je nadalje določena izjema, da mu funkcija kljub neizpolnitvi pogoja ne preneha, če iz opravičenih razlogov ni mogel pravočasno opraviti usposabljanja in je pred iztekom roka vložil prošnjo za podaljšanje. Kot novost se določa, da sodni svet izda ugotovitevno odločbo o prenehanju vodstvene funkcije.

K 51. členu:

Predlog zakona pri primerih, ki so razlog za razrešitev s funkcije predsednika sodišča povzema dosedanja ureditev prvega odstavka 64. člena ZS, ki razloge za razrešitev veže bodisi na kršitve, ki jih predsednik stori pri opravljanju svoje funkcije ali pa če sodišče negativno odstopa ali izkazuje negativne trende. Predsednik sodišča namreč sami sprejemajo letne programe dela in si sami postavljajo pričakovane rezultate, zato ni mogoče vedno pričakovati, da bodo dovolj ambiciozno ali vsaj realno zastavili svoje programe, po katerih bo ocenjevana uspešnost poslovanja njihovega sodišča in izvrševanje njihove vodstvene funkcije. Dodatno se uvaja nov razlog za razrešitev, in sicer če je predsedniku izrečena disciplinska sankcija za težjo disciplinsko kršitev. S tem se krepi integriteta vodstvene funkcije v sodstvu in omogoča, da se v primeru kršitve le-te predsednika sodišča razreši, s čimer se zasleduje cilj krepitve in vzdrževanja zaupanja javnosti v sodstvo. Odstavek se dopolnjuje še s 6. točko, ki kot enega izmed razrešitvenih razlogov določa tudi kršitev ugleda in neodvisnosti sodstva. Predsednik sodišča predstavlja in vodi sodišče in je torej njegovo delo ter delovanje navzven še kako pomembno, saj lahko s svojim delovanjem okrni ugled samega sodišča. Glede na navedeno je predlagan nov samostojni ukrep.

V nadaljevanju je urejen postopek razrešitve, in sicer je določeno, da poročilo o kršitvah oziroma dejstvih pripravi predsednik sodišča višje stopnje sam ali na zahtevo sodnega sveta oziroma ministra, pristojnega za pravosodje, pri čemer je predsedniku sodišča dana možnost, da se o razlogih za razrešitev pisno in ustno izjavi oziroma obrazloži svoje stališče. O razrešitvi predsednika sodišča odloči sodni svet, pri čemer mora predhodno pridobiti mnenje predsednika vrhovnega sodišča in ministra za pravosodje. Ker se z namenom krepitve položaja neodvisnosti sodne veje oblasti prenaša pristojnost za imenovanje predsednika vrhovnega sodišča z državnega zbora na sodni svet, je temu primerno treba urediti tudi njegovo razrešitev. Tako se v skladu z novo ureditvijo ohranja možnost, da predsednik vrhovnega sodišča pisno in ustno poda stališče o razlogih za razrešitev. Pred razrešitvijo predsednika vrhovnega sodišča pa mora sodni svet pridobiti mnenje občne seje vrhovnega sodišča.

K 52. členu:

Predlagana določba predstavlja novost v sodniški zakonodaji in ureja začasno odstranitev (suspenz) predsednika sodišča s funkcije predsednika, če je uveden postopek njegove razrešitve. Določba, skupaj z novim razlogom za razrešitev predsednika sodišča (tj. če je predsedniku sodišča izrečena disciplinska sankcija za težjo disciplinsko kršitev) zasleduje cilj krepitve integritete te za sodstvo in njegovo podobo v javnosti, izjemno pomembne funkcije.

O suspenzu predsednika sodišča bo odločil sodni svet, če bo uvedel postopek njegove razrešitve, in sicer glede na značaj in težo očitanih kršitev. Za čas suspenza bo predsednik sodišča prejemal nadomestilo plače v višini plače, kot jo prejema kot sodnik.

Hkrati se ureja tudi možnost suspenza predsednika sodišča, če je predsedniku sodišča izrečen suspenz sodniške službe po ZSS in ZSSve.

Po ZSS je suspenz ukrep sodne uprave, ki je formalno vezan na uvedbo kazenskega postopka. Obligatorni suspenz, ki ga mora izreči predsednik vrhovnega sodišča, je določen za primer, če je zoper sodnika uveden kazenski postopek zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja z zlorabo sodniške funkcije. Fakultativno pa, če je zoper sodnika uveden kazenski postopek zaradi kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti in za katero je mogoče izreči kazen zapora več kot dve leti, zaradi katere je sodnik lahko razrešen.

Možnost izreka suspenza določa tudi ZSSve ob vložitvi predloga za izrek disciplinske sankcije glede na značaj in težo očitane disciplinske kršitve, ki se sodniku očita. Ta ukrep sodne uprave, ki je začasne narave in vsebinsko omejen, je formalno vezan na uvedbo disciplinskega postopka po ZSSve in nima kaznovalne narave, kot jo imajo disciplinske sankcije. Predsednik vrhovnega sodišča ga lahko izreče le takrat, ko to terjata značaj in teža očitanih disciplinskih kršitev. V postopku zaradi izreka suspenza se ne presoja utemeljenosti očitanih disciplinskih kršitev, temveč se presoja, ali so očitana ravnanja takšnega značaja in teže, da narekujejo začasno odstranitev iz sodniške službe zaradi zasledovanja cilja zaupanja javnosti v sodstvo in varstva njegovega ugleda. Da se navedena cilja lahko takoj dosežeta, je potrebno določiti tudi suspenz funkcije predsednika, saj suspendirani sodnik ne more opravljati nalog predsednika sodišča zaradi neizpolnjevanja pogoja opravljanja sodniške službe.

K 53. členu:

Pravno varstvo zoper odločitve o razrešitvi predsednika sodišča in zoper ugotovitevno odločbo o nastopu razlogov za prenehanje mandata predsednika je urejeno v 36. členu ZSSve. Predsednik sodišča ima v tem primeru zagotovljeno sodno varstvo v upravnem sporu pred vrhovnim sodiščem, ki je dolžno v sporu odločiti v 30 dneh, in to v sporu s polno jurisdikcijo. Zakon namreč upravni spor zoper odločitve sodnega sveta omejuje na preizkus zakonitosti postopka in odločitve o izpolnjevanju pogojev le v postopkih izbire kandidatov za sodniška in vodstvena mesta (peti odstavek 36. člena ZSSve). Tega varstva (pod)predsednik vrhovnega sodišča v primeru razrešitve nima, saj o njegovi razrešitvi odloča državni zbor na predlog ministrstva (šesti odstavek 64. člena ZS).

S prenosom pristojnosti imenovanja in razrešitve (pod)predsednika vrhovnega sodišča z državnega zbora, ki je politični organ, na sodni svet, ki je ustavni organ strokovne narave, je zato nastopila potreba, da se v zakonu v skladu s prvim odstavkom 23. člena Ustave tudi zoper posamični akt, s katerim sodni svet razreši (pod)predsednika vrhovnega sodišča oziroma ugotovi nastop (predčasnega) prenehanja njegovega mandata, zagotovi ustrezno pravno varstvo.

Spor o imenovanju ali razrešitvi predsednika vrhovnega sodišča namreč ovira nemoteno delo sodne veje oblasti, saj predstavlja predsednik vrhovnega sodišča vrh sodne oblasti. Navedeno v prvi vrsti terja, da je treba tovrstne spore reševati še posebej hitro, da se v največji mogoči meri omeji negotovost glede pravice do izvrševanja mandata predsednika vrhovnega sodišča.

Za razliko od postopka imenovanja predsednika sodišča, kjer ustavno sodišče v morebitnem sporu ne more prevzeti vloge sodnega sveta za vsebinsko izbiro med kandidati, je ustavnemu sodišču v sporih zaradi razrešitve ali prenehanja funkcije, v katerih so razlogi za razrešitev in prenehanje v naprej določeni, treba zagotoviti položaj, da bo zagotovilo polno sodno varstvo, ki pomeni vselej tudi dokončno odločitev o pravici sami. Enaka ureditev se glede pravnega varstva predlaga tudi za odločitve sodnega sveta o suspenzu predsednika sodišča in za ugotovitevne odločbe o prenehanju mandata.

Dodatno se kot novost v predlogu zakona uveljavlja tudi suspenziven učinek pravnega varstva zoper odločitve o razrešitvi in prenehanju funkcije predsednikov in podpredsednikov sodišč, česar dosedanja zakonodaja ni poznala. Suspenziven učinek tožbe je bil v veljavnem ZS določen le za tožbe zoper

odločitve sodnega sveta o imenovanju predsednikov sodišč prve in druge stopnje (deveti odstavek 62.b člena ZS – novela ZS-I). Ker pa tako kot (ne)imenovanje tudi odločitve o razrešitvi in prenehanju funkcije predsednikov sodišč vplivajo na nemoteno izvrševanje sodne oblasti, je smiselno, da se suspenziven učinek sodnega varstva zagotovi tudi v postopkih razrešitve oziroma prenehanja funkcije. Takega učinka pa ne bo imelo pravno varstvo zoper izrečeni suspenz predsedniku sodišča, kot je v veljavni in predlagani zakonodaji določeno za suspenz sodnika (96. člen veljavnega ZSS in 103. člen predloga ZSS).

K 54. členu:

Člen določa, da v primeru razrešitve sodnika s funkcije predsednika sodišča to dejstvo ne vpliva na položaj in pravice, ki jih ima kot sodnik.

K 55. členu:

Temeljna naloga sodnikov in bistvo sodstva kot tretje veje oblasti je sojenje in ne vodenje, kar je jasno poudarilo tudi Ustavno sodišče RS v svoji odločbi št. U-I-159/2008 z dne 11. 12. 2008. Namen zakonodajalca ob uvedbi funkcije direktorja sodišča z novelo ZS-I (Uradni list RS, št. 96/09) v letu 2009 je bil, da se s preoblikovanjem okrajnih sodišč v organizacijske enote okrožnih sodišč koncentrirajo zadeve sodne uprave na okrožno sodišče, z novim delovnim mestom direktorja, ki je nadomestil dotedanje sekretarje sodišč, pa se razbremeni predsednika sodišča tistih pristojnosti, ki ne pomenijo izvajanja sodniške službe. Predsednikom okrožnih sodišč so se namreč z reorganizacijo prvostopenjskih sodišč povečale pristojnosti, z uvedbo direktorja sodišča pa bi se tudi med samimi sodišči zmanjšale razlike v obremenitvi predsednikov sodišč. Upravno poslovanje sodišča je bilo preneseno in koncentrirano na direktorje sodišč, ki so dobili zakonsko določene pristojnosti, za katere so tudi samostojno odgovorni. Ob sprejemanju novele je bilo poudarjeno, da za upravno poslovanje sodišča (kadrovanje, finančni načrti, varovanje, prostori) predsedniki sodišč niso dovolj usposobljeni, saj so potrebna specifična, t. i. »menedžerska« znanja. Zakon je določal, da imajo okrožna in višja sodišča *lahko* direktorja sodišča, o čemer je odločil predsednik sodišča. Diskrecijska pravica je izhajala zlasti iz pomislekov manjših okrožnih in specializiranih sodišč o smotrnosti obveznega imenovanja direktorja sodišča, zato je bila odločitev prepuščena predsednikom sodišč v okviru samostojnosti pri vodenju sodne uprave.

Glede na uvedbo ene vrste prvostopenjskih sodišč in posledično preoblikovanje okrajnih sodišč v zunanje enote okrožnih sodišč je toliko bolj smiselna obligatorna uvedba direktorjev sodišč na sodiščih. Vendar pa predlog zakona določa kriterije, kdaj je sodišče do direktorja upravičeno. Kot je bilo izpostavljeno že pri vzpostavljanju tega instituta, namreč ni smotno delovno mesto direktorja na sodiščih z manjšim številom sodnikov in sodnega osebja, zato je predlagan kriterij najmanj osmih sodnikov ali najmanj 20 javnih uslužbencev.

Z razliko od prej veljavne ureditve predlog zakona določa jasnejšo razmejitev pristojnosti med direktorjem in predsednikom sodišča, s čimer se bo povečala transparentnost poslovanja znotraj sodne uprave.

Direktor sodišča kot izvrševalec sodnoupornih odločitev in ne kot njihov ustvarjalec ima pristojnosti v zvezi z dejavnostmi, ki so povezane s stvarnim premoženjem, ki ga ima sodišče neposredno v uporabi, za materialno, tehnično in finančno poslovanje sodišča. Direktor sodišča vodi postopke javnih naročil, samostojno pa opravlja tudi naloge v zvezi varnostjo in zdravjem pri delu, odloča o kadrovske zadevah sodnega osebja, spremlja, analizira in pripravlja preнове poslovnih procesov ter opravlja druge naloge po pooblastilu predsednika, razen nalog, ki se nanašajo na opravljanje sodniške službe. Direktor sodišča za svoje delo odgovarja predsedniku sodišča. Kljub ločenim pristojnostim je ključnega pomena dobro sodelovanje med predsednikom in direktorjem sodišča.

K 56. členu:

Direktorja sodišča bo na predlog predsednika sodišča imenoval in razreševal predsednik sodišča za dobo petih let z možnostjo ponovnega imenovanja. Delovno mesto direktorja sodišča je položajno

uradniško delovno mesto, na katerem se izvršujejo pooblastila v zvezi z vodenjem, usklajevanjem in organizacijo dela v organu. S tem se zasleduje enaka ureditev, kot velja za položaj generalnega direktorja, generalnega sekretarja, predstojnika organa v sestavi, predstojnika vladne službe, načelnika upravne enote in direktorja občinske uprave oziroma tajnika občine.

K 57. členu:

Generalni sekretar vrhovnega sodišča opravlja naloge direktorja na vrhovnem sodišču. Generalni sekretar je lahko dodeljeni sodnik, s to izjemo, da njegova dodelitev traja pet let (ostale dodelitve trajajo 3 leta). Če generalni sekretar ni dodeljeni sodnik, ga imenuje predsednik vrhovnega sodišča za dobo petih let. Prav tako člen določa, da se za postopek imenovanja in razrešitve generalnega sekretarja, ki ni dodeljeni sodnik, ter za strokovno usposabljanje smiselno uporabljajo določbe, ki v tem zakonu urejajo položaj direktorja sodišča. Za razliko od direktorja sodišča je generalni sekretar vrhovnega sodišča funkcionar, njegova plača pa je določena s priložo 3: Uvrstitev funkcij v plačne razrede Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv, 67/17 in 84/18).

K 58. členu:

Kot pomoč pri kompetentnem izvajanju svojih pristojnosti se mora direktor sodišča najpozneje v enem letu od imenovanja udeležiti in opraviti program strokovnega usposabljanja za vodstveno funkcijo v sodstvu. Za usposabljanje je že do sedaj skrbel Center za izobraževanje v pravosodju. Usposabljanje obsega znanja s področij upravljanja s človeškimi viri, poslovanja sodišč, podpornih dejavnosti, varnosti sodišč, strateškega načrtovanja in periodičnega poročanja, analiziranja in proračunskega financiranja, informiranja, komuniciranja, upravljanja z znanjem, razvijanja inovacij ipd. Natančnejši program usposabljanja in funkcionalna znanja, ki jih mora vsebovati program, je določen s posebnim pravilnikom, ki je identičen tako za direktorje kot za predsednike sodišč. Če direktor sodišča programa usposabljanja v zakonsko določenem roku ne opravi, mu položaj direktorja sodišča preneha. Kadar pride do opravičenih razlogov, zaradi katerih direktor sodišča programa ni mogel opraviti v predpisanem roku, lahko direktor sodišča vloži pri predsedniku sodišča prošnjo za podaljšanje roka za opravo usposabljanja. Direktor sodišča ima možnost pravnega sredstva, če njegovi prošnji ni ugodeno. Enake možnosti, kot jih ima direktor sodišča, ima tudi generalni sekretar vrhovnega sodišča.

K 59. členu:

Glede na pristojnosti in naloge, ki jih imata direktor sodišča in generalni sekretar vrhovnega sodišča, ki ni dodeljeni sodnik, zakon določa, da direktor sodišča in generalni sekretar vrhovnega sodišča, ki ni dodeljeni sodnik, ne smeta opravljati pridobitnih dejavnosti, razen znanstvenega, raziskovalnega, pedagoškega, umetniškega in publicističnega dela oziroma kulturne dejavnosti. Predlagatelj s tem zasleduje enako ureditev, ki v skladu z Zakonom o javnih uslužbencih velja za položaj generalnega direktorja, generalnega sekretarja, predstojnika organa v sestavi, predstojnika vladne službe, načelnika upravne enote in direktorja občinske uprave oziroma tajnika občine. Za generalnega sekretarja vrhovnega sodišča, ki je dodeljeni sodnik, pa veljajo omejitve, ki jih zakon, ki ureja sodniško službo določa za sodnike, in sicer sodnik lahko opravlja pedagoška, znanstvena, publicistična, raziskovalna ali druga podobna dela v pravni stroki, vendar ga to delo ne sme ovirati pri opravljanju službe ali nasprotovati ugledu sodniške službe oziroma vzbujaati vtis, da pri opravljanju svoje službe ni nepristranski.

K 60. členu:

Z določbo se ureja način oblikovanja personalnih svetov in njihova pristojnost, čeprav njihovo dejansko vlogo določa zakon, ki ureja sodniško službo. Namen personalnih svetov je zagotovitev zbornega odločanja v personalnih zadevah, ki se tičejo sodnikov, hkrati pa se omogoča sodnikom, da po svojih

izvoljenih predstavnikov sami odločajo o zadevah, ki so v pristojnosti personalnih svetov, kar prispeva h krepitvi neodvisnega položaja sodnika.

Vloga personalnih svetov je predvsem v izdelavi ocene sodniške službe in reševanju pritožbe zoper ocene sodniške službe. Poleg tega so personalni sveti pristojni tudi za odločanje o pritožbi proti odločitvi predsednika sodišča glede odločitve o odobritvi rednega ali izrednega dopusta in o pritožbi glede zavrnitve odobritve odsotnosti zaradi izobraževanja sodnika na podlagi podeljene štipendije. Personalni sveti lahko tudi vložijo zahtevo za službeni nadzor nad delom posameznega sodnika.

Po veljavni zakonodaji personalni sveti okrožnih sodišč in specializiranih sodišč, ki imajo položaj okrožnega sodišča, nimajo več vloge pri izdelavi ocen sodniške službe. S spremembo Zakona o sodniški službi (Uradni list RS, št. 67/02; ZSS-D) se je pristojnost za izdelavo ocen sodniških služb prenesla s personalnih svetov, ki so jih sestavljali sodniki, ki so delali skupaj na sodišču z ocenjevanim sodnikom, na personalne svete višjih sodišč. Razlog za spremembo je bil pripravljen na podlagi dotedanjih izkušenj in mnenja ustavnega sodišča. Od te spremembe naprej so bili personalni sveti višjih sodišč pristojni za izdelavo ocene sodnikov okrajnih in okrožnih sodišč, personalni svet Vrhovnega sodišča za izdelavo ocene sodniške službe višjih in vrhovnih sodnikov, personalni sveti okrožnih sodišč pa so ohranili pristojnost za oblikovanje mnenj o ustreznosti kandidatov za sodnike okrožnega in okrajnih sodišč z območja okrožnega sodišča. Z nadaljnjimi spremembami zakonodaje, s katerimi se je pristojnost za postopek za izvolitev oziroma imenovanje sodnika z Ministrstva za pravosodje prenesel na Vrhovno sodišče, je vlogo personalnih svetov okrožnih sodišč za oblikovanje mnenja o ustreznosti kandidatov za sodnike okrajnih in okrožnih sodišč prevzel predsednik sodišča, pri katerem je mesto razpisano. S tem prenosom je personalni svet okrožnega sodišča izgubil najpomembnejšo pristojnost, to je ocenjevanje sodnikov.

Personalni sveti delujejo na isti zakonski podlagi, ocene personalnih svetov višjih sodišč so si po strukturi podobne in v večini primerov sledijo kazalnikom izpolnjevanja kriterijev po ZSS, ki so določena v Merilih za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe, ne pa vedno. Da bi se ocene personalnih svetov še bolj poenotile, se predlaga letni posvet personalnih svetov, na katerem bi se obravnavala oblika in vsebina ocen sodniške službe in izmenjava izkušenj pri ocenjevanju sodnikov. Glavni namen posveta je sprejem usklajenih ukrepov ocenjevanje sodnikov in po potrebi podaja priporočila sodnemu svetu za spremembo meril za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe.

K 61. členu:

Sestava personalnih svetov višjih in vrhovnega sodišča je za vsa območja enaka, ne glede na število sodnikov, za katere je posamezni personalni svet pristojen ocenjevati njihovo delo. Ocenjevanje sodnikov in za cilj izboljšanje kvalitete sodstva in podlago za napredovanje. Odločitve se sprejemajo z večino glasov vseh članov. V primeru odsotnosti predsednika sodišča ga v personalnem svetu nadomešča podpredsednik sodišča.

K 62. členu:

Predsednik personalnega sveta je izbran izmed članov personalnega sveta in ni nujno, da je to predsednik sodišča.

K 63. členu:

Personalne svete sestavljajo štirje sodniki, ki so voljeni izmed sodnikov tega sodišča, in predsednik sodišča. Sodniki, ki so dodeljeni na vrhovno sodišče, volijo člane personalnega sveta, ne morajo pa kandidirati in biti izvoljeni v personalni svet vrhovnega sodišča. Sejnino določi sodni svet.

K 64. členu:

Z namenom kontinuitete delovanja personalnih svetov sodni svet razpiše volitve članov personalnih svetov, ki so voljeni, najmanj tri mesece pred iztekom mandata.

K 65. členu:

Člen določa mandatno dobo članov personalnega sveta in razloge za prenehanje mandata.

K 66. členu:

Novela ZS-I (Uradni list RS, št. 96/09) je z namenom učinkovitejšega upravljanja sodišč kot novo poslovno kategorijo uvedla letni program poslovanja. Letni program poslovanja pripravlja predsednik posameznega sodišča in ga do 31. oktobra tekočega leta pošlje predsedniku neposredno višjega sodišča, sodnemu svetu, predsedniku vrhovnega sodišča in ministru za pravosodje. Na predlog letnega programa poslovanja lahko navedeni subjekti podajo odzivna priporočila v roku 30 dni od prejema. Rok je podaljšan zaradi velike količine letnih programov dela, ki jih je treba pregledati v relativno kratkem času. Namen odzivnih priporočil je, da se zagotovi realnost in celovitost določanja poslovnih ciljev in da so v načrtovanje učinkovitosti in uspešnosti vključeni vsi pristojni organi pravosodja. Zakon je določal tudi posvetovanje predsednika vrhovnega sodišča, sodnega sveta in ministra za pravosodje s predsedniki okrožnih ter višjih sodišč glede predlogov in realizacije letnih programov poslovanja sodišč. Ob tem je bilo predvideno, da lahko na skupnih sestankih sprejmejo ustrezno usklajene ukrepe za izboljšanje poslovanja. Skupaj z letnim poročilom je sprejeti letni program poslovanja sodišča ena izmed podlag za ugotavljanje uspešnosti in učinkovitosti posameznega sodišča.

V desetletni praksi izvajanja zakona se je izkazalo, da so nekatere določbe prenormirane ali pa so neustrezne glede na poslovne procese na sodiščih in informacijske sisteme, ki delujejo za spremljanje podatkov o poslovanju sodišč. Letni program dela sicer ostaja zakonska definicija, ampak se po predlogu ne deli več na letni izvedbeni načrt sodišča z načrtom poslovnih rezultatov, zato bo podrobnejšo vsebino letnega programa poslovanja sodišč določil podzakonski akt. Obveznost sprejemanja ostaja enaka s to spremembo, da zaradi reorganizacije okrajnih sodišč ni več potrebe po pripravi letnih programov dela okrajnih sodišč. Kriterij uspešnosti in učinkovitosti posameznega sodišča se je izkazal kot neustrezen zaradi preozkega pomena. Vrhovno sodišče lahko na podlagi tehničnega znanja evidentiranja zadev ter izkušenj predsednikov sodišč predlaga, katere podatke in kazalnike je smiselno uporabiti pri načrtovanju in poročanju, ter katere načrtovati kot cilje, ki si jih sodišče zastavi in prizadeva uresničiti, minister za pravosodje pa preko soglasja ohranja nadzor nad vsebino podatkov in kazalnikov.

K 67. členu:

Podzakonski akt bo zaradi bolj fleksibilnega sprejemanja in posodabljanja glede na razvoj tehnologije ter možnosti zajemanja podatkov sprejel predsednik vrhovnega sodišča po predhodnem soglasju ministra za pravosodje. Vsebina letnega programa poslovanja bo zajemala seznam podatkov in kazalnikov poslovanja sodišča v prihodnjem letu. Delitev letnega programa na letni izvedbeni načrt in načrt poslovnih rezultatov, ki se razlikujeta le glede na to, katere podatke vsebujeta, ni več smiselna. Za neustreznega sta se izkazala tudi kriterija učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, saj sta preozka. Določanje in spremljanje relevantnih podatkov in kazalnikov o poslovanju sodišč spada v zadeve sodne uprave. Edini uradni vir podatkov o poslovanju sodišč je podatkovno skladišče pri vrhovnem sodišču. Vrhovno sodišče lahko na podlagi tehničnega znanja evidentiranja zadev ter izkušenj predsednikov sodišč predlaga, katere podatke in kazalnike je smiselno uporabiti pri načrtovanju in poročanju, minister za pravosodje pa preko soglasja ohranja nadzor nad vsebino podatkov in kazalnikov. Seznam podatkov in kazalnikov za letne programe poslovanja, letna poročila o poslovanju sodišč in letno poročilo o poslovanju sodstva, ki ga bo pripravilo vrhovno sodišče, bo poenoten z aktom, v katerem bo kot podlaga uporabljen dosedanji nabor podatkov.

K 68. členu:

Z novelo Zakona o sodiščih (ZS-I) je bilo v sklopu drugih novosti na področju upravljaljskih pristojnosti določeno posebno letno poročilo o učinkovitosti in uspešnosti sodišč. Do sedaj veljavna ureditev je

določala, da letno poročilo, s katerim vrhovno sodišče ocenjuje izvajanje sodne oblasti, vsebuje letna poročila o poslovanju posameznih sodišč in ustrezno analizo ter primerjavo med instituti. Letno poročilo z zbranimi podatki nudi sliko stanja posameznega sodišča v primerjavi z ostalimi sodišči. Poročilo zajema podatke s kadrovskega področja, sodno statistiko, časovne standarde in primerjalno oceno zbranih podatkov med sodišči iste stopnje in iste vrste. Glede na že omenjeno posodobitev zajemanja podatkov in prenovljene poslovne procese predlagatelj meni, da je potrebno posodobiti tudi določbe, ki se nanašajo na letno poročilo o poslovanju sodišč.

Po predlogu še vedno ostaja obveznost priprave letnega poročila s strani predsednika posameznega sodišča, vendar pa se podrobnejša vsebina (seznam podatkov in kazalniki) prenaša v podzakonski akt. Določanje in spremljanje relevantnih podatkov in kazalnikov o poslovanju sodišča spada v segment sodne uprave. Letno poročilo se nanaša na sodišče kot upravljavsko celoto. V letnem poročilu se bo prikazal enak nabor podatkov in kazalnikov, kot je določen za letni program dela. Dodana je tudi navezava na časovne standarde, ki so pomemben pokazatelj, kako posluje sodišče v primerjavi z drugimi sodišči.

K 69. členu:

Zakon o sodiščih je z novelo ZS-I uvedel obveznost priprave letnega poročila, kasnejša novela ZS-K pa je razširila pristojnost vrhovnega sodišča s pripravo letnega zbirnega poročila, v katerem oceni izvajanje sodne oblasti. Namen zakonodajalca je bil namreč uresničitev strateške prednostne naloge utrjevanja vrhovnega sodišča kot vrha sodne uprave. Del sodne uprave je tudi spremljanje, ugotavljanje in analiziranje učinkovitosti dela sodišč in njihovih oddelkov.

Predlagatelj ocenjuje, da je s spremembo koncepta priprave letnih programov dela in letnih poročil potrebna sprememba zbirnega letnega poročila vrhovnega sodišča. Že naslov člena poudarja, da ne gre za letno poročilo o poslovanju vrhovnega sodišča, ampak za ločen dokument, ki se nanaša na poslovanje vseh sodišč. Predlog člena ne vsebuje več zajema podatkov, ki naj bi ga vsebovalo poročilo, ampak kot podlago za vsebino jemlje letna poročila sodišč. Vsebina podatkov in kazalnikov se prekriva z letnim poročilom o poslovanju posameznega sodišča, kar smiselno velja tudi za druge podatke, ki so potrebni za razumevanje poslovanja sodišč v preteklem letu. Podlaga za pripravo poročila bodo predvsem podatki iz podatkovnega skladišča, ki se šteje kot uraden vir podatkov, in katerega skrbnik je vrhovno sodišče. Kot je to veljalo že do sedaj, se ohranja ocena izvajanja sodne oblasti, v kateri vrhovno sodišče lahko izpostavi dosežen napredek pri poslovanju sodišč in opozori na problematiko tako na izvedbeni kot tudi na zakonodajni ravni. Letno poročilo o poslovanju sodstva je pomemben pokazatelj stanja in dragocen pripomoček za načrtovanje in izvajanje politik.

K 70. členu:

V praksi se vrhovno sodišče osredotoča na določanje časovnih standardov, procesi reševanja zadev ali navodila za učinkovito izvajanje sodne uprave pa so vezani na izvajanje posameznih projektov, zato predlagatelj meni, da ni več potrebna zakonska definicija navedenih procesov in je ustrežnejše samo sprejemanje časovnih standardov. Časovni standardi so čas, v okviru katerega se pričakuje, da bo izvedena posamezna faza postopka. V okviru delovanja projektne skupine Časovni standardi, ki je bila ustanovljena na vrhovnem sodišču, je bilo opravljeno delo na področju določitve relevantnih ključnih točk in relevantnih faz za vsako vrsto postopka, določitev časa, v okviru katerega se pričakuje, da bo faza postopka tudi izvedena, ter določitev deleža zadev, ki naj bodo rešene v okviru posameznega časovnega obdobja. Sodišča rešujejo zadeve različno dolgo, zato je bil oblikovan tristopenjski model časovnih standardov, kar je tudi skladno s smernicami Komisije za učinkovitost sodstva pri Svetu Evrope (CEPEJ).

Časovni standardi so orodje, ki sodiščem omogoča prilagajanje delovnih procesov z vidika hitrosti reševanja zadev ter zagotavljanja pravice do sojenja v razumnem roku, in tako prispevajo k varovanju

interesa strank, da brez nepotrebne odlašanja pridejo do zakonite in pravilne sodne odločbe. Njihova javna objava na spletni strani sodstva vsem zainteresiranim omogoča dodaten vpogled v poslovanje sodišč, uporabnikom sodišč (strankam, odvetnikom, državnim tožilcem in drugim) pa okvirno informacijo o hitrosti reševanja zadev na posameznem sodišču, kar pripomore k večji pravni varnosti in predvidljivosti postopkov ter transparentnosti poslovanja sodišč. V letnem poročilu posameznega sodišča bo predsednik sodišča obrazložil doseganje časovnih standardov, vrhovno sodišče pa bo v svojem letnem poročilu o učinkovitosti in uspešnosti sodišč na podlagi pojasnil predsednikov posameznih sodišč pripravilo ustrezno analizo. Določitev časovnega okvirja sprejemanja časovnih standardov je nujna, saj morajo biti tako sodišča kot tudi uporabniki seznanjeni s časovnimi standardi.

K 71. členu:

Merila za kakovost dela sodišč bo sprejel predsednik vrhovnega sodišča.

K 72. členu:

Ustava v 23. členu določa, da ima vsakdo pravico da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebne odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Tako določbo vsebuje tudi Evropska konvencija o človekovih pravicah, ki v 6. členu določa, da ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in obveznostih ali obtožbah zoper njega pravično, javno ter v razumnem roku odloča z zakonom ustanovljeno sodišče. Naloga sodišč je torej odločanje brez nepotrebne odlašanja o pravicah in dolžnostih državljanov ter obtožbah zoper njih.

Do sodnih zaostankov je prišlo sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja. V navedenem obdobju, od leta 1991 do 2001, se število novih zadev ni povečalo, pač pa celo nekoliko zmanjšalo, zato se je na podlagi navedene analize ocenilo, da so sodni zaostanki predvsem posledica reorganizacije sodstva v letih 1994 in 1995. Šlo je za izjemen splet številnih okoliščin, od katerih so vsaka posebej, vse skupaj pa še toliko bolj negativno vplivale na delo in učinkovitost sodišč ter posameznih sodnikov. Projekti za odpravo sodnih zaostankov (Herkules, Matra flex in Lukenda) so bili dokaj uspešni pri zagotavljanju boljših pogojev za delo sodišč, niso pa še rešili problema sodnih zaostankov. Sodišča so s pomočjo notranjih ukrepov in reorganizacijami poslovanja v smeri izboljšave učinkovitosti sodstva izboljševala rezultate poslovanja sodišč, kar se je od leta 2011 kazalo tudi kot trend v smeri zmanjševanja sodnih zaostankov. Tako je ob koncu leta 2016 sekretariat Sveta Evrope ocenil, da je Slovenija s sprejetimi zakonodajnimi, organizacijskimi, informacijskimi in drugimi ukrepi odpravila sodne zaostanke in s tem zagotovila dostop do sojenja v razumnem roku v skladu z Evropsko konvencijo o človekovih pravicah. Sodni zaostanki v Sloveniji tako niso več sistemski problem. Do podobnih zaključkov je prišla tudi Evropska komisija, ki v okviru t. i. Evropskega semestra izdaja priporočila posameznim državam.

Kljub temu da povečano število nerešenih zadev ni več sistemski problem, pa lahko zunanje okoliščine (npr. izredni dogodek) privedejo do težav pri obvladovanju pripada zadev in s tem zmanjšanja storilnosti sodstva, posledično pa lahko privedejo tudi do kršenja varstva pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja. Predlog zakona določneje opredeljuje kriterije, kdaj lahko vrhovno sodišče naloži pripravo programa reševanja nerešenih zadev. To bo lahko naložilo samo takrat, če bo sodišče negativno odstopalo glede na kazalnike o poslovanju sodišča ali bo izkazovalo negativne trende pri kazalnikih o poslovanju sodišča. Predsednik sodišča bo moral sprejeti program reševanja povečanega števila nerešenih zadev, sodišču pa se lahko za ta namen dodelijo dodatna finančna sredstva, o čemer odloči predsednik Vrhovnega sodišča. S programom reševanja zadev se lahko uvedejo ukrepi za obvladovanje pripada zadev oziroma za pravočasno opravljanje dela na sodišču ter redno in učinkovito izvajanje sodne oblasti, kot so spremembe notranje organizacije sodišča, posebno reševanje množičnih sporov, podaljšanje delovnega časa sodišča zaradi popoldanskega izkoriščenja sodnih dvoran, začasna prerazporeditev delovnega časa, neenakomerna razporeditev delovnega časa, delovni sestanki ter drugi ustrezni ukrepi v skladu z zakonom in sodnim redom. Predlog zakona daje tudi podlago za povečanje števila zaposlitev sodnega osebja, če s sprejetimi ukrepi ni mogoče sanirati nastale situacije, in zagotovitev dodatka za povečan obseg dela za tiste sodnike, ki sodelujejo pri programu obvladovanja

pripada zadev.

K 73. členu:

Priporočila GRECO vsebujejo tudi priporočilo, da se pripravi in javno objavi politika zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodnikov ter da se temeljna pristojnost in viri za vodenje te politike dodelijo sodnemu svetu, ki mora pri njenem nadzorovanju in uresničevanju sodelovati z drugimi institucijami, tudi s Komisijo za preprečevanje korupcije. Člen delno sledi priporočilu GRECO, s tem da pristojnost za izdajo politike dodeli predsedniku vrhovnega sodišča in ne sodnemu svetu, saj omenjena politika spada na področje sodne uprave. Ne glede na delni odmik od priporočila GRECO določba ohranja vpliv sodnega sveta na vsebino, zajeto v politiki, saj je za njeno izdajo potrebno soglasje sodnega sveta. Sodni svet lahko predlaga spremembe in dopolnitve že sprejete politike glede na ugotovitve Komisije za etiko in integriteto, ki je izoblikovana znotraj sodnega sveta. Politika zaznavanja korupcijskih tveganj je bila sprejeta 31. 3. 2016 in je objavljena na spletni strani vrhovnega sodišča. Predlagatelj ocenjuje, da je potrebno sprotno spremljanje morebitnih korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč v praksi, zato nalaga predsedniku vrhovnega sodišča, da temu ustrezno vsakokrat spremeni politiko zaznavanja in obvladovanja korupcijskih tveganj in izpostavljenosti sodišč.

K 74. členu:

Nadzor nad opravljanjem zadev sodne uprave zajema široko področje, kot ga določa člen, ki ureja pristojnosti sodne uprave. Na prvostopenjskih sodiščih nadzor opravlja predsednik neposredno višjega sodišča, predsednik vrhovnega sodišča in služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč pa lahko opravljata nadzor nad opravljanjem zadev sodne uprave na sodiščih vseh stopenj. Predsednik sodišča, ki izvaja nadzor, lahko zahteva pisna pojasnila in poročila o opravljanju posameznih nalog, lahko pa pregleda tudi sodne spise, ob čemer pa ni dovoljeno posegati v neodvisen položaj sodnika pri odločanju o zadevah, ki so mu dodeljene v reševanje. Pregled spisa, brez utemeljenega razloga, je poseg v sodniško neodvisnost, zato mora biti v spisu evidentirano, da je predsednik sodišča pregledal spis z navedbo pravne podlage. Tako kot velja po 74. členu Sodnega reda za stranke postopka, se predlaga, da o pregledu spisa, predsednik sodišča sestavi uradni zaznamek, ki ga vloži v spis. Oblike nadzora, ki jih izvaja Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč, so določene v posebnih členih.

K 75. členu:

V predlaganem členu se združujeta dosednji 71.c člen in 73. člen ZS. Oba člena namreč urejata enako situacijo, in sicer nevarnost, da je bila ali bi lahko bila kršena pravica stranke do sojenja brez nepotrebnega odlašanja ali da so bila ali bi lahko bila kršena pravila o vrstnem redu reševanja zadev ali zakonski roki za razpis narokov ali izdelavo sodnih odločb ali druga pravila procesnega vodstva v konkretni sodni zadevi. Oba člena v zvezi s tem uvajata nadzorni mehanizem, s katerim lahko predsednik sodišča ali predsednik neposredno višjega sodišča opravi pregled poslovanja v konkretni sodni zadevi, in sicer tudi če je postopek v njej še odprt.

Gre za nadzorstveni mehanizem, ki je z vidika načela neodvisnosti sodnika lahko zelo občutljiv. Iz tega razloga se kot edina novost glede na sedanjo ureditev v zvezi s tem institutom predlaga prenos pristojnosti odločati o utemeljenosti zahteve za odreditev pregleda poslovanja za vse primere na sodni svet. V sedanji ureditvi o utemeljenosti zahteve za odredbo pregleda odloči predsednik vrhovnega sodišča, razen če zahtevo poda on sam – v tem primeru o njej odloči sodni svet.

Pregled poslovanja v konkretni zadevi, zlasti če gre za še odprto zadevo, lahko predstavlja velik pritisk na sodnika in s tem grožnjo njegovi neodvisnosti. In ker je prav sodni svet poklican na najvišji ravni varovati neodvisnost sodstva in sodnikov, je prav, da o tem v vseh primerih odloči sodni svet in ne sodstvo samo, zlasti ko zahtevo vloži minister za pravosodje kot predstavnik izvršilne veje oblasti. V slednjem primeru namreč ne gre zgolj za vprašanje varstva neodvisnosti sodne veje oblasti v razmerju do izvršilne veje oblasti, temveč tudi za zagotovitev ustreznega mehanizma zavor in ravnovesij med

tema dvema vejama oblasti. Vprašljivo je namreč lahko, ali je z vidika načela delitve oblasti ustrezno, da o zahtevi ministra ali sodnega sveta odloči predsednik vrhovnega sodišča.

Pravno varstvo za presojo utemeljenosti zahteve za službeni nadzor se bo tako končalo na nivoju Sodnega sveta, kar pomeni, da zoper zahtevo Sodnega sveta posebnega pravnega varstva ne bo in bo sodstvo pregled poslovanja na njegovo zahtevo moralo izvesti (brez možnosti »veta«). Predlagana rešitev izhaja iz tega, da je Sodni svet avtonomen ustavni organ strokovne (ne politične) narave, katerega temeljno poslanstvo je prav varstvo neodvisnosti sodstva in sodnikov (2. člen ZSSve). Predlagatelj zato ocenjuje, da je smiselno, da se preverjanje utemeljenosti zahtev za izvedbo službenega nadzora zaključi na nivoju Sodnega sveta.

K 76. do 78. členu:

S predlagano ureditvijo določb o izvajanju nadzora nad poslovanjem sodišč se jasneje in predvsem učinkoviteje urejajo pristojnosti ministrstva za pravosodje. Službo za nadzor vodi sodnik, ki je dodeljen v službo za nadzor v skladu z določbami zakona, ki ureja sodniško službo. Kot novost se dodaja dodaten pogoj, in sicer mora imeti sodnik izkušnje z izvajanjem zadev sodne uprave (npr. vodenje oddelka, službe, projektov,...). Služba za nadzor bo tako izvajala nadzor nad sodno upravo sodišč, zlasti glede organizacije poslovanja, in opravljala taksne preglede po določbah zakona, ki ureja sodne takse ter skrbela za izvajanje sodnega reda. Za izvajanje svojih pristojnosti bo služba za nadzor lahko pregledovala delo sodišča, vpogledala v vpisnike in drugo dokumentacijo sodišča, povezano z opravljanjem zadev sodne uprave ter zahtevala ustna ali pisna pojasnila od predsednikov in direktorjev sodišč ter sodnega osebja v zvezi z zatrjevanimi, domnevnimi ali ugotovljenimi nepravilnostmi pri opravljanju teh zadev, zahtevala predložitev podatkov o poslovanju sodišča ter o delu predsednika oziroma direktorja sodišča v zadevah sodne uprave oziroma zahtevala predložitev pisnih pojasnil in poročil o organizaciji in nadzoru dela na sodišču in izvajanju posameznih nalog sodne uprave, pri čemer se mora predsednik sodišča višje stopnje hkrati s predložitvijo podatkov oziroma pojasnil in poročil do njih opredeliti v obliki mnenja. Lahko bo tudi vstopala v prostore sodišča, opravljala razgovore s predsednikom in direktorjem sodišča, s sodnim osebjem in drugimi zaposlenimi na sodišču ter zahtevala ali predlagala druge ukrepe za izvajanje svoje pristojnosti po tem zakonu. Sodišče bo moralo službi za nadzor zagotoviti pogoje za delo in potrebne informacije. Služba za nadzor v okviru izvrševanja svojih pristojnosti ne sme posegati v neodvisnost sodnika pri opravljanju sodniške službe ali tajnost sodnega postopka, prav tako ne sme pregledovati sodnih spisov, razen v delu, ki se nanaša na taksne preglede in nadzor nad izvajanjem Sodnega reda. Služba za nadzor izvaja nadzor neposredno pri sodišču ali na podlagi predloženih dokumentov sodišča. O ugotovitvah nadzora se oblikuje poročilo, v katerem se lahko predsedniku sodišča predlaga, da odpravi nezakonitosti oziroma izvede druge potrebne ukrepe. Prav tako bo lahko od predsednika sodišča zahtevala sprejem ukrepov z namenom zagotavljanja pravice stranke do sojenja brez nepotrebne odlašanja, spoštovanja pravil o vrstnem redu reševanja zadev, zakonskih rokov za razpis narokov ali izdelavo sodnih odločb ali drugih pravil procesnega vodstva. Lahko bo tudi predlagala ministru za pravosodje, da izvede nadaljnje ukrepe v skladu z zakonom, kot so npr. zahteva za pregled poslovanja, podaja predloga ali zahteve za opravo službenega nadzora ali pobuda za uvedbo disciplinskega postopka. Namen t. i. odzivnega poročila o odpravljanju ugotovljenih nepravilnosti je, da se preveri, ali je sodišče odpravilo ugotovljene nepravilnosti (verodostojnost odzivnega poročila se lahko preveri z dodatnim nadzorom) ali ne. Če služba za nadzor oceni, da v odzivnem poročilu ni izkazano zadovoljivo odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti, ali če sodišče ne predloži odzivnega poročila v predpisanem roku (predložiti ga mora v roku 30 dni po vročitvi poročila sodišču, odzivno poročilo pa ni potrebno, če je v poročilu službe za nadzor navedeno, da so bili že v času nadzora sprejeti ustrezni ukrepi za odpravo ugotovljenih nepravilnosti), obvesti služba za nadzor o svojih ugotovitvah sodni svet, predsednika vrhovnega sodišča in ministra, pristojnega za pravosodje. Služba za nadzor enkrat letno o opravljenih nadzorih in svojih ugotovitvah poroča ministru, pristojnemu za pravosodje. Ta s poročilom seznanj tudi sodni svet in predsednika vrhovnega sodišča ter jima po lastni presoji predlaga potrebne ukrepe za izboljšanje stanja. Minister za pravosodje s

podzakonskim aktom podrobneje uredi izvajanje nadzora.

K 79. členu:

V okviru nadzornih pristojnosti hierarhično višjih sodišč lahko višje sodišče znotraj svojega območja zahteva od nižjih sodišč podatke v zvezi z uporabo zakona ali podatke o problemih, ki se pojavljajo pri sojenju itd. Z ureditvijo se tudi preko nadzornih pristojnosti višjih sodišč zagotavlja usklajeno delovanje in enotna sodna praksa sodišč.

K 80. členu:

Vključevanje sodnikov porotnikov v sodne senate predstavlja eno od oblik neposredne udeležbe državljanov pri izvajanju sodne oblasti, ki je po 128. členu Ustave ustavna kategorija. Sojenje v senatu je izraz načela zbornosti sodstva, ki je eno temeljnih načel sodstva. Slovenski pravni sistem ne pozna klasičnega porotnega sojenja, kot ga poznajo v anglosaksonskem sistemu. Sodniki porotniki imajo pri opravljanju sodniške funkcije v zbornem sojenju enake pravice in dolžnosti kot sodniki. Sodniki porotniki sodelujejo pri izvajanju sodne oblasti pri senatih okrožnih sodiščih splošne pristojnosti in pri senatih prvostopenjskih delovnih in socialnih sodišč. Kadar v individualnih delovnih sporih in socialnih sporih sodi sodišče prve stopnje v senatu, je senat sodišča prve stopnje sestavljen iz sodnika kot predsednika senata in dveh sodnikov porotnikov kot članov senata, od katerih je eden izvoljen z liste kandidatov delavcev oziroma zavarovancev, drugi pa z liste kandidatov delodajalcev oziroma zavodov. Sodnike porotnike v delovnih in socialnih sporih voli Državni zbor, in sicer enako število porotnikov iz vrst delavcev oziroma zavarovancev in delodajalcev oziroma zavodov.

Število sodnikov porotnikov pri posameznih sodiščih bo določil predsednik vrhovnega sodišča na predlog predsednika okrožnega sodišča glede na potrebe posameznega okrožnega sodišča ter sodišč, ki rešujejo delovne in socialne spore, saj je sodstvo samo tisto, ki najbolje oceni potrebno število porotnikov glede na pripad zadev.

K 81. členu:

V nasprotju z mandatom sodnikov, ki je trajen, traja mandat sodnikov porotnikov pet let. Možnost ponovne kandidature za sodnika porotnika pomeni, da je kandidat za sodnika porotnika lahko tudi oseba, ki že opravlja to funkcijo, pod pogojem, da izpolnjuje zakonske pogoje. Ponovitve mandata niso omejene.

K 82. členu:

Za sodnika porotnika je lahko imenovan samo državljan Republike Slovenije, ki je dopolnil 30 let starosti, aktivno obvlada slovenski jezik, ni bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, zoper njega ni bila vložena pravnomočna obtožnica ali na podlagi obtožnega predloga razpisana glavna obravnava zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, izpolnjuje pogoj poslovne sposobnosti in je zdravstveno sposoben. Za sodnika porotnika pa ne more biti imenovan tisti, za katerega na podlagi njegovega dosedanjega dela, ravnanja in obnašanja ni mogoče pričakovati, da bo pri sojenju spoštoval pravni red in odločal po svoji vesti. Prav tako sodnik porotnik ne sme biti član organov političnih strank, za kar mora podati izjavo. Poleg tega se na novo določa zgornja starostna omejitev, s čimer se sodniki porotniki izenačujejo s sodniki, saj jim sodniška služba preneha najpozneje, ko dopolnijo 70 let.

Družinski zakonik in Zakon o pravdnem postopku instituta odvzema poslovne sposobnosti več ne določata (določata institut postavitve odrasle osebe pod skrbništvo), pri čemer se v veljavni ureditvi še vedno ohranja pojem poslovne sposobnosti, zato se je pogoj poslovne sposobnosti preoblikoval. Splošna zdravstvena sposobnost skladno z ZDR-1 ni več pogoj za sklenitev delovnega razmerja oziroma za opravljanje dela na drugi podlagi. Tako predhodno zdravstveni pregledi niso obvezni v smislu ugotavljanja delazmožnosti pred pričetkom opravljanja dela, razen v primeru opredeljenih posebnih zdravstvenih zahtev delovnega mesta, prisotnih tveganj za varnost in zdravje na delovnih mestih ali

zahtev drugih predpisov. Ohranja se tudi pogoj primernosti – tako za sodnika porotnika ni primeren tisti, za katerega na podlagi njegovega dosedanjega dela, ravnanja in obnašanja ni mogoče pričakovati, da bo pri sojenju spoštoval pravni red in odločal po svoji vesti. Članstvo v političnem organu je že zaobseženo v članstvu politične stranke, kar vse predstavlja tudi politično aktivnost. Nekdo je lahko »politično« aktivni tudi izven članstva, pri čemer gre za svobodo izražanja, zato se pogoj osredotoča na formalno članstvo v organih političnih strank.

K 83. členu:

Sodnike porotnike pri okrožnih sodiščih imenuje predsednik neposredno višjega sodišča. Če je kandidat za sodnika porotnika že opravljal dolžnost sodnika porotnika in se je po poteku svojega mandata na razpis za imenovanje ponovno prijavil, predsednik višjega sodišča pridobi mnenje predsednika pristojnega okrožnega sodišča o njegovem opravljanju dolžnosti sodnika porotnika.

K 84. členu:

Nevladne organizacije, med katere po Zakonu o nevladnih organizacijah ne spadajo politične stranke, predlagajo kandidate predstavniškimi organom občin zaradi lažje administracije, preglednosti predlogov in lažjega računanja števila sorazmernega deleža kandidatov glede na posamezno občino. Predstavniški organ občine (občinski ali mestni svet) predsedniku višjega sodišča posreduje seznam kandidatov, na katerem so kandidati tako občinskega sveta kot nevladnih organizacij. Predsednik višjega sodišča imenuje izmed predlaganih kandidatov ustrezno število porotnikov v sorazmerju s številom prebivalcev posamezne občine, ki je predlagala kandidate. Črta se tudi pogoj števila sodnikov porotnikov glede znanja italijanskega/madžarskega jezika na območjih občin, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, saj se lahko uporaba jezika zagotovi preko tolmačev.

K 85. členu:

Najkasneje pet mesecev pred potekom mandata sodnikom porotnikom predsednik okrožnega sodišča objavi poziv v Uradnem listu Republike Slovenije in pozove predstavniške organe občin, da predlagajo kandidate za imenovanje. Hkrati s pozivom je določen tudi rok, do katerega je dovoljeno vložiti predloge. Predstavniški organ vsake občine o pozivu obvesti tiste nevladne organizacije, ki so registrirane in delujejo na območju občine. Kandidate za sodnike porotnike predlagajo nevladne organizacije in predstavniški organi občin, ki oblikujejo končno listo kandidatov in jo predložijo predsedniku okrožnega sodišča. Če se na poziv ne odzove dovolj kandidatov, kot je število mest sodnikov porotnikov, se predsednik višjega sodišča lahko odloči, ali bo potreben dodaten poziv predlagateljem za vložitev predlogov ali pa bo imenoval sodnike porotnike tudi izmed oseb, ki so že doslej opravljale to dolžnost in soglašajo s ponovnim imenovanjem, pri čemer predsednik višjega sodišča ni vezan na pogoj sorazmernosti števila prebivalcev. V primeru da novi sodniki porotniki iz kakršnihkoli razlogov ne bi bili imenovani do izteka mandata, ostanejo prejšnji sodniki porotniki na dolžnosti do imenovanja sodnikov porotnikov novega mandata, s čimer se preprečijo zastoji in morebitna zastaranja postopkov.

K 86. členu:

Porotno sojenje je eden od elementov za zagotavljanje pravičnega in neodvisnega sojenja, hkrati pa prinaša tudi veliko odgovornost sodnikov porotnikov zaradi sodelovanja pri pomembnih odločitvah. S slovesno prisego, ki jo izrečejo sodniki porotniki pred nastopom dolžnosti, se poudarja, da so sodniki porotniki vezani k spoštovanju pravnega reda, hkrati pa se izpostavlja tudi njihova neodvisnost, saj odločajo po svoji vesti.

Če iz zdravstvenih razlogov zaradi okoliščin izrednega dogodka (npr. epidemija, naravne nesreče) zaprisega neposredno pred predsednikom višjega sodišča ni možna ali je otežena, se lahko poda pisno. Trenutek, ko višje sodišče prejme podpisano besedilo prisega, se šteje, da je sodnik porotnik zaprisegel pred predsednikom višjega sodišča, ki ga je imenoval.

Ker so sodniki porotniki državljani, ki sodelujejo pri izvajanju sodne oblasti in so obenem v pravicah in

dolžnostih izenačeni s sodniki, če zakon ne določa drugače, bi bilo za sodnike porotnike primerno organizirati izobraževanje oziroma usposabljanje, na katerem bi se seznanili s potekom sodnega postopka in z njihovimi dolžnostmi in pravicami pri sodelovanju pri izvajanju sodne oblasti. Izobraževanje se izvede v okviru Centra za izobraževanje v pravosodju.

K 87. členu:

S predlaganim členom se ureja razrešitev, prenehanje in odpoved mandatu sodnika porotnika. Za razrešitev sodnika porotnika sta določena alternativna pogoja nevestnega ali nerednega opravljanja svojih dolžnosti, odločbo o tem pa izda predsednik višjega sodišča na obrazložen predlog predsednika okrožnega sodišča (odločba o razrešitvi).

Glede prenehanja mandata sodnika porotnika pa zakon določa različne razloge, pri čemer določa tudi trenutek, od kdaj se šteje posamezen razlog za podanega. Tako v primeru odpovedi mandatu ta preneha šestdeseti dan po prispetju pisne odpovedi na višje sodišče. Sodniku porotniku prav tako preneha mandat, če ne izpolnjuje več pogojev za imenovanje. Pri nekaterih razlogih, kot so prenehanje državljanstva, trajna zdravstvena nesposobnost za opravljanje dolžnosti sodnika porotnika, pravnomočna obsodba za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, in neizpolnjevanje pogoja poslovne sposobnosti, se šteje, da so razlogi nastopili z dnem pravnomočnosti odločbe organa, ki je te razloge ugotovil. Ko sodniku porotniku preneha mandat zaradi pogoja starosti, mu preneha s potekom leta, v katerem je dopolnil 70 let. Če sodnik porotnik postane član organa politične stranke, mu mandat preneha s pravnomočnostjo odločbe predsednika višjega sodišča. V primeru, ko mu mandat preneha zaradi tega, ker ni pravočasno zaprisegel, pa s potekom roka. V teh primerih izda predsednik višjega sodišča na obrazložen predlog predsednika okrožnega sodišča ugotovitveno odločbo o prenehanju mandata sodnika porotnika. Zoper ugotovitvene odločbe in odločbo o razrešitvi zakon določa tudi ustrezno pravno sredstvo, in sicer je zoper te odločbe dovoljeno sprožiti upravni spor.

K 89. členu:

Predvsem v kompleksnih kazenskih postopkih, ki zaradi različnih okoliščin trajajo dlje časa, se zaradi omejenega mandata sodnikov porotnikov lahko zgodi, da sodniku porotniku poteče mandat, preden je zadeva zaključena. V izogib težavam pri sestavi novega senata se predlaga, da če sodniku porotniku v kazenskih zadevah preneha mandat zaradi odpovedi mandatu ali dopolnitvi 70 let starosti oziroma mu mandat poteče, mora sodnik porotnik v zadevah, ki zastarajo v roku dveh let, v zadevah, v katerih je obdolžencu odrejen pripor, ali če gre za odmevnost zadeve, opravljati svojo dolžnost še dve leti po vročitvi odločbe o nadaljevanju opravljanja dolžnosti sodnika porotnika. O tem odloči predsednik višjega sodišča, ki določi tudi zadeve, v katerih sodnik porotnik nadaljuje z opravljanjem svoje dolžnosti.

K 89. členu:

Sodniki porotniki za sodelovanje pri svojem delu ne prejmejo plače, ampak nagrado in povrnjene stroške, ki so jim nastali pri tem. Višina nagrade in stroški, do povrnitve katerih so upravičeni, so predpisani s pravilnikom. Višina nagrade je enaka za vse porotnike, obračunava pa se po navadi glede na količino časa udeležbe pri sojenju. Med stroške pa spadajo potni stroški, stroški za hrano in nadomestilo plače oziroma izgubljeni zaslužek za delovno aktivne sodnike porotnike.

K 90. členu:

Sodno oblast izvajajo sodniki, pri izvajanju sodne oblasti pa sodeluje sodno osebje, torej javni uslužbenci na uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mestih na sodiščih. Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07 – uradno prečiščeno besedilo, 65/08, 69/08 – ZTFI-A, 69/08 – ZZavar-E, 40/12 – ZUJF, 158/20 – ZIntPK-C in 203/20 – ZIUPOP DVE; ZJU) je uvedel ločevanje delovnih mest javnih uslužbencev v državnih organih in upravah lokalnih skupnosti na uradniška in strokovno-tehnična delovna mesta (23. člen). Uradniška delovna mesta zasedajo uradniki, ki opravljajo javne naloge, torej naloge, ki so neposredno povezane z izvrševanjem oblasti ali z varstvom javnega interesa. Javni uslužbenci, ki v državnih organih in upravah lokalnih skupnosti opravljajo spremljajoča dela (dela, ki jih je treba opravljati

zaradi nemotenega izvajanja javnih nalog organa), pa so strokovno-tehnični javni uslužbenci. Ob dejstvu, da so sodno osebje javni uslužbenci in da so delovna mesta le-teh celovito urejena v uslužbenskih predpisih, predlagatelj ocenjuje, da je primerneje, da se s predlogom zakona ne bi več navajalo, na katerih delovnih mestih posamezne skupine javnih uslužbencev na sodiščih opravljajo naloge, saj za to ni realne potrebe. Z namenom jasne določitve, da strokovni sodelavci in sodniški pomočniki na sodiščih opravljajo javne naloge, se določa »le še«, da so delovna mesta strokovnih sodelavcev in sodniških pomočnikov na sodiščih uradniška delovna mesta (brez dosedanjega navajanja, na katerih delovnih mestih te naloge opravljajo).

Sistemske javne uslužbenke, zaposlene na uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mestih na sodiščih, urejata ZJU in Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in pravosodnih organih. Sodno osebje in njegove naloge so dodatno opredeljeni v sodnem redu in posameznih procesnih zakonih.

Obveznost oprave izpita iz določil sodnega reda za sodno osebje se prenaša na zakonsko raven, vendar pa ta obveznost ne velja za sodno osebje, ki je opravilo pravniški državni izpit, ali tiste, katerih delovno mesto je uvrščeno v I. do IV. tarifni razred.

K 91. členu:

Predlog določa zakonsko podlago za sodelovanje sodnega osebja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj in ustrezno plačilo za opravljeno delo z navezavo na Zakon o sistemu plač v javnem sektorju in določitev višine v Kolektivni pogodbi za javni sektor. Sodno osebje zaradi sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj izven delovnega časa opravlja delo v manj ugodnem delovnem času, pri čemer je treba razlikovati efektivno delo, ko se delo dejansko izvaja, in čas pripravljenosti, ki je poseben delovni pogoj. Določa se, da se sodnemu osebju, ki sodeluje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj izven delovnega časa, lahko odredi opravljanje dela v manj ugodnem delovnem času. Kot delo v manj ugodnem delovnem času se šteje izmensko delo, delo v neenakomerno razporejenem delovnem času, delo prek polnega delovnega časa, delo ponoči, ob nedeljah in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik.

Pripravljenost za delo ni delo, prav tako pripravljenost za delo ne pomeni opravljanja dela, ampak je posebni delovni pogoj in je vezan na naravo in organizacijo dela na sodiščih, kar utemeljuje tudi različno plačilo v primerjavi z rednim delom, ki ga sodno osebje opravlja v okviru svojih rednih delovnih zadolžitvev. V času pripravljenosti mora biti sodno osebje dosegljivo po telefonu ali drugih komunikacijskih sredstvih za potrebe prihoda na delovno mesto ali kraj, kjer se opravlja nujno procesno dejanje. Čas pripravljenosti za delo se ne šteje v delovni čas.

ZSPJS v tretjem odstavku 32. člena opredeljuje dodatek za stalno pripravljenost, ki pa je v KPJS razdelan na dodatek za pripravljenost in dodatek za stalno pripravljenost. Kadar je sodno osebje v pripravljenosti zaradi sodelovanja pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, jim pripada dodatek za pripravljenost, ki se obračuna v višini 20% urne postavke plače (prvi odstavek 46. člena KPJS). Razlikovanje med pripravljenostjo in stalno pripravljenostjo je bilo uveljavljeno leta 2017 z Aneksom št. 9 h Kolektivni pogodbi za javni sektor. Oblike pripravljenosti namreč zajemajo različne oblike stalne pripravljenosti oziroma pripravljenosti iz zakona, ki ureja sistem plač v javnem sektorju, iz kolektivnih pogodb, področnih zakonov in podzakonskih predpisov (2. člen Aneksa št. 9).

Ko mora sodno osebje v času odrejene pripravljenosti začeti opravljati delo, se čas odrejene pripravljenosti prekine, čas dejanskega opravljanja dela pa se šteje v delovni čas, za katerega se prejme tudi ustrezno plačilo. Višina dodatka je odvisna od časa, v katerem se delo opravlja, vedno pa gre za delo v manj ugodnem delovnem času. Sodnemu osebju pripada dodatek, če gre za izmensko delo, delo v neenakomerno razporejenem delovnem času, delo prek polnega delovnega časa in delo ponoči, ob nedeljah in na dan, ki je z zakonom določen kot dela prost dan ali praznik. ZSPJS glede višine dodatkov

napotuje na Kolektivno pogodbo za javni sektor, ki v 44. do 46. členu opredeljuje odstotek dodatka od urne postavke osnovne plače javnega uslužbenca.

Posebna delovna mesta sodnega osebja, ki so predvidena za sodelovanje pri opravljanju nujnih procesnih dejanj, se določijo v internem aktu sodišča.

K 92. členu:

Bistvena značilnost sodniških pomočnikov je širša strokovna usposobljenost za delo v pravosodnih organih kot nadgradnja osnovne strokovne izobrazbe. Pri tem gre za usposobljenost za opravljanje dela, ki so ga do uvedbe sodniških pomočnikov z novelo ZS-D (Uradni list RS, št. 73/04) opravljali sodni referenti oziroma samostojni sodni referenti, deloma pa tudi dela strokovnih sodelavcev ter deloma sodnikov v okviru t. i. nesodniških opravil, kar je bil glavni namen uvedbe sodniških pomočnikov. Sodniški pomočniki po veljavni zakonodaji opravljajo pravno delo na različnih področjih, podrobneje pa njihove pristojnosti in naloge opredeljujejo procesni zakoni.

Glede na do sedaj veljavno delitev sodniških pomočnikov na sodniške pomočnike, samostojne sodniške pomočnike in višje sodniške pomočnike, ki so opravljali delo v različnih uslužbenkih nazivih, predlagatelj ocenjuje, da je v praksi prihajalo do razhajanj med uvrstitvijo sodnega osebja v naziv in delovnim mestom, na katerem so opravljali delo, zato se predlaga poenostavitev glede na uslužbenko zakonodajo, in sicer da se za sodniške pomočnike v tem zakonu uporablja samo en splošni naziv (samo »sodniški pomočnik«), uradniških delovnih mest pa se z zakonom ne navaja več, ampak to prepušča notranji organizaciji in sistemizaciji posameznih sodišč.

Procesni zakoni so tisti, ki opredeljujejo pristojnosti sodniških pomočnikov, zato se ne navaja več njihovih pristojnosti v tem zakonu, temveč se predlaga sklic na ureditev v procesnih zakonih. To rešitev se predlaga v izogib neuskkljenosti in neažurnosti Zakona o sodiščih s procesnimi zakoni, saj so v preteklosti procesni zakoni uvajali nove pristojnosti sodniških pomočnikov, Zakona o sodiščih pa se hkrati ni noveliralo.

Stranka v postopku ima zoper odločitev sodniškega pomočnika vselej na voljo pravno sredstvo, kdo o tem odloča, pa določajo procesni zakoni, ki različno urejajo pritožbeni organ.

K 93. členu:

Strokovni sodelavci opravljajo svoje delo na uradniških delovnih mestih. Pogoj za zasedbo delovnega mesta je opravljen pravniški državni izpit, saj gre za opravljanje najzahtevnejših delovnih nalog.

Posamezna procesna dejanja lahko v okviru svoje pristojnosti izven glavne obravnave, kot je zaslišanje strank in prič, opravljajo strokovni sodelavci. Strokovni sodelavci v posameznih zadevah izven glavne obravnave zaslišujejo stranke, priče in izvedence, opravljajo zahtevnejše priprave za glavno obravnavo, pod vodstvom sodnika vodijo glavne obravnave ter opravljajo drugo delo po odredbi sodnika. Določba velja za vse postopke ter za vse vrste in stopnje sodišč (razen za Ustavno sodišče).

Posebne pristojnosti strokovnih sodelavcev natančneje opredeljujejo procesni zakoni. Tako lahko strokovni sodelavec v pravnem postopku izda sklep o višini stroškov in sklep o odmeri stroškov (163. člen ZPP), odloča o zavarovanju dokazov, o določitvi ali podaljšanju sodnih rokov, o oprostitvi, odlogu ali obročnem plačilu sodnih taks, o varščini za pravdne stroške, o razpisu ali preložitvi narokov, o položitvi predujma za stroške posameznih pravnih dejanj, o postavitvi izvedenca, o postavitvi začasnega zastopnika in o vročitvi sodnih pisanj (270. člen ZPP), zunaj naroka za glavno obravnavo izda sodbo na podlagi pripoznave, sodbo na podlagi odpovedi, vmesno sodbo na podlagi sporazuma strank in zamudno sodbo ter sprejme na zapisnik sodno poravnavo (299. člen ZPP) in izda plačilni nalog (433. člen ZPP). Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) v 6. členu ureja sestavo sodišča prve stopnje. Izvršilni postopek na prvi stopnji vodi in izdaja odločbe sodnik posameznik, izjema od tega pravila pa daje pristojnosti strokovnim sodelavcem, ki so taksativno našteje v naslednjih odstavkih 6. člena ZIZ. Tako lahko strokovni sodelavci in sodniški pomočniki vodijo izvršilni postopek in odločajo o predlogu za

izvršbo za izterjavo denarnih terjatev, o predlogu za izterjavo denarnih terjatev z drugimi ali dodatnimi izvršilnimi sredstvi ali predmeti, izdajajo sklepe in odredbe o predujmih, varščinah, stroških postopka, o sodnih taksah, o ustavitvah postopka in druge vmesne procesne sklepe in opravljajo posamezna dejanja zunaj naroka. Sodniški pomočniki in strokovni sodelavci so tudi pooblašteni, da po odredbi sodnika odločajo o ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine. Strokovni sodelavci lahko v izvršilnih postopkih na podlagi verodostojne listine in izvršilnega naslova odločajo o ugovorih po izteku roka, ugovorih tretjega, ugovorih zoper sklep o nadaljevanju izvršbe z novim upnikom ali dolžnikom, ugovorih zoper sklep o nadaljevanju izvršbe z novimi sredstvi in predmeti izvršbe, predlogih za odlog izvršbe, razveljavitvah potrdil pravnomočnosti in izvršljivosti, zahtevah za odpravo nepravilnosti pri opravljanju izvršbe, predlogih za vrnitev v prejšnje stanje, zahtevi za obračun plačila za delo in stroškov izvršitelja in zahtevi za obračun terjatve in delitvi kupnine iz prodanih stvari upnikom.

V stečajnem postopku lahko strokovni sodelavec samostojno odloča o vseh vprašanih, razen o začetku in končanju postopka, o začasnih odredbah, o preizkusu terjatev, o prodaji premoženja, katerega vrednost presega 100.000 eurov, o razdelitvi razdelitvene mase in o vprašanih v postopku odpusta obveznosti (53. člen ZFPPIPP). V zapuščinskem postopku lahko strokovni sodelavci sprejemajo na zapisnik druge izjave in predloge strank (drugi odstavek 169. člena Zakona o dedovanju). V mediaciji strokovni sodelavec vodi informativni narok (četrti odstavek 18. člena Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov). V postopku o prekršku lahko strokovni sodelavec opravlja posamezna dejanja (drugi odstavek 211. člena Zakona o prekrških).

K 94. členu:

Pripravištvu je delo v organiziranem delovnem procesu zaradi usposabljanja za samostojno opravljanje poklica. Sodniško pripravništvo je posebno pripravništvo po pridobljenem strokovnem naslovu magister prava ali univerzitetni diplomirani pravnik zaradi usposabljanja za opravljanje sodniške funkcije in funkcije državnega tožilca, poklica odvetnika in notarja oziroma za opravljanje drugih del, za katere se z zakonom zahteva kot pogoj pravniški državni izpit. Sodniški pripravnik opravlja pripravništvo kot oseba v delovnem razmerju na sodišču, lahko pa tudi kot oseba v delovnem razmerju pri drugem delodajalcu v okviru izobraževanja, ki ga zagotavlja delodajalec, oziroma volontersko. Sodniški pripravnik lahko pod nadzorstvom sodnika mentorja in ob soglasju strank, ki so navzoče, opravlja posamezna dejanja na glavni obravnavi, seji senata in drugem naroku. Naloge sodniških pripravnikov podrobneje opredeljuje Pravilnik o programu sodniškega pripravništva in pravniškem državnem izpitu, ki med drugimi nalogami določa tudi, da sodniški pripravnik izdeluje tudi osnutke sodnih odločb in drugih sodnih pisanj ter sodeluje v okviru strokovne službe za brezplačno pravno pomoč in pri izvrševanju programa dela sodišča ter opravlja druge naloge po odredbi predsednika višjega sodišča, predsednika sodišča in vodje oddelka, pri katerem se usposablja, ali sodnika mentorja oziroma druge osebe, določene za izvedbo obvezne oblike izobraževanja in za spremljanje njegovega dela.

K 95. členu:

Ustava v 77. členu določa pravico do stavke delavcev, hkrati pa določa tudi omejitve te pravice. Pravica do stavke se lahko omeji z zakonom, če to zahteva javna korist, upoštevajoč vrsto in naravo dejavnosti. Ustava dovoljuje omejevanje pravice do stavke po objektivnem, ne pa tudi po subjektivnem kriteriju. Omejevanje pravice do stavke po objektivnem kriteriju pomeni, da je to pravico mogoče omejiti vsakemu delavcu, vendar ne do te mere, da bi omejitve prerasle v prepoved stavke. Zakon o stavki (ZStk) določa, da delavci v drugem državnem organu uveljavljajo pravico do stavke pod pogojem, da z njo ni bistveno ogroženo uresničevanje funkcije teh organov in organizacij. Pravica sodnega osebja do stavke torej ni prepovedana, ampak je omejena. Sodno osebje je v času stavke dolžno opravljati delo v razpisanih narokih, glavnih obravnavah oziroma javnih sejah ter poskrbeti za izdajo in odpravo vseh odločb v zakonitem roku. V tistih zadevah, ki so po zakonu določene, da so nujne, ali so nujne po naravi stvari, je sodno osebje dolžno posloovati tudi v času stavke.

Podobne omejitve pravice do stavke veljajo tudi za vojaške osebe in delavce, ki opravljajo upravne in strokovne zadeve na obrambnem področju (99. člen ZObr), zaposlene v policiji (76. člen ZODPol) in delavce, zaposlene v organih za izvrševanje kazenskih sankcij (217. člen ZIKS). Tudi v drugih zakonih so določena dela in naloge, ki jih morajo v času stavke opravljati zaposleni v finančni upravi (90. člen ZFU), v letalstvu (16. člen ZLet), javni uslužbenci na področju zaščite in reševanja (108. člen ZVNDN), veterinarji (56. člen ZVet), zdravniki (46. člen ZZDrs), zdravstveni delavci (52. člen ZZDej), železniški delavci (7. člen ZZelP).

K 96. členu:

Število in vrste delovnih mest sodnega osebja za posamezna sodišča bo z namenom krepitve položaja sodne veje oblasti na kadrovskem področju v skladu z novo ureditvijo določilo vrhovno sodišče, in določeno število mest ne sme presegati skupnega kadrovskega načrta za vsa sodišča (črta se pristojnost ministra za pravosodje za določitev meril za določitev števila delovnih mest). Člen zaradi zagotovitve enotnega pristopa k sistemizaciji delovnih mest po vseh sodiščih določa pristojnost predsednika vrhovnega sodišča, ki daje soglasje k aktu o sistemizaciji posameznega sodišča, pri čemer soglasje ni potrebno, če gre za manjše spremembe sistemizacije.

K 97. členu:

S predlogom zakona se določa način poslovanja sodišč v času od 15. julija do 15. avgusta. Sodišča v tem času poslujejo v omejenem obsegu, za to časovno obdobje pa se uporablja termin poletno poslovanje. V času poletnega poslovanja sodišča nemoteno odločajo in razpisujejo naroke v nujnih zadevah, v katerih procesni roki tečejo, prav tako poteka vročanje. Med nujne zadeve se po predlogu uvrščajo preiskave in sojenje v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, in postopki v zvezi z izvrševanjem kazni zapora, nepravdne zadeve o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah, nepravdne zadeve po zakonu, ki ureja preprečevanje nasilja v družini, izvršilne zadeve v zvezi s postopki za varstvo koristi otrok, postopki v zadevah zavarovanja, spori za objavo popravka objavljene informacije, popis zapustnikovega premoženja in postopki zaradi insolventnosti in prisilnega prenehanja. Med nujne zadeve, ki jih določajo posamični področni zakoni, se na primer uvrščajo upravni spori po Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, upravni spori po Zakonu o kmetijskih zemljiščih, upravni spori po Zakonu o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Glede postopkov v zvezi z izvrševanjem zapora, ki so določeni v zakonu, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij, predlagatelj pojasnjuje, da so zadeve nujnega pomena, saj gre za omejitev osebne svobode, zato mora biti v vseh postopkih odločeno hitro.

V ostalih, nenujnih, zadevah sodišča lahko odločajo, vendar pa veljajo omejitve glede razpisovanja narokov. Sodišče lahko razpiše narok le s soglasjem vseh strank, s čimer se varujejo pravice strank sodnih postopkov, če bodo v tem obdobju načrtovale daljšo odsotnost. Procesni zakoni namreč določajo možnost preložitve narokov iz upravičenih razlogov. Strankam je v času poletnega poslovanja sodišča lahko vročeno sodno pisanje, vendar pa rok začne teči prvi naslednji dan po izteku poletnega poslovanja, s čimer je zagotovljeno varstvo pravic strank v postopkih. Na tek rokov so stranke opozorjene samo na tistem sodnem pisanju, ovojnici ali drugi priloženi listini k sodnemu pisanju, ki je v nenujnih zadevah vročeno v času poletnega poslovanja sodišča. Na novo se določa, da ne tečejo roki za izdelavo končnih sodnih odločb v nenujnih zadevah.

K 98. členu:

Člen ureja omejitve v poslovanju sodišč v času izrednega dogodka. Sodišča v času izrednega dogodka poslujejo na način, kot je določen za poletno poslovanje, lahko pa je določen tudi drugačen obseg poslovanja, upošteva naravo izrednega dogodka. O obsegu poslovanja sodišč odloči predsednik vrhovnega sodišča. Odredba o nastanku izrednega dogodka se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, predhodno pa se pošlje tudi v seznanitev ministru za pravosodje, saj je v takih okoliščinah ustrezno, da je minister z ukrepi predhodno seznanjen zaradi pristojnosti zagotavljanja materialnih,

tehničnih in prostorskih pogojev. Ob nastopu izrednega dogodka namreč lahko pride do poškodovanja premičnega ali nepremičnega premoženja, kar lahko bistveno omeji izvajanje sodne oblasti.

V odredbi predsednik vrhovnega sodišča določi, katera sodišča v času trajanja izrednega dogodka poslujejo na način poletnega poslovanja in čas veljavnosti odredbe glede na čas trajanja izrednega dogodka. Predsednik vrhovnega sodišča v odredbi določi tudi druge posebne ukrepe, ki določajo način poslovanja sodišča in s katerimi lahko omeji uporabo sodnoupornih ali procesnih zakonov zaradi izrednega dogodka, da se lahko zagotovi čimbolj nemoteno in redno izvajanje sodne oblasti. Primeroma navajamo izvedbo narokov na videokonferenčni način tudi brez soglasja strank, omejitev dostopa javnosti na glavno obravnavo, če to terjajo okoliščine izrednega dogodka, sprememba hišnega reda zaradi omejitve dostopa strank v prostore sodišče in podobno.

Glede na okoliščine izrednega dogodka lahko predsednik vrhovnega sodišča določi tudi ožji ali širši obseg poslovanja glede na režim poletnega poslovanja. Z odredbo se lahko bistveno zmanjša delovanje sodišč, ki pa morajo še vedno zagotavljati odločanje v tistih nujnih zadevah, ki so bistvene za zagotavljanje varstva pravic strank. To so postopki v kazenskih zadevah, v katerih je obdolžencu odvzeta ali omejena prostost, nepravdne zadeve o pridržanju oseb v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah, izvršilne zadeve v zvezi s postopki za varstvo koristi otrok in postopki za preprečevanje nasilja v družini. V ostalih zadevah, ki so sicer opredeljene kot nujne, se lahko v odredbi določi, da ne štejejo kot nujne ali pa se določi drugačen obseg poslovanja. V odredbi se lahko določi, da sodišča v vseh ali nekaterih nenujnih zadevah poslujejo v neomejenem obsegu, kar še posebej pride v poštev za tiste postopke, ki so v celoti informatizirani in praviloma neposredni stiki s strank s sodiščem niso potrebni (npr. zemljiškoknjižni postopki, postopkih za vpis v sodni register).

K 99. členu:

Varnost pravosodnih organov in vseh vpletenih subjektov je del skupne notranje varnosti države, vendar postopki in ukrepi za zagotavljanje te varnosti hkrati posegajo v temeljne človekove pravice in svoboščine. Zagotavljanje varnosti pravosodnih organov prav zato spada med dejavnosti, ki jih država zaradi velikega javnega interesa ureja na normativni in organizacijski ravni in z nadzorovanjem izvajanja dejavnosti. Pravosodni funkcionarji se morajo ob opravljanju svoje funkcije počutiti varne, da bi se tako zagotovili njihova dejanska suverenost in avtoriteta v sodnih postopkih. Občutek ogroženosti pravosodnih funkcionarjev močno in neposredno vpliva na hitrost in kakovost postopkov, ki jih vodijo v skladu s svojimi pristojnostmi. Problematika varnosti pravosodnih organov, zaposlenih in strank v sodnih postopkih je glede na število varnostnih dogodkov izjemno pereče vprašanje, na katero se mora Ministrstvo za pravosodje, skupaj s pravosodnimi organi in drugimi institucionalnimi nosilci varnostnih nalog ustrezno odzvati. Z izvedenimi ukrepi je treba dosegati zadostno stopnjo varnosti, ki zagotavlja varno in nemoteno poslovanje sodišč in drugih pravosodnih organov. Nepredvidljivi varnostni dogodki, kot so anonimne najave podstavitve eksplozivnih teles, grožnje sodnikom, tožilcem in državnim odvetnikom, drugim zaposlenim ter drugi odklonski pojavi (na primer grožnje strankam sodnih postopkov), pa spreminjajo varnostno podobo na slovenskih sodiščih ter s tem povzročajo materialno in nematerialno škodo.

Sodišča so pri zagotavljanju varnosti v okviru obsega odločanja in opravil sodne uprave samostojna, pristojnost je dana generalnemu sekretarju vrhovnega sodišča oziroma direktorju sodišča. Varnost sodišča zagotavljajo načrtno, sorazmerno in trajno po veljavnih varnostnih standardih, pripravljajo ocene ogroženosti, spremljajo varnostne dogodke ter načrtujejo in organizirajo ukrepe za vzdrževanje reda in zagotavljanje varnosti ljudi in premoženja na sodiščih. Na področju obravnave varnostnih dogodkov na sodiščih sodelujejo z Ministrstvom za pravosodje ter s Policijo. Varovanje oseb in premoženja v sodstvu neposredno izvajajo pooblaščené uradne osebe Ministrstva za pravosodje (pravosodni policisti) in zasebne varnostne službe, ki so organizirane v okviru posameznih sodišč.

V okviru zagotavljanja nemotenega izvajanja sodne oblasti je pomembno varovanje in spoštovanje integritete in ugleda sodne veje oblasti in skrb za red (zagotavljanje določene stopnje formalnosti in reda) in dostojanstvo sodišča ter interese sodnega postopka. Na varovanem območju, pod kar v grobo

štejemo sodno stavbo, parkirišče, funkcionalno zemljišče in dislocirano enoto, je treba zagotavljati ustrezno stopnjo varnosti, da sodni postopki potekajo nemoteno. Varovano območje se bo natančneje določilo v Sodnem redu. Varnost se zagotavlja s fizičnim in tehničnim varovanjem, ki ga izvajajo pravosodni policisti ali izvajalci zasebnega varovanja.

Pravosodni policisti naloge varovanja izvajajo na podlagi Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 40/09, 9/11 – ZP-1G, 96/12 – ZPIZ-2, 109/12, 54/15, 11/18 in 200/20 – ZOOMTVI), ki določa naloge in pooblastila pravosodnih policistov.

K 100. členu:

Posebni varnostni ukrepi vzpostavljajo posebno obliko varnostne prevencije in večjo možnost odkrivanja kaznivih in drugih dejanj in storilcev teh dejanj. O posebnih varnostnih ukrepih odloča predsednik sodišča, če okoliščine oziroma ocena stopnje tveganja narekujejo uporabo posebnih ukrepov za zagotovitev nemotenega izvajanja sodne oblasti. Predsednik sodišča bo lahko odločil o uvedbi posebnih organizacijskih in varnostnih ukrepov (npr. zagotovitev posebnih poti znotraj stavbe do razpravne dvorane za zagotovitev varnosti sodnega osebja in strank v postopku).

V primeru visoke ogroženosti sodnikov ali sodišč, ko so potrebni posebni varnostni ukrepi, za katere izvajalci zasebnega varovanja nimajo pooblastil ali sredstev, se predlaga uporaba uredbe, ki določa varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov, ki jih varuje policija. To pomeni, da bo nadaljnje ukrepe (npr. postavitve ograj zaradi demonstracij pred sodiščem, uvedba vstopno-izstopnih kontrol) izvajala policija.

Določa se tudi možnost uvedbe snemanja in shranjevanja zunanjih elektronskih komunikacij. Ta ukrep se nanaša le na dohodne zunanje elektronske komunikacije (telefonski klici, storitve SMS, elektronska pošta itd.), ki jih stranke in tretje osebe posredujejo na službena sredstva elektronskih komunikacij sodišč. V predlaganem členu so predpisane tudi določene varovalke, npr. da se mora stranke in tretje osebe predhodno opozoriti o snemanju, njegovem namenu in trajanju hranjenja posnetka, kar je zahteva iz drugega odstavka 38. člena Ustave. Tudi namestitve tehničnih sredstev za detekcijo in motenje elektronske komunikacije, naprav za zaznavanje nevarnih in prepovedanih predmetov ter snovi in vzpostavitev dodatnih pristopnih kontrol se šteje med posebne varnostne ukrepe, saj gre za večji poseg, ki terja dodatno obrazložitev na podlagi ocene stopnje tveganja.

Pri uvedbi ukrepov varovanja z videonadzorom se bodo smiselno uporabljale določbe 76. do 80. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 163/22), pri uvedbi ukrepa varovanja z vzpostavitvijo dodatnih pristopnih kontrol na sodišče pa določbe 85. člena. Posebni varnostni ukrepi se lahko izvajajo samo ob predhodni presoji sorazmernosti glede na dejstva in okoliščine iz ocene stopnje tveganja. Izvedba je omejena na posamezno zadevo, za posamezen del ali celotno varovano območje.

K 101. členu:

Podatke, ki so dostopni v vpisnikih, imenikih, pomožnih knjigah, registrih in javnih knjigah, obdelujejo in posredujejo sodišča v skladu s svojimi zakonskimi pooblastili. Dostop do arhiviranih podatkov ima sodišče vedno, druge osebe pa v skladu z določbami predpisov, ki urejajo varstvo osebnih podatkov. Podatki iz vpisnikov imenikov in pomožnih knjig se zaradi interesa pravne države hranijo trajno, razen registrov in javnih knjig, glede katerih zakon nاپotuje na področno zakonodajo (npr. ureditev zemljiške knjige in sodnega registra).

Posamezniki, na katere se nanašajo osebni podatki ali druge osebe, ki imajo pravni interes, imajo dostop do vsebine osebnih in drugih podatkov iz vpisnikov, imenikov in evidenc, ki se nanašajo na njih, razen če drug zakon določa drugače. Pravico do vpogleda v vsebino osebnih ali drugih podatkov iz vpisnikov, imenikov, evidenc in spisov ima še pred njihovim arhiviranjem tudi vsaka pravna ali fizična oseba, ki za to izkaže pravni interes, če to ne posega v določbe prejšnjega stavka ter ne škoduje interesom postopka, tajnosti postopka ali zasebnosti oseb. Vpogled dovolijo predsednik pristojnega sodišča.

Predsednik sodišča lahko dovoli vpogled, prepis, kopiranje ali izpis iz vpisnikov, imenikov, evidenc in spisov sodišča posamezniku, ki izkaže, da podatke iz njih potrebuje za znanstvenoraziskovalno delo. Dovoljenje se lahko nanaša le na vpisnike, imenike, evidence in spise, ki so arhivirani. Prepis ali vpogled v podatke iz vpisnikov, imenikov, evidenc in spisov sodišča je brezplačen, kopiranje ali izpis pa je plačljivo. Vpogled, prepis, kopiranje ali izpis se opravi pod nadzorom javnega uslužbenca sodišča (sodno osebje), ki je za to pooblaščen s strani predsednika pristojnega sodišča.

K 102. členu:

Sodišča v Republiki Sloveniji si v zadevah iz sodne pristojnosti dajejo medsebojno pravno pomoč. Podrobneje ta vprašanja ureja postopkovna zakonodaja, primeroma navajamo četrti odstavek 30. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1 in 70/19 – odl. US). Člen nadalje določa, da sodišča dajejo drugim državnim organom oziroma organom samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcem javnih pooblastil pomoč s posredovanjem podatkov, spisov in listin na vpogled oziroma omogočajo njihovo kopiranje, izpis ali prepis (vsa delovanja obdelave), kadar tako določa zakon, ki določa tudi namen obdelave podatkov. Dodatek o zakonski podlagi in o namenu obdelave osebnih podatkov pomeni spoštovanje načel neodvisnosti sodstva (prvi odstavek 23. člena in 125. člen Ustave) ter delitve oblasti (drugi stavek drugega odstavka 3. člena Ustave), prav tako pa predstavlja spoštovanje določb o namenski obdelavi osebnih podatkov (drugi odstavek 38. člena Ustave).

K 103. členu:

Sodišča v skladu z zakoni, ki urejajo sodne postopke (npr. 143. člen Zakona o kazenskem postopku, Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, v nadaljnjem besedilu: ZKP) in drugimi zakoni (npr. 1. člen, drugi odstavek 5. člena ter četrti in peti odstavek 14. člena Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, Uradni list RS, št. 67/12 – uradno prečiščeno besedilo; tretji odstavek 76. člena in prvi odstavek 163. člena Zakona o elektronskih komunikacijah, Uradni list RS, št. 109/12), obdelujejo osebne in druge podatke v okviru in za namen neodvisnega sodnega odločanja ter v skladu s temi zakoni, ki določajo tako namene obdelave osebnih podatkov, kot tudi načine, s katerimi se zagotavlja, da se osebni podatki obdelujejo primerno, ustrezno in ne preobsežno v zvezi z nameni, za katere so bili zbrani (ustavno načelo sorazmernosti). Drugi odstavek 103. člena določa sistemsko navezavo sodnega organizacijskega zakona na Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2). Vsebinsko predlagana določba pomeni, da se v sodnih postopkih sodišča prizadevajo slediti načelom, ki so v tej določbi navedena. Sama navedba »zadev sodišč« pa izhaja iz 6. točke 5. člena ZVOP-2 in (glede na določbe ZVOP-2) vsebuje tudi spoštovanje višje vrednote - neodvisnega sodniškega odločanja in to celo v širšem smislu (vključeni npr. tudi pomočniki sodstva – izvršitelji ipd). Povezani relevantni členi ZVOP-2 so tako še zlasti prvi, drugi in tretji odstavek 57. člena ZVOP-2. Zadeve sodišč in torej koncept sodniške neodvisnosti v razmerju do varstva osebnih podatkov je treba razumeti v širšem smislu tudi glede na sodbo Sodišča Evropske unije v primeru C-245/20 (X and Z v Autoriteit Persoonsgegevens), 24. 3. 2022.

Sodnik ali sodniki, ki odločajo v zadevi iz sodne pristojnosti, skrbijo, da so osebni podatki v spisih ter zbirkah osebnih podatkov po tem zakonu iz pristojnosti sodišč čim bolj točni, popolni, posodobljeni in zanesljivi ter jih popravijo, dopolnijo ali blokirajo, ko izvejo, da je to potrebno, v skladu s procesnim zakonom glede zadeve, v kateri odločajo. Posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, pa izvršuje pravice do popravka podatkov v skladu s procesnimi zakoni v njegovi zadevi, zlasti z uporabo ugovorov, rednih ali izrednih pravnih sredstev.

K 104. členu:

Sodišča čezmejno posredujejo osebne podatke iz njihovih zbirk osebnih podatkov (spisi sodnih zadev, registri, javne knjige vpisniki, imeniki, pomožne knjige) tistih zbirk, ki so v skladu z zakonom v njihovi

pristojnosti, sodiščem in drugim, sodiščem podobnim organom (tribunali) držav članic Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora, sodiščem in podobnim organom mednarodnih organizacij (npr. Evropsko sodišče za človekove pravice, Sodišče Evropske unije). Pogoji za takšno posredovanje je vedno obstoj in navedba pravne podlage (zakon, mednarodna pogodba ali neposredno uporaben pravni akt) ali odločitev mednarodne organizacije, na katero je Republika Slovenija prenesla izvrševanje dela suverenih pravic Republike Slovenije. Prav tako morajo sodišča Republike Slovenije, ker gre za občutljive zadeve, ki lahko posežejo v pravice in obveznosti ljudi in pravnih oseb, pri posredovanju podatkov, če je to glede na vsebino podatkov ali zaprosila organa iz prejšnjega stavka potrebno, posebej navesti stanje točnosti, popolnosti, posodobljenosti in zanesljivosti posredovanih podatkov ter zaprositi za enako delovanje s strani sodnih organov drugih držav ali mednarodnih organizacij, ki jim posredujejo potrebne osebne podatke v okviru čezmejne izmenjave.

Osebni podatki se smejo pri čezmejni izmenjavi posredovati le sodnim organom ali drugim podobnim organom drugih držav ali mednarodnih organizacij, ki so potrebni za delovanje oziroma odločanje teh organov (institucionalni kriterij, kaj je sodišče ter področni kriterij namenske obdelave osebnih podatkov) in če njihova obdelava ni v neskladju z nameni iz prvega in četrtega odstavka 4. člena tega zakona (sistemski kriterij neodvisnega sodnega odločanja, ter področni kriteriji, da gre za pravice, obveznosti ali kazenske obtožbe). Če gre za tretje države, se smejo osebni podatki posredovati le na podlagi mednarodne pogodbe ali v skladu z odločbo državnega nadzornega organa za varstvo osebnih podatkov (Informacijski pooblaščenec). Sodni organi so vezani na omejitve obdelave podatkov, ki jih na podlagi pravnega reda Republike Slovenije določi tisto sodišče Republike Slovenije, ki posreduje osebne podatke iz Republike Slovenije, zlasti zaradi varstva interesov postopkov, tajnosti postopkov, zasebnosti oseb ali varstva domneve nedolžnosti in pravic do poštenega sojenja. Sodišče Republike Slovenije pa ima možnost, da te omejitve označi tudi s priloženimi opombami, ki se nanašajo na opis stanja zadeve oziroma faze še nezaključenega sodnega postopka ali na pomen uradnega zapisa po pravnem redu Republike Slovenije.

K 105. členu:

Člen določa ukrep pomoči strankam sodnih postopkov, da imajo pravico, sodišča pa obveznost, po kateri so le-ta dolžna po uradni dolžnosti pridobiti za sodni postopek potrebne sodbe drugih sodišč v Republiki Sloveniji in odločbe upravnih organov, katere navajajo oziroma katerih pridobitev predlagajo stranke sodnih postopkov in se nanašajo nanje oziroma na njihovo zadevo. Določena je tudi obveznost državnih organov, organov samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, ki so dolžni dati sodiščem oziroma državnim organom, ki jih določi sodišče pri izvajanju teh funkcij, zahtevano pomoč, ki je brezplačna, podatke pa morajo posredovati v najkrajšem možnem roku. Stranka sodnega postopka mora sodišču izkazati, da je pridobitev akta (sodbe ali odločbe) potrebna (relevantna), zavezanci (drugi državni organi) pa so dolžni sodiščem dati potrebno pomoč za izvedbo te funkcije. Sodišče ima pri izvajanju svojih pristojnosti pravico zahtevati posredovanje podatkov tudi od drugih pravnih oseb in posameznikov, za katere meni, da z njimi razpolagajo, razen če zakon določa, da gre za zaupno razmerje (npr. odvetnik - stranka, zdravnik - pacient) ali da se podatki lahko pridobijo le na podlagi odločb sodišča. Sodišče za izvajanje teh pristojnosti lahko obdeluje tudi podatke, ki so mu jih prostovoljno posredovale druge pravne osebe, posamezniki, druge države ali mednarodne organizacije, če drug zakon tega ne prepoveduje (t. i. »spontano posredovanje podatkov«).

K 106. členu:

Upravljalci uradnih evidenc, registrov in javnih knjig ter drugih varovanih podatkov, ki jih sodišče potrebuje za ugotovitev ali presojo dejstev za odločanje v postopkih iz pristojnosti sodišč, so dolžni sodiščem brezplačno in v najkrajšem možnem roku posredujejo zahtevane podatke. Sodišča so, kadar sodijo, oblastno nadrejena drugim upravljavcem osebnih podatkov, in posredovanje podatkov je v javnem interesu, konkretno v interesu neodvisnega in poštenega sojenja, kar velja tudi za institut brezplačnega posredovanja osebnih podatkov. Prav tako je določeno, da v primeru, če se ti podatki obdelujejo v informatizirani obliki in je zagotovljena tehnična izvedljivost neposrednega elektronskega

dostopa do teh podatkov, imajo sodišča pravico do neposrednega in brezplačnega elektronskega dostopa do njih, ki ga vključno z omogočanjem njihovega ustreznega prenosa podatkov zagotovi upravljavec evidenc, registrov ali javnih knjig. Sodišče lahko v podatke iz zbirk podatkov vpogleda, jih kopira, prepíše ali izpiše ter naprej obdeluje (vsa možna delovanja obdelave osebnih podatkov) v postopkih, kjer izvršuje svoje zakonsko določene naloge in pristojnosti. Povezovanje se izvede z enotno matično številko (EMŠO) ali davčno številko stranke ali naslovom prebivališča stranke ali drugimi podatki, ki v povezavi z osebnim imenom stranke zagotavljajo enoznačno identifikacijo osebe, katere podatek se zahteva. Potrebna je torej kombinacija več podatkov, vključno z osebnim imenom. Seveda je treba pri povezovanju navesti tudi pravno podlago oziroma namen obdelave osebnih podatkov.

Sodnik, ali po pooblastilu sodnika ali predsednika sodišča drugo sodno osebje (javni uslužbenci), v zahtevi za posredovanje podatkov ali ob neposrednem dostopu do podatkov navedejo, katere podatke zahtevajo, namen obdelave oziroma pravno podlago, osebno ime in rojstni dan ali enotno matično številko (EMŠO) ali naslov prebivališča stranke ali drugih oseb, katerih podatke sodišče zahteva, ter enoznačno številko zadeve sodišča, po potrebi pa se navede tudi primeren rok, v katerem naj bi bili zahtevani podatki posredovani sodišču.

K 107. členu:

Dodatno se določajo konkretni osebni podatki, katere lahko za izvrševanje pristojnosti, nalog in obveznosti po tem zakonu in po drugih zakonih, ki urejajo sodne postopke, sodišče brezplačno pridobi in obdeluje. To so osebno ime, enotna matična številka občana, druga uradna identifikacijska številka, datum in kraj rojstva, poklic, zaposlitev in naslov ter vrsta prebivališča za fizično osebo; če je fizična oseba tujec, namesto enotne matične številke občana ali druge uradne identifikacijske številke osebno ime, datum in kraj rojstva, poklic, zaposlitev in naslov stalnega ali začasnega prebivališča; za odgovorno osebo pravne osebe poleg navedenih podatkov tudi seznam del in nalog, ki jih opravlja; za pravno osebo firmo, sedež in matično številko. Posebne vrste osebnih podatkov lahko sodišče Republike Slovenije pridobi in obdeluje le, če je to nujno potrebno za izvajanje pristojnosti, nalog in obveznosti tega zakona in sodne postopkovne zakonodaje, pri njihovi obdelavi pa mora posebej upoštevati tajnost teh osebnih podatkov in sprotno spremljati izvajanje ukrepov zavarovanja osebnih podatkov, zlasti preprečevati nepooblaščen vpogled. Sodišču o pridobitvi osebnih podatkov ali podatkov izjemoma ni treba obvestiti posameznika, na katerega se podatki nanašajo, razen, če zakon določa drugače (javnost sojenja po procesnih zakonih, pravica do vpogleda v spis po procesnih zakonih).

K 108. členu:

Sodišča imajo dostop do vsebine tajnih podatkov v skladu s pogoji iz Zakona o tajnih podatkih (Uradni list RS, št. 50/06 – uradno prečiščeno besedilo, 9/10, 60/11 in 8/20), ki je tudi primaren zakon za ravnanje sodišča s tajnimi podatki. Obdelavo in ravnanje s tajnimi podatki lahko posamezni procesni zakoni določajo podrobneje ali na drugačen način kot ZTP (npr. 332.a – 332.d člen ZPP).

K 109. členu:

Za zadeve pravosodne uprave je pristojnost Ministrstvo za pravosodje. Med zadeve pravosodne uprave se uvršča širok nabor pristojnosti, skupni imenovalec pa je zagotavljanje splošnih pogojev za uspešno izvajanje sodne oblasti. Od leta 2009 se kaže močnejši trend krepitve sodnoupravne funkcije sodišč in posledično zmanjševanje pristojnosti pravosodne uprave. Primeroma navajamo Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 63/13; ZS-K), s katerimi so bile številne pristojnosti ministra oziroma Ministrstva za pravosodje prenesene na predsednika vrhovnega sodišča (prenos določanja števila sodniških mest, števila mest porotnikov in pripravniških delovnih mest za sodniške pomočnike na predsednika vrhovnega sodišča, prenos pristojnosti za spremljanje, ugotavljanje in analiziranje učinkovitosti in uspešnosti dela sodišč s sodnega sveta na vrhovno sodišče, prenos vodenja centralne kadrovske evidence in sodniškega volilnega imenika na vrhovno sodišče, združitev centralne kadrovske evidence in osebne evidence sodnikov, prenos imenovanja direktorja sodišča z ministra za pravosodje na predsednika sodišča in sprememba ureditve podeljevanja priznanj za dan pravosodja

javnim uslužbencem sodišč). Namen takšnega prenosa je bil predvsem v krepitvi samostojnosti sodne veje oblasti, ki je bila v tem segmentu odvisna od storitev izvršilne veje oblasti, sodstvu pa se je s tem zagotovila tudi večja fleksibilnost v okviru vodenja kadrovske politike.

K 110. členu:

Predlagani člen služi kot podlaga za zaprosilo sodišču v zvezi z določeno zadevo, ko se izkaže potreba po posameznem podatku, s katerim se obvešča javnost (npr. tudi novinarska vprašanja) ali ga Ministrstvo za pravosodje potrebuje za pripravo odgovora na vprašanja s strani Državnega zbora, Državnega sveta, vlade, Računskega sodišča Republike Slovenije, Varuha človekovih pravic ali Predsednika Republike Slovenije. S tem se sledi tudi cilju, da so mediji na primeren način informirani, saj če sodišča ali ministrstvo ni v stanju da informira medije ali da pripravi odgovore, to nalogo prevzamejo manj informirani mediji, ki pogosto to prevzamejo na škodo pravosodja. Z določbo se želi preprečiti neupravičene kritike in celostno informirati javnost, s čimer se ščiti tako posameznega sodnika kot tudi sodstvo v celoti. Predsednik sodišča mora posredovati odgovor prednostno, vsekakor pa v razumnem roku, ki zadošča za pravočasen odgovor. Če je sodni postopek tajen, če bi z odgovorom o zadevi lahko posegli v neodvisnost sodnika ali kako drugače ogrozili procesna jamstva, lahko predsednik sodišča zavrne posredovanje odgovora. Zavrnitev je lahko delna ali v celoti, odvisno od narave in občutljivosti sodnega postopka. S tem se spoštuje načelo delitve oblasti in preprečuje morebiten poseg izvršilne veje v sodstvo.

K 111. členu:

Center za izobraževanje v pravosodju je bil ustanovljen s sporazumom med ministrom za pravosodje in predsednikom vrhovnega sodišča dne 23. 10. 1998. K sporazumu je kasneje pristopilo Državno tožilstvo RS, Senat za prekrške RS in Državno pravobranilstvo RS. Sporazum je bil v celoti uresničen glede vzpostavitve in delovanja programskega sveta, ki je bil takrat najvišji organ upravljanja centra, ter financiranja dela Centra. Center je vodil programski svet, ki so ga sestavljali predstavniki vseh podpisnikov, sodnega sveta in društev sodnikov, tožilcev ter sodnikov za prekrške.

S spremembo Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 28/2000; ZS-C) je predlagatelj zakona dosegel institucionalizacijo Centra za izobraževanje v pravosodju, ki je bil na podlagi 74.a člena ustanovljen za izvajanje strokovnega izpopolnjevanja in usposabljanja kadrov v pravosodju. Operativno je naloge centra opravljal programski svet, kar je pripeljalo do težav pri organizaciji izobraževanj, predvsem zaradi obsežnega administrativnega dela ter zagotavljanja tehničnih sredstev, potrebnih za izvedbo izobraževanja. Ministrstvo za pravosodje je zagotavljalo sredstva za izvedbo posamezne oblike izobraževanja (stroški najema prostorov in ustreznih tehničnih sredstev, nakup in razmnoževanje gradiv, plačilo za delo neposrednega izvajalca) iz proračunskih sredstev, ki so bila namenjena za izobraževanje delavcev v pravosodju oziroma iz sredstev, ki so jih v ta namen nakazovale mednarodne institucije. Taka ureditev centra z razdrobljenimi pristojnostmi je bila po opravljeni analizi neustrezna, strokovna in administrativna podpora pa glede na obseg in vsebino dela nezadostna, zato se je predlagatelj odločil za razširitev obsega pristojnosti in v ta namen predlagal spremembe in dopolnitve Zakona o sodiščih (ZS-D). Takratni namen zakonodajalca je bil ustanovitev Centra za izobraževanje v pravosodju (v nadaljnjem besedilu: CIP) kot organizacijske enote Ministrstva za pravosodje. Poleg izvajanja obstoječih programov je bil namen ustanovitve tudi razširitev obsega izobraževanja, npr. izobraževanje sodniških pripravnikov, sodniških pomočnikov in strokovnih sodelavcev. Naloge strokovne pomoči je prevzel strokovni svet, katerega naloge so bile natančneje opredeljene v aktu o ustanovitvi. Svet so sestavljali člani, imenovani s strani Ministrstva za pravosodje, vrhovnega sodišča, Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije, Državnega pravobranilstva Republike Slovenije, sodnega sveta, Slovenskega sodniškega društva, Društva državnih tožilcev Slovenije in obeh pravnih fakultet. Članstvo je zagotavljalo enakomerno porazdeljenost vplivanja posameznih organov pri delovanju CIP.

Ministrstvo za pravosodje je v letu 2004 pristopilo k izvajanju različnih aktivnosti in pripravilo projekt ustanavljanja CIP pod naslovom »Strengthening of Judicial Training Centre«, ki ga je predložilo Evropski komisiji. Memorandum o soglasju med Evropsko komisijo in Vlado Republike Slovenije, ki je bil podpisan dne 22. septembra 2004, je med drugimi projekti zajemal tudi projekt ustanavljanja CIP-a. V projektu je bil zastavljen cilj ustanovitve CIP-a kot centralne funkcionalne institucije s svojim osebjem, svojimi prostori in materialno podlago za redno delo v okviru Ministrstva za pravosodje. Komisija je v okviru programa »Prehodni vir« (»Transition facility«) sprejela in dne 12. novembra 2004 izdala odločbo, naslovljeno na Republiko Slovenijo, s katero je odobrila projekt ustanavljanja CIP-a, v okviru katerega je Republika Slovenija za ustanovitev centra prejela tudi določena finančna sredstva s strani Evropske unije. Zaradi trajanja Twinning projekta je bilo potrebno z novelo Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 72/2005; ZS-E) ustrezno podaljšati rok za ustanovitev CIP-a, to je do 31. decembra 2006. Vodenje CIP je na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 127/2006; ZS-F) prevzel sodnik, dodeljen na CIP v skladu z določbami Zakona o sodniški službi.

CIP deluje v okviru Ministrstva za pravosodje kot notranja organizacijska enota. Posebnost CIP v primerjavi z drugimi notranjimi organizacijskimi enotami je, da jo vodi sodnik, ki je dodeljen za vodenje. Za vodenje notranje organizacijske enote so potrebne vodstvene izkušnje, zato je primerno, da se določi pogoj funkcionalnih znanj upravnega vodenja in upravljanja kadrovskih virov (npr. vodenje sodišča, oddelka, službe ali projektov). Kandidat mora imeti izkazano znanje s področja upravljanja kadrov, proračuna in organiziranja delovnega procesa. Dodana vrednost je tudi, da ima izkušnje z organizacijo izobraževalnih dogodkov ali da izkazuje izkušnje kot predavatelj.

K 112. členu:

Center za izobraževanje v pravosodju od leta 2008 zastopa Republiko Slovenijo v Evropski mreži institucij za izobraževanje v pravosodju (EJTN), v kateri sodeluje kot partner pri mednarodnih izobraževalnih projektih in s članstvom v več delovnih skupinah. V okviru EJTN so bila leta 2016 sprejeta temeljna načela za izobraževanje v pravosodju. Sprejeta načela priznavajo pomen in posebnosti izobraževanja, ki naj koristi sodnikom in tožilcem v demokratičnih družbah. Ključni pomen izobraževanja v pravosodju kot jamstva usposobljenosti in strokovnosti je dejansko v tem, da pravni strokovnjaki svoje naloge opravljajo učinkovito in legitimno. V načelih je izpostavljeno, da je izobraževanje v pravosodju večdisciplinarni in praktični način izobraževanja, namenjen zlasti prenosu strokovnih tehnik in vrednot, ki dopolnjujejo pravno izobrazbo. Vsi sodniki in tožilci morajo opraviti začetno usposabljanje pred imenovanjem ali ob njem, imeti pa morajo tudi pravico do rednega stalnega izobraževanja po njihovem imenovanju in ves čas opravljanja poklica, vsaka država članica mora vzpostaviti sistem, ki zagotavlja, da sodniki in tožilci lahko uveljavijo to pravico in obveznost. Izobraževanje je del običajnega delovnega življenja sodnika in tožilca. V skladu z načeli neodvisnosti sodstva cilj, vsebino in izvedbo izobraževanja v pravosodju določijo izključno državne institucije, ki so odgovorne za pravosodno usposabljanje. Izobraževanje morajo izvajati predvsem sodniki in tožilci, ki so bili predhodno usposobljeni za ta namen. Institucijam, odgovornim za izobraževanje v pravosodju, mora biti zagotovljenih dovolj sredstev in drugih virov za doseganje postavljenega namena in ciljev. Izobraževanje v pravosodju mora uživati podporo najvišjih pravosodnih organov.

Primarna naloga ob ustanovitvi CIP je bila zagotoviti izobraževanje sodnikov in sodnega osebja, vendar pa so se sčasoma pristojnosti CIP za izvedbo usposabljanje in izobraževanje drugih širile s področno zakonodajo. Zakon o sodiščih je namreč določal pristojnosti CIP v zelo omejenem obsegu – osredotočal se je na izobraževanje sodnikov, strokovnih sodelavcev, sodnega osebja, izvedbo PDI in drugih preizkusov znanja v pravosodju. Drugi zakoni, ki so bili sprejeti kasneje, so širili pristojnosti CIP tudi na druga področja, kot npr.:

- za tožilce 59. člen Zakona o državnem tožilstvu (ZDT-1) določa smiselno uporabo ZS,

- za mediatorje določa 13. člen Zakona o alternativnem reševanju sporov (ZARSS) izobraževanje v okviru CIP,
- za sodne izvedence, sodne cenilce in sodne tolmače je določena v 25. členu Zakona o sodnih izvedencih, cenilcih in tolmačih (ZSICT) pristojnost CIP glede evidence preizkusov in spremljanja stanja na tem področju,
- za izvršitelje določata 281. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) in Pravilnik o strokovnem izobraževanju ter programu, pogojih in načinu opravljanja preizkusov znanja izvršiteljev obveznost CIP za izvedbo izpitov za izvršitelje,
- za stečajne upravitelje določata 108. člen Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) in Pravilnik o programu in načinu opravljanja strokovnega izpita za opravljanje funkcije upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije pristojnost CIP za izvajanje strokovnega izpita za opravljanje funkcije upravitelja
- za državne odvetnike 93. člen Zakona o državnem odvetništvu (ZDOdv) pristojnosti CIP za izvedbo izobraževalnih oblik.

Predlog zakona se osredotoča na izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje tistih poklicev, ki delujejo znotraj sodstva, to je sodnikov in sodnega osebja. V 3. točki prvega odstavka je predvidena generalna določba, ki omogoča izvajanje izobraževanj, usposabljanj in preizkusov znanja za celotno pravosodno vejo v širšem smislu, kakor to opredeljujejo tudi že zgoraj navedeni področni zakoni.

K 113. členu:

Zakon o državni upravi (ZDU) v 20. členu določa, da za obravnavo strokovnih vprašanj z upravnih področij ministrstva oziroma za svetovanje pri oblikovanju politik lahko minister ustanovi strokovni svet kot svoj strokovno-posvetovalni organ.

Po predlogu zakona je namen strokovnega sveta CIP, katerega ustanovitelj je minister za pravosodje, strokovna pomoč pri oblikovanju programa strokovnega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja ter zagotavljanje strokovne pomoči ministrstvu. Pristojnosti strokovnega sveta CIP so torej zamejene predvsem na pomoč pri oblikovanju programa, končno oblikovanje in potrjevanje programa pa je naloga ministra in ne strokovnega sveta. Glede na širitev pristojnosti CIP, ki izvaja izobraževanja, usposabljanja in preizkuse znanja za široko paleto pravosodnih organov, je sestava strokovnega sveta opredeljena kot do sedaj, dodaja pa se še predstavnik Državnotožilskega sveta. Ohranja se predstavnike tistih pravnih fakultet, ki izvajajo program za pridobitev strokovnega naslova magister prava, kar omogoča pristop na sodniško pripravništvo po določbah Zakona o pravniškem državnem poklicu, in s tem tudi vstop v pravosodne poklice, za katere je zahtevan PDI.

K 114. členu:

Dan pravosodja je bil določen z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih (Uradni list RS, št. 67/07; ZS-G). Iz obrazložitve k noveli ZS-G je razvidno, da je predlagatelj za dan slovenskega pravosodja predlagal 4. november – to je dan, ko je bila objavljena in začela veljati Uredba ministra za pravosodje dr. Vladimira Ravniharja o ureditvi in delovanju pravosodja, objavljena v Uradnem listu Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani leta 1918 (4. 11. 1918). V Uredbi ministra je določeno, da je uradni jezik na sodiščih slovenski. Uredba je določala nazive sodišč in državnih pravdnih svetov (deželno sodišče, okrajno sodišče, okrajno sodišče, državno pravdnitvo) ter da se sodbe razglašajo v imenu zakona, torej ne več »v imenu Cesarja«. Pomembno je še omeniti uredbo, objavljeno v istem uradnem listu, s katero je minister imenoval predstojnike deželnega, okrajnega in okrajnih sodišč. Sodišča so bila na osnovi uredbe, ki je določila nazive sodišč, natančneje urejena z »Naredbo celokupne vlade o prehodni upravi v ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani«, ki je bila objavljena v Uradnem listu 21. novembra 1918 in je določala tudi neodvisnost sodstva, sodila so »dokončno tudi v vseh onih pravnih stvareh, v katerih je bilo po dotedanjih določilih pristojno avstrijsko vrhovno in kasacijsko sodišče«. Glede na navedeno in glede na to, da je bilo na koncu uredbe zapisano: »Z dnem

priobčitve jih je smatrati za obvezne, ne da bi jih bilo treba uradom naznanjati še posebej.«, lahko dan objave uredbe (4. november 1918) štejejo kot prvi korak na poti k samostojnosti slovenskega pravosodnega sistema.

Namen dneva pravosodja je, da se s podeljevanjem priznanj na najvišji uradni ravni izpostavi delo in dosežke funkcionarjev, javnih uslužbencev sodišč ter sodnikov in drugih delavcev pravosodja, kar dodatno prispeva k ugledu pravosodja in pomeni pozitivno motivacijo zaposlenih v pravosodju. Čeprav v Republiki Sloveniji že obstajajo različna priznanja za delo v pravosodju oziroma tudi širše za delo na področju prava, ki se podeljujejo na pobudo zasebnega sektorja, so posebni delovni uspehi, prizadevanja ter uspešno zaključeni zahtevni projekti funkcionarjev, javnih uslužbencev sodišč, sodnikov in drugih delavcev pravosodja s priznanji, ki se podeljujejo na dan pravosodja, ustrezno ovrednoteni tudi z vidika države, s čemer se utrjuje njihov pomen v družbi na najvišjem nivoju. V tem smislu se ta priznanja ločujejo od priznanj, ki se podeljujejo na pobudo zasebnega sektorja in kjer pomen dosežkov dobitnikov priznanj za delovanje države ne more biti izpostavljen tako široko.

Priznanja za posebne delovne uspehe ali prizadevanja ter za uspešno zaključene zahtevne projekte dobitnikov priznanj iz njihove pristojnosti oziroma opravljanja nalog ali pooblastil niso povezana z denarnimi nagradami niti ne predstavljajo praznika v smislu Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 52/10, 40/12 – ZUJF, 19/15, 83/16 in 92/20).

Za državne tožilce in državnotožilsko osebje priznanja ob dnevu pravosodja oziroma dnevu državnega tožilstva ureja Zakon o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 58/11, 21/12 – ZDU-1F, 47/12, 15/13 – ZODPol, 47/13 – ZDU-1G, 48/13 – ZSKZDČEU-1, 19/15, 23/17 – ZSSve, 36/19, 139/20 in 54/21; ZDT-1) v 165. in 166. členu. Za državne odvetnike in uslužbence državnega odvetništva pa priznanja ob dnevu pravosodja ureja Zakon o državnem odvetništvu (Uradni list RS, št. 23/17).

K 115. členu:

Opredelelitev, pogoje za dodelitev statusa, pravice in obveznosti nevladnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, ureja Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 21/18; ZNorg). Nevladna organizacija je organizacija, ki je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji, ustanovile so jo izključno domače ali tuje fizične ali pravne osebe zasebnega prava, je nepridobitna, neprofitna, neodvisna od drugih subjektov in ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica. Zakon ne določa obvezne statusne oblike nevladne organizacije (npr. društvo, združenje, družina ali klub), določa pa, katere statusne oblike niso nevladne organizacije (politična stranka, cerkev, druga verska skupnost, sindikat, zbornica).

Področna zakonodaja nevladnim organizacijam v javnem interesu podeljuje številne ugodnosti. Tako so nevladne organizacije v javnem interesu upravičene do donacij iz namenitve dela dohodnine (142. člena Zakona o dohodnini), imajo pravico do brezplačne pravne pomoči v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu oziroma z namenom, zaradi katerega so ustanovljene (10. člen Zakona o brezplačni pravni pomoči (ZBPP), oproščene so plačila upravnih taks (24. člen Zakona o upravnih taksah), država ali občina jim lahko da v brezplačno uporabo svoje nepremično premoženje (poslovni prostori in podobno) za opravljanje dejavnosti, za katero so ustanovljene (68. člen Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti), zanje veljajo višje kvote dovoljenih ur občasnega ali začasnega dela upokojujencev (27.c člen Zakona o urejanju trga dela), lahko se uvrstijo na seznam prejemnikov prispevkov osumljencev pri odlogu kaznivega dejanja (prvi odstavek 162. člena Zakona o kazenskem postopku).

Nevladni organizaciji se podeli status nevladne organizacije v javnem interesu bodisi po ZNorg na določenem področju, če njeno delovanje na tem področju presega interese njenih ustanoviteljev oziroma njenih članov in če je splošno koristno, bodisi na podlagi posebnega zakona, če izvaja dejavnost, za katero zakon določa, da je v javnem interesu (10. člen ZNorg).

Javni interes delovanja organizacije sodnikov, ki zastopa interes najmanj polovice sodnikov, je bil s strani zakonodajalca prepoznan že v veljavni zakonodaji (74.c člen ZS). Navedeno določbo je v ZS prinesla novela ZS-K v letu 2013. V predlaganem členu se to ne spreminja; se pa besedilo člena prilagaja ZNorg. Še naprej bo tako s posebnim zakonom (konkretno s tem zakonom) določeno, da je dejavnost sodniškega združenja, katere člani so večina vseh sodnikov, ki opravljajo sodniško službo, in ki se zavzema za spoštovanje pravnih vrednot, temeljnih človekovih pravic in svoboščin, za doseganje višje stopnje demokratične pravne kulture, za varovanje in utrjevanje sodnikove neodvisnosti in nepristranosti ter samostojnosti pri izvrševanju sodniške funkcije, v javnem interesu.

Kot novost pa se nevladni organizaciji, ki bo zastopala interese večine vseh sodnikov in s svojim delovanjem prispevala k razvoju demokracije in pravne države, prizna formalni položaj sogovornika pri skrbi za izobraževanje sodnikov in v zakonodajnih postopkih glede zakonov, ki urejajo sodišča in sodniško službo.

K 116. členu:

Ustava v 24. členu določa pravico do javnosti sojenja, ki obsega tudi javnost sodnih obravnav in javno izrekanje sodb. Pravica do javnosti sojenja ni absolutna, temveč se lahko z zakonom omeji, zakonodajalcu pa je naložena dolžnost, da določi izjeme, pod katerimi se javnost lahko izključi. Ob tem se upoštevajo tudi drugi člani Ustave, ki določajo druge ustavno zajamčene pravice posameznika, predvsem varstvo pravic zasebnosti in osebnostnih pravic (35. člen Ustave) in varstvo osebnih podatkov (38. člen Ustave). Procesni zakoni, ki določajo posamezne izjeme, se osredotočajo predvsem na občutljiva osebna stanja, družinske razmere, varovanje tajnosti ali koristi mladoletnika. Zakon o nepravdnem postopku tako v 43. členu izključuje javnost v postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij, 295. člen Zakona o kazenskem postopku določa izključitev javnosti, če je to potrebno za varovanje tajnosti, varstva javnega reda, morale, varstva osebnega ali družinskega življenja obtoženca, oškodovanca ali priče ali koristi mladoletnika, ali če bi po mnenju senata javnost škodovala interesom pravičnosti.

Za sodno desko se štejeta oglasna deska, ki je fizična deska, obešena na steno sodišča tako, da je dostopna javnosti, in spletna stran sodišča. Predlog zakona določa podatke, ki se objavijo na sodni deski, med katere se štejejo letni raspored sodnikov, pravila dodeljevanja zadev, raspored obravnav ter sej za vsa sodišča, o katerih se obveščajo stranke in pri katerih javnost po zakonu ni izključena, druga sodna pisanja in rasporedi narokov, za katere tako določa zakon in druge podatke, za katere tako določa zakon ali sodni red. Zakon torej eksplicitno določa, da se objavi rasporedi obravnav in sej na vseh sodiščih in na vseh stopnjah sodišč.

Raspored obravnav in sej, o katerih se obveščajo stranke in pri katerih javnost po zakonu ni izključena, obsega pravilno številko in vrsto zadeve, datum in uro začetka obravnave ali seje, podatek o kraju in prostoru, kjer se bo opravila obravnava ali seja, o kateri se obveščajo stranke, osebno ime sodnika ali predsednika senata ter članov senata, ki obravnavajo zadevo, in osebno ime stranke v postopku.

Sodna deska, ki je v obliki oglasne deske v fizični obliki, mora biti na sodišču postavljena na način, ki omogoča dostop javnosti. Prav tako se z zakonom določa pravilo, kateri podatki se štejejo za pravilne, in sicer, če se podatki, objavljeni na oglasni deski, in na spletni strani sodišča razlikujejo, se šteje, da so pravilni podatki, objavljeni na spletni strani sodišča.

K 117. členu:

V zvezi s spletno objavo sodnih odločb (pri čemer je treba poudariti, da se sodne odločbe drugostopenjskih sodišč objavljajo že danes) gre za specifično vprašanje, ki se v prvi vrsti nanaša na zagotavljanje enotnosti sodne prakse in s tem pravne varnosti ter vladavine prava, delno pa tudi na javnost sojenja in transparentnost delovanja sodstva. Ob tehtanju različnih pozitivnih in negativnih kriterijev za njihovo psevdonimizirano objavo je potrebno določiti in zagotoviti ustrezne tehnične,

normativne in vsebinske kriterije ter pogoje, ki bodo na eni strani zagotavljali pravico javnosti do seznanitve z delovanjem neodvisnega sodstva, kot obenem tudi ustrezno varstvo osebnih podatkov. Ustava v 24. členu določa, da so sodne obravnave javne, da se sodbe izrekajo javno in da izjeme od tega določa zakon. Objava sodnih odločb je tako tudi metoda, po kateri se lahko ljudstvo oziroma javnost posredno seznanijo z delom sodišč kot nosilca oblasti, ki odloča v imenu ljudstva. V členu so torej določeni kriteriji, katere sodne odločbe se objavijo in kdaj objava ni dovoljena oziroma obvezna. Pristojnost za objavo sodnih odločb je dana vrhovnemu sodišču.

Določba zagotavlja ustrezno zakonsko podlago za obdelavo in objavo sodnih odločb v luči obveznosti oziroma omejitev, ki jih terja zakonodaja, ki ureja varstvo osebnih in drugih podatkov, ter omogočajo sprejem izvedbenih aktov na interni ravni za doseg osnovnega cilja. Vsebinska in tehnična pravila so prepuščena podzakonskim ali internim aktom, kar bo omogočalo tudi hitrejše in ustrežnejše prilagajanje razvoju tehnologij ter organizacijskim zmogljivostim sodstva. Za upravljavca sistema je določeno vrhovno sodišče, ki skrbi tudi za sistem, v katerem se objavljajo odločbe drugih, nižjih sodišč. Predlaga se objava ožjega obsega odločb, ki pridejo v poštev za objavo, saj je opredelitev odločitve o »glavni stvari« lahko nepotrebno omejujoča. O glavni stvari je namreč lahko odločeno tudi s procesnim sklepom, je za sodno prakso ni zanimiv. Istočasno pa je lahko za sodno prakso pomembna tudi odločba, ki ne odloči o glavni stvari.

K 118. členu:

Pri objavi sodnih odločb je kljub zagotavljanju pravice javnosti do seznanitve z delovanjem neodvisnega sodstva treba zagotoviti tudi ustrezno varstvo osebnih podatkov in s tem preprečiti kršitve pravice do zasebnosti posameznika. V ta namen člen določa obdelavo sodne prakse, da se zagotovi neprepoznavnost posameznikov. V nadaljevanju je urejena tudi možnost posameznika, da zahteva izbris ali popravo sodne odločbe, če ugotovi, da so bile kršene določbe glede objave sodnih odločb.

K 119. členu:

Vrhovno sodišče lahko za namene enotne sodne prakse in delovnega procesa sodišč vodi zbirko neobdelane sodne prakse sodišč vseh stopenj. Glede na namen vodenja zbirke je dostop do zbirke določen izjemno restriktivno, saj zbirka vsebuje vse vrste osebnih podatkov, lahko tudi take, ki so izjemno občutljivi.

K 120. členu:

V okviru pravice javnosti do seznanitve z delovanjem neodvisnega sodstva zagotovo sodi tudi dostop do podatkov iz vpisnikov (npr. podatki o sodišču, opravljeni številki zadeve, načinu rešitve zadeve itd.). V ta namen člen ureja pravico posameznika do brezplačnega vpogleda v podatke iz vpisnikov, pri čemer se daje pooblastilo predsedniku vrhovnega sodišča, da v soglasju z ministrom za pravosodje določi nabor splošno dostopnih podatkov in način dostopa.

K 121. členu:

Ustavno sodišče je najvišji organ sodne oblasti za varstvo ustavnosti in zakonitosti ter človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Ustavna pritožba je posebno sredstvo za varstvo človekovih pravic in ne spada ne med redna ne med izredna sredstva, ki jih urejajo procesni zakoni. Posameznik se z ustavno pritožbo varuje pred posegi v katerokoli človekovo pravico s posamičnimi akti. Izčrpanost pravnih sredstev je ključen pogoj za obravnavo ustavne pritožbe, zato so njen predmet praviloma odločitve vrhovnega sodišča oziroma tudi (če vrhovno sodišče postopka ne konča s sodbo, temveč s sklepom) višjih sodišč ali upravnega sodišča. Kršitev je torej lahko nastala že z nižjimi sodbami ali upravnimi odločbami (ali z ravnanjem). Zahteva po izčrpanju vseh pravnih sredstev ne pomeni samo formalnega izčrpanja, to je vložitev pravnega sredstva, temveč tudi materialno izčrpanost.

Kot določa Zakon o ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12, 23/20 in 92/21), ustavno sodišče z odločbo ustavno pritožbo kot neutemeljeno zavrne ali pa ji ugodi in posamični akt v celoti ali deloma odpravi ali razveljavi in zadevo vrne organu, ki je pristojen za odločanje.

Izrek odločbe ustavnega sodišča v postopku ustavne pritožbe učinkuje »inter partes«. Če ustavno sodišče razveljavi posamični akt (zaradi zahteve po izčrpanju pravnih sredstev praviloma odločitev vrhovnega sodišča, pogosto pa zaradi sistemov omejene oziroma dopuščene revizije tudi odločitve višjih sodišč oziroma upravnega sodišča) in zadevo vrne v ponovno odločanje, je v ponovljenem postopku sodišče vezano tudi na razloge iz obrazložitve ustavne odločbe.

K 122. členu:

Obveznost držav za izvrševanje odločb Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) je določena v prvem odstavku 46. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah (EKČP) in je dejansko posledica nespoštovanja 1. člena EKČP, ki določa primarno odgovornost države, da vsem osebam, ki sodijo v njeno pristojnost, zagotavlja konvencijske pravice. Sodbe ESČP za države predstavljajo mednarodnopravno obveznost in države so jo dolžne spoštovati in izvršiti. Sodbe ESČP v nacionalnem pravnem redu niso neposredno izvršljive, države na podlagi EKČP namreč niso zavezane dati sodbam neposrednega učinka in so v skladu s svojimi pravnimi sistemi proste pri implementaciji sodb. Dokončna sodba ESČP, s katero je bila ugotovljena kršitev, ustvarja pravno obveznost odgovorne države, da preneha s kršitvami in odpravi njihove posledice na način, da vzpostavi prejšnje stanje (*restitutio in integrum*), če je to mogoče, in prepreči bodoče kršitve. Odgovorna država sodbo izvrši s sprejemom posameznih in splošnih ukrepov. To so lahko plačilo zneska pravičnega zadoščenja, ki ga v sodbi določi ESČP, vendar v nekaterih primerih posledice kršitve zgolj s plačilom tega zneska ali z ugotovitvijo kršitve niso v celoti odpravljene. Država mora sprejeti druge ukrepe kot na primer ponovno odprtje postopka, izpustitev nezakonito priprtega, uničenje informacije, pridobljene s kršitvijo pravice do zasebnosti, uveljavitev domače sodbe ali pa preklic deportacije tujca v državo, kjer bi bil lahko izpostavljen mučenju. Zaenkrat je neposredna uresničitev odločbe ESČP na izvedbeni ravni v slovenski zakonodaji določena zgolj v Zakonu o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP153,154, 22/19, 55/20 – odl. US, 89/20 – odl. US, 191/20 – odl. US, 200/20 in 105/21 – odl. US), ki v 421. členu določa, da se rok za vložitev zahteve za varstvo zakonitosti šteje od dneva dokončnosti sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice.

K 123. členu:

Sodišče Evropske unije (SEU) ima izključno pristojnost za odločanje o veljavnosti in glede razlage pravnih aktov Evropske unije (EU), ki jo izvaja preko postopka predhodnega odločanja. Republika Slovenija je kot članica EU zavezana k spoštovanju evropskega prava, vsi organi pa so dolžni evropsko pravo upoštevati. Postopek predhodnega vprašanja je namenjen nacionalnim sodiščem, ki predložijo v predhodno odločanje SEU vprašanja, ki se nanašajo na razlago ali veljavnost pravnih aktov EU. Sodišče lahko zaprosi SEU, da odloči o predhodnem vprašanju, če se takšno vprašanje postavi v postopku pred njim in če meni, da je odločitev o predhodnem vprašanju nujna za izdajo odločbe v tem postopku, kar pomeni, da je procesna predpostavka dopustnosti izdaje sklepa, s katerim se predhodno vprašanje odstopi v odločanje SEU, da sodišče v zadevi še ni odločilo.

Predlagani člen ureja postopanje slovenskih sodišč v primeru postavitve predhodnega vprašanja SEU. Na podlagi 267. člena Pogodbe o delovanju EU (PDEU) lahko SEU Pogodbe le razlaga, glede drugih pravnih aktov EU pa lahko odloči tudi o njihovi veljavnosti, zato je v prvem odstavku člena določena zgolj obveznost iz omenjenega člena PDEU. SEU odgovor na predhodno vprašanje poda s sodno odločbo, ki je zavezujoča za vse države članice. Kadar slovensko sodišče odstopi predhodno vprašanje v odločanje SEU, prekine postopek in opravlja samo tista procesna dejanja in tiste odločitve, ki ne dopuščajo nobenega odlašanja in niso povezane s predhodnim vprašanjem. Predhodna odločba SEU je obvezujoča za sodišče, ki je odstopilo predhodno vprašanje v odločanje SEU.

V posameznih primerih se lahko zgodi, da je nacionalno sodišče v dilemi, ali zastaviti predhodno vprašanje SEU ali zaprositi za svetovalno mnenje ESČP, saj gre lahko za isto dejansko stanje, ki ga urejata tako PDEU kot tudi EKČP. Sodišče morda v teh primerih skladno s pravom EU (primarnost prava EU) uporabiti postopek predhodnega vprašanja pri SEU. Postopek zaprosila za svetovalno mnenje pri

ESČP pa lahko uporabi šele po končanem postopku pri SEU.

K 124. členu:

Protokol št. 16 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Protokol), širi jurisdikcijo Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) na dajanje svetovalnih mnenj nacionalnim sodiščem držav članic Sveta Evrope. Možnost zastavljanja vprašanj ESČP je dana najvišjim nacionalnim sodiščem držav članic Sveta Evrope, ESČP pa ima diskrecijsko pravico odločanja, ali bo na vprašanje odgovorilo ali ne. Zastavljeno vprašanje se mora nanašati na interpretacijo pravic in temeljnih svoboščin iz Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) ali njenih protokolov. Država pogodbenica ni zavezana slediti mnenju ESČP, prav tako pa svetovalno mnenje ne bo prejudiciralo morebitnih bodočih odločitev ESČP v zadevi, če bi stranke pred njim naknadno sprožile spor. Protokol za predlagatelje postopka določa najvišja sodišča v državah članicah Sveta Evrope. Odločitev, katera sodišča štejejo za najvišja, pa je prepuščena posamezni državi članici. Ta jih ob ratifikaciji natančneje definira, svojo odločitev pa lahko tudi naknadno kadarkoli spremeni. Republika Slovenija tako lahko določi, da lahko za svetovalno mnenje zaprosita Ustavno sodišče Republike Slovenije ter Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Postopek za predhodno svetovalno mnenje se začne na pobudo najvišjih nacionalnih sodišč, ki lahko - niso pa dolžna - začnejo postopek. Iz tega hkrati izhaja, da lahko predlagatelji postopka od tega tudi kadarkoli odstopijo, tudi če je postopek že v teku. Najvišja nacionalna sodišča smejo za svetovalno mnenje ESČP zaprositi v zvezi s svojimi tekočimi primeri, o načelnih vprašanjih, ki se nanašajo na razlago ali uporabo pravic in svoboščin, opredeljenih v Konvenciji ali njenih protokolih. Glede vsebine predhodnega svetovalnega mnenja se tako Protokol zgleduje po 43. členu EKČP (predložitev Velikemu senatu). Postopka pa se med seboj razlikujeta v svojem namenu, kajti cilj postopka predhodnega svetovalnega mnenja ni predaja zadeve Velikemu senatu, kot je to cilj postopka po 43. členu EKČP, ampak zgolj pridobitev vodila za nadaljnjo sodno prakso. Predlagani člen ureja postopanje vrhovnega sodišča, če to vloži zaprosilo za svetovalno mnenje. V teh primerih se postopek prekine, sodišče pa lahko opravlja samo tista procesna dejanja in sprejema samo tiste odločitve, ki ne dopuščajo nobenega odlašanja, če niso vezane na vprašanja, zaradi katerih je sodišče zaprosilo za svetovalno mnenje, ali če ne urejajo dokončno pravnega razmerja.

K prehodnim in končni določbi (125. do 148. člen):

Glede na to, da zakon uvaja novit naziv prvostopenjskega sodnika in na prvi stopnji kot osnovno organizacijsko enoto sodišč vzpostavlja okrožno sodišče, je temu posledično treba določiti reorganizacijo okrajnih sodišč. Le-ta se bo izvedla z začetkom uporabe zakona tako, da bodo okrožna sodišča prevzela vse javne uslužbenke, zadeve, dokumentarno in arhivsko gradivo okrajnih sodišč. Predsednik okrožnega sodišča bo moral do začetka uporabe zakona določiti akt o notranji organizaciji okrožnega sodišča, v katerem bo določil vse notranje organizacijske enote okrožnega sodišča, med njimi tudi zunanje enote. V aktu bo tudi določil, katera procesna opravila se izvajajo na posamezni zunanji enoti. Glede mandatov predsednikov in podpredsednikov okrajnih sodišč se predlaga, da le-ti svoje funkcije opravljajo do začetka uporabe zakona.

Glede na to da zakon predvideva prenos pristojnosti za odločanje o pritožbah v zadevah Okrožnega sodišča v Krškem z Višjega sodišča Ljubljana na Višje sodišče Celje, se določa, da se vse zadeve, ki jih dobi v reševanje Višje sodišče v Ljubljani do začetka uporabe tega zakona, dokončajo po dosedanjih predpisih.

Prav tako zakon v prehodnih določbah ureja nadaljevanje mandata sodnikov porotnikov, članov personalnih svetov. Ker se z zakonom določa drugačno (enotno) poimenovanje sodniških pomočnikov, zakon določa, da samostojni sodniški pomočniki in višji sodniški pomočniki nadaljujejo z delom kot sodniški pomočniki in obenem določa poenotenje pomena izrazov za sodniškega pomočnika v drugih predpisih. Glede pristojnosti sodišč v drugih zakonih se določajo uskladitveni posegi v procesnih zakonih.

Nadalje zakon določa prenehanje veljavnosti posameznih predpisov, roke za izdajo novih in začetek uporabe posameznih določb zakona, kakor tudi prenehanje veljavnosti člena v Zakonu o kazenskem postopku. Začetek uporabe se predlaga s 1. januarjem 2025.